

© T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı
Kùtùphaneler ve Yayınlar Genel Mùdùrlùđù

Eser Adı: Mecmûa-i Gazeliyyât
Mùellifi: Nùh b. Mustafa Konevî
Hazırlayan: Mehmet Özdemir
Yayın Yılı: 2017
ISBN: 978-975-17-3938-4
Ana Yayın Numarası: 3513
Kùltür Eserleri Dizisi- 529

Adres: Anafartalar Mahallesi, Cumhuriyet Caddesi,
No: 4, B-Blok, 06030 Ulus/ANKARA
Telefon: 00 90 312 3099001
Faks: 00 90 312 3098998
e-posta: yaphaz@kulturturizm.gov.tr

www.kulturturizm.gov.tr
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

NÛH b. MUSTAFA KONEVÎ

MECMÛA-İ GAZELİYYÂT
(İNCELEME-METİN)

Mehmet ÖZDEMİR

Ankara 2017

NÛH b. MUSTAFA KONEVÎ

MECMÛA-İ GAZELİYYÂT
(İNCELEME-METİN)

Mehmet ÖZDEMİR

Ankara 2017

Bu çalışma Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi tarafından 2015-01. BŞEÜ.
04-04 Proje numarası ile desteklenmiştir.

GİRİŞ

Klasik Türk Edebiyatında Mecmua: Tanım ve Tasnifi

Arapça bir kelime olan *mecmûa*, lügatte “toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi”¹ anlamında kullanılan bir kelimedir. Edebiyat terimi olarak ise defter, çeşitli konuların bir araya getirildiği yazıları muhtevi kitap, şiir defteri gibi anlamlarda kullanılmaktadır.² Mecmua, “farklı kişilere ait metinlerin/metin parçalarının bir araya getirildiği eserler bütünü”³ olarak da tarif edilebilir. Mecmualar genellikle birden fazla şair ya da nasirin farklı şekil ve hacimlerdeki eserlerinin derlenmesiyle oluşur. Çoğu mecmuaların derleyicileri ya da müstensihleri belli değildir.

Mecmualar, edebiyat tarihimizin etraflı bir şekilde ele alınıp aydınlatılmasında edebiyat araştırmacıları için zengin muhtevaya sahip yardımcı kaynaklar olarak kabul edilebilir. Yazıldıkları dönemin kültürel rengini, sanat ve edebiyat anlayışlarını aksettiren mecmualar, edebiyat tarihinin en önemli kaynağı kabul edilen tezkirelerde adlarına rastlanmayan pek çok şair, şiir, edebî tür ya da belgeyi ihtiva edebilmektedir.⁴

Mecmualar, içerdikleri ürünlere göre farklı adlarla anılmışlardır. Mecmua konusunda araştırma yapan kişiler, mecmuaların sınıflandırılmasında farklı önerileri teklif etmişlerdir. Bu konuda ilk tasnif önerisi

¹ Ferit Devellioğlu (1999). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara. 596.

² Günay Kut (1986). “Mecmua”. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi. Devirler/İsimler/Eserler/Terimler*. C. 6. İstanbul. 170-174.

³ M. Fatih Köksal (2012). “Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua:Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. Haz. Hatice Aynur vd.. İstanbul. 411-435.

⁴ Yaşar Aydemir (2007). “Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler”. *Turkish Studies (Tunca Kortantamer Özel Sayısı 1) 2 (3)*: 122-137.

yapan kişi Âgâh Sırrı Levend olmuştur. Levend, mecmuaları dört ayrı gruba ayırmıştır:⁵

- I. Nazire mecmuaları,
- II. Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları,
- III. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
- IV. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar.

Günay Kut'un sınıflandırmasına göre mecmualar;

- I. Nazire mecmuaları,
- II. Seçme şiir mecmuaları,
- III. Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya gelmesi ile oluşan mecmualar,
- IV. Karışık mecmualar,
- V. Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar olarak beş gruba ayrılmıştır.⁶

Atabey Kılıç'ın "Mecmua Tasnifine Dair" adlı makalesindeki tasnif ise şu şekildedir:⁷

- I. Cilt ve tertip hususiyetleri bakımından
 - a. Cönkler
 - b. Mecmualar
- II. Şekil bakımından
 - a. Manzûm Metinler Mecmuaları
 - b. Mensûr Metinler Mecmuaları

⁵ Âgâh Sırrı Levend (1988). *Türk Edebiyatı Tarihi*. C. I. Ankara. 166-167.

⁶ Günay Kut (1986). "Mecmua". *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi. Devirler/İsimler/Eserler/Terimler*. C. 6. İstanbul. 170.

⁷ Atabey Kılıç (2012). "Mecmua Tasnifine Dair", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. Haz. Hatice Aynur vd.. İstanbul. 80-96.

III. Dil bakımından

- a. Arapça Mecmualar
- b. Farsça Mecmualar
- c. Türkçe Mecmualar
- d. Çok Dilli Mecmualar

IV. Muhteva bakımından

- a. Din
- b. Tasavvuf
- c. İlm-i Nücûm/Fal ve Remil
- d. Hikâye/Latîfe
- e. Hezel ve Hiciv
- f. Edviye
- g. Mûsikî
- h. Hat ve Kitâbet

V. Şahısların tertip ettiği veya şahıslar için tertip edilen mecmualar.

Yukarıdaki tasniflerin mecmuaların hazırlanış amaçlarını yansıtabilme özelliği bakımından kuşatıcı bir nitelikte olmadığını ifade eden Mehmet Gürbüz ise mecmuaları;

- I. Şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmuaları,
- II. Şiirlerin konularına göre oluşturulan (tematik) şiir mecmuaları,
- III. Nazire mecmuaları,
- IV. Şairlerin aidiyeti/mensubiyeti esasına göre hazırlanan şiir mecmuaları,

V. Bir mensubiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şairlerin divanlarını/şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmualar şeklinde tasnif etmiştir.⁸

⁸ Mehmet Gürbüz (2012). Kâbilî, Sultân-ı Hûbâna Münâsib Eş'âr (Poems to Sing for the Leading Beautiful Beloved) (Millet Library, Ali Emiri Manzum No. 744-745)

Şiir mecmuaları, edebiyat tarihi açısından da önemli kaynaklar olarak karşımıza çıkıp edebiyat tarihine yeni isimler kazandırma gibi bir fonksiyon da icra edebilmektedir. Bu çerçevede Köksal, mecmuaların önemini ve edebiyat tarihine katkılarını maddeler halinde şu şekilde sıralamıştır:⁹

1. Kaynaklarda adı geçmeyen, unutulmuş şairlerin şiirlerine mecmualarda rastlamak mümkündür.
2. Bilinen şairlerin bilinmeyen/divanlarında bulunmayan şiirlerine rastlamak mümkündür.
3. Şairlerin divanlarındaki şiirlerinin farklı şekillerine (fazla veya eksik beyitler, nüsha farkları vs.) tesadüf edebiliriz.
4. Mecmualar arasında bilinmeyen, varlığı bilindiği halde nüshası tespit edilemeyen eserlerle de karşılaşılır.
5. Bilinmeyen veya kullanılmayan nazım şekilleri, bilinen nazım şekillerinin örneği görülmeyen kafiye tipleri, farklı bent yapıları; yeni türler, edebiyatımızda kullanımına rastlamadığımız aruz kalıplar vb. örneklerle de mecmualarda karşılaşabiliriz.
6. Mecmualarda, zaman zaman şairlerin hayatıyla ilgili önemli bilgileri de yakalama imkânı vardır.
7. Bazı şiir mecmualarında, başka şairlerin de şiirleri bulunmakla beraber, özellikle bir şairin şiirlerinin yoğun olduğu görülür. Derleyeninin şair olduğu bir şiir mecmuası edebiyat tarihi araştırmalarına katkısı bakımından kuşkusuz daha kıymetli sayılır.
8. Mecmualar, -bir kısmı kendisi de şair olan- şiir sever kişiler tarafından tertip edilen eserlerdir. Bu itibarla derleyeni belli kişiler tarafından toplanan mecmualarda o şahsın/şairin zevklerini fark ederken, dönemin genel beğeniyle ilgili önemli ipuçları da yakalamak mümkündür.

Part I: Analysis-Facsimile. The Department of Near Eastern Languages and Civilizations, Sources of Oriental Languages and Literatures 109. Harvard University, Cambridge, MA, USA. 7-10.

⁹ M. Fatih Köksal (2012). “Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)”. *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. Haz. Hatice Aynur vd. İstanbul. 417-421.

9. Şiir mecmualarında genel olarak dönemin zevklerini, edebî tercihlerini vs. anlamak kabil olduğu gibi ferdî temayüllerin de izini sürmek mümkündür.

10. Bütün bunlarla beraber, özelde şiir mecmualarının, genelde de bütün mecmuaların yukarıda sayılan fayda ve önemleri tek tek ve birbirinden bağımsız olarak incelendiğinde çok fazla bir anlam ifade etmezler. Ama aynı dönemde derlenmiş yüzlerce mecmuanın taranmasından ortaya çıkacak manzara devrin müşterek anlayış ve zevkini ortaya dökecektir.

Mecmualar henüz keşfedilmemiş bir eserin ortaya çıkmasına, tezkirelerde adı geçen yahut kaynaklarda adı hiç zikredilmeyen şairlerle ilgili bilgiye ulaşılmasına, ihtiva ettikleri şiirlerle divanlardaki şiirlerin mukayesesine imkân sağlamak gibi fonksiyonlar icra edebilmektedir.¹⁰

Bazı şiir mecmualarında neşredilmiş divanlarda yer almayan şiirlere de rastlamak mümkündür. Neşredilmiş divanlarda yer almayan bu manzumeler bazen bir gazel, bir kaside vb. nazım şekli olabildiği gibi bazen de bir manzumenin tek bir beyti de olabilmektedir. Mecmuaların muhteviyatını incelemenin klâsik edebiyat araştırmalarına katkı sağlayacağı muhakkaktır. Bu sebeple mecmuaları dikkate almadan yapılacak çalışmalar eksik kalacak ve keşfedilmeyi bekleyen şairler ya da şiirlerin gün yüzüne çıkma imkânı olamayacaktır.¹¹

¹⁰ Atabey Kılıç (2012). “Mecmua Tasnifine Dair”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. Haz. Hatice Aynur vd.. İstanbul. 80-96.

¹¹ Yaşar Aydemir (2001). “Şiir Mecmuaları ve Metin Teşkilinde Mecmuaların Rolü”. *Bilgi* 19: 153.

BİRİNCİ BÖLÜM

MECMÛA-İ GAZELİYYÂT'IN TANITIMI

1. Nüsha Tavsifi

Çalışmamıza konu olan mecmuanın orijinal nüshası, İngiltere British Library Or.4129 numarada Nuh b. Mustafa Konevî “Mecmûa-i Gazeliyyât” adıyla kayıtlıdır. Eserin orijinal nüshasını inceleme imkânımız olmadı. Ancak temin ettiğimiz dijital kopyasından eserin fiziki niteliği ve muhtevasıyla ilgili şu bilgileri verebiliriz:

Mecmua 120 varaktan oluşmaktadır. Baştan iki ve sondan üç sayfa boştur. Eserin adının yazıldığı anlaşılan ancak yazı silindiğinden sadece “Mecmûa-i ...” başlığı okunabilen sayfanın sol üst köşesinde iki adet mühür ve alt kısmında “British Museum” ibaresi yazılı kütüphane mührü bulunmaktadır. Eserin son üç sayfası boş iken sonradan 116b’de “Oct. 1890” kaydı ve British Library mührü eklenmiştir. En son yaprakta ise “Or. 4129” demirbaş numarası ile 11 Oct. 1890 tarihi yazılıdır.

Mecmuaya British Library kaydı sırasında 2a varak numarasından başlayarak 116’ya kadar ardışık numaralar verilmiştir. Bu numaralandırmaya istinaden kopan sayfaların numaralandırma işleminden önce olduğu kanaatine ulaşabiliriz. Metinlerin okunması sırasında eserin bazı sayfalarının ciltten koptuğu anlaşılmıştır. Kopuk sayfaların 33b-34a, 37b-38a, 56b-57a, 70b-71a varak numaraları arasında ve toplam 4 yapraktan ibaret olduğu düşünülmektedir. Kopuk sayfalardaki metin eksiklikleriyle ilgili açıklamalar dipnotlarda yapılmıştır.

Mecmua, harekeli nesih ile çift sütun halinde ve 13 satır olarak yazılmıştır. Müstensihî ve istinsah tarihi belli değildir. Yazmanın 52a ve 53b yaprakları üzerinde mürekkepli kalemle ve Latin harfleri ile yazılar yazılmış olup bu yazılar bazı yerlerde orijinal metnin okunmasını güçleştirmektedir. 98a, 98b, 99a, 99b, 100a, 100b, 103a, 103b, 104a, 104b, 105a, 105b yapraklarının orta kısımlarında yer yer orijinal metnin görülmesini engelleyecek siyah lekeler vardır.

Mecmuada 16 adet minyatür bulunmaktadır. Minyatürlü sayfalar şunlardır: 5b, 17a, 24a, 30a, 43a, 47a, 51b, 60a, 66b, 75a, 80a, 85b,

90b, 96a, 102b, 111a. Mecmuadaki minyatürlerin bazılarında I. Ahmed'in minyatürize edildiği anlaşılmaktadır. Klasik Osmanlı sanatının değerli örneklerini teşkil eden bu minyatürlerin minyatür sanatı açısından değerlendirilmesi ayrı bir uzmanlık gerektirdiğinden konunun uzmanları tarafından yorumlanmasının uygun olacağı kanaatindeyiz. Resim-şiir ilişkisi bakımından değerlendirildiğinde mecmuadaki minyatürlerin buldukları yapraklardaki şiirlerle konu bütünlüğü oluşturduğu görülmektedir.

Mecmuada yer alan şiirlerin seçiminde alfabetik sıra, şairlerin mensûbiyet esası, nazım şekline göre sınıflandırma, konuya göre seçim ya da nazire mecmualarında takip edilen zemin şiir akabinde nazire yazma gibi tercihlerden herhangi birinin tümüyle kullanıldığı söylenebilir. Bu nedenle, derleyicinin mecmuayı farklı şairlerin beğendiği şiirlerini bir araya getirerek antoloji niteliği taşıyan bir mecmua meydana getirme saikiyle tertip ettiği düşünülebilir.

Mecmuanın başı ve sonu şu beyitlerden oluşmaktadır:

Başı: İlähî taht-ı baht üzre mu'ammer eyle hünkârı
Cihânda emr ü nehyin eyle 'adl ü dâd ile cârî

Sonu: Seg-i kûyî gibi Yaḥyâ yürî şâbit-ḳadem ol
Tâ ölünce felege virme işigi yöresin

2. Tertip Hususiyetleri

Mecmuada mürettibin tertip sebebiyle ilgili herhangi bir kayıt mevcut değildir. Mecmuanın telif tarihi ve müstensihi de bilinmemektedir. Katalog kayıtlarındaki bilgiler mecmuanın Nuh b. Mustafa Konevî'ye ait olduğunu tescil etmektedir. Mecmuanın Sultan Ahmed methiyeleri ile başlaması, tanzir edilen gazellerin çoğunun Bahtî'nin gazelleri olması, mecmuanın hat hususiyeti ve minyatürleri eserin Sultan Ahmed'e takdim edildiğini düşündürmektedir.

Mecmua I. Ahmed için yazılan ve ikisi Hocaẓâde Esad'a, biri mahlası zikredilmeyen bir şaire ait olan üç kaside ile başlamaktadır.

Kasidelerden sonra “Tercî-bend-i Hâfız başlığı ile yine Sultan Ahmed için bir methiye yer almaktadır. Bu dört şiiirden sonra ilki Bâkî’ye ait olan gazellere yer verilmiştir. Mecmuada nazım şekillerinin %3’lük oranını oluşturan sayıda kaside, tercî-bend, tahmis, muhammes, müsed-des nazım şekilleri yer alsa da muhtevası %97 oranında gazellerden oluştuğu için mecmua bir gazel mecmuası olarak düşünülebilir.

Mecmuada yer alan şiiirlerin sıralanmasında şiiirin vezni, kafiye, redif ve şair isimleri gibi herhangi bir düzenleme kriteri dikkate alınmamıştır. Mürettip kendi beğendiği –ve muhtemeldir ki Sultan Ahmed’in de beğendiğini ya da beğeneceğini düşündüğü- şiiirleri yahut padişahın yakınında bulunduğu anlaşılan birkaç şairle birlikte başka şairlerin de şiiirlerini mecmuaya dâhil etmiş olabileceği düşünülebilir.

Mecmuada yer alan şiiirler genellikle 16. yüzyıl şairlerinden seçilmiştir. Mürettibin gazel seçiminde genelde beş beyitli gazelleri tercih ettiği görülmektedir. Beyit sayısı beşten fazla olan gazellerin ise mecmuada çoğunlukla beş beyti yazılmış geriye kalan beyitler yazılmamıştır. Beyit sayısı beşten fazla olan gazellerin yazımında, mürettibin mecmuaya almadığı beyitlerin hangi saik ile alınmadığı bilinmemekle beraber daha çok beğendiği beyitleri tercih ettiğini düşünmek mümkündür. Mecmuadaki şiiirlerin hemen hepsinde başlık bulunmaktadır ve başlıklarda çoğunlukla şairlerin mahlasına yer verilmiştir. Mecmuada 16 adet minyatür bulunmaktadır. Bu minyatürlerin bazılarında Sultan Ahmed’in tasvir edildiği anlaşılmaktadır.

3. Derleyicinin Kimliği

Katalog kayıtlarında Nuh b. Mustafa Konevî adına tahsis edilen mecmuanın müstensihi ve istinsah tarihi belli değildir. Katalog kayıtlarının doğruluğu kabul edilirse mecmuanın mürettibi Sultan I. Ahmed, I. Mustafa, II. Osman, IV. Murad, Sultan İbrahim, IV. Mehmed’in saltanatı dönemlerinde yaşayan ve ilmiye sınıfına mensup olan Nuh b. Mustafa Konvevî’dir.

Kaynakların verdiği bilgilere göre Nuh b. Mustafa Amasya'da doğmuştur. Amasya ve İstanbul'da tahsilini tamamladıktan sonra Konya'da müftülük yapmıştır.¹²

Nuh b. Mustafa için doğduğu ya da ikamet ettiği şehirlerden hareketle çeşitli nisbeler kullanılmıştır. Konya'da bir müddet müftülük görevi yapmasından dolayı "el-Konevî", Mısır'a gidip burada ikamet etmesi sebebiyle "el-Mısırî", Hanefî mezhebi âlimlerinden olduğu için de "el-Hanefî" nisbeleri ile anılmıştır.¹³ Nuh b. Mustafa, Ömer Paşa'nın Mısır'a vali olarak tayin edilmesinin akabinde onunla beraber Mısır'a gitmiş¹⁴ hayatının sonuna kadar Mısır'da ilim ve telif işleri ile meşgul olmuştur. 22 Zilkade 1070/30 Temmuz 1660'da Kahire'de vefat etmiştir.¹⁵

Nuh b. Mustafa pek çok ilmî eser telif etmiştir. Çoğunluğu Arapça olan fıkıh ve kelâm sahasında yazılan bu eserlerden bazıları şunlardır: *Netâ'icü'n-Nazar fî-Havâşî'd-Dürer*, *Umdetü'r-Râgîbîn fî Ma'rifeti Ahkâmi İmâadi'd-dîn*, *el-Kelâmü'l-Mesûk li-Beyâni Mesâ'ili'l-Mesbûk*, *Fethu'l-Celîl alâ-Abdîhi'z-Zelîl fî-Beyâni mâ Verede fî'l-İstihlâf fî'l-Cum'ati mine'l-Ekâvi*, *el-Fevâ'idü'l-Mühimme fî-Beyâni İştirâti't-Teberrî fî-İslâmi Ehli'z-Zimme*, *Zübdetü'l-Kelâm fî-mâ Yehtâcu İleyhi'l-Hâs ve'l-Âm fî'l-Akâ'id*, *Risâle fî-Elfâzi'l-Küft*,

¹² Bursalı Mehmet Tâhir Efendi (1972). *Osmanlı Müellifleri I*. İstanbul. 416.

¹³ Mehmet Ali Aytekin (2008). *Nuh B. Mustafa'nın "El-Kelimâtü's-Şerîfe Fî Tenzîhi Ebî Hanîfe" Adlı Eserinin Edisyon Kitiği*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.

¹⁴ Ekmeleddin İhsanoğlu (2006). *Osmanlı Tabii ve Tatbiki Bilimler Literatürü Tarihi: (History of the Literature of Natural and Applied Sciences During the Ottoman Period)*. C. I. İstanbul. 86.

¹⁵ Ömer Türker (2007). "Nuh b. Mustafa". *İslam Ansiklopedisi*. C. 33. İstanbul. s.230-231, Hayati Yılmaz (2003). "Nuh b. Mustafa'nın er-Risâle fî'l-Fark Beyne'l-Hadîsi'l-Kudsî ve'l-Kur'ân ve'l-Hadîsi'n-Nebevî Adlı Risalesi". *Hadis Tetkikleri Dergisi I* (1): 167-178.

*Mevlidü'l-Mustafâ ve Mevâlidü'l-Hulefâ ed-Dürrü'l-Munazzam fi-Menâkıbi'l-Îmâmi'l-A'zam.*¹⁶

4. Mecmuadaki Şairler ve Şiir Sayıları

Mecmuada yer alan şairlerle bu şairlere ait şiirlerin nazım şekilleri ve sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Şairin Mahlası	Mecmuadaki Şiir Sayısı	Şiirlerin Nazım Şekilleri
Bâkî	33	Gazel
Necâtî	26	Gazel
Dervîş Paşa	25	Gazel
Hâfız	18	Gazel (15), Tercî-bend (2), Tahmis (1)
Bahtî	13	Gazel
Zâtî	13	Gazel
Figânî	12	Gazel
Huşû'î	12	Gazel
Kâtibî	11	Gazel
Hayretî	9	Gazel
Ümîdî	9	Gazel
Hilâlî	8	Gazel
Muhibbî	8	Gazel
Nev'î	8	Gazel
Abîdî	7	Gazel
Fazlî	7	Gazel
Rahmî	7	Gazel
Emrî	6	Gazel
Şemsî	6	Gazel (5) Tahmis (1)
Fevrî	5	Gazel (4), Muhammes (1)
Hayâlî	5	Gazel
Nihânî	5	Gazel
Şefî'î	5	Gazel
Ulvî	5	Gazel (4), Muhammes (1)

¹⁶ Ömer Türker (2007). "Nuh b. Mustafa". *İslam Ansiklopedisi*. C. 33. İstanbul. 230, Hayati Yılmaz (2003). "Nuh b. Mustafa'nın *er-Risâle fi'l-Fark Beyne'l-Hadisî'l-Kudsî ve'l-Kur'ân ve'l-Hadisî'n-Nebevî* Adlı Risalesi". *Hadis Tetkikleri Dergisi* I (1): 167-178.

Yahyâ Beg	5	Gazel
Âhî	4	Gazel
Ahmed Paşa	4	Gazel
Misâlî	4	Gazel
Revânî	4	Gazel
Dânişî	3	Gazel
Es'ad Efendi	3	Kaside (2), Gazel (1)
Fuzûlî	3	Gazel
Hudâyî	3	Gazel
İshak	3	Gazel
Kevserî	3	Gazel
Me'âlî	3	Gazel (2), Kıt'a (1)
Meylî	3	Gazel (2), Tercî-bend (1)
Murâdî	3	Gazel
Râzî	3	Gazel
Tab'î	3	Gazel
Tîğî	3	Gazel (1), Tahmis (1), Tercî-bend (1)
Âşık	2	Gazel
Behiştî	2	Gazel
Câmî	2	Gazel
Fehmî	2	Gazel
Hâletî	2	Gazel
Hamdî	2	Gazel
İşretî	2	Gazel
Kabûlî	2	Gazel
Pertevî	2	Gazel
Sa'dî	2	Gazel
Safâyî	2	Gazel (1) Müseddes (1)
Sürûrî	2	Gazel
Şem'î	2	Gazel
Şeyhülislâm Yahyâ	2	Gazel
Vechî	2	Gazel (1) Müseddes (1)
Veysî	2	Gazel
Adlî	1	Gazel
Adnî	1	Gazel
Âfitâbî	1	Gazel
Amrî	1	Gazel
Atâ	1	Gazel
Azerî	1	Gazel

Belîgî	1	Gazel
Beyânî	1	Gazel
Bî-çâre	1	Gazel
Bülbülî	1	Gazel
Ca'fer	1	Gazel
Câmi'î	1	Gazel
Celâlî	1	Gazel
Dehhânî	1	Gazel
Enverî	1	Gazel
Feyzî	1	Gazel
Gedâ	1	Gazel
Gedâyî	1	Gazel
Hâfî	1	Gazel
Hâlisî	1	Gazel
Harîmî	1	Gazel
Harîrî	1	Gazel
Hâşimî	1	Gazel
Helâkî	1	Gazel
Hevâyî	1	Gazel
Hıtâyî	1	Gazel
Hızır	1	Gazel
Hilmî	1	Gazel
Hisâlî	1	Gazel
Hüdâyî	1	Gazel
Hüseyn	1	Gazel
Kemâlî	1	Gazel
Lem'î Efendi	1	Müseddes
Liyâkî	1	Gazel
Mânî	1	Gazel
Medâlî	1	Gazel
Medihî	1	Gazel
Mesihî	1	Gazel
Meşâmî	1	Gazel
Mihrî	1	Gazel
Muhyî	1	Gazel
Mu'idî	1	Gazel
Münirî	1	Müseddes
Na'imî	1	Gazel
Nizâmî	1	Gazel

Ömrî	1	Gazel
Sebâtî	1	Gazel
Sun'î	1	Gazel
Sûzî	1	Gazel
Şânî	1	Gazel
Şeyhî	1	Gazel
Vahdetî	1	Gazel
Vahidî	1	Gazel
Yemînî	1	Tahmis
Za'fî	1	Gazel
Zecrî	1	Gazel
Mahlası Olmayan Şair	1	Gazel

Tablo incelendiğinde mecmuada en çok şiiri bulunan ilk beş şairin Bâkî, Necâtî, Dervîş Paşa, Hâfız, Bahtî şeklinde sıralandığı görülecektir. Mecmuada 115 şiiri olan bu beş şairin mecmuanın toplam şiir sayısına oranı %27'dir.

4.1. Mecmuada Mevcut Olup Divanlarda Yer Almayan Şiirler

Mecmuada yer alan şiirler, yayımlanmış ya da tez çalışması yapılmış divanlardaki şiirlerle mukayese edilmiş ve mecmuada yer alan 34 şiirin söz konusu çalışmalarda yer almadığı tespit edilmiştir. Bu şiirlerin şairleri ve şiir numaraları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Şairin Mahlası	Dîvânlarda Olmayan Şiir Sayısı	Şiir Numaraları
Ahmed Paşa	2	140, 310
Bahtî	1	29
Bâkî	2	59, 406
Behiştî	1	49
Figânî	1	213
Hâfız	5	7, 39, 81, 82, 133
Hâşimî	1	88
Hayâlî	2	352, 402
Helâkî	1	151
Hudâyî	2	228, 230
Me'âlî	2	36, 308
Misâlî	2	100, 101

Muhibbî	2	326, 374
Murâdî	2	91, 271
Nev'î	1	71
Nihânî	3	297, 327, 328
Rahmî	1	168
Şemsî Paşa	1	331
Ümîdî	1	177
Yahyâ Beg	1	78
Toplam	34	

5. Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Nazım Şekilleri

116 yapraktan oluşan mecmua nazım şekilleri açısından değerlendirildiğinde çeşitlilik arz ettiği söylenemez. Katalog kaydında “Mecmûa-i Gazeliyyât” adıyla kayıt alınmış olan mecmuada gazel nazım çekli dışında az sayıda da olsa kaside, tercî-bend, muhammes, müseddes, tahmîs ve kıt'a nazım şekillerine de yer verilmiştir. Mecmuada en çok kullanılan nazım şekli gazeldir. 391 adet gazelin yer aldığı mecmuada diğer nazım şekillerinin sayısı oldukça azdır. Mecmuada yer alan nazım şekilleri, sayıları ve oranları aşağıdaki tablolarda listelenerek gösterilmiştir.

Nazım Şekli	Şiir Sayısı
Gazel	391
Tercî-bend	4
Müseddes	4
Tahmîs	4
Kasîde	3
Muhammes	2
Kıt'a	1
Toplam	409

Yukarıdaki tablolarda da görüldüğü üzere mecmuanın içeriğini neredeyse tamamen (% 96) gazel nazım şekli oluşturmaktadır. Bu gazellerin bir kısmı nazirelerden oluşmaktadır. Gazel dışında kaside,

tercî-bend, tahmis, muhammes ve müseddes nazım şekillerine de yer verilmiştir. Ancak bu nazım şekillerinin mecmuadaki toplam sayısı 18 adet olup gazel nazım şekline oranı oldukça düşüktür.

5. 4. Mecmuadaki Nazire Şiirler

Mecmuada “nazîre” başlığı ile yazılan 18 adet şiir vardır. Ancak mecmuada nazîre olduğuna dair bir ibare yazılmasa da nazîre olduğunu tespit ettiğimiz 12 şiir daha bulunmaktadır. Bu durumda mecmuadaki toplam 409 şiirin 30’u naziredir. Mecmuadaki zemin şiirlerin ve nazîre şiirlerin şairleri; zemin şiir ve bu şiirlere yazılan nazire sayısı; nazire şiirlerin şiir numaraları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Şair	Zemin Şiir Sayısı	Nazire Sayısı	Nazire Yazan Şair	Nazire Şiir No
Bahtî	9	15	Hâfız	7, 13, 19, 23, 26, 28, 31, 33, 37
			Huşû’î	14, 20, 30
			Bülbülî	12
			Me’âlî	36
			Şeyhülislam Yahya	18
Hâletî	1	2	Kevserî	42
			Huşû’î	43
Câmî	1	1	Huşû’î	48
Hilmî	1	1	Murâdî	91
Tab’î	1	3	Hâfız	133
			Huşû’î	134, 137
Hâfız	1	3	Tab’î	136
			Huşû’î	137
			Bî-çâre	138
Liyâkî	1	1	Hudâyî	228
Murâdî	1	1	Dervîş Paşa	272
Nihânî	1	1	Revânî	298
Muhibbî	1	1	Nizâmî	357
Vahdetî	1	1	Şefî’î	405
Toplam	19	30		30

6. Mecmuada Kullanılan Aruz Kalıpları

Mecmuadaki şiirlerin aruz kalıpları bahirleriyle birlikte sayıları çoktan aza sıralanarak aşağıdaki tabloda verilmiştir. Mecmuadaki şiirlerin aruz kalıplarının kullanım oranına bakıldığında Türk şiirinde yaygın kullanılan kalıplardan oluştuğu görülmektedir. 16 farklı vezin kalıbının kullanıldığı mecmuada ilk sırayı 139 sayı % 34'lük oranla *fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün* vezni yer alırken 128 sayı %31'lik oranla *fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün* kalıbının ikinci sırada yer almaktadır. Üçüncü sırada ise 44 sayı %11'lik oranla *mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün* kalıbının kullanılmıştır.

Mürettibin mecmuaya aldığı şiirlerin çoğunluğu remel bahrinden vezinlerle yazılmıştır. Yine tablo incelendiğinde en az kullanılan aruz kalıplarının da birer kullanımla *müfte' ilün mefâ' ilün müfte' ilün mefâ' ilün; fe' ûlün fe' ûlün fe' ûlün fe' ûl ve müstef' ilâtün müstef' ilâtün* kalıpları olduğu görülecektir. Mecmuada yer alan şiirlerin vezinlerinin çoğunluğu (%67) remel bahrindedir. Remel bahri kolay ezberlenebilen ve akıcı şiirlerin yazıldığı bahirdir. Remel bahrinden sonra en çok tercih edilen vezinler, hezec bahri (%18) ve muzâri bahri (%10) kalıplarıdır.

Sıra	Mecmuada Kullanılan Aruz Kalıpları	Sayısı
1	Remel : fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün	138
2	Remel : fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün	129
3	Hezec : mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün	44
4	Muzâri : mef' ûlü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün	22
5	Hezec : mef' ûlü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ûlün	17
6	Muzâri : mef' ûlü fâ' ilâtün mef' ûlü fâ' ilâtün	17
7	Hezec : mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ûlün	12
8	Hafif : fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün	11
9	Remel : fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün	5

10	Remel : fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün	4
11	Müctes : mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün	3
12	Recez : müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün	2
13	Muzâri : mefûlü mefâ' ilün mefûlü mefâ' ilün	2
14	Recez : müfte' ilün mefâ' ilün müfte' ilün mefâ' ilün	1
15	Mütekârib : fe' ûlün fe' ûlün fe' ûlün fe' ûl	1
16	Recez : müstef' ilâtün müstef' ilâtün	1
Toplam		409

KAYNAKÇA

- Ak, Coşkun (1987). *Muhibbî Dîvânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.
- Ak, Coşkun (2003). *Şair Padişahlar*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.
- Akkaya, Mehmet (1992). *Şemsi Paşa Dîvânı: İnceleme Edisyon Kritikli Metin* Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Aksoyak, İsmail Hakkı (2006). *Gelibolulu Ali Dîvânları I, II, III*. The Department of Near Eastern Languages and Civilizations, Sources of Oriental Languages and Literatures, Harvard University, Cambridge, MA, USA.
- Akyüz, Kenan vd. (1990). *Fuzûlî Dîvânı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ambros, Edith (1992). *Candid Penstrokes: Lyrics of Meali an Ottoman Poet of the 16th Century*. Berlin: Klasus Schwarz Verlag.
- Arslan, Mehmet (2007). *Mihri Hâtun Dîvânı*. Ankara: Amasya Valiliği Yay.
- Arslan, Ömer (2013). *Ubeydî Dîvânı*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Avşar, Ziya. *Revânî Dîvânı*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78396/revani-divani.html> [erişim tarihi: 15.09.2016]
- Aydemir, Yaşar (2000). *Behiştî Dîvânı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Aydemir, Yaşar (2001), “Şiir Mecmuaları ve Metin Teşkilinde Mecmuaların Rolü”. *Bilig*, (19): 147-156.
- Aydemir, Yaşar (2007). “Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler”. *Turkish Studies (Tunca Kortantamer Özel Sayısı 1)*, 2 (3): 122-137.
- Aytekin, Mehmet Ali (2008). *Nuh B. Mustafâ'nın “El-Kelimâtü’ş-Şerîfe Fî Tenzihi Ebî Hanîfe” Adlı Eserinin Edisyon Kritiği*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.

- Bursalı Mehmet Tâhir Efendi (1972). *Osmanlı Müellifleri, I, II*, (Sadelerleştiren: Ali Fikri Yavuz, İsmail Özen). İstanbul: Meral Yayınevi.
- Bayram, Yavuz (2009). *Amasya'ya Vali Osmanlı'ya Padişah Bir Şair: ADLÎ (Sultan İkinci Bâyezid)*. Amasya: Amasya Valiliği Yay.
- Çağlar, Arife (2013). *Üsküplü Atâ ve Dîvânçesi (İnceleme-Tenkidli Metin-Sözlük)*. Yüksek Lisans Tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Çavuşoğlu, Mehmed (1971). *Necatî Bey Dîvânının Tahlili*. Ankara: MEB Yay.
- Çavuşoğlu, Mehmed (1977). *Yahya Bey Dîvânı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay.
- Çavuşoğlu, Mehmed (1982). *Helâkî, Dîvân (Tenkidli Basım)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay.
- Çavuşoğlu, Mehmed ve M. Ali Tanyeri (1981). *Hayretî Dîvânı (Tenkidli Basım)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay.
- Çavuşoğlu, Mehmed ve M. Ali Tanyeri (1987). *Zâtî Dîvânı (Edisyon kritik ve Transkripsiyon), Gazeller Kısmı C. III*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay.
- Çavuşoğlu, Mehmed ve M. Ali Tanyeri (1989). *Üsküplü İshak Çelebi Dîvânı*. İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Yay.
- Demiralay, Mehmet (2007). *Hüdâyî-i Kadîm (16. Yüzyıl) ve Dîvânı: İnceleme-Tenkidli Metin*. Yüksek Lisans Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Demirel, Şener (2011). *16. Yüzyıl Şairlerinden Mânî Dîvânı ve Şehr-engîz-i Bursa*. http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10624_mani-divani-sener-demirel-pdf.pdf?0 [erişim tarihi: 20.09.2016]

- Devellioğlu, Ferit (1999). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Dursun, Mesut (1990). *Nihânî Dîvânı, İnceleme-Metin*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Güneş, Murat (2013). *Manastırlı Celâl Bey Dîvânı [İnceleme-Metin]*. Yüksek Lisans Tezi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gürbüz, Mehmet (2012). *Kâbilî, Sultân-ı Hûbâna Münâsib Eş'âr (Poems to Sing for the Leading Beautiful Beloved) (Millet Library, Ali Emiri Manzum No. 744-745) Part I: Analysis-Facsimile*. The Department of Near Eastern Languages and Civilizations, Sources of Oriental Languages and Literatures 109, Harvard University, Cambridge, MA, USA.
- İhsanoğlu, Ekmeleddin (2006). *Osmanlı Tabii ve Tatbiki Bilimler Literatürü Tarihi: (History of the Literature of Natural and Applied Sciences During the Ottoman Period)*. C. I. İstanbul: İSAM Yay.
- İpekten, Haluk, M. İsen, R. Toparlı, N. Okçu, T. Karabey (1988). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.
- İsen, Mustafa (1994). *Ali, Kühü'l-ahbâr'ın Tezkire Kısmı*. Ankara: AKM Yay.
- İsen, Mustafa ve Cemal Kurnaz (1990). *Şeyhî Dîvânı*. Ankara: Akçağ Yay.
- Kaçalin, Mustafa. *Âhî, Dîvân*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10590,ahidivanimustafakacalinpdf.pdf?0> [erişim tarihi: 15.09.2016]
- Karahan, Abdülkadir (1966). *Kanunî Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figânî ve Dîvânçesi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay.

- Karavelioğlu, Murat Ali (2005). *On Altıncı Yüzyıl Şairlerinden Pirizrenli Şem'inin Dîvân'ının Edisyon Kritiği ve İncelemesi*. Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Karcı, Tülin (2004). *Revânî Dîvânının Tahlili*. Yüksek Lisans Tezi. Niğde: Niğde Üniversitesi.
- Kavruk, Hasan (2001). *Şeyhülislâm Yahyâ Dîvânı*. Ankara: MEB Yay.
- Kayaalp, İsa (1999). *Sultan Ahmed Dîvânı'nın Tahlili*. İstanbul: Kitabevi Yay.
- Kesik, Beyhan (2009). "Derviş Paşa'nın Murâd-nâmesi'nde Ses ve Ahenk İle İlgili Sanatlar". *Turkish Studies*, 4 (7): 370-400.
- Kılıç, Atabey (2012). "Mecmua Tasnifine Dair". *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. (Haz.: Hatice Aynur vd.). İstanbul: Turkuaz Yay. 80-96.
- Kılıç, Filiz (2010). *Âşık Çelebi, Meşâirü's-şuarâ, İnceleme-Metin*. C. 2. İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yay.
- Kırkkılıç, H. Ahmet (2015). *Murâdî Dîvânı (İnceleme-Tenkili Metin)*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay.
- Köksal, M. Fatih (2001). *Edirneli Nazmî, Mecma'u'n-Nezâir (İnceleme-Tenkidli Metin)*. Doktora Tezi Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Köksal, M. Fatih (2012). "Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. (Haz.: Hatice Aynur vd.). İstanbul: Turkuaz Yay.
- Köse, Hayriye Türkoğlu (2007). *XVI. Yüzyıl Dîvân Şairi Hudâyî: Hayatı-Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divan'ının Tenkitli Metni*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Kut, Günay (1986). "Mecmua". *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi. Devirler/İsimler/Eserler/Terimler C. 6*. İstanbul: Dergâh Yay.

- Kut, Günay (1988). “Yazmalar Arasında II”. *Osmanlı Araştırmaları VII-VIII*: 181-198.
- Küçük, Sabahattin (1994). *Bâkî Dîvânı*. Ankara: TDK Yay.
- Levend, Âgâh Sırrı (1998). *Türk Edebiyatı Tarihi C. I*. Ankara: TTK Yay.
- Mengi, Mine (1995). *Mesîhî Dîvânı*. Ankara: AKM Yay.
- Özkat, Mustafa (2005). *Kara Fazlî'nin Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı (İnceleme-Tenkidli Metin)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Saraç, M. A.Yekta (2002). *Emrî Dîvânı*. İstanbul: Eren Yayıncılık.
- Sefercioğlu, M. Nejat (1990). *Nev'î Dîvânı'nın Tahlili*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.
- Selvi, Muhammed (2008). *Ümîdî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı*. Yüksek Lisans Tezi. Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Sungur, Necati (1994). *Âhî Dîvânı (İnceleme-Metin)*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.
- Tarlan, Ali Nihad (1945). *Hayâlî Bey Dîvânı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yay.
- Tarlan, Ali Nihat (1948). *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri, Ubeydî-Aşkî-Şem'î-İşretî*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay.
- Tarlan, Ali Nihad (1967). *Zâtî Dîvânı, Edisyon Kritik ve Transkripsiyon, Gazeller Kısmı C. I-II*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay.
- Tarlan, Ali Nihad (1992). *Ahmed Paşa Dîvânı*. Ankara: Akçağ Yay.
- Tarlan, Ali Nihad (1992). *Necâti Beg Dîvânı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

- Tıgılı, Fatih (2006). *Bursalı Rahmî Çelebi ve Dîvânı*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniv.
- Timurtaş, Faruk Kadri (1968). *Şeyhî, Hayatı ve Eserleri*. İstanbul: İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay.
- Tulum, Mertol ve M. Ali Tanyeri (1977). *Nev'î Dîvânı, Tenkidli Basım*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay.
- Türker, Ömer (2007). "Nuh b. Mustafa". *İslam Ansiklopedisi*. C. 33. İstanbul: TDV Yay. 230-231.
- Uysal, Adem (2010). *Hafız Ahmed Paşa Dîvânı, İnceleme-Metin*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniv.
- Ünlü, M. Şehabettin (1991). *Ubeydî, Hayat-Edebi Kişiliği ve Dîvânının Tenkidli Metni*. Doktora Tezi. İstanbul: Mimar Sinan Üniv.
- Ünver, İsmail (1993). "Çeviri-yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler". *Ankara Üniversitesi DTCF Türkoloji Dergisi*, XI (1): 51-89.
- Yakşı, Ayhan (1993). *Nihânî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniv.
- Yavuz, Orhan (2014). *Muhibbî Dîvânı*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay.
- Yıldırım, Ali (1991). *İshak Çelebi, Hayatı Eserleri Edebi Kişiliği ve Dîvânının Edisyon Kritiği*. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniv.
- Yılmaz, Hayati (2003), "Nuh b. Mustafa'nın er-Risâle fi'l-Fark Beyne'l-Hadîsi'l-Kudsî ve'l-Kur'ân ve'l-Hadîsi'n-Nebevî Adlı Risalesi". *Hadis Tetkikleri Dergisi*, I (1):167-178.
- Yılmaz, Ozan (2008). "Metin Tesisinde Şiir Mecmualarının Katkısına Bir Örnek: Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Koleksiyonu 5214 Numaralı Mecmua ve Muhtevası". *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, (1): 255-280.
- Yücel, Bilal (2002). *Mahmud Paşa, Adnî Dîvânı*. Ankara: Akçağ Yay.

İKİNCİ BÖLÜM

METNİN KURULUŞU, TRANSKRİPYON VE İMLÂSİ

1. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yol

Çalışmamızın bu bölümünde *Mecmûa-i Gazeliyyât*'ın transkripsiyonlu metnine yer verildi. Eserin transkripsiyonlu metni hazırlanırken MEB *İslam Ansiklopedisi* transkripsiyon alfabesi dikkate alındı. Mecmuanın transkripsiyonunda orijinal metinde olmayan ancak okuyucuya takip kolaylığı sağlayacağı düşünüldüğünden varak numarası, şiir numarası, beyit ya da bent numaraları da verildi.

Mecmuanın derlenme yöntemi hakkında çıkarımlar yapabilmek için mecmuadaki şiirlerin neşirleri yapılan divan metinleriyle karşılaştırılması amaçlandı. Bu çerçevede kullanılan divanların kısa künyeleri, ilgili şiirin dipnotunda gösterildi. Karşılaştırmada kullanılan eserlerin künye bilgileri çalışmanın kaynakça bölümünde ayrıntılı olarak verildiğinden dipnot alanında eser adı, yazar adı, şiir numarası ve sayfa numarası verilmekle yetinildi. Mecmuadaki şiirler divanlarda tespit edilen şiirlerle mukayese edilerek eksiklikler ya da başka farklılıklar dipnotta belirtildi. Söz konusu farklılıklar hem mecmuada hem de karşılaştırma yapılan eserde anlam ve vezin bakımından bir problem oluşturmuyorsa, bu durumda mecmuadaki şekli esas alındı. Şiirlerin dipnotlarda gösterilmesinde "1. 1a; 1. 1b" şeklinde şiir ve beyit numarası ile birlikte birinci mısralar için a, ikinci mısralar için b harflerinin kullanıldığı bir yöntem takip edilmiştir.

Mecmua ve karşılaştırma yapılan eserdeki şiirlerde beyit veya beyitler arası yer değişikliği bazen, beyit numaralarının birebir yer değiştirmesi şeklinde olmuştur. Diğer bir ifadeyle mecmuadaki 2. beyit karşılaştırma yapılan eserde 3. beyit, mecmuadaki 3. beyit, karşılaştırma yapılan eserde 2. beyit olarak karşımıza çıkmıştır.

Mecmuadaki bir şiirde, karşılaştırma yapılan esere göre eksik beyit veya beyitlerin olması durumunda bunlar, sdipnotta gösterilmiştir.

2. Metnin Transkripsiyon ve İmlâ Husûsiyetleri

1. Metnin transkripsiyonunda bilimsel eserlerde uygulanan MEB *İslam Ansiklopedisi* transkripsiyon sistemi kullanılmıştır (Bk. Transkripsiyon Tablosu).
2. Mecmuadaki şiirler genellikle 16. yüzyılda yaşamış şairlerin şiirlerinden oluştuğu için Eski Anadolu Türkçesinin dil özellikleri göz önünde bulundurulmuştur.
3. Arapça ve Farsça eklerin yazımında Prof. Dr. İsmail Ünver'in "Çevriyazıda Yazım Birliği üzerine Öneriler" adlı makalesinde¹⁷ teklif edilen yazım önerileri dikkate alınmıştır.
4. Metin harekeli olduğundan imlâda harekeleme fonetiğine uyulmuştur. *‘Aşık-‘ışk, ‘ıyş-‘îş, ‘ayân-‘ıyân, ey-iy* gibi iki türlü okunması da mümkün olan kelimelerin harekelenişi dikkate alınarak *‘ışk, ‘îş, ‘ıyân, iy* şekilleri tercih edilmiş ve söz konusu kelimeler bütün metinde bu şekilde yazılmıştır.
5. "İle" ve "içün" edatlarıyla "idi, iken imiş, ise" gibi i- fiilinin aldığı şekiller mecmuada bitişik ve ayrı olarak yazılmıştır. Bu yapılar metnin genelinde ayrı yazılmak sûretiyle gösterilmiştir: *ile (dād ile, ‘ilm ile vb.), içün (olmağ içün, başuñ içün, anuñ içün vb.), idi (olmaz idi, yok idi vb.), iken (olmaz iken, itmiş iken, yoğ vb.), imiş (olmaz imiş, dir imiş vb.), ise (dir ise, yoğ ise, merd ise vb.)*
6. Mecmuadaki şiirlerde yer alan "ya ... ya" bağlacının yazımında kapalı hece gereken yerlerde uzun ünlü; açık hece gereken yerlerde ise kısa ünlü kullanılmıştır.
7. *K’ola, n’eylesün, nic’olur, n’ola* gibi büzülmeler (contractions) kesme işaretleriyle ayrılarak gösterilmiştir.

¹⁷ İsmail Ünver (1993). "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler". *Ankara Üniversitesi DTCF Türkoloji Dergisi* XI (1): 51-89.

8. Harekeli olarak yazılan metnin imla ve fonetik bakımından genel olarak dönem özellikleri ile örtüştüğü görülmektedir. Harekeli yazımın dönem imlasının dışına çıktığı kullanımlarda dönem imlâsı dikkate alınmış ve bu durum dipnotta belirtilmiştir.
9. Datif ekinin “a”lı okunuş biçimi tercih edilmiştir: kenâra, qarâra, şehen-şâha vb.; ancak kimi yerlerde şiirin kafîye ve anlam uyumu dikkate alınarak ekin “e”li biçimine de yer verilmiştir.
10. Şiirlerde aruz uygulaması gereği med yapılan kelimelerin medli hecelerindeki ünlülerde uzatma işaretleri kullanılmamıştır (dost, serhoş tağ, top, var, vazgel-, yaban, yaş vb.).
11. Özel isimler büyük harfle başlamış, ek almaları durumunda ise ilgili ekler kesme işaretiyle ayrılmıştır.
12. Bugün “e” şeklinde telaffuz edilen pek çok kelimenin Eski Anadolu Türkçesi’nde “i” şekliyle telaffuz edildiğini görmekteyiz. Eski Anadolu Türkçesinin bu özelliği göz önünde bulundurularak günümüz Türkçesinde *bel*, *gece*, *etmek*, *ey* şeklinde telaffuz edilen kelimelerin -aynı zamanda mecmuada da karşılaşılan- *bil*, *gice*, *itmek*, *iy* şekilleri tercih edilmiştir.
13. Mecmuada “b” ile yazılan -up, -üp gerundiumu “p” ile yazılmıştır.
14. Mecmuada bazen bir kelime iki türlü yazıldığı imlada tutarlılık gözlemlenmediği görülmüştür. Bu durum ج – چ; ح – خ; س – ص harflerinin birbirlerinin yerine kullanılması şeklinde karşımızda çıkmaktadır.
15. Divanlarda olmayan beyitler “-D. “ şeklinde, mecmuada olmayan beyitler ise “-M. “ şeklinde dipnotta gösterilmiştir.
16. Mecmuada silinmiş olan kelimeler, mısralar ya da beyitler “[...]” şeklinde gösterilmiştir.
17. Mecmua ve karşılaştırma yapılan eser arasındaki farklar dipnot alanında gösterilirken öncelikle mecmuadaki şekiller metne dâhil edilmiş, sonrasında divanlardaki farkları göstermek için iki şekil arasına iki nokta (:) konulmuştur. Bundan sonra konulan ve ilgili

kelime/ibarenin kaynağını gösteren “M” mecmuaya; “D” ise divana işaret etmektedir.

18. Vezin ve anlam gereği metne eklediğimiz kelimeler köşeli parantez “[]” içerisinde gösterilmiştir.
19. Bazı kelimelerin imlasında hata yapıldığı düşünülmektedir. Hatalı yazıldığı düşünülen bu kelimelerin doğru şekilleri yazılıp yanlış şekilleri de dipnotta M. kısaltmasıyla gösterilmiştir: *māh-likā: meh-likā M.* gibi.
20. Metnin kuruluşunda genellikle kelimelerin mecmuadaki yazılışına riayet edilmiş, ancak yazımında tutarsızlık görülen kelime ve eklerin imlasında Klasik Osmanlı Türkçesinin imlâ kuralları esas alınmıştır.

3. Transkripsiyon Tablosu

أ, آ	a, ā, A, ā
ا, أ	a, e, A, E
ء	ʾ
ب	b, B
پ	p, P
ت	t, T
ث	s, Ā
ج	c, C
چ	Ç, ç
ح	h, H
خ	ħ, Ĥ
د	D, d
ذ	z, Z
ر	R, r
ز	Z, z
ژ	J, j
س	S, s

ش	Ş, ş
ص	ş, Ş
ض	ḍ, Ḍ, ẓ, Ẓ
ط	ṭ, Ṭ
ظ	ẓ, Ẓ
ع	ʿ
غ	ğ, ā
ف	f, F
ق	q, Q
ك	k, K, g, G, ñ
ل	l, L
م	m, M
ن	N, n
و	v, V, (o, O, ö, Ö, u, U, ü, Ü)
ه	h, H, (a, e)
ی	y, Y, (i, I, i, İ, ĩ, Ī, ā)

MECMÛA-İ GAZELİYYÂT METNİ

- [1b] 1 [Kasîde-i Esad Efendi ?]
[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]
- 1 İlâhî taht-ı baht üzre mu'ammer eyle hünkârı
Cihânda emr ü nehyin eyle 'adl ü dâd ile cârî
- 2 Cihânuñ cânıdur zâtı ola âfâtdan sâlim
Vücûdı rûh-ı 'âlemdür haţâdan şaklasun Bârî
- 3 'Adâletle ire şîţ-ı cemîli cümle âfâka
Umaruz hayr ile meşhûr olur her yerde aĥbârı
- 4 Medâr-ı intizâm-ı dâr-ı dünyâdur der-i 'adli
O dergâh-ı mu' allânuñ ola Mevlâ nigehdârı
- 5 Vücûdı merkez-i devr-i 'adâletdür o sulţânuñ
Bu devrûñ dâyimâ ol merkez üzre döne pergârı
- 6 Şalup şeh-bâz-ı himmet iki kıoldan milk-i a' dâya
Şecâ' atle çıkardı şark u ġarba iki serdârı
- 7 Biri sebbâb-ı Ashâb-ı Kirâm'ı katl-i 'âm itsün
Biri kırsun geçürsün 'avn-i Hâk'la cümle küffârı
- 8 Çü kaşd-ı dîn-i Hâk'la 'avn-i nuşretdür o sulţânuñ
Ola ervâhı hayl-i evliyâ a' vâñ u enşârı
- 9 İde himmetle a' lâmın muzaffer milk-i a' dâya
'Alemdâr-ı Resûlu'llâh Ebû Eyyüb-ı Enşârî

1. Nûshada şiir başlığı bulunmasa da sonraki şiirin Es'ad Efendi'ye ait olması ve iki şiirin üslup bakımından benzeşmesi sebebiyle bu şiirin de Es'ad Efendi'ye ait olduğunu düşünmekteyiz.

- [2a] 10 Çeker çün ğayretin aşhâbuñ ol sultân-ı pür-şavlet
 Kıyâmetde Muhammed Çâr-yâr olsun anuñ yâri
- 2 **Ḳasīde-i Es' ad Efendi**
 [mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]
- 1 Şehinşâh-ı cihâmı dâyimâ manşûr ide Bârî
 Hudâ olup nigehdârı Resûlullâh ola yârî
- 2 Esüp bād-ı zafer tûġm hemîşe pür-fürûġ itsün
 Meded irüp feleklerden melekler ola enşârı
- 3 Ğazâya eyleyüp niyyet cihâna gösterüp himmet
 Ğazâ-yı şark u ğarb için çıkardı iki serdârı
- 4 Birisi ' asker-i ervâh ile te'yîd-i dîn itsün
 Zebûn u hâksâr itsün kırup küffârı füccârı
- 5 Biri varup kızılbaşa kılıç ursun ol evbâşa
 Çıkarup işini başa helâk itsün o murdârı
- 6 Sinân-ı cân-sitân gibi ' adû üstine toġrulsun
 Gidersün ortalıġdan düşmen-i nâ-pâk-kirdârı
- 7 Dıraġşân eyleyüp hürşîd-veş a' lâm-ı İslâm'ı
 Ḳulûb-ı ehl-i îmândan Hudâ ref' itsün ekdârı
- 8 Cihân olsun o şâhuñ sâyesinde h'âb-ı râhatda
 Olup hürşîd-veş pür-nür çeşm-i baġt-ı bîdârı
- 9 Hudâ şâh-ı Horāsânı hirāsân eyleyüp andan
 O maġrûra içürsün zehr-i ħahrı tîġ-i hün-h'ârı

- 10 Vücûdın ber-ķarâr itsün Hüdâ taht-ı ‘adâletde
Zıyâ-baħş olsun âfâķ-ı cihâna ‘adli envârı
- 11 Açılısun ğonce-i ümmîd-i ‘âlem gül gibi ğülsün
Oķundukca Şehinşâh-ı cihânuñ tâze eş‘ârı
- [2b] 12 Çemenzâr-ı ķabûl-i ehl-i dilde nazm-ı dil-cûsı
Ēülistândan olan âb-ı revân gibi ola cârı
- 13 Ēülistân-ı dimâĒı ehl-i Őab‘a bûy-ı enfâsı
Nesîm-i ‘anber-i sârâ gibi her dem ola sârı
- 14 Dilâ mengûŐ-ı ĒûŐ-ı ehl-i hûŐ olmaĒa lâyıķdur
Dür-i yektâ gibi manzûm olan pâķize Ēüftârı
- 15 Hemîşe ey Şeh-i ‘âlem Şafâ bezminde ol hürrem
Ēuzât-ı ‘askerüñ her dem giriftâr ide Ēüftârı
- 16 Mu‘în ol ehl-i İslâm’a mûhîn ol cünd-i eŐnâma
Yazılısun levĒ-i eyyâma Ēazâ vü fethüñ âşârı
- 17 Hemîşe iy Şeh-i bâ-fer vire baħtuñ nihâli ber
Beķâ-yı devletüñ ister du‘âdur Es‘ad’uñ ķârı
- 3 **Velehu eyzân [Ēasîde-i Es‘ad Efendi ?]**
[fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün]
- 1 İy Şehinşâh-ı kerem-Ēüster ü dâniŐ-perver
Sâye-i luĒf-ı Hüdâ pertev-i envâr-ı ezel
- 2 HÛ‘ace-i rûy-ı zemîn pâdişeh-i devr-i zamân
HÛsrev-i Cem-‘azamet dâver-i CemŐîd-maĒâl

- 3 Kef-i dest-i keremüñ ebr-i bahâr-ı ihsân
Nem-i cûduñla ter ü tâze gülistân-ı emel
- 4 Hâk-i pâyuñle olur çeşm-i cihân-bîn rûşen
Gerd-i râhuñla bulur âyine-i cân şaykal
- 5 Eyledi keşf ile izhâr-ı kerâmet keremüñ
İtdi müşkillerimiz h̄vâce-i ihsânüñ h̄all
- 6 Kime kim hem-reh ola bedraqa-i ihsânüñ
Yolina qarşu tutar şem' -i hidâyet-meş' al
- [3a] 7 Gerçi kâmillere ' âlemde nihâyet yoqdur
Minnet Allâh'a seni cümleden itmiş ekmel
- 8 Nite kim levh-i zer-efşânına çarhuñ çekile
Şubh-dem şa' şa' a-i mihirden altun cedvel
- 9 Ola vaşfuñla müzeyyen şafahât-ı eyyâm
Tola medhüñle kütüb-hâne-i edyân u milel
- 10 Hâris-i memleket ü devlet-i iqbâlüñ ola
Mâlikü'l-mülk-i Hudâvend-i cihân 'azze ve cell

4 Tercî[‘]-bend-i Hâfız[mefâ[‘] ilün mefâ[‘] ilün mefâ[‘] ilün mefâ[‘] ilün]

I

Selâṭin-i cihân içinde Hân Aḥmed durur el-ân
 Kemâl u ‘ilm ile ma‘rûf olan sultân-ı ‘âlî-şân
 Hünerde mişli nâdir ma‘rifetde yok aña aḳrân
 Fünûn-ı müşkilât ol servere olmuş durur âsân
 Sipâhîlikde virmez kimseye ‘âlemde hiç meydân
 Yazılsa şafḫa-i çarḫa ‘aceb mi nâmına ‘unvân
Olupdur menba[‘]-ı fazl u hüner Sulṭân Aḥmed Hân
Yavuz gözden vücûd-ı pâkini maḥfûz ide Sübhân

II

Oḳ atmaḳ oḳumaḳ yazmaḳ durur dâyim anuñ kârı
 Diyüp geh geh kemâl ehline iş‘âr eyler eş‘ârı
 Çıkar erbâb-ı nazma ya‘ni gâhî tâze güftârı
 Muḫaşşal ol şehûñ ṭolmuş durur dünyâyâ âşârı
 ‘İlim yokdur ki anı bilmeye ol ‘âlemüñ varı
 ‘Ulûmuñ kânıdır dirsem n’ola ol zıll-ı Ğaffâr’ı
 [3b] *Olupdur menba[‘]-ı fazl u hüner Sulṭân Aḥmed Hân*
Yavuz gözden vücûd-ı pâkini maḥfûz ide Sübhân

III

Bugün tîr ü kemân fenninde yoĸ dünyâda aĸrânı
 Atup menzil alupdur niĸez ʿ âlemdede meydânı
 Bulınmaz tîr ü tîĸ ü nîze ʿ ilminde añâ şânî
 Alup destine nîze esbine itdürse cevlanı
 Şanurlar Ķahramân'dur şahn-ı meydânda gören anı
 N'ola Vaşşâf olup vaşf eylesem dâyim o sultânı
*Olupdur menbaʿ-ı [fazl-ı hüner Sultân Ahmed Hân
 Yavuz gözden vücūd-ı pâkini maĸfûz ide Sübhân]*

IV

O şâhuñ hem-demin Ķaĸ dem-be-dem ehl-i kemâl itsün
 Zevâle irgürüp düşmenlerin bir bir hilâl itsün
 Eñ evvel ĸahr idüp sürĸ-serânı pây-mâl itsün
 Celâlî ĸavmini ĸod tuʿ me-i tîĸ-i celâl itsün
 Dü nîm idüp ĸralı cismini ĸan ile al itsün
 O dehrüñ Ķüsrev'in hem ĸaşre dek şîrîn-maĸâl [itsün]
 [4a] *Olupdur menbaʿ-ı fazl u hüner Sultân Ahmed Hân
 Yavuz gözden vücūd-ı pâkini maĸfûz ide Sübhân*

V

Şadâĸat menbaʿı bir şâf-meşreb şâh-ı ʿ âdildür
 Ebübekr ü ʿ Ömer ef ʿ âline fiʿ li muʿ âdildür
 Ķayâ vü ʿ ilm ile ʿ Oşmân u Ķaydar gibi kâmidür
 Maʿ ârifle toludur tabʿ-ı pâki rüşenâ-dildür
 Cihânuñ ĸalkına dâyim ʿ atâ ĸılmaĸa mâyildür
 Götür başda yazup ism-i şerîfin kim ĸamâyildür
*Olupdur menbaʿ-ı fazl u hüner Sultân Ahmed Hân
 Yavuz gözden vücūd-ı pâkini maĸfûz ide Sübhân*

III. 3, “bulın-” metinde “bulun-“ şeklinde harekelenmiştir.

III. 7, Müellif, nakaratın tamamını yazmayıp “Olupdur menbaʿ-ı ...” ibaresini yazmakla yetinmiştir.

VI

[4b] Mu'îni dâyimâ ol Hüsrev-i dehrûñ Hudâ olsun
 Delîli haşre dek dünyâda şer' -i Muştafâ olsun
 Refîki cümle yolda enbiyâ vü evliyâ olsun
 Ne yire 'azm iderse luţf-ı Hâdî reh-nümâ olsun
 Gice gündüz fakîr olanlara kârı 'atâ olsun
 Serîr-i salţanatda niçe biñ yıl pâdişâh olsun
Olupdur menba' -ı fazl u hüner Sulţân Aĥmed Hân
Yavuz gözden vücûd-ı pâkini maĥfûz ide Sübhân

VII

O şehdür nûr-ı çeşmi dûdmânı âl-i 'Oşmânuñ
 Görür gözi hem oldur bu cihânda cümle insânuñ
 O Mevlâ üstümüzden gölgesin ayırmasun anuñ
 Zamânında cihân âsûdedür o[1] zıll-ı Yezdân'nuñ
 'Adâletle olupdur mihr-i pür-envârı devrânuñ
 Cihâna zât-ı pâki rahmetidür Haĥ Te'âlâ'nuñ
Olupdur menba' -ı fazl u hüner Sulţân Aĥmed Hân
Yavuz gözden vücûd-ı pâkini maĥfûz ide Sübhân

VIII

[5a] Derûn-ı pâkin ol şems-i cihânuñ ide Haĥ pür-nûr
 Daĥı her gicesin ĥadr eyleyüp her rûze itsün sūr
 Meserret gülşeninde dâstânın eylesün mesrūr
 Ķıla hem cümleten düşmenlerini dünyede maĥhūr
 Dem-â-dem etmegin ĥâyınlıĥ ile yiyen olsun kūr
 N'ola dillerde olsa nîk nâmı haşre dek mezkūr
Olupdur menba' -ı fazl u hüner Sulţân Aĥmed Hân
Yavuz gözden vücûd-ı pâkini maĥfûz ide Sübhân

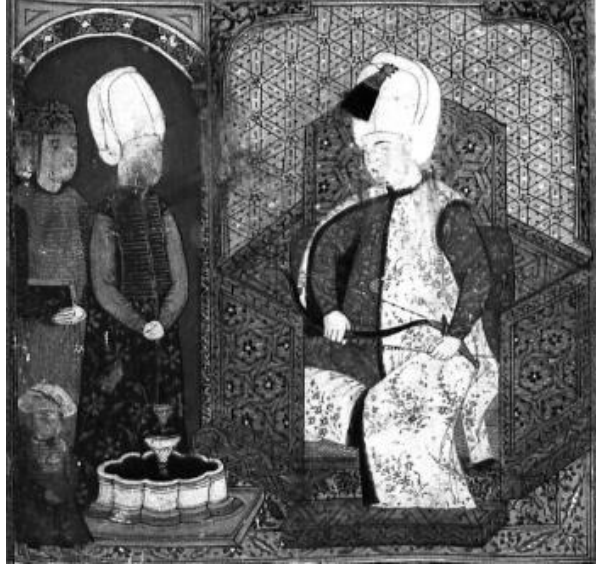
IX

Cihānda Hâfızâ bulmağ dilersen izzet ü cāhı
 ̇apusunda o şāhuñ rûz u şeb olğıl hayır-ḥvāhı
 Şadākat üzre kıl ya' ni dem-ā-dem ḥıdmet-i şāhı
 Olursa zerre deñlü ol şehūñ şıdķında āgāhı
 Ḥasūduñ olsa dünyā ṭolusı ḥavf itme vallāhi
 Olarla söyleşür zīrā o evc-i ma' delet māhı
Olupdur menba'-ı fazl u hüner Sulṭān Aḥmed Ḥān
Yavuz gözden vücūd-ı pākini maḥfūz ide Sübhān

5 [Ġazel-i Bākī]

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

- [5b] 1 Lebūne dirler ise ğonce-i ğulden terdür
 Şaķın incinme begüm ḥaylice rengin yerdür
- 2 Dehenūñ ṭūṭi-i şekker-şiken olsa ne ' acerb
 Leb-i şirin ü ḥaṭ-ı sebz aña bāl ü perdür
- 3 Zülfine gerçi hemān sünbül-i ter hem-serdür
 İkisinden de siyeh kāküli bālā-terdür

4 Halka-i zülfi hayâli gözümüzden gitmez
Güyyiâ çeşm-i ‘alîl üzre siyeh çenberdür

5 Dökilen kanlara bak dîde-i giryânından
Dostum Bâkî’ye rahm eyleyecek demlerdür

6 Ğazel-i Şafâyî der-Medh-i Sultân Aĥmed Hân “eb-
bede’llâhu hilâfeteĥu”
[mefâ’ îlün mefâ’ îlün mefâ’ îlün mefâ’ îlün]

[6a] 1 Rumûz-ı ‘ilm-i aĥfâ-yı Hâĥ’ı şâĥib-ķırân aĥlar
Tefahĥur eylerem râz-ı nihânı nükte-dân aĥlar

2 Ezel milkinde ol şâĥum olupdur mecma’ u’l-baĥreyn
Ķamu izĥâr-ı esrârı ki bâĥından ‘ayân aĥlar

3 Gönülden olsa bir efkâr olur şâĥum aĥna vâķıf
Degül lâzım idem taķrîr çü sırr ile nihân aĥlar

4 Cemâli nûrına müştâk olursa gözlerüm tañ mı
Ki bir zıll-ı Hüdâdur ol anı ehl-i beyân añlar

5 Tevekkül eyle Allâh'a du'âcı ol şeh-i 'adle
Şafâyî Hâkķile ol sen seni şâh-ı cihân añlar

7 Nazîre-i Hâfız

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]

1 Rumûz-ı sırr-ı ıŝķ-ı Hâkķ'ı ol şâh-ı cihân añlar
Kemâl ehlidir ol râz-ı nihânı bî-gümân añlar

2 Ma'ârif ehlidir 'ilm-i firâsetde müsellemdür
Derûnumdan geçen ma'nâyı bir bir hep 'ayân añlar

[6b] 3 'Aceb mi vâķıf-ı esrârdur dirsem o Sultânı
Ėubâr irdikce bu mir'ât-ı ķalbe her zamân añlar

4 O şâh-ı 'âdilüñ vaşfın beyân itmek durur kârum
Ėulaķ tutsun bu nazm-ı dil-güşâya kim beyân añlar

5 Tekellüm itse ol şeh keşf olur sırr-ı ma'ânî hep
Anı ehl-i kelâm añlar dime her ins ü cân añlar

6 Şehinşâh-ı cihân ol Hâzret-i Sultân AĞmed Hân
Du'â-güy olduğum iy dil 'ayân u ger nihân añlar

7 Huzûrında ne hâcet hâliñi 'arz eylemek Hâfız
Seni gördükde her hâlüñ o şâh-ı nükte-dân añlar

7. Bu gazel, *Hâfız Ahmed Paşa Dîvânı*'nda yoktur.

8 **Ġazel-i Şafâyi Taḥmīs-i Ḥāfız der-Vaşf-ı Pādişāh-ı İslām**
[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- [7a] 1 'Ulūm-ı zāhiri şol 'ālim-i şāhib-beyān añlar
Fünūn-ı bāṭını 'ālemde erbāb-ı nihān añlar
Göñüller sırrını bir kâşif-i esrār olan añlar
Rumūz-ı 'ilm-i aḥfā-yı Ḥaḳ'ı şāhib-ķırān añlar
Tefahḫur eylerem rāz-ı nihānı nükte-dān añlar
- 2 Du'ā-yı devlet-i şāh-ı cihān oldı bize çün deyn
Gice gündüz aña meşġul olalum virmeyüp mābeyn
Olup ser-çeşme-i şāhān aķıtsun cūy-ı cūdı 'ayn
Ezel mülkinde ol şāhum olupdur mecma' u'l-baḫreyn
Ķamu iẓhār-ı esrārı ki bāṭından 'ıyān añlar
- 3 N'ola ta'rif idüp her demde olsam ol şehi vāşif
Dilā Sulṭān Aḫmed Ḥān'a beñzer var mı bir 'ārif
Cihānuñ müşkilātın fetḫ kılmaḳda odur kâşif
Göñülden olsa bir efķār olur şāhum aña vāķıf
Degül lāzım idem taķrīr çü sırr ile nihān añlar
- [7b] 4 Bütün dünyāyı ṭutsa ol şeh-i baḫr ü berüm ṭañ mı
Dem-ā-dem vaşfı olsa bu dilümde ezberüm ṭañ mı
Cihāna lem'alar şalsa o mihr-i enverüm ṭañ mı
Cemāli nūrına müştāķ olursa gözlerüm ṭañ mı
Ki bir zıll-ı Ḥudā'dur ol anı ehl-i beyān añlar
- 5 Ķoyupdur ehl-i ḫükmi Ḥāfızā ol şeh reh-i 'adle
Şürerler yüz cihān ḫalkı dem-ā-dem dergeh-i 'adle
Hidāyet mihr-i pertev-baḫş ola dāyim meh-i 'adle
Tevekkül eyle Allāh'a du'ācı ol şeh-i 'adle
Şafāyi ḫaḳķile ol sen seni şāh-ı cihān añlar

9 **Naẓm-1 Rengîn Berây-1 Tehniyye-i Vilâdet-i Şeh-zâde-i Pâdişâh-1 ‘ Âlem-güzîn [Müseddes-i Şafâyî]**
[mefâ‘ îlün mefâ‘ îlün mefâ‘ îlün mefâ‘ îlün]

- [8a] 1 İlahî pâdişâh-1 devr dâyim kâmkâr olsun
Esâs-1 kaçr-1 iqbâli hemîşe pâydâr olsun
Esüp nuşret nesîmi bâğ-1 ‘ ömri sebzezâr olsun
Açılsun şâhsâr-1 devleti her dem bahâr olsun
Dıraht-1 bahtı Sulţân Aḫmed’üñ pür-berg ü bâr olsun
Nihâl-i gülbün-i âmâli dâyim mîvedâr olsun
- 2 İlahî luṭf idüp ol dâveri pîr ü kemâl eyle
Kemâlün göster aña maẓhar-1 nûr-1 cemâl eyle
Kad-i tûbâ-mişâlin bâğ-1 iqbâle nihâl eyle
Berûmend it o naḫli dâyimâ pür-verd-i âl eyle
Dıraht-1 bahtı Sulţân Aḫmed’üñ pür-berg ü bâr olsun
Nihâl-i gülbün-i âmâli dâyim mîvedâr olsun
- [8b] 3 Olup şâbit o naḫl-i mîvedâr-1 gülşen-i devlet
Hemîşe anda bitsün berg ü bâr-1 gülşen-i devlet
Açılsun dâyimâ ol şâhsâr-1 gülşen-i devlet
Esüp bād-1 murâd-1 nev-bahâr-1 gülşen-i devlet
Dıraht-1 bahtı Sulţân Aḫmed’üñ pür-berg ü bâr olsun
Nihâl-i gülbün-i âmâli dâyim mîvedâr olsun
- 4 Berûmend olsun ol bâğ-1 kemâlün naḫl-i iqbâli
Hemîşe sâye şalsun ‘ âleme eşcâr-1 efzâli
Bulur ḫalk-1 cihân ol sâye-i devletde âmâli
Disünler ḫaldurup dest-i du‘ âyî meymenet-fâli
Dıraht-1 bahtı Sulţân Aḫmed’üñ pür-berg ü bâr olsun
Nihâl-i gülbün-i âmâli dâyim mîvedâr olsun

- 5 Vücûduñdur bize lâzım olan ey dâver-i ‘âlem
Anı var eylesün Perverdigâr-ı ‘âlem ü ‘âdem
O naħl-i mîvedârı ide Bârî dâyimâ muħkem
Du‘ añ idüp Muħammed dir şafâ-yı ħalb ile her dem
Dıraħt-ı baħtı Sulţân Aħmed’üñ pür-berg ü bâr olsun
Nihâl-i gülbün-i âmâli dâyim mîvedâr olsun

[9a] 10 Ğazel-i Sulţân Aħmed Ĥân “ebbede’llâhu ħilâfeteħu ilâ
aħiri’z-zamân”

[mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün]

- 1 Görüp bu deñlü ‘izz ü baħtı tâc u taħtı erzânî
Şükür yâ Rabbi kılduñ sen beni bu deħr sulţânı
- 2 Nice ħâbildür itmek şükr ü ħamdin itdügüñ luţfuñ
Senüñ iħsânuñ zîrâ ki yoħdur ħadd ü pâyânı
- 3 Sa‘ âdet gül-‘ izârında virüp bir ĝonce-i nev-res
Beni kılduñ bu bâĝ-ı ‘âlemüñ gül gibi ħandânı
- 4 Ĥudâyâ baña kılduĝuñ ‘aţânüñ idemem şükrin
Ki ĝünden ĝüne arturmaħdasın luţf ile iħsânı
- 5 ‘ Aceb mi dem-be-dem artarsa Baħtî bendeñüñ baħtı
Ki andan eksük itmezsın ‘aţânı iy kerem kânı

10. İsa Kayaalp (1999). *Sultan Ahmed Dîvânı’nın Tahlili*. s. 222-223.

10. 2a, şükr ü ħamdin: ħamd ü şükrin D.

10. 2a, “itdügüñ” metinde “itdügüñ” şeklinde harekelenmiştir.

10. 3a, gül-‘ izârında: gülsitânından D.

10. 4a, Ĥudâyâ baña kılduĝuñ ‘aţânüñ idemem şükrin: baña kılduĝuñ iħsânuñ Ĥudâyâ idemem şükrin D.

11 Velehu eyzân [Ġazel-i Baĥtî]

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

1 İy uranlar kılcı heybet ile küffâra
Cân u dilden sizi ışmarlamışım Settâr'a

[9b] 2 Eyledüm size du'â ile selâmum irsâl
Siz selâmetde oluñ düşmen ola bî-çâre

3 Ceng günü nâm-ı Ĥudâ'yı komañuz hiç dilden
'Avn-i Ĥaĥķ'ı dileyüp yalvaruñuz Ġaffâr'a

4 Ĥazret-i Ĥaĥ'dan umaram ki kıral-ı bed-ĥâl
Vire hep cümle ĥiřârını gelüp yalvara

5 Aĥmedâ ĥayr du'â eyle ĥuzâta her dem
Diler iseñ ki mu'în ola Ĥudâ anlara

12 Nazîre-i Bülbüli

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

1 Şıĥınup cân ile dilden kerem-i Settâr'a
'Askerüñ ĥoř irüp urmış kılcı küffâra

2 Toplar çekdi şehâ emrüñ ile serdâruñ
Mülk-i küffârı irüp yıķdı yaķup odlara

3 Çâresüz kıaldı bu 'âlemde kıral-ı pür-âl
Derdine şerbet-i řulĥ ide meger kim çâre

11. İsa Kayaalp (1999). *Sultan Ahmed Dîvânı'nın Tahlili*. s. 212-213.

11. 2, Bu beyt *Baĥtî Dîvânı*'nda yoktur.

11. 3a, ceng günü: cengde D; dilden: elden D.

- 4 Şıdı peymâne-i peymânını ʿahdin bozdı
Sürh-ser şāhı daḥı ṭurmadı çün ikrāra
- 5 ʿAskerine ire yaqında hezimet umaram
Ayrılup t̄ac ile tahtından ola āvāre
- 6 Hāşılı pādişehüm kim ki saña düşmen olur
İde şimşir-i kazā cism ü serin şad-pāre
- 7 Bülbülî çākerüñ ister ki şehā ol nāşır
Vire nuşret iki cānibde olan serdāra

13 Nazire-i Hāfız

[feʿ ilātün feʿ ilātün feʿ ilātün feʿ ilün]

- [10 a] 1 Saldı çün şāh-ı cihān ʿaskerini küffāra
ʿAvn-i Hādī irişüp yāver ola anlara
- 2 Eyleyüp ḥayr duʿ ā cān u gönülden ol şāh
Cümlesin kıldı sipāriş kerem-i Settār'a
- 3 Kuşanup er gibi anlar daḥı ḡayret kuşaḡın
Kıralar kim ki gönül baḡlar ise zünnāra
- 4 Kayd u bend ile kıralı umarız Mevlā'dan
O şehüñ pāy-i semendine gele bī-çāre
- 5 Alup Üstürḡon'u hep kavm-i kıralı kıralar
Hāfızā müjdesi yaqında gele Hünkār'a

11. 4b, cümle ḥisārını, şeh̄r ü ḥişārını D.

13. Adem Uysal (2010). *Hafız Ahmed Paşa Dîvânı, İnceleme-Metin*. G. 1.

14 Nazîre-i Huşû'î

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Şeh du' â eyledi çün ' asker-i ' avn-âşâra
Oldı ol hayr du' â peyk-i zafer anlara
- 2 Anı hâşâ ki ide redd ile me'yūs u melūl
Ben de kim fâ' il-i muhtâra biraz yalvara
- 3 “Câhidū” emri ile ' asker-i nuşret-rehber
Seyf-i feth u zaferi urmadadur küffâra
- 4 İhtifâ itdi kılâ' içre kıral-ı bî-kâr
Rezme ' azm eylemez âheng idemez peykâra
- 5 Karadur yüzi gözi defter-i a' mâli gibi
Karalar geysel n'ola dâyim o dîni kara
- 6 İy Huşû'î idelüm şükr-i Hudâ-yı Mute' âl
Bizi kul eyledi bir mîr-i sühân Hünkâr'a

15 Gâzel-i Sultân Ahmed Hân “sellemâ'llahu Te' âlâ”

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- [10b]
- 1 Şıdı peymâne-i peymânımı iy dil çün şâh
Bezm-i devletden ayak çekmesine oldu güvâh
 - 2 Şâhlar yolına ' azm itmedi ol bî-mezheb
Râh-ı ' ahdini koyup ' âkıbet oldu güm-râh

15. İsa Kayaalp (1999). *Sultan Ahmed Divânı'nın Tahlili*. s. 213.

15. 1a, çün: yine D.

- 3 Lîk kâni' degülem Hâzret-i Mevlâ haqqı
Cümleten ' askerini kırmayıncağ hayl-i sipâh
- 4 Yiryüzinde dilerem aya kadar bulmaya yir
Tâc u tahtı ile mülkin ala destinden İlâh
- 5 Bahtiyâ başın alup tâcını pâ-mâl ideler
Gele ayağuma Hâğ'dan umaram efser-i şâh

16 Nâzire-i Hâfız

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Pây-mâl itdi şehâ ' ahd-i bisâtim çü şâh
Ferz-i kec-rev gibi ol fi'l-meşel oldı güm-râh
- 2 Ruğ-ı zerdini ağan kanlu yaşı eyleye sürğ
Devlet atından inüp ola piyâde nâgâh
- 3 İde leclâc-ı kazâ añsızın anı şâh-mât
Çâh-ı merg ola añâ cây-geh-i ' izzet ü câh
- 4 Dilerem mâ-melekin hisseleşüp kullaruñ
Gele yakında seri pâyuña iy zıll-ı İlâh
- 5 Hâfız'am Hâzret-i Hâğ'dan dilerem pâdişehüm
Şâha vü ' askerine zir-i zemîn ola penâh

15. 5b, gele ayağuma: ayağuma gele D; umaram: dilerem D.

16. Adem Uysal (2010). *Hafiz Ahmed Paşa Divânı, İnceleme-Metin*. G. 11.

17 Ğazel-i Sultân Ahmed Hân “sellema’llâhu Te’âlâ”
[fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilün]

- [11a] 1 Gel kemâl ü ma’ rifet öğren dilerseñ ‘ izz ü baht
Mu’ teber olur ne deñlü mivedâr olsa dıraht
- 2 Kim ki taḥṣîl itmeye dünyâda ‘ ilm ü ma’ rifet
Şol hünersiz esbe beñzer kim urılmaz zîn ü raht
- 3 ‘ Âlim ol kim ‘ âlemüñ aḥvâli ma’ lûmuñ ola
Olmayınca kuvvet-i bâzû çekilmez kıavs-i saht
- 4 Pâdişeh oldur ki tâcın ‘ ilm ide tahtın kemâl
Şeh degüldür itmeyen ‘ ilm ü kemâli tâc ü taht
- 5 Tâc ü tahta lâyıq a’ mâl ola kâruñ her zamân
Bahtiyâ çünkim naşîb oldı saña bu ‘ izz ü baht

18 Nazîre-i Yahyâ Efendi (Şeyhülislam Yahyâ)
[fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilün]

- 1 İltifât eyler saña bir gün o şâh-ı nîk-baht
Meyl ider elbette ḥâke mivedâr olsa dıraht
- 2 Gevher-i kân-ı ma’ ârif olduḡuñçün hüsrevâ
Eyledi Mevlâ seni zînet-fezâ-yı tâc u taht

17. İsa Kayaalp (1999). *Sultan Ahmed Dîvânı’nın Tahlili*. s. 215-216.

17. 2b, “urılmaz” metinde “urulmaz” şeklinde harekelenmiştir.

18. Hasan Kavruk (2001). *Şeyhülislâm Yahyâ Dîvânı*. G. 29.

18. 1a, bir gün o: ey dil o D.

- 3 Dest-i kaddiñle ‘adū kaddini ħam itmek nedür
Kuvvet-i bazūña nisbet kavsi-i çarĥ olmaya saĥt
- 4 Şeh-süvâr-ı ‘arşa-i iĥbâl ü ‘izzet ol müdâm
Olmasun şāhum semend-i devletüñ bî-zîñ ü raĥt
- 5 Müttekâ-yı zer-keş ü zer-beft Yaĥyâ’ya yeter
Künc-i ġamda rûy-ı zerdin ĳoduġın bir iki laĥt

19 Nazîre-i Hâfız

[fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün]

- 1 Hep kemâl ile bulur bulan cihânda ‘izz ü baĥt
Urulur esbe hünerver olsa ger zerrîn raĥt
- [11b] 2 Bulımaz bî-ma‘ rifet ehl-i ma‘ârif içre yir
Mîvedâr olmayıcaĥ bâġa dikilmez ĥiç dıraĥt
- 3 Şāhibini meskenet ehli ider ‘ilm ü hüner
Kuvvet-i bāzū eger kavsi ne deñlü olsa saĥt
- 4 Kāĥ-ı dîni bî-kemâl olanuñ olmaz üstüvâr
Ĥānenüñ saĥfı ĥurur mı cā-be-cā olmasa laĥt
- 5 Ĥüsrev-i şāhib-kemâlün işigin bekle müdâm
‘Ālem içre Hâfızā saña yiter bu ‘izz ü baĥt

18. 3a, dest-i kaddinle: dest-i ĳahruñla D.

18. 4a, ‘izzetsin ol: ‘izzetsin D.

18. 5b, ĳodıġı: ĳodıġın D.

19. Adem Uysal (2010). *Hafız Ahmed Paşa Dîvânı, İnceleme-Metin*. G. 12.

20 Nazîre-i Hûşû'î

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Çünki sensin hüsrevâ mesned-nişîn-i ' izz ü baht
Zâtiña olsa n'ola şehri Sitanbul pây-i taht
- 2 Efserin efsâre tebdîl itdi şâh-ı sürh-ser
Çün har-ı lâ-yefheme bilür urılmaz zîn ü raht
- 3 Bâğ-ı ' âlemden göçürdi anı bir ednâ kuluñ
Kal' iderler mîvedâr olmasa lâ-büd bir dıraht
- 4 Tâlib-i ' ilm ü kemâl olan olur şâhib-sükût
Râstî tîr olmasa iki bükilmez kavsi saht
- 5 Luṭf u ihsânuñ durur bâ' iş Hûşû'î kemtere
Tâlib-i fazl olana iy pâdişâh-ı nîk-baht

21 Ğazel-i Sultân Ahmed "sellemâ'llâhu Te'âlâ"

[fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün]

- 1 Merhabâ merhabâ meh-i Ramazân
Merhabâ halka rahmet-i Raḥmân
 - 2 Maḳdemüñ virdi ' âleme zînet
Merhabâ iy müzeyyin-i devrân
- [12a] 3 Gülşen-i maḥfil içre medḥüñ oḳur
Merhabâ diyü cümle hoş-elḥân

20. 2a, "urılmaz" metinde "urulmaz" şeklinde harekelenmiştir.

20. 4b, "bükilmez" metinde "bükülmez" şeklinde harekelenmiştir.

21. İsa Kayaalp (1999). *Sultan Ahmed Divânı'nın Tahlili*. s. 205.

4 Raḥmet olduñ Muḥammed ümmetine
Merḥabā iy refīḳ-i ehl-i cinān

5 İdeli Baḥtī vaşfuñı tesbīḥ
Eyleyüpdür aña ‘aḫā Sübhān

22 Velehu eyzān [Ġazel-i Baḥtī]

[fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün]

1 On bir aydur ki gidüp günü çekerduk hicrān
Merḥabā itdi bizümle yine geldi Ramazān

2 Gelmesi ola mübārek ḳademinden umaruz
Ṭoylaya ni‘ met ile ḫalḳ-ı cihānı Yezdān

3 Şehr-i İslām’ı ḳudūmiyle çü itdi teşrif
Ḥoş tutarlarsa n’ola ḫürmet idüp pīr ü cüvān

4 Ehl-i dīn itse n’ola ismini dilde tesbīḥ
Ki şühür içre anı ḳıldı mu‘ azzez Sübhān

5 Her menāre demidür ola ḳanādīl ile zeyn
Baḫtiyā kim virür ol vaż‘ -ı ḫasen ‘āleme şān

21. 4a, raḥmet oldun: raḥmet oldı D.

22. İsa Kayaalp (1999). *Sultan Ahmed Dîvânı'nın Tahlili*. s. 205.

22. 1a, gidüp günü: gideli biz de D.

22. 1b, geldi: şehr-i D.

22. 4a, ehl-i dīn: ehl-i dil D.

22. 5a, ḳanādīl: ḳandīl D.

23 Velehu eyzan [Ġazel-i Ĥâfız]

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Nice şükr itmeyelüm hamd idüp iy şeh her ân
Ki bizi şıhhat ile buldı mübârek Ramazân
- 2 Gönderüp bu meh ile raĥmetini ni' metini
Eyledi kullarına luĥ u ' inâyet Sübhân
- 3 Şehr-i dîne berekât ile gelür geldükde
' Aĥabince ki tolar ni' met ile cümle cihân

- [12b] 4 Kılısalar n'ola ĥanādîl ile cāmi' leri zeyn
Ramazānuñ şerefi dilleri itsün tābân
- 5 Şehr-i İslām'a gelüpdür niçe aylık yoldan
Ĥâfızâ ĥürmet iderlerse n'ola pîr ü cüvân

24 Velehu eyzan [Ġazel-i Baĥtî]

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Ramazân irdi yine her gice yanar ĥındîl
Şehr-i İslām'a şalar şu' le ser-â-ser ĥındîl
- 2 Yiri gökden nice farĥ ide gice ehl-i nazâr
Şaĥn-ı ' arz üzre ki olmış durur aĥter ĥındîl

23. Adem Uysal (2010). *Hafiz Ahmed Paşa Dîvânı, İnceleme-Metin*. G. 16.

24. İsa Kayaalp (1999). *Sultan Ahmed Dîvânı'nın Tahlili*. s. 206.

24. 1b, şeh-i İslām'a: ehl-i İslām'a D.

- 3 Şeb-çerâğ ile yine cümle menârı tonadup
Her birinün kemerin kıldı mücevher kındıl
- 4 Kûşe kûşe üç ayaklı küpe gibi şarğar
Câmi'ün hağ bu ki mengüşına beñzer kındıl
- 5 Rûzenün her şebi dönse n'ola Kıadr'e Bahtî
Ki olupdur Ramazân ayına ziver kındıl

25 Velehu eyzan [Ġazel-i Bahtî]

[fe' ilätün fe' ilätün fe' ilätün fe' ilün]

- 1 Şükr ü hamd eyleyelüm geldi irişdi yine 'id
Bahtumuz rüzını kıldı ki o Allâh sa'id
- 2 Bu ne devlet ne sa'âdet ne ulı ni' metdür
Ehl-i İslâm'a ki her gün ola bir cüd-ı cedid
- 3 Kıadr olur her gicemüz mâh-ı şıyâm irdükçe
Sâ'ir aylarda ider her günümüz Hağ tecdid
- 4 Ümmet-i Aħmed-i Muhtâr'a virildi bu şeref
İrmedi ġayrı ümem bu şerefe oldu ba'id

[13a] Zülmet-i küfr ü dalâli bu cihândan cümle
Bahtiyâ eyle du'â ref'ide nür-ı tevhid

24. 3a, tonadup: tonanup D.

24. 4b, mengüşına: bengüşına M.

25. İsa Kayaalp (1999). *Sultan Ahmed Dîvânı'nın Tahlili*. s. 206.

26 Nazîre-i Hâfız

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Minnet Allâh'a ki devründe eyâ zıll-ı Mecîd
Virdi dünyâya şeref geldi irişdi yine 'îd
- 2 Hâk mübârek ide iy sâye-i Hâdî 'îdün
Dergehünden 'azamet haşre dek olmaya ba'îd
- 3 'îd irişdüğe çıkup taht ile göster 'azamet
Öpeler dâmen-i pâkûn geleler cümle 'abîd
- 4 Devletün arta 'adûn eksile 'ömrün çoğ ola
İde her bir gününi Hâzret-i Allâh sa'îd
- 5 Bezmün içre dil-i Hâfız nağamât itdükçe
Ceng urup çengini âheng ide aña nâhîd

27 Ğazel-i Sulţân Ahmed "ebbeda'llâhu hilâfete hü ilâ-âhiri'z-zamân"

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 İy 'alemdâr-ı Resûl iy yâr-ı fahrü'l-mürselîn
Zât-ı pâkûn Rûm'a rahmet kıldı Rabbü'l-'âlemîn
- 2 Hâk-i Rûm'a tohm-ı İslâm'ı sen ekdün evvelâ
Mîvedâr olsa n'ola zâhir olup eşcâr-ı dîn

26. Adem Uysal (2010). *Hafız Ahmed Paşa Dîvânı, İnceleme-Metin*. G. 17.

27. İsa Kayaalp (1999). *Sultan Ahmed Dîvânı'nın Tahlili*. s. 207.

- 3 Feyz alursın nûkhet-i enfās-ı Aḥmed'den müdām
Bu türāb-ı türbeñe reşk itse ṭañ mı müşg-i Çin
- 4 Tā ezelden āl-i 'Osmān'ũñ çün olduñ yāveri
Baña daḥı yāver ol iy faḥr-i aşḥāb-ı güzīn
- 5 Eyle himmet Baḥtī'ye dergāhuña geldi senũñ
Himmetũñle ser-be-ser fetḥ eyleye a' dā ilin

28 [Nazīre-i Ḥāfız]

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- [13b] 1 İy 'alemdār-ı Resūl iy faḥr-i aşḥāb-ı güzīn
Ehl-i Rūm'a raḥmet-i Raḥmān yiter zātuñ hemīn
- 2 Sensin enşār içre ol şāḥib-sa' ādet kim senũñ
Menzilũñ me'vā kılpudur ol şefī'ü'l-müznibīn
- 3 Maḥdemũñle bulalı 'izz ü şeref iy zāt-ı pāk
Mülk-i Rūm'ũñ ābı cān-baḥş oldı ḥāki 'anberīn
- 4 Fetḥ ide şark ile ğarbı himmet it Ḥān Aḥmed'e
Kim ola nā-būd ḳavm-i mülhidīn ü müşrikīn
- 5 Şol civāruñda olanlarla añıldıḳça ṭapuñ
Dir ki Ḥāfız "raḥmetu'llāhi 'aleyhim ecma'īn"

27. 3b, ṭañ mı: lāyık D.

27. 3b, himmetũñle: himmet eyle D.

28. Adem Uysal (2010). *Hafız Ahmed Paşa Dīvānı, İnceleme-Metin*. G. 13.

29 Ğazel-i Pâdişâh-ı Devrân “ĥalleda’llâhu mülkehû ilâ-
intihâ’-i’z-zamân” [Ğazel-i Baĥtî]

[mef’ ulü fâ’ ilâtün mef’ ulü fâ’ ilâtün]

[müstef’ ilün fe’ ülün müstef’ ilün fe’ ülün]

- 1 Göstermek istemez çün ol ğonce-leb dehânın
Gösterse bâri görsek bir kerre mû-miyânın
- 2 Eyler kolını kemer қоçar miyânın âĥir
Ĥançer gibi o mâhuñ kim bekler ise yanın
- 3 Meydân-ı ‘ışk içinde zülf ü lebi firâkı
Terk itdürürse tañ mı ‘uşşâka baş u câñın
- 4 Ol demde eyleridüm müjgân u қаşı vaşfin
Alsa eline ol meh ger tîr ile kemânın
- 5 Baĥtî zamîre vâkıf olmağ için dem-â-dem
Meh-rûlaruñ diler dil bir şüh-ı nükte-dânın

30 Nazîre-i Ĥuşû’î

[mef’ ulü fâ’ ilâtün mef’ ulü fâ’ ilâtün]

- 1 Kûy-ı ĥabîbe varsam tenhâlasam mekânın
Emsem lebini қоçsam toynca mû-miyânın

[14a] 2 Ağyârũn arasında ol yâr-ı gül-‘izârum
Beñzer o ğonceye kim ĥâr aldı çevre yanın

- 3 Ol mâh-ı evc-i behcet bir gice olsa bîdâr
Ĝuş itse ehl-i ‘ışkuñ şeb-tâ-seĥer fiğânın

29. Bu gazel *Baĥtî Dîvânı*’nda yoktur.

- 4 A' dâ-yı bed-nihâda açar rumûz-ı ' aşkı
Bilmez o ğonce ħayfâ açılmanuñ zamânın
- 5 Dimeñ ħuşû'î zâre terk it hevâ-yı ' aşkı
Cânını terk ider ol terk eylemez cüvânın
- 6 Bir pâdişâha kulam kim nazırdır fişânı
İlzâm ider cihânıñ her merd-i nükte-dânın

31 Nazîre-i Ħâfız

[mef' ulü fâ' ilâtün mef' ulü fâ' ilâtün]

- 1 Çekdüğe sînesine ' âşık dilâ cüvânın
Cân u dil ile emsün ol dem leb ü zebânın
- 2 Bâĝ-ı ħüsünde dil-ber bir serv-ğad olunca
Cân kılca kalsa tañ mı çoçmağda mü-miyânın
- 3 Cân isteseydi cânân vuşlat deminde ey dil
Ħiç ol mağalde ' âşık virmez mi aña cânın
- 4 İtdüm su 'âl şordum derd-i dilüñ devâsın
Ol ğonce-leb cevâba ħiç açmadı dehânın
- 5 Ħâfız cihânda dil-ber bir serv-ğad olunca
Kim bilse ' âşıkınıñ mağşüd-ı bi'l-cinânın

31. Adem Uysal (2010). *Ħafız Ahmed Paşa Dîvânı, İnceleme-Metin*. G 10.

31. 2a, bir serv-ğad: nev-res nihâl D.

31. 5a, serv-i ħad: nükte-dân D.

32 **Ġazel-i Sultân Ahmed “eyyeda’llâhu devletehu ilâ-
inġilâbi’z-zamân” [Ġazel-i Baġtî]**
[fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilün]

- 1 Al ü rengin olsa lâle mâylüz
Anuñ için ħadd-i âle mâylüz
- [14b] 2 Koma fūrkatde bizi gel iy perî
Tâ ezelden biz vişâle mâylüz
- 3 Dâyimâ vaşf-ı leb-i dildâr iden
Tûtî-i şîrîn-maġâle mâylüz
- 4 Teşne-diller ħandururlar dem-be-dem
Lebleri âb-ı zülâle mâylüz
- 5 Tañ mıdur ħûb-rûlara ħılsak naẓar
Baġtiyâ seyr-i cemâle mâylüz

33 **Naẓîre-i Ĥâfîz**
[fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilün]

- 1 Bûlbülüz gül-berg-i âle mâylüz
Tûtîyüz şîrîn-maġâle mâylüz
- 2 La’ l-i cân-baġşı aġıtdı gönlümüz
Teşneyüz âb-ı zülâle mâylüz
- 3 Bedr olupdur çarġ-ı ħüsn içre yüzi
Yine bir ħaşî hilâle mâylüz

32. İsa Kayaalp, *Sultan Ahmed Dîvânı’nın Tahlili*, s. 217-218.

33. Adem Uysal (2010). *Hafiz Ahmed Paşa Dîvânı, İnceleme-Metin*. G. 5.

33. 1, Gazelin matla beyti *Dîvân*’da yoktur.

4 Vaşfumuz zülf ü miyânıdur müdām
Bir şebistân-ı hayāle māyilüz

5 Bir belâgat kânı şahuñ kulıyuz
Hâfızâ ehl-i kemāle māyilüz

34 Nazîre-i Hıuşû'î

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

1 Biz ne mihre ne hilāle māyilüz
Bir meh-i ferhunde-fāle māyilüz

2 Şāh-ı bîdāsâ ne gam olsak dü-tâ
Şimdi bir mevzûn-nihāle māyilüz

[15a] 3 Şu gibi aqsak 'aceb mi sū-be-sū
Bir leb-i āb-ı zülāle māyilüz

4 Baḥş idüp mūy-ı miyān-ı yārdan
Gāh ḳīle gāh ḳāle māyilüz

5 Fāl açup Dîvān-ı Hâfız'dan müdām
'Āşıkāne ḥasb-i ḥāle māyilüz

6 Yāre añmışlar Hıuşû'î'yi dimiş
Biz ol 'abd-i bî-mecāle māyilüz

7 Bende-i efgende-i ehl-i dilüz
Kāmilüz ehl-i kemāle māyilüz

35 Ğazel-i Sultân Aĥmed Hĥân “sellemâ’llâhu Te‘âlâ ilâ-
âĥiri’z-zamân”

[fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün]

- 1 ‘ Işķ-ı dil-berdür dilâ ħalbe şafa viren hemân
Ķâleb-i bî-rûĥ olurdu olmasa cism içre cân
- 2 ‘ Işķsuz gönli şol âteşsüz ocaĝa beñzedür
“Men ‘aref” sırrın bilüp ol ‘ârif-i billâh olan
- 3 Bir şafâya mâlikem şimdi ki baĝduĝça olur
‘Aks-i rûy-ı dil-rübâ mir’ât-ı ħalbümde ‘ayân
- 4 Bî-tekellüm nükte-i fem neydüĝin fehm eyledüm
Çün dehâni noĝtasın gösterdi ol ĝonce-dehân
- 5 Baĝtiyâ bu nazmuña Hĥâfız nazîre söylesün
Fâris ise ‘arşa-i nazm içre devşürsün ‘inân

36 Nazîre-i Me’âlî

[fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün]

- 1 ‘ Işķ-ı cânândur viren ħalbe ħayât-ı câvidân
Ķâleb-i fersüdedür her ‘ışķı yoĝ ins ile cân

35. İsa Kayaalp (1999). *Sultan Ahmed Dîvânı’nın Tahlili*. s. 221-222.

35. 1b, ħâleb-i: ĥâleb-i D.

35. 4a, bî-tekellüm: bî-tekellûf D.

35. 5b, devşürsün: düşürsün D.

36. Bu gazel *Meâlî Dîvânı*’nda yoktur.

- [15b] 2 ‘ Işık nûrî zerreye irürse mihr-i çarh olur
Şevk-i ‘ ışık ile döner iy mâh dâyim âsumân
- 3 İrmedin ol mâlik-i hüsnuñ metâ‘ -ı vaşlına
İy dirîgâ gitdi elden naqd-i kalbi râygân
- 4 Tut bu üftâde elin iy sâkı‘-i bezm-i cemâl
Pây-mâl-i devr olup kaldı ayağda mestmân
- 5 Şi‘ r-i pâk-i Bahtî‘ye didi Me‘ âlî çün nazîr
Var ümidüm devlete ire ol ‘ abd-i nâ-tüvân

37 Nazîre-i Hâfız

[fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün]

- 1 Kankı dilde ‘ ışık-ı cânân olsa olmaz nâ-tüvân
Milkini ma‘ mür ider elbette her sulţân olan
- 2 Cân gözi mir’ât-ı kalbe her kaçan eyler nazâr
Rûy-ı cânân mihr-i ‘ âlem-tâb-veş olur ‘ ayân
- 3 Nokta-i nûn-ı dehâna beñzedüp dil-ber femin
Eylemiş bir nükte-i rengin o şâh-ı nükte-dân
- 4 Bâreka’llâh her sözün vaşf-ı dehân-ı yârda
Eyledi sihr-âferin ol Hüsrev-i şîrin-zebân
- 5 Pâdişahuñ şi‘ rine Hâfız nazîre diyemem
Gayrılarla oluram nazm içre lâkin imtiñân

36. 2a, “İrürse” kelimesi, metinde “irerse” şeklinde harekelenmiştir.

37. Adem Uysal (2010). *Hafız Ahmed Paşa Divânı, İnceleme-Metin*. G. 6.

38 Ğazel-i Ğâfız

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 İy olan ' izzet ile pâdişeh-i rüy-ı zemîn
İy olan devlet ile şâhib-i ' izz ü temkîn
- 2 Sensin ol mâlik-i deryâ-yı feşâhat ki eger
Söyleseñ nazm-ı güher-bâruñ olur dürr-i şemîn
- [16a] 3 Bu belâgatle eger zâde-i tab' uñ görse
Eyler idi saña Ğassân hezârân taşîn
- 4 Ğağ bilür pâdişehüm gülşen-i nazm içre senüñ
Ğonca-i şî' r-i terüñ oldu be-ğâyet rengîn
- 5 Sâl-i ' ömrüñ olup efrâd-ı ' adedden ekşer
Pâdişehlik idesin niçe şuhûr ile sinîn
- 6 Görüp eş'âr-ı dürrer-bâruñı Ğâfız bendeñ
Neye kâdir ki nazîre diye iy şâh-ı güzîn

39 Tercî'-bend-i Ğâfız

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

I

- 1 Kıldıñ ağıyâr ile cânâ sen çemende şöhet
Derd-nâküñ künc-i Ğamda çekdi Ğâyet hasreti
Kanda var bir Ehrimen bilmez şafâ-yı vuşlatı
Vaşlını himmet idersin idüp aña ' izzeti
Dostum nâ-dân imişsiñ meylüñ ednâya kanı
Eylemezsin zerrece ehl-i kemâle rağbeti

38. Adem Uysal (2010). *Hafiz Ahmed Paşa Dîvânı, İnceleme-Metin*. G. 7.

39. Tercî'-bend, *Hâfiz Ahmed Paşa Dîvânı*'nda yoktur.

II

- 2 Hîç revâ mı göz göre aġyâra ‘ izzet idesin
 Öyle nâ-dâna varup mihr ü maġabbet idesin
 Giceler tâ-şubġa dek anuñla şoġbet idesin
 Ben ġarîbüñ meskenini cây-ı miġnet idesin
Dostum nâ-dân imişsiñ meylüñ ednâya ġanı
Eylemezsın zerrece ehl-i kemâle raġbeti

III

- [16b] 3 Tıtalum kim milk-i ġüsünüñ bir şeh-i devrânısın
 Cümle ‘ âlem ġalkınuñ cisminde tâze cânısın
 Gerçi kim her meclisüñ bir şem‘ -i nûr-efşânısın
 Lîk aġyâruñ ġatı sen nâle vü ġayrânısın
Dostum nâ-dân imişsiñ meylüñ ednâya ġanı
Eylemezsın zerrece ehl-i kemâle raġbeti

IV

- 4 Kûşe-i ġamda şehâ ben ġuluñı zâr eyledüñ
 Zılm idüp dâr-ı cihânı başuma dar eyledüñ
 Meclis-i ehl-i şafâya gelmege ‘âr eyledüñ
 Şoġbet-i aġyâra varduñ ‘ arz-ı dîdâr eyledüñ
Dostum nâ-dân imişsiñ meylüñ ednâya ġanı
Eylemezsın zerrece ehl-i kemâle raġbeti

V

- 5 Gûşuña girmez mi feryâdum benüm iy ġonce-fem
 Çâġ bu deñlü bendeñe itmek neden cevı ü sitem
 Öldürür vallâhi birgün Ĥâfız’ı tenhâda ġam
 Dâyimâ aġyâra dirsın meclis içre la‘ lüm em
Dostum nâ-dân imişsiñ meylüñ ednâya ġanı
Eylemezsın zerrece ehl-i kemâle raġbeti

40 Ğazel-i Bâkî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Devlet el virse yüzün gördüğüm eyyâm olsa
Merhabâ eylesem ol şûh ile bayram olsa
- [17a] 2 Olıcağ yâr gibi dil-ber-i şîrîn-harekât
Teni pâlûde-i ter gözleri bādâm olsa
- 3 Gül gibi bāde-i rengîne ne ibrām gerek
Zâhidûñ anın içerdüm eger ibrām olsa

- 4 asret-i kaddûñ ile anlı elifler çeksem
Sîne de her biri bir serv-i gül-endâm olsa
- 5 Bâıyâ 'ış-ı bahâr eyler idük meclisde
Sâî-i lâle-' izâr u mey-i gül-fâm olsa

41 Ğazel-i Hâletî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- [17b] 1 Yaş gelür baķduķça çeşm-i 'âşık-ı ğam-ı hârdan
Rüy-ı yârũn farkı yokdur mihr-i pür-envârdan
- 2 Bâğbân virmez mi yol kûy-ı nigâre gitmege
Yâsemenler bâğda niçün aşar dîvârdan
- 3 İy tabîb-i cân dirîĝ itme şarâb-ı la' lûni
Yoĝ ise hazzũn kapuñda nâle-i bîmârdan
- 4 Birbirine yapışur müjĝân-ı hûnîn her gice
Yoĝsa uyhu ber-țarafdur dîde-i hûn-bârdan
- 5 Hâtırumda Hâletî eksük degüldür hârĝâr
Gâh pend-i dostdan geh ta' ne-i aĝyârdan

42 Ğazel-i Kevşerî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Çekdüm ol cânânı aldum şöĝbet-i aĝyârdan
Bir gül-i ra' nâ kopardum ben miyân-ı hârdan
- 2 İy perî-peyker melek-manzar nigâr-ı şîvekâr
Niçe bir pinhân olursın dîde-i hûn-bârdan
- 3 Men' ider dîdâr-ı yâre baķmadan zâhid bizi
Âĝiretde göreyin maĝrũm ola dîdârdan
- 4 Eksük olmaz 'âşıkâ bâr-ı elem aĝbâr-ı ğam
İy gönül ğam çekme sen ol bârdan aĝbârdan

5 Bûlbûlâsâ âh u zâr itmezdi hergiz Kevşerî
Bir güler yüz görse cânâ sen yüzi gülzârdan

43 Ğazel-i Ğuşû'î

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

1 Tâb-1 fâs-1 çarĥı şanmañ mihr-i pür-envârdan
Bir 'alev şaldum cihâna âh-1 âteş-bârdan

[18a] 2 Gül-'izâruñ bi'-tekellüf bûs ider gerçi raĥîb
Bir gül almaĥ olmadı rûzî ben ol gülzârdan

3 Seyr-i ruşsâruñ koyup Firdevs'e mâyilsem eger
Âĥiretde iy perî maĥrûm olam dîdârdan

4 Rûy-1 pür-nûruñda cânâ ol hümâ-yı kâkülüñ
Mürĝ-1 vaĥşîdür ki itmez ictinâbı nârdan

5 İy Ğuşû'î bu tezallümler şikâyetler 'aceb
Cevr-i dil-berden mi yoĥsa çarĥ-1 kec-reftârdan

44 Ğazel-i Kevşerî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

1 Bî-ĥabersin ne çeker 'aşık-1 bî-çârelerüñ
Sen uyursın ŧolanur kûyuñı âvârelerüñ

2 Tünd olup ĥışm ile çîn itme kemân ebrüñi
Öldürür yoĥsa bizi ĝamze-i ĥün-ĥvârelerüñ

- 3 Mihr-i hüsnuñ ideli ' âlem-i ' ışık içre tülû'
Yılduzı düşkün olupdur mey-i meh-pârelerüñ
- 4 Bağmağa göz döyemez dilde harâret artar
Câna âteş birağur âh o ruhsârelerüñ
- 5 Nice şerh eyleyeyin yâre ciger-pârelerin
Kevserî haddi mi var dilde olan yârelerüñ

45 Ğazel-i Câmî

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

- 1 Hümâdur kâkülün çaşuñ aña şeh-bâl-i zîbâdur
O bâlâ nîze rüyuñ âfitâb-ı nîze bâlâdur
- 2 Ele al hâtırım sîm-i sirişküm düşmesün hâke
Hâzer kıl yirde qalmaz gözyaşı cânâ bu dünyâdur
- [18b] 3 Yanar dil âteş-i ' ışığıyle bir dildâr-ı tersânuñ
Söyünmez âteşi güyâ ki bir kındîl-i tersâdur
- 4 Cemâli ' idinün bir beyza-i alı dil-i pür-hün
Perişân zülfi âb-ı rüyına qonmuş çelîpâdur
- 5 Yüzinden bî-tekellûf bûseler alur raqîb ammâ
Ne deñlü yalvarursam baña yüz virmez temâşâdur
- 6 Aña evrâq-ı şî' r-i âbdârum berg [ü] bâr olmuş
Nihâl-i kilik-i mevzûnum ' aceb naql-i dil-ârâdur
- 7 ' Arûs-ı nazmuñı kim görse taşsîn eyler iy Câmî
Meger mir'ât-ı tab' uñ cilvegâh-ı bîkr-i ma' nâdur

46 Ğazel-i Ğuşû'î

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

- 1 Şarâb-ı la' liñe gūyâ zenaĥdānuñ bir almadur
Anuñçün iy cefâ-cū bezm-i ' ışķ içinde yaĝmādur
- 2 Şorıldı niçe ehl-i ĝayba kâşif olmadı kimse
Dehānuñ sırrını bir zerre Ğaķ ' allām u dānādur
- 3 Şafâ yüz gösterür baķsam melālüm def' ider külli
Benüm rûĥum ruĥuñ gūyâ ki mir 'ât-ı muşaffādur
- 4 Şarâb-ı nâb-ı la' lüñsüz baña mey zehr-i ķātildür
Ğadem rencide ķılup gel begüm meclis müheyyādur
- 5 Beni öldürdi bir tersāyî dil-ber cevri-bi' bî-ĥadle
Tenüm ihyâ ider ancak kelām-ı pāk-i ' İsâ'dur
- 6 Ğuşû'î gice ' uşşāk ile medĥ-i pākin eylerken
Didi ol ĝonce-leb ĝülzārum içre bu ne ĝavgādur

47 [Ğazel-i Cāmî]

[fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilün]

- [19a]
- 1 Sūz-ı ' ışķumdan ki her dem ol ĝül-i ter reng alur
Şanki tâb-ı mihirden ĝül-berg-i aĥmer reng alur
 - 2 Ğasretinden yād idüp ķılduķça āh-ı āteşin
Āteş-i dilden o rûy-ı nāzūk ü ter reng alur

46. 2a, “şorıldı” metinde “şoruldı” şeklinde harekelenmiştir.

- 3 Şafha-i ruhsârımı haţdur qarardı şanmañuz
Dûd-ı âhumdan benüm ol mâh-peyker reng alur
- 4 Hâlümi ' arz eyleyüp kan aĝladuĝça ter düşer
Bu Süheyl-i eşkden beñzer ki dil-ber reng alur
- 5 Bezm-i meyde la' l-i nâbın öpdügiçün âl ile
Câm-ı meyden Câmiyâ ol mihr-i enver reng alur

48 Nazîre-i Huşû'î

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Lâle haddüinden şehâ gülşende güller reng alur
Zülf-i ham-ender-hamuñdan sünbül-i ter reng alur
- 2 Ruĝlaruñ her çend gül şeftâlû atlas istedi
Leblerüñ bâzâr-ı hüsn içinde şekker-reng alur
- 3 Ebr-i zülfüñ ref' kıl zîrâ ki iy şems-i münîr
Tâb-ı mihr-i ' ârižuñdan la' l ü gevher reng alur
- 4 Rûy-ı cânânımı gördükçe olur ' işķum füzün
Âteş-i Nemrûd'dan güyâ ki âzer reng alur
- 5 İy Huşû'î pâyine eşķüm aķıdsam ter düşer
Rûy-ı zerdüm rûyına sürsem muķarrer reng alur

49 Ğazel-i Behişti

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Nâ-murâd idüp felek dâyim beni ğamġin ider
Bilmezem nitdüm aña kim böyle baña kîn ider
- [19b] 2 Cevr ile geh ħahr ider hecr ile eyler geh helâk
Âh kim ol bî-vefâ her demde bir âyîn ider
- 3 Yâri benden gerçi dūr itdün raġib ammâ saña
Cümle ' âlem ħalkı la' net eyleyüp nefrîn ider
- 4 Ne günâh itdüm yine kim ol elâ gözlüm benüm
Gördüğümce ħıřm idüp ebrûların pür-çîn ider
- 5 Yâd idüp dilden Behişti eylese cândan du' â
Sidreden el ħaldurup Rûĥu'l-emîn âmîn ider

50 Ğazel-i 'İşreti

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 şanma ' iřġ ehlini mevt ile ġüzâr eylediler
'İřġa şabr idemeyüp terk-i diyâr eylediler
- 2 şûretâ görmeyelüm diyü raġibün yüzünü
Bindiler maĥmil-i tâbûta firâr eylediler
- 3 Götürüp ayaġı bu memleket-i fâniden
Vardılar ' âlem-i bâġide ħarâr eylediler

49. Bu gazel, *Behişti Dîvânı*'nda yoktur.

- 4 Terk idüp tâc u abâyı şarılup bir kefene
 il‘at-i ‘âriyeti geymege ‘âr eylediler
- 5 Arası üzre yatup ehl-i ubûr itdi uzûr
 am u minet bizi iy ‘iretî zâr eylediler

51 azel-i ayretî

[fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün]

- 1 Añlasa derd-i derûnum baña bir yâr olsa
 Bilse keyfiyyetümi vâıf-ı esrâr olsa
- 2 Nükte-dân olsa söz añlasa zarîf olsa güzel
 âl-i dilden hele fi‘l-cümle aberdâr olsa
- [20a] 3 Düşse pâyına sürinse yürise sâye gibi
 Bir boyı serve gönül virse hevâdâr olsa
- 4 Ara yirden ikilik perdelerin ref‘ idüben
 İttiad itse oñat yâr ü vefâdâr olsa
- 5 Añlasa bu dil-i dîvânemüzi ayretiyâ
 uşsa vatinde bize mûnis ü am-vâr olsa

51. Mehmed Çavuşoğlu - M. Ali Tanyeri (1981). *ayretî Dîvânı (Tenkidli Basım)*.
 G. 400.

51. 3a, “sürinse yürise” metinde “sürünse yürüse” şeklinde harekelenmiştir.

51. 4b, yâr ü vefâdâr: yâr-ı vefâdâr D.

52 Bu muhammes nev-bahâr eyyâmı tavşîfidür
[Muhammes-i Fevrî]

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Sâkiyâ devr-i cüvânî ' ışk u sevdâ vaqtidür
 Gül gibi güldi cihân gül-geşt-i şahrâ vaqtidür
 Lâleler açıldı nûş-ı câm-ı şahbâ vaqtidür
 Mevsim-i cûş u hürûş u şûr u gavgâ vaqtidür
Nev-bahâr eyyâmıdur seyr ü temâşâ vaqtidür
- 2 Sâgar-ı yâkût ile nûş itdi lâle mül yine
 Hûblar gibi tağıtdı kâkülün sünbül yine
 Başına gül dizdi dil-ber gibi şâh-ı gül yine
 Başladı efgâna ' âşıklar gibi bülbül yine
Nev-bahâr eyyâmıdur seyr ü temâşâ vaqtidür
- 3 Gül açıldı cây-ı ' işret oldı şahn-ı bâğ u râğ
 Gonca çıkdı perdeden itdi ferâgatda ferâğ
 Nergis uyardı çemen bezminde biñ zerrîn-çerâğ
 Lâle-veş tañ mı elümden düşmese hergiz ayâğ
Nev-bahâr eyyâmıdur seyr ü temâşâ vaqtidür
- [20b] 4 Cây-ı bezme şâye şaldı yine hoş serv-i hırâm
 Lâle gül şevkine aldı destine yâkût câm
 Çağırup eydür bülend-âvâz ile bülbül müdâm
 ' İş u ' işret eyleñüz gülşende iy kavm-i kirâm
Nev-bahâr eyyâmıdur seyr ü temâşâ vaqtidür
- 5 Oldı envâr-ı şüküfeyle münevver her diyâr
 Nürdan bir sâyebandur her dıraht-ı tâbdâr
 Karşuña el bağlayup hıdmetde kâyimdür çenâr
 ' Ömrüni zâyi' geçürme idegör bezm-i kenâr
Nev-bahâr eyyâmıdur seyr ü temâşâ vaqtidür

- 6 Gül gibi şahn-ı gülistân yine buldı nûr u fer
 Bir mûnaqqaş câmelü maḥbûba döndi her şecer
 Ğonca gibi hırkaya çekme başuñ iy bî-başar
 Aç gözüñ nergis gibi eṭrâf-ı bâğa kııl nazar
Nev-bahâr eyyâmıdur seyr ü temâşâ vaḳtidür
- 7 Vaḳt-i güldür ‘ahd-i zühdden ḳoñ şikest itsün gönül
 Kendüyi her lâle-ruḥ şevḳiyle mest itsün gönül
 Yâd-ı bezm-i kûşe-i bâğ-ı elest itsün gönül
 Düşe dura bâğ-veş gül-geşt-i deşt itsün [gönül]
Nev-bahâr eyyâmıdur seyr ü temâşâ vaḳtidür
- 8 Verd-i ter gibi beden bād-ı hevâya gitmedin
 Gül gibi hâr-ı belâ dil goncesin ḥâk itmedin
 [21a] Lâle gibi bağruña ṭâğ-ı melâmet yaḳmadın
 Ḥvâb-ı ğafletden göz ac ḳabründe nergis bitmedin
Nev-bahâr eyyâmıdur seyr ü temâşâ vaḳtidür
- 9 Mürde gibi gitmiş iken ‘âlemüñ nûr u ferî
 Yine iḥyâ eyledi luṭf-ı Ḥudâ deşt ü derî
 Ya‘ni iş‘âr eyledi aḥvâl-i rûz-ı maḥşeri
 Ğâfil olma ‘ibret al gülşenden iy dil gel beri
Nev-bahâr eyyâmıdur seyr ü temâşâ vaḳtidür
- 10 Gitdi gülşenden raḳîbâsâ şitâ-yı pür-fiten
 ‘Ârız-ı cānân gibi açıldı rûy-ı yâsemen
 Ḥaṭṭ-ı dil-ber-veş benefşeyle ṭolup her encümen
 Şafḥa-i gülzâre yazdı ḥaṭṭ-ı sebz ile çemen
Nev-bahâr eyyâmıdur seyr ü temâşâ vaḳtidür

11 Ğayret-i Tūr eyledi Haḡ ‘ālemüñ gülzârını
 Yaḡdı her aḡzar şecer üstinde nūr-ı nārını
 Ğudretü’llâh’uñ bilem dirseñ eger esrârını
 Bâġa gel terk eyle Fevrî şimdi dünyâ kârını
Nev-bahâr eyyâmıdur seyr ü temâşâ vaḡtidür

53 Ğazel-i Sa‘dî

[fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün]

- 1 Hoş gelür ‘uşşâka çün cevr ü cefâ cānāndan
 Pes ne vech ile şikāyet eyleye cān andan
- [21b] 2 Ğuşşa vü derd ü ġam-ı hicrāndan incinmezem
 İcinür mi kimse ‘ālemde dilâ yārāndan
- 3 Ğülşen-i ḡüsnuñde dil kıldı ‘izāruñda qarār
 ‘Andelībe seyr-i güldür çün ġaraz bustāndan
- 4 Ğamzine uyup raḡībüñ n’ola ḡatlıtse beni
 Ādem ölmek şimdi mi öldüġi var bühtāndan
- 5 Tañ mı i‘ rāz itse zāhid muşḡaf-ı ḡüsnuñ görüp
 İy melek şeyḡān olan lâ-büd ḡaçar Ḳur’an’dan
- 6 Gerçi kim lâyıḡ degülsin luḡf-ı yāre Sa‘ diyā
 Raḡm idüp n’ola eger yād eylese iḡsāndan

54 Ğazel-i Sa' dî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Ben niyâz eyledüğümce n'ola yâr eylese nâz
Aña çün nâz virilmiş ezeli bâña niyâz
- 2 Muṭribâ söz ile bir kerre ser-âgâz idicek
Keşf olur gönlüme bu aradağı perde-i râz
- 3 Bilmedin silsile-i zülfüne dolaşdı gönül
Çok degül kendüzini bilmeyene bu dağı az
- 4 Mesken itse n'ola iy dil ser-i küyında raķīb
Pür imiş hâr-ı muğaylân ile çün râh-ı Hicâz
- 5 Çarḥuñ inletdüğine Sa' dî inen ağlama kim
Kimi güldürdi bugün bu felek-i sifle-nüvâz

55 Ğazel-i Şem' î

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Şanemâ sencileyin yâr-ı cefâkâr olmaz
Nitekim bencileyin 'âşık-ı ğam-h'âr olmaz

55. Murat Ali Karavelioğlu (2005). *On Altıncı Yüzyıl Şairlerinden Pirizrenli Şem'inin Divân'ının Edisyon Kritiği ve İncelemesi*. G. 75.

Gazel 8 beyit olup mecmuada 5 beyiti yazılmıştır: Mecmuda yazılmayan beyitler:
Meşrebi şâf degül kendüzini pâk idemez // Şu gibi her kişi kim 'âşık-ı dîdâr olmaz
Kö beni yelteme iy dil kerem it hüblara // Tâli'üm ben bilürem kimse bâña yâr ol-
maz

Câm-ı 'ışkuñ ne şorarsın bâña keyfiyyetini // Zâhidâ çünki bilirsın buña inkâr ollmaz

- [22a] 2 Bir cefâ taşu ile nice yapılsun gönlüm
Bir meşeldür yalıñuz taş ile dîvâr olmaz
- 3 Hele ben añladuğum budur iki ‘âlemde
Kişiyе ‘ışkı gibi yâr-ı vefâdâr olmaz
- 4 Seni sevdüğümü iy meh n’ola ikrâr itsem
Gün gibi rûşen olan nesneye inkâr olmaz
- 5 Baş koyup ortaya meydâna çeker ‘uşşâkı
Dostum Şem‘î gibi hiç cigerdâr olmaz

56 Ğazel-i Necâtî

[fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilün]

- 1 ‘Āşıkam ben dimesün kimse baña dîvâne
Baña dîvâne diyendür şanemâ dîvâne
- 2 Delürüp tâğ etegin tutdı yaqalar gözedür
Ne etek bilür egerçi ne yaqa dîvâne
- 3 Zâhidâ ‘ayb u hüner ‘ışk ile ‘aql ise eger
Ne saña uşlu disünler ne baña dîvâne
- 4 El tutup alma ayak belki ayak tut elüm al
Dimesün ‘aql eyesi şüfî saña dîvâne

55. 2b, bir: çü D.

56. Ali Nihad Tarlan (1992). *Necâti Beg Dîvânı*. G. 514.

Gazel 8 beyit olduğı halde mecmuada 7 beyit yazılmıştır. Mecmuada bulunmayan beyit şudur:

Her tazallüm idene böyle ise ‘adli şehün // Varmağa bir dağı t̄alib kim ola dîvâna

- 5 Serv-ğadler ğademinde dke şaça şu gibi
Gzyaşın ğarcanalum ğo bizi a dvne
- 6 Yine  uřřka diln ıķdı ğudurduń mı raķb
Bilmezz eyle ulur seg kim ola dvne
- 7 Ğo Nect beni kim derd ile başum ğoşdur
Sańa erzn ola dr-ı řifa dvne

57 Ğazel-i Dehhn

[mef' l mefa' l mefa' l fe' ln]

- [22b] 1 Luşf itse vefa ğılsa bize yr n'olaydı
Kr olsa işitse anı ağyr n'olaydı
- 2 Biń dürlü ğavil eyler ise birine ğurmaz
Ğblarda bütün olsa bu iķrr n'olaydı
- 3 Yr bilse nice sevdğmi cn u gönülden
Derdüme eger eylese tmr n'olaydı
- 4 Y bellü vefa itse y gönlümi virse
Y ğılsa beni zülfine ber-dr n'olaydı
- 5 Dehhn mdm olsa bu ma' řķ muğibbi
Yanup yaķılup eylemese zr n'olaydı

56. 6b, bilmezüz eyle ulur: bilirz böyle ulur D.

57. Günay Kut (1988). "Yazmalar Arasında II". *Osmanlı Araştırmaları VII-VIII*: s.198.

57. 3a, Bu mısra yazmada "Bilse yr nice sevdüm ki cn u gönülden" şeklinde iken vezin kusuru yapıldığı için metindeki şekliyle düzeltildi.

57. 5a, muğibbi: şoğbeti M.

58 Ğazel-i Bâkî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Dil giriftâr-ı belâ dil-ber hevâyî n'eylesün
Dâma düşmez yirlere qonmaz hümâyı n'eylesün
- 2 Kâyinātuñ seyr iden naqşın şadâ-yı cândan
Şafha-i âyîne-i 'âlem-nümâyı n'eylesün
- 3 Nâlesi Mecnûn-ı 'ışkuñ nâle-i zencîr ile
Nağme-i 'ûd-ı şadâ-yı çeng-i nâyı n'eylesün
- 4 Mübtelâ-yı 'ışkuñuñ dermândan istignâsı var
Derdüñe mu' tād olan diller devâyı n'eylesün
- 5 Halk-ı 'âlem Bâkıyâ 'aşkıñda yaruñ haste-dil
Bir tabîb andan bu deñlü mübtelâyı n'eylesün

59 Velehu eyzan [Ğazel-i Bâkî]

[mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ülün]

- 1 Şikâf oldı tenüm tîr-i cefâdan
Qoyup cânım beni çıqdı aradan

58. Sabahattin Küçük (1994). *Bâkî Divânı*. G. 370.

58. 2a, şadâ-yı cândan: şafâ-yı câmdan D.

58. 3a, Nâlesi Mecnûn-ı 'ışkuñ nâle-i zencîr ile: Gönlin egler nâle-i zencîr ile mecnûn-ı 'aşq D.

58. 3b, çeng-i nâyı: çeng ü nâyı D.

58. 5a, haste-dil: haste-hâl D.

59. Bu gazel, *Bâkî Divânı*'nda yoktur.

[23a] 2 K̇uluñ k̇ılduqça aġyāra ħimāyet
Unutma ben k̇uluñ şāhum du‘ ādan

3 Dilā el virmedi dāmān-ı vuşlat
Ne aşşı el ucıyla merħabādan

4 Kitāb-ı ‘ışķı fehmi itmez muġannī
Def ü ney gerçi söyler bu hevādan

5 Bu şı‘ rüm sāde-rū maħbūba beñzer
Libāsı Bākıyā rengin edādan

60 Tercī‘ -bend-i Meylī

[fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün]

1 Ḣüsn-i bī-hemtāsına yārūñ gerek biñ kerre baķ
Görmemiş gibi ider bir laħzada anı firāk
Cānib-i kūyında daħı varup eylerseñ turaķ
‘İş [u] ‘ işret eyleyüp biñ kerre itseñ ittifaķ
Toymaq olmaz görmege ġitmez gönülden iştiyāk

2 Dem-be-dem ‘ arz-ı cemāl itse saña ol meh-liķā
Ḣāneñe her şeb gelüp şem‘ -i ruħı virse zıyā
Hep vefā idüp işini itmeye bir dem cefā
Irmasañ güzel yüzünden nāzır olsañ dāyimā
Toymaq olmaz görmege ġitmez gönülden iştiyāk

3 Nār-ı ħasret yaķdı yandurdu vücūdum itdi zār
Niçe demler baña çekdürdi belā-yı intizār
Geldüġi sā‘ atde ġitdi itmedi bir dem qarār
Tur yüzüne baķayın doynca didüm didi yār

[23b] *Toymaq olmaz görmege ġitmez gönülden iştiyāk*

59. 2a, “k̇ılduqça“ metinde “k̇ıldıķça” şeklinde harekelenmiştir.

- 4 ‘Ömrün oldukça ayırmasañ yanuñdan dil-beri
 Hıdmetinde gice gündüzde olursañ çâkeri
 Bu ne hikmetdür yine gözüñde uçar ol peri
 Görmeseñ bir lahza dünyâyı gezersin serseri
Toymaq olmaz görmege gitmez gönülden iştiyâk
- 5 Bizi teşrîf itdi bir gün Meyliyâ ol meh-cebîn
 Eyledi gam-hânemüz mânend-i Firdevs-i berîn
 Gitudügi dem baña luţf ile didi olma hazîn
 Tâ ölince senden ayrılmasam olsam hem-nişîn
Toymaq olmaz görmege gitmez gönülden iştiyâk

61 Ğazel-i Bâkî

[fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün]

- 1 Gör ne hil‘ atdür nazâr kııl sünbül-i ra‘ nâsına
 ‘Âlem-i bâlâdan inmiş kâmet-i bâlâsına
- 2 Haşlet-i hüy-ı melâ’ik yaraşur merdümlere
 Uymasun dîv-i raķībūñ ol peri iğvâsına
- 3 Gerçi ‘âlemden ganîdür hüsni-bî-hemtâ ile
 Şad hezârân âferîn ammâ ki istiğnâsına
- 4 Şem‘-i ruhsârūñ komaz raĝbet sipihrüñ zerrece
 Mihr-i ‘âlem-tâbına mâh-ı cihân-ârâsına
- 5 Bâkıyâ tiĝ-i cefâdan sine kim şad-çâk ola
 Kâdir olmaz ‘aşķ eri derd-i dilüñ ihfâsına

61. Sabahattin Küçük (1994). *Bâkî Dîvânı*. G. 409.

61. 2a, haşlet-i hüy-ı melâ’ik: haşlet ü hüy-ı melâ’ik D.

62 Ğazel-i Medîhî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- [24a] 1 Gel müşerref eyle iy meh bir gice kâşânemi
Reşk-i Firdevs-i berîn eyle bu miḥnet-ḥânemi
- 2 Bu ḥarâb-âbâd âbâd olmamışdı daḥı hîç
Eyledi âbâd ' ıṣkuñ bu dil-i vîrânemi
- 3 Düşmeye rindân elinden oluban engüşt-nümâ
Eylesem vaşfuñla nazmum sübḥa-i şad-dânemi

- 4 Başa çıkmadum tütüştüm bir yalıñ yüzlü ile
Âḥiri yaḥdum anuñçün bu dil-i vîrânemi
- 5 Kışsa-i Leylî vü Mecnûn'a Medîhî baḥmaya
Deyr-i ' âlemde benüm güş eyleyen efsânemi

62. 4a, “tütüştüm” metinde “tütüştüm” şeklinde harekelenmiştir.

63 Ğazel-i Kevserî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- [24b] 1 Haste-i 'ışka virür la' l-i şafâ-bağşî şifâ
Dil-i bîmâra budur var ise dünyâda devâ
- 2 Hâsret-i mûy-ı miyân ile dü-tâ oldu ğadüm
Bir nişân u ğaberi gelmedi yârũñ ğat' â
- 3 Hâk-i râhın o mehũñ eyleme luğf it zâyi'
Şürmedür çeşm-i 'âlîle meded iy bād-i şabâ
- 4 Vâ' izũñ bir dağı varmalı degül meclisine
Tab' -ı 'uşşâka virür keşret-i güftârı 'anâ
- 5 Kevserî cân eridür miydi senũñ vuşlatuña
Yağmasa hecrũñ odı cism-i za' ifin cânâ

64 Ğazel-i Nev'î

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Sîne-i mecrũhuñı 'arz itdigũñden yâre ne
Bir oñılmaz yaradur zağm-ı mağabbet çâre ne
- 2 Ol büt-i sengin-dile kılmaz eşer ma' nâ-yı 'ışk
Sen dil-efğâr olduğıñdan şüret-i dîvâre ne
- 3 Sînemüzden ğaçerũñ kesme şehâ şimden girü
Şuya perhîz eylemekden ölecek bîmâra ne

64. Mertol Tulum - M. Ali Tanyeri (1977). *Nev'î Dîvânı, Tenkidli Basım*. G. 392.

64. 1b, "oñılmaz" metinde "oñulmaz" şeklinde harekelenmiştir.

4 Ğoncalar dilden uluñ g ller uladan aıkuñ
Cezbe-i hüsnün ne almı bilmezin g lz re ne

5 ılma Nev'  ahid-i b z r ile da' v -y1 ı
Aı-1 did r olandan ahid-i b z ra ne

65 Ğazel-i H u ' 

[f ' il t n f ' il t n f ' il t n f ' il n]

1 Gitdi  y n-i fera paada am d r da am
Abd-i meml k-1 afa-fers da am Mevl 'da am

[25a] 2 Nergis-i nesr nine baup bu b g-1 alem n
Nice ad olsun kii bin da am a' m da am

3 Seb iden ahd-i muaddemde az ya m n' akis
İnfis l nden eh  uqr da am k br da am

4 H r  v  Kever i n terk-i mey   mab b ider
Z hid-i n -d n eker d ny da am ub da am

5 em-i seh ar u leb-i r hat-fez -y1 y rdan
 y H u '  ha bu kim  s 'da am M s 'da am

66 Ğazel-i B k 

[fe' il t n fe' il t n fe' il t n fe' ilün]

1 Gönül almaa gelür iveye  g z eyler
Dil-i bi-areyi ben arz idicek n z eyler

- 2 Ne hümâ kaydı ser-i zülfi hevâsında baña
Gönül ol mertebelerden yüce pervâz eyler
- 3 Kâmet-i naḥle göre ḥâlet-i reftâr olsa
Yine bu şiveyi ol serv-i ser-efrâz eyler
- 4 Göreyin ṭur seni bir laḥza disem yollarda
Baña ol şüh-ı cihân şiveyi ṭurmaz eyler
- 5 Bend-i zülfinden elem çekme iñen iy Bâķī
Seni aġyârdan ol kayd ile mümtâz eyler

67 Ğazel-i Fuzûlî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 'Ālem oldı şād senden ben esîr-i ġam henüz
'Ālem itdi terk-i ġam bende ġam-ı 'ālem henüz
- 2 Cân baġışlardı lebüñ izḥâr-ı ġüftâr eyleyüp
Urmadın 'İsî-demi cân-baġışlıġdan dem henüz
- [25b] 3 Perde-i çeşmüm maġâm itmişdi bir tersâ-beçe
Olmadan mehd-i Mesîḥâ dâmen-i Meryem henüz

67. Kenan Akyüz vd.,(1990). *Fuzûlî Dîvânı*. G. 121.

Gazel 7 beyit olduġu halde mecmuada 5 beyit yazılmıştır. Mecmuada yer yazılmayan beyitler:

Câna derdün cisme peykânüñ revân etmişdi hükm // Cism ile cân irtibâtı olmadan muhkem henüz

Eşk sarf eyler felekden kâm ḥâsıl kılmaġa // Bu güher kadrini bilmez dîde-i pür-nem henüz

67. 2b, 'İsî demi: 'İsî lebi D.

- 4 Secdegâh itmişdi ‘ışk ehli kaşuñ mihrâbını
Kılmadın hayl-i melâ’ik secde-i âdem henüz
- 5 İy Fuzûlî eyledi her derde dermân ol tabîb
Bir benüm derdümdür ancağ bulmayan merhem henüz

68 Ğazel-i Mânî

[fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün]

- 1 Hâtıruñdan çıkmason senden gözüm mehcûr olan
Olmasun bârî gönülden dūr gözden dūr [olan]
- 2 Seng-i bî-dâd-ı firâkuñla harâb oldu tamâm
Luţ u ihsânuñla evvel hâtırı ma‘ mûr olan
- 3 Şimdi lâyıķ mı ğam-ı hicrâna olmağ mübtelâ
İtifâtuñla dem-â-dem gül gibi mesrûr olan
- 4 Bilmezem câm-ı şarâbı şimdi kimlerle içer
Ol benümle hep bile içüp bile maħmûr olan
- 5 Ağlasun gezsün benüm gibi düşüp şahrâlara
Dâyimâ yansun yaķılsun sevdiğünden dūr olan
- 6 Fürkat eyyâmı ‘aceb geldi yetişdi Mâniyâ
Tîz irermiş derd-i hecre vuşlata ma‘ zûr olan

68. Şener Demirel (2011). *16. Yüzyıl Şairlerinden Mânî Dîvânı ve Şehr-engîz-i Bursa*.
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10624,mani-divani-sener-demirel-pdf.pdf?0> [erişim tarihi: 20.09.2016]. G 65. 81.

68. 5a, şahrâlara: hicrânlar D.

69 Ğazel-i Feyzî

[mef' ũlü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ũlün]

- 1 Hübân ola mı sen meh-i tábâna muķâbil
Olmaz meh-i nev mihr-i dıraķşâna muķâbil
- 2 'Āşık varamaz ğamze-i fettānuña karşı
Kimse turamaz ħançer-i bürrâna muķâbil
- [26a] 3 Şûret viremez olmayıcaķ ' aks-i cemâli
Āyîneyi tıtma ruĥ-ı cānâna muķâbil
- 4 Düşdi şanemâ şa' şa' ası saķf-ı semâya
Mihruñ olıcaķ eşk-i firāvâna muķâbil
- 5 Baĥş eylesesün nazm ile Selmân ile Mânî
Hîç gelmedi Feyzî-i süĥan-dâna muķâbil

70 Ğazel-i 'Ulvi

[mef' ũlü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün]

- 1 Ey dil ħikâyet-i ğamı nâ-dâna söyleme
Mecnûn-ı 'ıķķısañ n'ola yabana söyleme
- 2 Çâh-ı nedâmet içre ħalursın dilâ şaķın
Yûsuf-mişâl vâķı' añ ihvâna söyleme
- 3 Ķıl âşinâ kelâmuñı baĥr-i ma' ârife
Fikr eyle söyle her sözi bîĝâne söyleme
- 4 Dirler ki söz güherdür eyle [sen] bu pendi ĝuş
Hem-râz diyü sırruñı yârâna söyleme

5 Şi' ründe añma kışşa-i Ferhād'ı 'Ulviyā
Nazm eyle ser-güzeştiñi efsāne söyleme

71 Ğazel-i Nev'î

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

1 Ser-i kūy-ı vefādan bunca demdür bir eşer gelmez
Haberdār-ı maḥabbetden dirīgā bir ḥaber gelmez

2 Meger bād-ı ḥazān esdi gülistān yolların kesdi
Nesīm-i şubḥ ile hem-rāh olup bir berg-i ter gelmez

3 Öperdüm ḥātem-i la' li çekerdüm sīneme gāhī
O ḥaṭṭ-ı müşg-bār ile o mah-ı sīm-ber gelmez

[26b] 4 Zālām-ı ğamda beñzer 'āşıkuñ başına gün toĝmaz
Niçe şubḥ u niçe şām oldı bir bād-ı seḥer gelmez

5 Nesīmāsā ḳanı ol yār-ı zeyrek-ṭab' u çālāküm
Ki cāna müşg-i ter ḥāk-i rehinden mu' teber gelmez

6 Nişānın görmezın şan tīr-i āh-ı şubḥgāhumdur
Cenāb-ı şehr-i yāre ṭoĝrılup dāyim gider gelmez ¹¹³

7 Dil-i Nev'î 'aceb deryā-yı bī-pāyān-ı raḥmetdür
Cihān ma' mūresi ḥāk olsa hiç añna keder gelmez

71. Bu gazel, *Nev'î Divānı*'nda yoktur.

71. 6b, "ṭoĝrılup" metinde "ṭoĝrulup" şeklinde harekelenmiştir.

72 Ğazel-i Meylî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Göñlümüz hiç rüy-ı hüb-ı dil-rübâdan geçmedi
Pîr oldukça ħariş oldu hevâdan geçmedi
- 2 Mâ-sivâdan her ne kim var ise geçdi göñlümüz
Bâde vü maĥbûb u yârân-ı şafâdan geçmedi
- 3 Her ne deñlü ben niyâz itdümse itdi baña nâz
Ĥayf kim ol bî-vefâ cevr ü cefâdan geçmedi
- 4 Gösterür telbîs idüp cisminde naķş-ı büriyâ
Zâhid-i sâlûsı gör kim bu riyâdan geçmedi
- 5 Kâmetin yâd itdi Meylî kıddini yâd eyleyüp
Ol elif kâmetden [o] ebrûsı yâdan geçmedi

73 Ğazel-i 'Abîdî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Ne Süleymân-ı zamânuz ne Cem-i devrânuz
Gel ħarâbâta bizi gör ki nice sulţânuz
- 2 Dehenûñ tûpına karşı boyun egsek n'ola kim
Dest-i şâh-ı ĝam-ı 'ışķuñda senûñ çevĝânuz

73. Biyografik eserler başta olmak üzere çeşitli kaynaklarda 'Ubeydî mahlaslı şairler kaydedilmiş olmakla birlikte mecmuanın yazma metninde şairin mahlası 'Abîdî

(عَبْدِي, عَيْدِي, عَيْدِي, عَيْدِي, عَيْدِي) şeklinde harekelendiği için kelimenin yazımında bu imlaya bağlı kalmıştır.

- [27a] 3 Seyl-i bārān-ı belā bize kūdūret viremez
Degme nesne bizi tağyīr idemez ʿummānuz
- 4 Ne için kayd-ı taʿ alluqla muḳayyed olavuz
Bir iki gün bu fenā tekyede [kim] mihmānuz
- 5 Nükte-dānlar geḳerüz gerḳi ʿAbīdī ammā
Yāruñ esrār-ı lebin añlamada ḳayrānuz

74 Tahmīs-i Şemsī Ğazel-i ʿAbīdī Efendi
[feʿ ilātün feʿ ilātün feʿ ilātün feʿ ilün]

- 1 Kimseye taʿ n oḳını atmağı ʿādet itme
ʿAḳluñı başuña cemʿ eyle ʿadāvet itme
Tīğ-i pend ile şaḳın ḳaḳ -ı meveddet itme
Dime cānāneye aḳyār ile şoḳbet itme
Seni sevsün dir iseñ añā naşīḫat itme
- 2 Ḳaşd-ı āzār u dil-i zār u ḳazīn eyler ise
Defʿ mümkün mi ol āfet eger kīn eyler ise
Çāre ne kendüye bir dīvi ḳarīn eyler ise
Ğayra meyl eylemez in diyü yemīn eyler ise
Mümteniʿ dūr inanup añā ḳamāḳat itme
- 3 Şanma bu cevri ki aḳyār-ı sitemgerdendür
Yā bu ser-geşteliğim çarḳ-ı bed-aḳterdendür
Yā bu āvāreliğim ḫālīʿ -i ebterdendür
Her ne ḫālet ki zuḳūr eyleye dil-berdendür
Kimseye anuñ için buḳz u ʿadāvet itme

74. 2a, Mısra vezin aksamaklığından dolayı "Defʿ mümkün midür ol āfet eger kīn eyler ise" şeklinde iken "Defʿ mümkün mi ol āfet eger kīn eyler ise" şeklinde düzeltilmiştir.

- [27b] 3 Başladı yâr cefâ eylemege baña gönül
 N'ideyin hâlümü ' arz eyler isem aña gönül
 Sen de ta' n eyleme ben bî-kes-i bî-bâka gönül
İhtiyâr elde olaydı dir idüm saña gönül
Hüblar zümresine hiç maḥabbet itme
- 4 Kâdrüni bilmedi Şemsî gibi çün yâr senün
 İtdi nâmûsuñı tārâc o dildâr senün
 ' Aşîka yaranımaz aña gönül ' ar senün
Çünkü bunlarda ' Abîdî ğarazuñ var senün
Ehl-i 'ırz olımadum diyü nedâmet itme

75 Ğazel-i Yahyâ [Şeyhülislam Yahyâ]
 [fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Râst geldüm yâre bir serv-i dil-ârâdur gider
 Pâyına ' uşşâk düşmiş bir temâşâdur gider
- 2 Kânda gitsek zülf-i pür-çînünden ayrılmaz gönül
 Kâr [u] bārın bağlamış hâzır müheyyâdur gider
- 3 Câme-i gülgün ile olmuş o şâh eşheb-süvâr
 Şan nesîm-i şubḥ ile gül-berg-i ra' nâdur gider
- 4 Kâr-ı dîn ışmarlanur dünyâyı bilmez ğâfile
 Söze âġâz itse ammâ dîn ü dünyâdur gider
- 5 Bî-beḳâdur devlet ü iḳbâl Yahyâ'dan işit
 Başuña alma belâ-yı ḥalkı ġavġâdur gider

75. Hasan Kavruk (2001). *Şeyhülislam Yahyâ Dîvânı*. G. 79.

75. 2a, zülf-i pür-çînünden: zülf-i müşġinünden D.

75. 5b, belâ-yı ḥalkı: belâ-yı 'aşkı D.

76 Ğazel-i Baĥtî

[mef' ūlū fā' ilātün mef' ūlū fā' ilātün]

- 1 Maķşūdumuz Ĥudāyā bārî ne ĥālet itsem
 'Ādil olan ķuzāta bir bir 'adālet itsem
- [28a] 2 'İlm ile 'āmilini bulsam çıkarsam anı
 Bilsem țariķin anuñ bir bir ĥimāyet istem
- 3 Rāşiyile mürteşiyi 'azl eylesem ser-ā-pā
 Ĥāmīlerini ķırsam dilden 'adāvet itsem
- 4 Ehl-i kemāle karşu naşb eylesem kemāli
 Yaĥyā-i ehl-i dilden ben de şefā' at itsem
- 5 Yolında 'ādil olsa her mañşib ehli Baĥtî
 Allāh için çalışsam daĥı 'adālet itsem

77 Ğazel-i Yaĥyā [Yaĥyā Beg]

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Yolına geldi cefālar itdügi cānānumuñ
 Pür-cefādur sevdügi ol āfet-i devrānumuñ
- 2 Yā İlāhî gözi yaşı ĥaķķiçün 'āşıķlara
 Yārini eyle mülāyim yār-ı 'ālî-şānumuñ

76. İsa Kayaalp (1999). *Sultan Ahmed Dîvânı'nın Tahlili*. s. 212.

76. 1a; maķşūdumuz: maķşūdumu D.

76. 1b, ādil: mażlüm; ķuzāta: ķazāya D.

76. 3a, ser-ā-pā: ser-ā-ser; ĥāmīlerini ķırsam: ĥā'inlerini ķırsam D.

76. 5a, Baĥtî: 'adli D.

76. 5b, daĥı: neşr-i D.

77. Mehmed Çavuşoğlu (1977). *Yahya Bey Dîvânı*. G. 219.

- 3 Nev-cüvânum cevre doymaz baña itsün cevrini
Söyleñüz maḥbûbına o gözleri fettânumuñ
- 4 Āfitâbuma cefâlar ideli ol meh-liḳâ
Bir ucı yirde bir ucı gökdedür efgânumuñ
- 5 N'ola iy Yaḥyâ şakınsam düşmen-i bed-ḥ'âhdan
Cânumuñ cânı degül mi sevdügi cânânumuñ

78 Velehu eyzan [Ġazel-i Yaḥyâ Beg]
[mef' ulü fâ' ilâtün mef' ulü fâ' ilâtün]

- 1 Minnet Ḥudâ'ya şâhum yine ' adâlet itdün
Dünyâyı ' adlün ile cümle ziyâfet itdün
- 2 Bu vaz' -1 dil-pesendi erbâb-1 dil begendi
Ol zât-1 ercümendi şadr-1 sa' âdet itdün
- [28b] 3 Yaḥyâ Efendi el-ḥaḳ virdi o şadra revnaḳ
Bildî cihân muḥaḳḳaḳ dîni ḥimâyet itdün
- 4 Virdi o şâh-1 ' âdil zâlimlere zevâli
' Adlün bulup kemâli ' ilme ri' âyet itdün
- 5 İy pâdişâh-1 devrân ḥalk oldu şâd u ḥandân
Dünyâya itdün iḥsân hem dîne ḥıdmet itdün

78. Bu gazel, *Yaḥyâ Bey Dîvânı'*nda yoktur.

79 Müseddes-i Lem‘î Efendi

[fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün]

- 1 Halk ħandân ben ħarîm-i miĥnete maĥrem henûz
 İl sürûr-ı sürda bende ġam-ı mâtem henûz
 Güller açıldı vü gön̄lüm ġonce-veş derhem henûz
 İl güler vaşluñla hecrüñle gözüm pür-nem henûz
 ‘*Ālem oldı şād senden ben esîr-i ġam henûz*
 ‘*Ālem itdi terk-i ġam bende ġam-ı ‘ālem henûz*
- 2 İy perî yoluñda cân u dil revân itdüm saña
 Şarf-ı maġdûr-ı nişâr-ı ħânümân itdüm saña
 Bilsem il ne yaĥşı vü ben ne yaman itdüm saña
 Halk ne sūd eyledi ben ne ziyân itdüm saña
 ‘*Ālem oldı şād senden ben esîr-i ġam henûz*
 ‘*Ālem itdi terk-i ġam bende ġam-ı ‘ālem henûz*
- 3 Bâġ-ı ħüsñüñ iy çemende serv-i büy-efşân güli
 ‘Işġ sünbülzârıñıñ turfa-perîşân kâküli
 [29a] Senden isterdüm hemîn şādân beni ġamnâk belî
 ‘*Ālemi reşġ itdüre luţfuñ baña derdüm velî*
 ‘*Ālem oldı şād senden ben esîr-i ġam henûz*
 ‘*Ālem itdi terk-i ġam bende ġam-ı ‘ālem henûz*
- 4 Yâreden cismüm pür oldı ‘ışġa şöhret bu mıdur
 Nev-bahâr u gülşen-i ‘ışġ u maĥabbet bu mıdur
 Ġamla öldürdüñ bizi ‘uşşâġa raġbet bu mıdur
 A benüm devletlü sulţânım mürüvvet bu mıdur
 ‘*Ālem oldı şād senden ben esîr-i ġam henûz*
 ‘*Ālem itdi terk-i ġam bende ġam-ı ‘ālem henûz*

79. Lem‘î, Fuzûlî’nin matlamı tazmin ederek müseddes yazmıştır (Fuzûlî’nin şiiri için bkz.: Kenan Akyüz vd. (1990). *Fuzûlî Divânı*. G. 121).

- 5 Āsitānuñ itlerine hıdmetüm maqbûl iken
 Cān u başum yoluña Lem‘î gibi mebzûl iken
 Ben niçe yıllar kapuñda boynı bağlu kul iken
 Sen vefāsızdan niçe luş u kerem me‘mûl iken
 ‘Ālem oldı řād senden ben esîr-i ğam henûz
 ‘Ālem itdi terk-i ğam bende ğam-ı ‘ālem henûz

80 Ğazel-i Hâletî

[mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün]

- 1 Dile endûh-ı ‘ālem virdi şol deñlü elem şimdi
 Ğubâr-ı haşı-ı dil-ber itmez oldı def‘-i ğam şimdi
- 2 Olup güncüşk-i deyrüñ āşiyānı evc-i rif‘ atde
 Kılur dil-beste-i bend-i belâ murğ-ı harem şimdi
- [29b] 3 Meger öykünmek ister ğamze-i çeşm-i cüvānāna
 Niyāmından dem-ā-dem şaşradur tiğ-i sitem şimdi
- 4 Hıyāl ü ğamze vü fikr ü müjeñden olmazam hâlî
 Benüm gibi şanı bir řāhib-i seyf ü kalem şimdi
- 5 Gice tā şubha dek genc-i ğamuñda eylerem nāle
 İnanmaz gerçi ol şüh-ı cefā-pişe disem şimdi
- 6 Dem-ā-dem girye eylersin diyü nāz u ‘itāb itme
 Kılur güldüm ki iy şüh-ı cihānum ben gülem şimdi
- 7 Kılzıldur diyü dil-ber nağd-i eşke iltifāt itmez
 Olupdur hālümüz iy Hâletî ğāyetde kem şimdi

79. 5c, ”bağlu” metinde “bağlı” şeklinde harekelenmiştir.

81 Ğazel-i Hâfız

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

- 1 Ciger tennür-ı tende hecr odıyla döndi biryâna
Dökilmezse ger âb-ı vuşlatuñ gâhîde bir yana
- 2 Gerekmez şu' le-i meh lem' a-i dil baña kâfîdür
İki yanmaya künc-i fûrkat içre şem' bir yana
- 3 Benüm ' ışk âteşiyle yandüğüm âsân gelür saña
Erişeñ nâr-ı miñnet içre zâhid sen de bir yana
- 4 Raķîb ile gice gündüz keş-â-keş üzredür ağıyar
O yâri biri bir yana çeker birisi bir yana
- 5 Meded bir yanuma gel diyü da' vet eylesem yâri
Yüzüme baķmayup ol meh gider ol demde bir yana
- 6 Bu biryân bağruma irdükçe tîr-i cevri dildârûñ ¹³¹
Urup bir yandan ol demde güzêr eyler o bir yana
- 7 Kaşı yâsıyla müjgân oğların Hâfız atar bildük
Yâ ol ebrû-kemânuñ dest-i pâkinde o bir yana

82 [Ğazel-i Hâfız]

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- [30a] 1 Her seher âhum çıkar çarķ-ı zümürüd-fâma dek
Her gice eşkim gider ol serv-i sîm-endâma dek

81. Bu gazel *Hâfız Ahmed Paşa Dîvânı*'nda yoktur.

81. 1b, "Dökilmezse" metinde "Dökülmezse" şeklinde harekelenmiştir.

81. 6a, "bağruma irdükçe" metinde "bağrıma irdikçe" şeklinde harekelenmiştir.

82. Bu gazel *Hâfız Ahmed Paşa Dîvânı*'nda yoktur.

- 2 H̱vân-ı vaşl-ı yâr âhîr umaruz kim el vire
Rûze-i hecr ü ğama şabr idelüm bayrama dek
- 3 Kaldı fikr-i ‘ârızuñ kalbinde bu fikr-i dilüñ
Muşhaf-ı ruhsâruñı ezberlemiş En‘âm’a dek

- 4 Niçe günlerdür vişâlin va‘de eyler ol nigâr
Nice ârâm idelüm bi’llâhi ol eyyâma dek
- 5 Ol şeh-i hüsn eylemiş ‘uşşâkı defter H̱fızâ
Cümlesin hep yazmış ol ben ‘âşık-ı nâ-kâma dek

83 Ğazel-i Fazlî

[fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün]

- [30b] 1 Görmedüm şefkat yüzün ol ikiyüzlü yârdan
Almadum bûy-ı vefâ ol ruhları gülzârdan

- 2 Şem^ç gibi her gice tâ şubḥa dek bîdâriyem
Görmedüm bir laḥza ḥâlî şoḥbetin aḡyârdan
- 3 Ḥâr ile hem-şoḥbet olmuş bülbûlin yâd eylemez
Kime feryâd eyleyem ol serv-i gül-ruḥsârdan
- 4 Gönlümi alup ele bir dem tesellî eylemez
Aldı gönlüm gitdi terk etdi meded dildârdan
- 5 Nerd-i ğamda irmedüm bir dem güşâde Fazliyâ
Ṭâs-ı çarḥı çînladursam n'ola her dem zârdan

84 Ğazel-i Fazlî

[mef^ç ülü fâ^ç ilâtün mef^ç ülü fâ^ç ilâtün]

- 1 'Älemde itsem olmaz kaṭ^ç-ı naḡar güzelden
Dîdâr ḥaḡḡı iy dil çıkısa eger göz elden
- 2 Çün kıblegâh-ı 'âşık rûy-ı nigâr olupdur
Kıblem disem 'aceb mi ben saña bu kıbelden
- 3 Künc-i belâda mûnis derd ü belâda ğamdur
Ben ol ṭabîb-i câna bîmâr u zâr olaldan
- 4 Peykân-ı tîr-i fürḡat dil virdi her ṭarafdan
Bağrum delinmesün mi ben saña dil virelden
- 5 Fenn-i vefâyı Fazlî gâyet güzel bilür yâr
Ne fâ'ide velîkin 'ilm-i belâ 'amelden

83. 5b, "çînladursam" metinde "çañladursam" şeklinde harekelenmiştir.

85 Ğazel-i Veysi

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Öpmesün la' l-i leb-i dil-beri sâķīye dirin
Yoķsa vallâhi bugün ben Őaķınuñ ķan iderin
- [31a] 2 Dehen-i yâr öpüldükçe figân eyler nây
Muṭrib-i bezmden alur meger ağız ḥaberin
- 3 Saña iller gibi izhâr-ı maḥabbet idemem
Ben seni iki gözüm cân u gönülden severin
- 4 Eşķ-i çeşmümle ṭolar mı diyü nüh kâse-i çarḥ
Şeb-i târik-i belâda anı ölçer dökerin
- 5 Sitem-i zülfüñ ile ḥalk perîşân oldu
Ben de çevgânuñ elinden başum alup giderin
- 6 Çünkü ağıyardan ayrılmaduñ iy ṭurra-i yâr
Ben senüñ niceye dek bend-i belâñı çekerin
- 7 Her kişi sevdüğini seyre çeker Veysi ben
Yâr ile ḥâneye varsam diyü ṭurmaz iverin

86 Ğazel-i Medâlî

[mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ulün]

- 1 Cân istese cânân dime kim virmezem anı
Bî-minnet alur yoķsa ecel virmez emânı
- 2 Olmaz ḥaṭ-ı Yâķût-lebüñ gibi şafâ-baḥş
Taşvîr yazarsa n'ola cân virmeze Mânî

- 3 Emdür lebi her derde vü hikmet nedür ammâ
Ben hasteye ölsem de gelüp virmez em anı
- 4 La' line virem cânı diyü eylerem ibrām
Nez' a gelicek anuñ için virmezem anı
- 5 Ol serv-i hırāmān eliñe girse Medālī
Em leblerüñi çoç belini virme zamānı

87 Ğazel-i Şefî'î

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- [31b] 1 Furşat el virse şarāb-ı la' lüñi nüş eylesem
Geh lebüñ öpsem gehî kıaddüñ der-āğuş eylesem
- 2 Gülşen-i hüsnüñde cām-ı ' işkuñ ile mest olup
Bir dem içre iki dünyâyı ferāmüş eylesem
- 3 Bî-tekellüf gülşeninde hüsnüñüñ güller dirüp
Şevk-i cām-ı la' lüñ ile mey gibi cüş eylesem
- 4 Gülşenüñe karşı pür-şevk oluban iy ğonce-leb
Bülbüli feryād u efgānumla hamüş eylesem
- 5 İy Şefî'î ağlamazdum dünyāda cân virmegi
Şol perî-peykerle bir gün vaqtümi hoş eylesem

87. 5b, “vaqtümi” metinde “vaqtimi” şeklinde harekelenmiştir.

88 **Ġazel-i Hâşimî**

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Kõçmağ üzre seni fikr-i dil ü re'y-i hâtır
Kõçul iy rûh-ı revân sen de berây-ı hâtır
- 2 Gün yüzüñ arz ideli cânda yir itdün iy meh
Menzilün oldı mağâm-ı dil ü cây-ı hâtır
- 3 Şunıvir câm-ı lebün gönüm açılsın dir iseñ
Sâkiyâ meyle olur çünki cilâ-yı hâtır
- 4 Yıkılur bu dil-i nâ-şâda toğunma kerem it
Tõp-ı ta' na tayanur şanma binâ-yı hâtır
- 5 Tütalum zevk ü şafâ ile pür olmış 'âlem
Neyleyin olmayıcağ bende şafâ-yı hâtır
- 6 Nâ-şüküfte olan ezhâr-ı ma' anî açılup
Gülşene döndi yine şahn-ı fezâ-yı hâtır
- 7 Nazarından o şehün dūr olalı Hâşimiyâ
Yıkılup gitdi harâb oldı serây-ı hâtır

89 **[Ġazel-i Na'îmî]**

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- [32a] 1 Başladı âh-ı firāvâna ġarîbâne gönül
Zülf-i dildâre muğayyed gibi divâne gönül

88. Bu gazel *Hâşimî Divânı*'nda yoktur.

- 2 Mey-i la' l-i leb-i yârũñ gözine geldi meger
Düşdi mestân ile dün hañçer-i bürrâne gönül
- 3 Genc-i didemde olan aqçeleri hĩç kıomadı
Bezm-i ğamda gice şarf itdi faķırâne gönül
- 4 Dutısur her güzelũñ şem' -i cemâlin göricek
Neyleyem şol o cefâ yasını pervâne gönül
- 5 İy Na' imi sitem-i sengi ile her hũbuñ
Gitdi âbâda mecâl olmadı divâne gönül

90 Ğazel-i Hilmî

[fâ' ilâtũn fâ' ilâtũn fâ' ilâtũn fâ' ilũn]

- 1 Genc-i ' ışkı sinede aĝyâr-ı nâ-dân gizlemiş
Şanasın Ğârũn'dur mâl-ı Firâvân gizlemiş
- 2 Şâm-ı miñnetde nice maħzũn u ğamĝin olmayam
Mihir-i ruhsârın şeb-i zũlfiyle cânân gizlemiş
- 3 La' l-i nâbın sâĝar-ı mey içre pinhân eylemiş
Hoķķa-i mercânda la' l-i Bedaħşân gizlemiş
- 4 Hâyil olmuş seyr-i ruhsârına yârũñ kâküli
Güiyâ ebr-i siyehdür mäh-ı tâbân gizlemiş
- 5 Va' de-i vaşlın saña luţf idüp ey Hilmî-[i] zâr
Açmamış aĝyâra ol sultân-ı hũbân gizlemiş

89. 4a, “dutuşur“ metinde “dutuşur” şeklinde harekelenmiştir.

91 Ğazel-i Murâdî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Mihrini oyunında gördüm mâh-ı tâbân gizlemiş
Ya' ni tâb-ı ' ışuñı mihr-i dıraşân gizlemiş
- [32b] 2 Aldılar ortaya Ya' ûb-ı dili velî ebnâ-yı gam
Yûsuf-ı şabrı alup âhında devrân gizlemiş
- 3 Ben zamîrüm sırrını dildâre eylerdüm ' ayân
Nu-ı miftâhım velîkin hâzin-i cân gizlemiş
- 4 ' Alumı yağmâya virdi benden eylermiş taleb
Kendüsidür bir harâmî günde biñ an [gizlemiş]
- 5 Bu tecellîye Murâdî döymedi ağ oldu târ
Almadı arz u semâyı k'anı insân gizlemiş

92 Ğazel-i Bâkî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Dem-i şubh irdi getür bâdeyi şobet demidür
Mey-i nâb ile pür it sâgarı ' işret demidür
- 2 Yâr ise marem-i ayâr u gönül hem-dem-i zâr
Gözlerüm an aıdursa n'ola ğayret demidür
- 3 o belâ çekdi senüñ eng-i ğamuñda dil-i zâr
Nây-veş nâleler eylerse şikâyet demidür

91. Bu gazel, *Murâdî Dîvânı*'nda yoktur.92. Sabahattin Küçük (1994). *Bâkî Dîvânı*. G. 81.

4 ‘Işkuñı şaqlar idüm sinede ammâ şimdi
 Āh idersem beni ‘ayb eyleme fūrkat demidür

5 Miḥneti dil ser-i zülfinde çeker iy Bākī
 Kāfiristāna düşen kimsede miḥnet demidür

93 Ġazel-i Vaḥidī

[fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün]

1 Beni ağlatma iñen dīde-i fettānuñ için
 Yüzüme bir güle baḡ ḡonce-i ḡandānuñ için

2 Ḥār u ḡaslarla beni iki gözüm bir görme
 Kesme benden nazaruñ nergis-i mestānuñ için

[33a] 3 İtme yoluñda yaşum seylin iñen ālūde
 Pāk-i dāmānuñ için çāk-i girībānuñ için

4 Toḡruyam sāye-i ḡaddūñ gibi yoluñda senūñ
 Kec-nazar ḡılma baña serv-i ḡırāmānuñ için

5 Kāfir olmadı şaçuñ küfrine dil virdi ise
 Bu Vaḥidīyi esirge gele ĩmānuñ için

94 Ġazel-i Bākī

[fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün]

1 Gerçi dil ḡurrañ elinden yaḡasın ḡurtaramaz
 Ruḡuña meyl idene zūlf-i siyāh el ḡaramaz

- 2 ‘Âşıkı şürb-i müdâm eylese ma‘zür tutuñ
Gözine gelmiyecek sevdüğine yalvaramaz
- 3 Her perî-rüyuñ olur meyli raķīb-i dīve
Cân u dil virmek ile bunlara âdem yaramaz
- 4 Şāneden zaħm irişür diyü dil-i maħzūna
Şaķınur hātır-ı âşüfteyi zülfin şaramaz
- 5 Harem-i vuşlatuña izn-i şerīf olmayıcaķ
İşigüñ Ka‘ besine Bāķī-i bī-dil varamaz

95 Ğazel-i Cāmi‘ī

[fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün]

- 1 Hastedür cānum gül-i ruħsāruñ eyler ārzū
Teşnedür la‘l-i şeker-ğüftāruñ eyler ārzū
- 2 Her ne lezzet var ise dünyāda göñlüm istemez
İy melek-sīmā hemān dīdāruñ eyler ārzū
- 3 Būy-ı sünbül ķalbe ķuvvet cāna rāhatlar virür
Ol sebebden zülf-i ‘anber-bāruñ eyler ārzū
- [33b] 4 Zerre deñlü mihrüñe cānlar durur iy māh-rū
Müşteri her küşede bāzāruñ eyler ārzū
- 5 Görmek ister ruħlaruñı rüz u şeb iy lāle-ruħ
Bülbülüñdür Cāmi‘ī gülzāruñ eyler ārzū

96 Ğazel-i ‘Abîdî

[fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilün]

- 1 Vaşf-ı la‘ lüñ yazar iken qalem efgân itdi
Ĥaṭṭ-ı müşgîn daḥı kendüyi perişân itdi
- 2 Künc-i ğamda ten-i zârum nice bulsun şıḥḥat
Perde-i za‘ fda derdüñ beni pinhân itdi
- 3 Çıķup iy serv güne qarşu yine şalındüñ
Sâyeñ anuñçün özin ḥâk ile yeksân itdi
- 4 Dökdi ğamzeñ dehenüñçün niçe her dem kıanın
Göre ol zâlimi yoķ nesne içün kıan itdi
- 5 Ağlamayınca yüzine güle baķsam dir imiş
İy ‘Abîdî beni bu sözleri giryân itdi

97 Velehu eyzan [Ğazel-i ‘Abîdî]

[fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün]

- 1 Yâr mâyl olıcaķ mihr ü maḥabbet az olur
Anuñ içündür niyâz ehline dâyim nâz olur
- 2 Sâķiyâ şoḥbet emânet sırrumuz fâş itmesün
Mey gibi bezm-i şafâ-baḥşa şu kim hem-râz olur
- 3 Bûse luṭf idüp gözümüñ kıanlı yaşın sildi dost
Rûmili güzelleri dâyim kıadeḥ-pervâz olur

97. Kopuk sayfadan dolayı gezelin son beyti/beyitleri eksiktir.

4 Tâlib-i germiyyet-i ʿ ışık olduğum ʿ ayb eyleme
Kim fakîr olan sevinür her kaçan kim yaz olur

5 ...

98 [Ġazel-i Dānişî]

[feʿ ilâtün feʿ ilâtün feʿ ilâtün feʿ ilün]

1 ...

2 ...

[34a] 3 Lezzet-i ni ʿ met-i ʿ ışık ne bilür zâhid-i ħar
Bu ġidâ rûz-ı ezel kısmet-i insân oldu

4 Mısr-ı ħüsne şalalı fitne ile âşübı
Zekānuñ ħâlinüñ iy meh yeri zindân oldu

5 Dānişî kim ki leb-i yâre vire cân nağdin
Bir dem içinde hemân vâşıl-ı cânân oldu

99 Tercî‘-i bend-i Vechî [Müseddes-i Vechî]
[fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilün]

- 1 Ğarqa-i baħr-i vişâl olsa ten-i ‘ uryānum
 Ğaste-i Ğançer-i hecr olsa dil-i nālānum
 Ne anuñla sevinür nār-ı dil-i sūzānum
 Ne bunuñla bulunur derd-i dile dermānum
Ne vefādan ne cefādan mütesellî cānum
Ğaste-i ‘ışka ‘ilāc olmaz imiş sulţānum
- 2 Dāmen-i vaşluñ ile yaşumı gözden silemem
 Ğançer-i hecrüñ ile kaç‘ -ı ‘ alāka kılamam
 Kāfire daħı bunı virmeye Mevlā dilemem
 Ğaşılı neyleyeyin çāre nedür hiç bilemem
Ne vefādan ne cefādan mütesellî cānum
Ğaste-i ‘ışka ‘ilāc olmaz imiş sulţānum
- [34b] 3 Ğonca-veş Ğār-ı belā kana boyadı bedenüm
 Çāre yok Ğül gibi elden koyam ol sīm-tenüm
 Ne ‘ acebdür bulup aĞvālüm o şīr-i seĞunum
 Durmayup baña ‘ ilāc itmede ammā ki benüm
Ne vefādan ne cefādan mütesellî cānum
Ğaste-i ‘ışka ‘ilāc olmaz imiş sulţānum
- 4 Her kaçan āyine-i Ğalbe keder virse cefā
 Pāk eylerdi anı mışkala-i mihr ü vefā
 Şimdi bir ‘ āleme irdüm elemüñle cānā
 Ğalmadı Ğātırada Ğātırı-i Ğavf u recā
Ne vefādan ne cefādan mütesellî cānum
Ğaste-i ‘ışka ‘ilāc olmaz imiş sulţānum

99. Mecmuada şiirin başlığı "Tercî‘-i bend-i Vechî" olarak yazılsa da nazım şekli "Mütekerrir Müseddes"tir.

99. 4b, "mışkala" metinde "maşkala" şeklinde harekelenmiştir.

- 5 ‘Işkdur zât aña kahr ile luḡf iki şıfât
 Ṭālīb-i zât kaçan bula şıfât ile şebât
 Ber-ṭaraf oldı gönülden ğam-ı maḥv u işbât
 Ḥaste-i ‘ışkuñ olaldan dil-i Vechî bi’z-zât
Ne vefâdan ne cefâdan mütesellî cānum
Ḥaste-i ‘ışka ‘ilâc olmaz imiş sulṭānum

100 Ğazel-i Mişālî

[fe‘ ilâtün mefâ‘ ilün fe‘ ilün]

- 1 Baḡmadı rûy-ı zerdüme dil-ber
 Zere mâyil degül o sîmîn-ber
- 2 Niçe dem yollarında ḥâk oldum
 Yüzüme başmadı o nûr-ı başar
- [35a] 3 Dest-gîr ol ḳoma ayaklarda
 Pây-mâl itmesün beni iller
- 4 Zâyi‘ olmaḳ revâ mı sulṭānum
 Ḥâke düşmeklik ile bir gevher
- 5 Zaḡmuña merhem urmadıysa nigâr
 Ğam yime iy Mişālî öl de yeter

100. Bu gazel, *Misâlî Dîvânı*’nda yoktur.

101 Ğazel-i Mişālî

[fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün]

- 1 Güllerüñ üstine düşünce seher
Didi bülbül ki jäle ye çi-ħaber
- 2 Baħa āyine içre yâ kaşuña
Göre 'aşıklarun daħı ne çeker
- 3 Leb-i şiriniñe şeker dir imiş
Tūtî bilmez sözini ħanda gider
- 4 Şöyle olmuş hevâ-yı la' lüñ ile
Üf dir iseñ ħabâb-ı bâde uçar
- 5 'aşık öldürmek olalı kârün
Cân u dilden seni Mişālî sever

102 Ğazel-i Fiğânî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Gerçi bülbüldür fiğân itmekde üstâdum benüm
Lîk başmışdur anı iy ğonce feryâdum benüm
- 2 Ol ħadar seng-i sitem urduñ dil-i mecrûħuma
Döymeye taşdan demürden olsa bünyâdum benüm

101. Bu gazel, *Misâli Dîvânı*'nda yoktur.

102. Abdülkadir Karahan (1966). *Kanunî Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Fiğânî ve Dîvânçesi*. G. 54.

102. 2b, döymeye: dönme D.

- 3 La' lüñi koyup eger meyl eyler isem sükkere
 Qalmaya aǵzumda iy şir̄in-dehen dadum benüm
- [35b] 4 Şol qadar seyr eyledüm 'ışkuñ beyābānında kim
 Kendü şehrūmden bilür bir kimse yoǵ adım benüm
- 5 Pīr olası nev-cüvānuñ qoma elden qaddini
 Toǵrı yoldur iy Fiǵānī saña irşādum benüm

103 Ğazel-i Mişālī

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 İy qaşı yā şanma tūrūñ cānuma kār eylemez
 Kimseye zaǵm-ı derūnum anı izhār eylemez
- 2 Ğoncaya var ise söz açdı dehānuñdan şabā
 Yoǵsa bülbül yoǵ yire feryād ile zār eylemez
- 3 Nāmuñuñ iy ħ^vāce yürütseñ qamış barmaǵına
 Açmayup rāz-ı dil-i 'uşşāqı ikrār eylemez
- 4 İy 'adū 'arz itme naǵd-i dil metā'-ı vaşlına
 ħ^vāce-i ħüsn ü bahā qalb ile bāzār eylemez
- 5 İy Mişālī bir adım atmaǵa servūñ cānı yoǵ
 Anuñ içün yār ile gülşende reftār eylemez

102. 5a, qaddini: dāmenūñ D.

102. 5b, yoldur: sözdür D.

104 Ğazel-i Ümîdî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Devr-i gül irdi yine 'azm-i gülistân idelüm
Biz de bülbül gibi bir kûşeden efgân idelüm
 - 2 Cür' a-i cām-ı mey-i nâb ile sâķî yeridür
Ferş-i bāĝı varalum la' l-i Bedaḥşân idelüm
 - 3 Nüş idüp bâde-i gül-rengi olup mest [ü] ḥarâb
Biz daḥı bir yaḫadan çāk-i girîbân idelüm
 - 4 Gül gibi dāĝ-ı dili 'arz idelüm cānāna
Nice bir ğonce-şıfat çāk-i girîbân idelüm
- [36a] 5 İy Ümîdî demidür şarşar-ı āhuñla bugün
Gülñ evrāķını ğülşende perîşân idelüm

105 Ğazel-i 'Abîdî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 İrmedin vaşluña öldürme dil-i bed-nāmı
Görsün iy ḫaşı hilâlüm ḫo hele bayramı
- 2 Cismümüz döndi şalıncaĝa bulursaḫ demidür
Bile şalınmaĝa bir serv-i semen-endāmı

104. Muhammed Selvi (2008). *Ümîdî, Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliĝi ve Dîvânı*. G.141.

104. 2a, yeridür: demidür D.

105. Bu şiir, Ali Nihat Tarlan tarafından yapılan bir çalışmada 16. yüzyıl şairi Edirneli Abdurrahman Ubeydî'ye ait olarak kaydedilmiştir (Bkz.: Ali Nihat Tarlan (1948). *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Dîvân Şiiri, Ubeydî-Aşķi-Şem'î-İş-retî*. G. XXIX.

- 3 Gelünüz tutmağ için tūṭī-i cāmı kuralum
Halka-i meclis-i yārān-ı şafādan dāmı
- 4 Sāḳiyā çeşm ü lebün yādına cām-ı mey içen
Meclisinde meze idindi şeker bādāmı
- 5 Cur^ç a-ı cām-ı muğānīden olurdı ser-mest
Meclis-i nazmuma irseydi ^ç Abīdī Cāmī

106 Ğazel-i Bākī

[mefā^ç ilün mefā^ç ilün fe^ç ulün]

- 1 Xanā^ç at kıl göñül pā-būs-ı yāre
Elinden buse alınmaz ne çāre
- 2 Saña taşvīr-i māhı beñzedince
Ne gözler nūrını dökdi sitāre
- 3 Beyān-ı baḫr-i istiğnādan āḫir
Gelürsin rüzgār ile kenāre
- 4 Yıkar bünyād-ı çarḫı bād-ı āhum
Efendi nesne döymez rüzgāre
- 5 Saña açmaz efendi gerçi Bākī
Ğamuñdan gögsin itdi pāre pāre

105. 3a, “Gelünüz” metinde “Geliñüz” şeklinde harekelenmiştir.

106. Sabahattin Küçük (1994). *Bākī Dīvānı*. G. 468.

Gazel 7 beyit olup mecmuada 5 beyti yazılmıştır. Mecmuada yazılmayan beyitler şunlardır:

Belādur gel bu sevdādan geç ey dil // Tolaşma halka-i zülf-i nigāra
Kıyāmı kāmēt-i bālāña eyler // Anuñ’çün mescide girmez menāre

106. 1b, alından: elinden D.

106. 3a, beyān-ı: miyān-ı D.

107 [Ġazel-i Ĥayretî]

[mef' ūlŭ fā' ilātŭn mef' ūlŭ fā' ilātŭn]

- [36b] 1 Bî-cân u cisme döndüm cânāncuğum yitürdüm
Bir ĥaste derdmendem dermāncuğum yitürdüm
- 2 Ķullar başına bekler gelmeye bu muşîbet
Ben bende-i kemîne sulţāncığum yitürdüm
- 3 Ya' ħŭb-veş gözümden ħan aĥmasun mı her dem
Ken' ān-ı miĥnet içre Yŭsufcuğum yitürdüm
- 4 Dîvāne gönlümi āh eglardi bāri geh gāh
Şol ħara yazılıca dîvāncığum yitürdüm
- 5 İy Ĥayretî çıkardum şabr u ħarārı elden
Ġŭyā ki bir ħarîbem yārāncığum yitirdüm

108 Ġazel-i Ĥayretî

[fe' ilātŭn fe' ilātŭn fe' ilātŭn fe' ilŭn]

- 1 Mey-i nābuñ nice olmayalum ölümlŭsi biz
Bir iki ħŭn bu fenā evde anuñ dirisiyŭz
- 2 Bundan artıĥ daĥı vuşlat nic' olur ' ālemde
Bir gök altındayuz ol māh ile dāyım ikimŭz

107. Mehmed Çavuşoğlu - M. Ali Tanyeri (1981). *Ĥayretî Dîvānı (Tenkidli Basım)*. G. 316.

107. 3b, Yŭsufcuğum: oğlancuğum D.

108. Mehmed Çavuşoğlu - M. Ali Tanyeri (1981). *Ĥayretî Dîvānı (Tenkidli Basım)*. G. 131.

- 3 Āşinâlardan eger kimse şorarsa hâlüm
Ağlamağdan gözinüñ yaşını baħr itdi diñüz
- 4 Zâhidâ gül gibi baş üzre tutarlar yir olur
Gelmezüz gerçi ki bir çöpçe senüñ gözüne biz
- 5 Ĥayretî ĥaste-dile geldi ġamuñ yâr oldı
Ĥomadı ħüşe-i ġurbetde ġarîbi yaluñuz

109 Ġazel-i Hilâlî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Devr-i güldür ġonce-lebler 'azm-i gülzâr itdiler
'Āşık-ı âşüfteyi bülbül gibi zâr itdiler
- [37a] 2 Dökdiler başdan çözüp ayaklara kâküllerin
Ser-te-ser gülzâr içini misk-i Tâtâr itdiler
- 3 Şol ħadar şevħ-i gül ile itdiler feryâd u zâr
Gül-sitândan 'andelîbi zâr u bîzâr itdiler
- 4 Serviler dîvâre ĥayretten tayanup ħaldılar
Çün seĥî-ħadler tırup nâz ile refât itdiler
- 5 İy Hilâlî çeşm-i mest ile güzeller bâğda
Bir nazarda nergis-i şehlâyı bîmâr itdiler

110 Ğazel-i Hilālî

[mef' ūlü fā' ilätü mefā' ilü fā' ilün]

- 1 Kaldum diyâr-ı derd ü belâda nigârsuz
Âh eylesem 'aceb mi gönül ihtiyârsuz
- 2 Her dilde k'olmaya eşer-i dâğ-ı gül-ruhân
Beñzer o sahn-ı bâğa k'ola lâlezârsuz
- 3 Dil pâre pâre gonce gibi hâr-ı ğuşşadan
Hâtır-şikeste gül gibi ol gül-'izârsuz
- 4 Dilden karar u şabrı alup kâkül-i nigâr
Ben bi-karârı eyledi şabr u karârsuz
- 5 Kûyında nâle kılsa n'ola şad hezâr dil
Olmaz Hilâlî gülşen-i cennet hezârsuz

111 Ğazel-i 'Abîdî

[fā' ilätün fā' ilätün fā' ilätün fā' ilün]

- 1 Şerh iderdüm sözümi taqrîr olunmaz neyleyim
Hâmenün yanar dili taḥrîr olunmaz neyleyim
 - 2 Görse taşvîrüm baḳaydı belki Mecnün zann idüp
Bir ḫayâl olmuş tenüm taşvîr olunmaz neyleyim
- [37b] 3 Şol kadar fikr iderin hicrân kazâsın savmağa
Re'y ile ammâ kazâ taḡyîr olunmaz neyleyim

110. 5a, "kılsa" metinde "kılısar" yazılmış; ancak vezin kusurundan dolayı düzeltilmiş.

- 2 Bir ḥarâb-âbâddur göñlüm gözüm merdümleri
Dökdi dünyâ mâlını ta' mîr olunmaz neyleyim
- 3 İy ' Abîdî şerḥ iderdüm vâkı' ât-ı ' ışkı ben
Bu ' ibârât ile ol ta' bîr olunmaz neyleyim

112 Ğazel-i Necâtî

[mef' ūlü fâ' ilätü mefa' ilü fâ' ilün]

- 1 Dil kişverine zülf-i siyâhuñ belâ yeter
Yıkmağa bu vilâyeti dil ejdehâ yeter
- 2 La' lüñ ḥayâl ile dile zülfüñ sitemleri
Ger bâl eger belâ ise iy dil-rübâ yeter
- 3 Geh yaş gelür gözinden gâh yaş yerine kan
Derd-i derûm bilmege bu mâcerâ yeter
- 4 Bîmâr-ı ' ışka şerbet ile eyleme ' ilâc
Var iy ṭabîb ḳo beni derdüm baña yeter
- 5 Tek yirde gökde zerre ḳadar minnet olmasun
Örti döşek Necâtî'ye [ki] büriyâ yeter

112. Ali Nihad Tarlan (1992). *Necâtî Beg Dîvânı*. G. 108.

Gazel 8 beyit olup mecmuada 5 beyti yazılmıştır. Mecmuada yazılmayan beyitler şunlardır:

Çoḳlar semend'i nâz binüb yeldürür velî // Meydân'ı ḥüsn içinde bulunmaz saña yeter

Ey çarḥ sen de yâr gibi olma bî-vefâ // Zîrâ bu deñlü ' âleme bir bî-vefâ yeter

Cânuma geçdi ḡamzeñe hey di teraḥḥum it // Oldı ḡaraz cefâ ise ey ḳaşı ya yeter

113 Ğazel-i Fazlî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Ğonca-lebler lâle-veş alup ele peymāneyi
Tāze güllerle yine zeyn itdiler mey-ḥāneyi
- 2 Lebleründen ḥalk-ı 'ālem mest ü medhūş oldılar
Na' ra-i mestāneler ṭoldurdılar mey-ḥāneyi
- 3 'Işkdan lâ-ya' kııl oldı dil ḳo pendı iy ḥıred
Ḥ'āba vardı müstemi' kūtāh kııl efsāneyi
- 4 ...
- 5 ...

114 [Ğazel-i Fazlî]

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 ...
- [38a] 2 Ğül gibi ḳoymaz ḳulaĝa āḥ kim feryādumı
Söyledür ben bülbüli ol gül-^ç izārum söylemez
- 3 Luṭf ile virsem selām almaz selāmum nāz ider
Söylesem ger ḥışm ider ol ĝamze-kārum söylemez
- 4 Dostlar söyleñ meded kim nemden incindi benüm
Düşmenümle söyleşir ol nā-be-kārum söylemez

113. Mecmuada kopuk sayfa olduğundan gazelin son beyti/beyitleri eksiktir.

114. Mecmuada kopuk sayfa olduğundan gazelin ilk beyti/beyitleri eksiktir.

- 5 Ben de hayretten n'ola dem-beste olsam Fazliyâ
Bir niçe gündür ki ol zibâ nigârum söylemez

115 Ğazel-i Fazlî

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

- 1 Çü zerdâlû şarardum ideli ikrâr şeftâlû
Velî alma dimez ayva lebinden yâr şeftâlû
- 2 Enâra dönse çeşmüm dâne dâne hûn ile tañ mı
Derer bâğ-ı cemâlûñden senüñ ağıyar şeftâlû
- 3 Nice teşbîh idem serve nihâl-i kıddüñi iy gül
Yok anda mîve-i şîrîn ü bunda var şeftâlû
- 4 Koya sîb-i zenaḥdânın ne anuñ kıysıdur iy dil
Baña 'unnâb-ı la' linden virür mi yâr şeftâlû
- 5 Turunc-ı ğabğab u sîb-i zenaḥdânuñdan iy meh-rû
Olurdu bih vireydüñ Fazli'ye her bâr şeftâlû

116 Ğazel-i Şanı

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Merḥabâ itmez iseñ bir niçe eyyâma degin
Çekeyin rûze-i hicrânuñı bayrama degin
- 2 Nehr-i âşî gibi seyl-âb-ı sirişküm ağıdup
Başum alup gideyin şarğa vü yâ Şâm'a degin

115. 3a, “kıddüñi” metinde “kıddiñi” şeklinde harekelenmiştir.

- [38b] 3 Nâmuñı zıkr ideyin hem çekeyin esmâyı
Vereyin hânķāh-ı mürşid-i Bistām'a degin
- 4 Çıķayın şarķ ilinüñ mey-gedesin devr ideyin
Bāde-i la'1-i lebün fikri ile cāma degin
- 5 Bilmezin fūrķat-i yār ile n'idersin Şānī
İrişür misin ola bir göre aķşama degin

117 Ğazel-i Aħmed [Aħmed Paşa]

[mef' ūlü mefā' ilü mefā' ilü fe' ūlün]

- 1 Dil ĥastesi hecrün el[em]inden öleyazdı
Ķan yaşların aķıtdı ki tūfān olayazdı
- 2 Ĥaţtuñ ki yazar zūlfün ucın kı1 kalem ile
' Āşık1arun aĥvālını berg-i güle yazdı
- 3 Öykündüģün kākül-i reyĥānuña sünbül
Bāğ içre şabā saçını daĥı yolayazdı
- 4 Ben senden ırağ olduĥum işitdi raķībün
Şol deñlü sevindi ki feraĥdan öleyazdı
- 5 Aħmed ĥazeliyyātına öykünmege bülbül
Bir kaç kelimāt itdi ki ĥonce güleyazdı

117. Ali Nihad Tarlan (1992). *Aħmed Paşa Dîvânı*. G. 344.

117. 1a, ĥastası: ĥaţası D.

117. 2a, Ĥaţtuñ ki yazar: Ĥaţtım mı bu yā D.

117. 3b, daĥı: anuñ D.

117. 4b, ki feraĥdan: feraĥından D.

118 Ğazel-i ‘Abîdî

[fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilün]

- 1 Ğşinâdan kaçan ol âfet-i cânı gidere
Yâdlarla şalınan serv-i revânı gidere
- 2 Biñ niyâz ile saña gelmeye de ğayrilere
Bir kıl ile yedilen müy-ı miyânı gidere
- 3 Kec nazar eyleyene mâyil olup il içre
Toğrulardan çekinen kaçı kemânı gidere
- [39a] 4 Bülbül-i bâğ-ı ğam-ı ‘ ışkına yüzini dürüp
Rüzgâra açılan ğonce-dehânı gidere
- 5 İy ‘ Abîdî saña gündüz görünüp de giceler
Ğayri yirlerde olan mihr-i cihânı gidere

119 Ğazel-i Hilâlî

[fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilün]

- 1 Serv-ğadlerle gelün seyr-i kenâr eyleyelüm
Devr-i güldür içelüm ‘ İş-ı bahâr eyleyelüm
- 2 Varalum dik geledüm kâmet-i bâlâlar ile
Ğülşeni başına servün yine dâr eyleyelüm
- 3 Şol kadar şevğ-i gül ile idelüm nâleleri
Uyğusun uçuralum bülbüli zâr eyleyelüm
- 4 Ne turursın koma sâķi bizi maħmûr olduğ
Var ise bâķi getir def‘ -i ğumâr eyleyelüm

- 5 Devr-i gül geldi Hilâlî varalum bir niçe gün
Bezm-i gülşende geçüp 'İş-i bahâr eyleyelüm

120 Velehu eyzan [Ġazel-i Hilâlî]

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Nice şan ağlamayam dîde-i giryānumdan
Yandum odlara yaşıldum dil-i sūzānumdan
- 2 Ağız açmağa şomazlar ki diyem derd-i dili
Dil üşürdi baña peykānları her yanumdan
- 3 Yādigār-ı müjeñ oqlarıdur iy şası kemān
Yāreler kim görünür bu ten-i 'uryānumdan

- [39b] 4 Uğraduğuna yanar tîr-i Hilâlî yaşıllur
Yaşdı odlara diyü sine-i sūzānumdan

121 Velehu eyzan [Ġazel-i Hilâlî]

[fe' ilâtün mefā' ilün fe' ilün]

- 1 Dil lebüñden şarāb-ı nāb ister
Hastedür derdine cevāb ister
- 2 Ġamze-i dil-figār-ı dildāruñ
Hāne-i göñlümi şarāb ister
- 3 Çeşm-i mesti şarāb-ı nāz itmiş
Dil-i biryāndan kebāb ister

- 4 Cân virür dil görince peykânın
Haste-i teşne-dildür âb ister
- 5 İy Hilâlî yetişdi bezm-i bahâr
Devr-i güldür gönül şarâb ister

122 Ğazel-i Nev'î

[mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün]

- 1 Nihân oldı gözümnden zülf-i dil-ber
' Aceb midür oğursam küfri ezber
- 2 Ayağı yirlere başmaz şafâdan
Alaldan bûse-i dildârı sâgar
- 3 Geyüp zerrîn libâs ol mihr-i ' âlem
Münevver kıldı dünyâyı ser-â-ser
- 4 İrişse göklere başı çenâruñ
O mâhuñ kıddine olmaz berâber
- 5 ' Arağ-rîz olsa Nev'î zülf-i yâre
Gönül murğına dâm u dâne dirler

123 [Ğazel-i Dânişî]

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- [40a] 1 Dür idüp la' l-i lebinden beni bî-cân eyler
Her ne eylerse bu ben hasteye hicrân eyler

- 2 İlfitât ile raķîbi bugün âdem itdi
Ne ‘aceb sâhir olur ki ĥarı insân eyler
- 3 Cây-ı ma‘ mûr gerekmez diyü künc-i ‘ışķa
Seng-i cev̄ ile o Şeh gönlümi vîrân eyler
- 4 Berķ-i ‘ışķ-ı ruĥ-ı dil-ber kime pertev Şalsa
Zerreden kemter ise mihr-i dıraĥşân eyler
- 5 Ol perî ĥâtem-i cām ile musaĥĥar oldı
DâniŐi eyler ise bunı Süleymân eyler

124 Ėazel-i Rahmî

[fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün]

- 1 Bülbül-i dil bâğ-ı dehri geşt idelden yârsuz
Bulmadı ‘âlemde bir gül kim ola ol ĥârsuz
- 2 Başuma ursañ melâmet taŐını dönmez yüzüm
Bu meşeldür sevdüğüm ‘âşık gerekdür ‘ârsuz
- 3 Derd-i ‘ışķuñ müŐkilin ĥall itmeğe iy dil müdâm
Dünyede dâñâ geÇer her câhil ü miğdârsuz
- 4 Yâruñ iy dil hem-dem olduğın raķîbe Ėam yime
Var mı ‘âlem içre bir sîmîn-beden ağyârsuz

124. Fatih Tığlı (2006). *Bursalı Rahmî Ėelebi ve Dîvânı*. G. 92.

124. 1b, bulmadı: bulmadum D.

124. 2a, melâmet taŐını dönmez yüzüm: melâmet oğlarını dönmezem D.

124.2b, sevdüğüm: dostum D.

124. 4a, olduğın: oldı ise D.

- 5 Kûyî içre yâri görmezsem olur ʿ âlem caḥîm
Raḥmiyâ cennetde ʿ âşık olamaz didârsuz

125 Velehu eyzan [Ġazel-i Raḥmî]

[mefâʿ ilün mefâʿ ilün mefâʿ ilün mefâʿ ilün]

- 1 Göñül ehl-i beḳâ olmağ için künc-i fenâ ister
Gerekmez ḥilʿ at-i şâhî mücerred bir ʿ abâ ister
- [40b] 2 Temennâ kılsa ʿ ışık ehli ʿ aceb mi vaşl-ı cānānı
Taḥayyür baḥrine ğarḳ-âb olanlar âşinâ ister
- 3 Girîbân-ı ḥayâtın çāk idüp dest-i melâletle
Göñül Ferhâd-veş deşt-i belâda geñ yaḳa ister
- 4 Taʿ alluḳ itmeyüp dîvâne dil eyvân-ı şâhiye
Tecerrüd ʿ âleminde kûşe-i vîrân-serâ ister
- 5 Naẓar kıl Raḥmiyâ didâr-ı yâre Ḥüsrev-i ʿ ışık ol
Senüñ saḳḳâ-yı ṭabʿ uñ çünkü mir ʿât-ı şafâ ister

125. Fatih Tığlı (2006). *Bursalı Raḥmî Çelebi ve Dîvânı*. G. 52.

Gazel 6 beyit olup mecmuada 5 beyit yazılmıştır. Mecmuada yazılmayan beyit şudur:

Düşelden derd-i ʿ ışka süz-ı dil dâyim ziyâd olsun // Ṭabîbâ gerçi kim bîmâr olan
dârü-ş-şifâ ister

125. 2a, ʿ ışık ehli: derd ehli D.

125. 3a, melâletle: melametle D.

125. 5b, saḳḳâ-yı ṭabʿ uñ: bebġâ-yı ṭabʿ uñ D.

126 Ğazel-i Şun'î

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

- 1 Ne bulduñ iy gönül hercâyi bir dildârı sevmekden
Varup ğayr ile seyr eyler kamer-ruhsârı sevmekden
- 2 Ne umarsın ferâgat eyle gel iy ' andelîb-i dil
Yüzi açılmış allanmış gül-i pür-hârı sevmekden
- [41a] 3 Yeter uçduñ hevâsında uşan iy şâh-bâz-ı dil
Ğurâba şayd olur bir kebk-i hoş-reftârı sev[mekden]
- 4 Ne hâşıl bu cihân bâğında iy cân bülbüli bilsem
Koçulanmış ayaçlanmış gül ü gülzârı sevmekden
- 5 Seni koyup da bâzâr ide ğayri müşterîlerle
Ne aşşı Şun' iyâ bir şâhid-i bâzârı sevmekden

127 Ğazel-i Bâkî

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

- 1 Açılsa ğonce mânend-i leb-i la' l-i nigâr olsa
Şaçılma hürde-i pîrûze şahrâ sebzâr olsa
- 2 Getürsem pendini bir bir yirine vâ' iz-i dehrün
Bahâr olsa nigâr olsa şarâb-ı hoş-güvâr olsa
- 3 Elinden sâkî-i dehrün ne kanlar yutduğum görseñ
Açılma lâle-veş dâğ-ı nihânum âşikâr olsa

127. Sabahattin Küçük (1994). *Bâkî Divânı*. Ankara: TDK Yay. 273-274.

127. 2a, dehrün: şehriñ D.

- [41b] 4 N'olur bî-raḥm u sengîn-dil cefâ-ḥû tünd dil-berden
Gönüller añlasa şûḥ olsa dil-ber şivekâr olsa
- 5 Piyâle dönse iy Bâķî yine gül devrini görsek
Kenâr-ı cûda 'iş itdükçe dil-ber der-kenâr olsa

128 Ğazel-i 'Abîdî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Ğonca-veş açup dehân ol verd-i ḥoş-bû söylese
Luṭf-ı güftârın işiden dir hemân bu söylese
- 2 Ḥaşre dek müy-ı miyânuñ vaşfın eylerlerdi hep
Ger dili olsa tenümde her ser-i mü söylese
- 3 Ğyine 'aks-i ruḥuñçün bağruma başdum dimiş
İy şeker-leb n'ola tûṭî aña karşı söylese
- 4 Sûzum âhı nüh felekden ḳadd-i 'ışkın ḳılsa fâş
Ḳovulur toḳuz şehirden kim ki toğrı söylese
- [42a] 5 İtiñem didüm o şeh gitdi beni nâlân ḳoyup
Uluyı ḳalur 'Abîdî kim ki toğrı söylese

129 Ğazel-i Bâķî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Mâh-rûlar bî-'aded bir 'âşık-ı rüsvâyı ben
Yitmeye biñ pâre ḳılsam bu dil-i şeydâyı ben

127. 4a, tünd-i dil-berden: tünd ü ser-keşden D.

127. 4b, añlasa: inlese D.

129. Sabahattin Küçük (1994). *Bâķî Dîvânı*. G. 381.

- 2 ‘ Işkıñıñ sevdāsına düşdüm yitürdüm kendümi
Kanda buldum bilmezem ol şūḥ-ı bî-pervāyı ben
- 3 Bir ḥarāret baḡladum tāb-ı teb-i hecrūñle kim
Sūzumı def^c eylemez içsem yedi deryāyı ben
- 4 Hep senüñçündür benüm dünyā cefāsın çekdügüm
Yoḥsa ‘ ömrüm varı sensüz n’ eyleyem dünyāyı ben
- 5 Āsitān-ı yārda mesken tutarsam Bākıyā
Kāf^c da seyr itdürem ‘ Anḳā’ya istiḡnāyı ben

130 [Ġazel-i Mişālî]

[fā^c ilātün fā^c ilātün fā^c ilātün fā^c ilün]

- [42b]
- 1 İy kaşı yā şanma tîrūñ cānuma kār eylemez
Kimseye zaḥm-ı derūnum anı izḥār eylemez
 - 2 Ġoncaya var ise söz açdı dehānuñdan şabā
Yoḥsa bülbül yoḳ yire feryād ile zār eylemez
 - 3 Nāmenüñ iy ḥ^vāce yürütseñ kāmı ş parmaḡına
Açmayup rāz-ı dil-i ‘ uşşāḳı ikrār eylemez
 - 4 İy ‘ adū ‘ arz itme naḳd-i dil metā^c -ı vaşlına
Ḥ^vāce-i ḥüsn ü bahā ḳalb ile bāzār eylemez

Gazel 6 beyit olup mecmuada 5 beyit yazılmıştır. Mecmuada yazılmayan beyit:
La^c l-i şîrîñüñ ümîdîn ḳılsa gönüm ‘ āḳıbet // Pârelerdüm Kūh-ken gibi nice ḥārāyı
ben

129. 5a, tutarsam: bulursam D.

129. 3a, hecrūñle: ‘ aşḳuñla D.

129. 3b, içsem yedi deryāyı ben: nūş eylesem deryāyı ben D

- 5 İy Mişālî bir adım atmağa servüñ cānı yoķ
Anuñ içün yār ile gülşende reftār eylemez

131 Ğazel-i Fazlî

[mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün]

- 1 Bize bir bî-bedel cānān olaydı
Lebi cān derdine dermān olaydı
- 2 Kūlı olup aña hıdmet ideydüm
Melāhat tahtına sulţān olaydı
- 3 Tekellūf çekmeyüp her gice iy dil
Geleydi hāneme mihmān olaydı
- 4 Anuñla eyleyeydük şoĥbet-i mey
Cemāli şem' -i nūr-efşān olaydı
- 5 Açıydı tolular şevkiyle her dem
Şulu şeftālūlar erzān olaydı
- 6 Gözi gibi müdām ol mest olup dil
Lebi esrārına ĥayrān olaydı
- 7 Olup cān cāna vü gönlek yabana
Gireydi koynuma ' uryān olaydı
- [43a] 8 Emeydüm tatlu tatlu leblerini
Bu cānum içre tāze cān olaydı

130. Bu gazel mecmuada 35b'de yazılmıştı.42b'de tekrar yazılmış.

- 9 Olurdum pâdişâh-ı mülk-i 'âlem
Aña iy Fazlî ger imkân olaydı

132 [Ġazel-i Ŧab'î]

[mef' ũlü mefâ' îlü mefâ' îlü fe' ũlün]

- 1 Her gördüğünü dil-ber-i fettân mı şanursın
Her sâde-ruĥı Yûsuf-ı Ken'ân mı şanursın
- 2 Cânâneme beñzer kıanı bir verd-i muĥarrâ
Her tâzeyi iy dil gül-i ĥandân mı şanursın

- [43b] 3 Her sîne degül iy kaçış yâ tîrûne amac
Her menzili oğ atmağa meydân mı şanursın
- 4 Yokdur bedeli hüsni dil-ârâda o mâhuñ
Her bir güzeli âfet-i devrân mı şanursın
- 5 Tab'î gibi yok vaşf-ı hasende ola güyâ
Her söyleyeni şâ'ir-i Hâssân mı şanursın

133 Ğazel-i Hâfız

[mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ülün]

- 1 Her mâhı o gün yüzlüye akrân mı şanursın
Her necmi dilâ mihr-i dırağşân mı şanursın
- 2 Her tâzede yok kâkül-i hoş-büy u hağ-ı sebz
Her bâğuñ için sünbül ü reyhân mı şanursın
- 3 La'li gibi cân-bağış ide mi her leb-i dil-ber
Her çeşmeyi sen çeşme-i hayvân mı şanursın
- 4 İzi tozı a' lâda vü esfelde bu ednâ
Yolında beni hâk ile yeksân mı şanursın
- 5 Hâfız gibi güyâ kanı vaşfında o yârüñ
Her murğı cihân içre hoş-elhân mı şanursın

132. 3a, amac: evmâc (أوامج) M.

133. Bu gazel *Hâfiz Ahmed Paşa Dîvânî*'nda yoktur.

134 Ğazel-i Hıuşû'î

[mef' ūlü mefā' ilü mefā' ilü fe' ūlün}

- 1 Her dilde ğam-ı ' ıŝkuñı pinhân mı şanursın
Her küncde bir genc-i firāvân mı şanursın
- 2 Hünin dilümi tıtma dil-i ğayra berāber
Her kâseyi cām-ı Cem' -i devrân mı şanursın
- 3 Eŝkümde görüp dīde-i pür-hūnumuñ ' aksin
Deryāya düşen mühr-i Süleymân mı şanursın
- [44a] 4 Eŝküm güherin itme kıyās eŝk-i ' adūya
Her kaçreyi sen kaçre-i nīsân mı şanursın
- 5 Vaŝfuñda kanı nazm-ı Hıuşû'î gibi rengin
Her berg-i sefid-i gül-i handân mı şanursın

135 Ğazel-i Hâfız

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Bir ŝükūfe yoğ iken ' ālemde hergiz güllenür
Bu ' acebdür gülşen içre zāğlar bülbüllenür
- 2 Hâl-i yāre beñzerem dir merdüm-i çeşm-i raķīb
Gör kim ol yüzi kıara sevdā-zede fülfüllenür
- 3 Baķmazam zülf-i nigāruñ ğasretiyle sünbüle
Dūd-ı āhum bāğ-ı hüzn içre baña sünbüllenür

- 4 H̄asret-i la^l ile an yutmadadur p̄iem m̄ud̄am
S̄aar ire onsa ger h̄un-ı keb̄uter m̄ullen̄ur
- 5 Ḡulen-i vafında H̄afız var iken ussun h̄as̄ud
Ḡul yaınında niun usf̄urlar b̄ulb̄ullen̄ur

136 azel-i ab^ı

[f̄a^ı il̄at̄un f̄a^ı il̄at̄un f̄a^ı il̄at̄un f̄a^ı il̄un]

- 1 Bezm-i meyde geri kim rus̄ar-ı dil-ber ḡullen̄ur
D̄ud-ı ahı aıunda h̄a budur s̄unb̄ullen̄ur
- 2 Gerden-i dild̄arda misk̄in tutarken kend̄uzin
H̄aliȳa ol h̄abbet̄u's-sevd̄ayı ḡor f̄ulful̄len̄ur
- 3 Gel oma ayaı elden idel̄um i-ı m̄ud̄am
Mey d̄ukendi ise s̄aı la^l-i dil-ber m̄ullen̄ur
- 4 La^l-i ekker-b̄ar-ı ȳarı vaf ider un mur-ı dil
Otmes̄un t̄uıye s̄oyleñ yosa ol u dillen̄ur
- [44b] 5 Ger oparsam esb-i ab^ı himmet-i ȳar̄an ile
Ara-i nazm ire bas̄um bu durur d̄uld̄ullen̄ur

137 Nazıre-i H̄uu^ı

[f̄a^ı il̄at̄un f̄a^ı il̄at̄un f̄a^ı il̄at̄un f̄a^ı il̄un]

- 1 Aılır ḡulz̄ar-ı s̄inem mur-ı dil b̄ulb̄ullen̄ur
Penbe-i d̄aum opar b̄a-ı maabbet k̄ullen̄ur

- 2 Tâl' at-i gülgûnı ile zülf-i ' anber-fâm-ı yâr
Baña gülzâr-ı şafâda güllenür sünbüllenür
- 3 Kana kana hûn-ı a' dâ içmege olmaz bedel
Bezm-i rezm içre ğazâ ehli anuñla müllegenür
- 4 Gülgüle itse baṭ-ı mey meclis-i gülzârda
Aña murġân-ı çemen dem-sâz olur bülbüllenür
- 5 İy Huşû'î ol ' Alî-sîret şehi vaşf idicek
Hamdüli'llâh kim semend-i ṭab' umuz düldüllenür

138 Ğazel-i Bî-çâre

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 ' Ārizuñ ' arz eyleseñ gülzâra gülşen güllenür
Arturup şît u şadâyı murġ-ı dil bülbüllenür
- 2 Dūd-ı āhum şol kadar başdan çıkardı kākülün
Mey içüp zerrîn kadehlerle baña sünbüllenür
- 3 Her kime şorsam lebün vaşfindan açmaz hiç dehân
Yoğ yire baḡş itme yoğsa mes'ele müşküllenür
- 4 Nic' olur hâli ' aceb hâlünle miskîn gönümün
Yağdı yandurdu derünüm hâliyâ fülfüllenür
- 5 Ger şorar iseñ anı Bî-çâre'nün aḫvâlini
Meskeni külhan durur miskînün anda küllenür

139 [Ġazel-i Bâķî]

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- [45a] 1 Dehen-i ğoncede ol la' l-i güher-bâr olmaz
Bülbül-i bâġda bu lezzet-i güftâr olmaz
- 2 Bulmadum cāna ğamuñ gibi muvâfık maħrem
Çoġ olur yâr velî yâr-ı vefādâr olmaz
- 3 Nice nihān ideyin sīnede dāġ-ı 'ıŝķuñ
Gün gibi zāhir olan nesneye inkâr olmaz
- 4 İdegör var ise luḫfuñ beni söyler şanma
Gencdür naķd-i viŝālũñ aña iķrâr olmaz
- 5 Şöyle nāz uyħusuna varmış o yâr iy Bâķî
Ki cihān ħalkı fiġān eylese bîdâr olmaz

140 Ġazel-i Aħmed [Aħmed Paşa ?]

[fā' ilâtün fā' ilâtün fā' ilâtün fā' ilün]

- 1 Gelmedi yanuma bilmem yâr-ı cānum ķandadur
Çoķ zamān oldu ğörinmez ol cüvānum ķandadur
- 2 'Andelîbem nāle ķılsam 'ıŝķuñ ile ben ğarîb
Hey meded kim bilmezem ol gül-sitānum ķandadur

139. Sabahattin Küçük (1994). *Bâķî Dîvânı*. G. 194.

139. 1a, güher-bâr: şeker-bâr D.

139. 3a, nihān: pinhan D.

139. 3b, gün: gül D.

140. Bu gazel, *Aħmed Paşa Dîvânı*'nda yoktur.

140. 1b, "ġörinmez" metinde "ġörünmez" şeklinde harekelenmiştir.

- 3 Āteş-i hicrân ile yandum dirîgâ görmedin
Bâri görsem ölmeden hūr-ı cinānum qandadır
- 4 Beni şeydâ eyleyen ol gözi mestānum durur
Ol perî-rû qadd-i dil-cû dil-sitānum qandadır
- 5 Rûz u şeb ağlatdı bir meh Aḥmed-i bî-çāreyi
Hiç dimedi añuban ol pür-fiğānum qandadır

141 Ğazel-i ‘Ulvî

[fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün]

- 1 Gerçi kim ‘āleme çok dil-ber-i mümtāz gelür
Ḥaḳ budur kim saña beñzer güzelim az gelür
- [45b] 2 Ḥaşre dek dāmenüñ elden qomaz āvāre gönül
Sen anı şanma cefā itmek ile vazgelür
- 3 Ḥasret-i ḥālün ile bî-kes ü tenhā olalı
Bezm-i ğamda meges āvāzı baña sâz gelür
- 4 Kime qaşdı itdi ‘aceb yine ḥarāmî çeşmüñ
Güş-ı cāna ser-i küyüñda bir āvāz gelür
- 5 Gerçi yüz biñ bulunur yoluña cānlar virici
Şanma ‘Ulvî gibi bir ‘āşık-ı mümtāz gelür

142 Ğazel-i Bâkî

[mef' ūlü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün]

- 1 Biñ mübtelâyı miḥnet ile bir dem öldürür
Dil-ber mülâyim olmayıcağ âdem öldürür
- 2 Genc-i vişâl ṭâlibini ejdehâ-şıfat
Ol ḥalka ḥalka zülf-i ḥam-ender-ḥam öldürür
- 3 Çeşmüñ şu resme ' aşıkı ğamzeñle ḳatl ider
Bir nâ-tüvânı tığ ile şan Rüstem öldürür
- 4 Tursun yirinde ğamze-i ḥün-rîz-i cân-sitân
Başdan belâlu ' aşıkı ol perçem öldürür
- 5 Bâkî peleng-i küh-ı ğamuñ pençesindedür
Luṭfuñ meded yetişmez ise bir dem öldürür

143 Ğazel-i Emrî

[mef' ūlü fâ' ilätün mef' ūlü fâ' ilätün]

- 1 Didüm ki tîr-i gamzeñ dilde neden belürmez
Ol ḳaşları kemānum didi geçen belürmez
- 2 Gezdüm ' adem diyârın şehr-i vücûda geldüm
Hîç ol miyân görünmez hîç ol dehân belürmez

142. Sabahattin Küçük (1994). *Bâkî Dîvânı*. G. 133.

142. 4a, ğamze-i ḥün-rîz-i cân sitân: ğamze-i ḳattâl-i ḥün-feşân D.

143. M. A. Yekta Saraç (2002). *Emrî Dîvânı*. G. 218.

- [46a] 3 Ol hūrî şūretini dil cevr oqursa tañ mı
Bir noqta qomış ağzın ammā inen belürmez
- 4 Şöyle ğubār yazmış qudret debiri hergiz
Gül şafhasında haqq-ı ʿanber-şiken belürmez
- 5 Bimārdur didiler Emriyi göre varur
Bir nāle işidilür ammā beden belürmez

144 Taħmīs-i Tiği Ğazel-i Nef ʿi

[feʿ ilātün feʿ ilātün feʿ ilātün feʿ ilün]

- 1 Çekerin cevrini bir qaşı kemānı severin
Ğamzesi tırine olmağa nişanı severin
Bağlayup zülfine ol müy-ı miyānı severin
Māyilin cezbe-i didāra hem anı severin
Bir güzel çehrede ān olsa ben anı severin
- 2 ʿAyn-ı izʿ ān ile mizāna çeküp hūbānı
İsterin kim ola hoş-bū çü meh-i Kenʿ ānı
Göricek şūret-i siretle muqayyed anı
Dilerüz hūsni gibi hulqı güzel cānānı
Muqlakā bile olan şūh-ı cihānı severin

143. 3a, Ol hūrî şūretini dil cevr oqursa tañ mı: Yāruñ o hūr cemālin dil hūr oqursa tañ mı D.

143. M. A. Yekta Saraç (2002). *Emrî Dīvānı*. G. 218.

143. 5a, göre varur: sora vardum D.

- 3 Göricek bir yüzi gül gonce-dehen dildârı
İderin ‘ ışk ile açmazdan anuñcün zârı
Şaklayup mihrini gönümde mu‘ ammâ-vârî
Severin zâhir ü bâtın göricek bir yârî
‘Arz-ı hâle meded olmasa nihânî severin
- [46b] 4 Sevmeyüp her meh-i bî-mihr-i cihân-âşûbı
Degme Rüstem sitemüñ olmaz iken mağlûbı
Şimdi gönüm sever oldı göricek her hûbı
Sevmezin sevmezin ammâ sevicek maḥbûbı
Ḳanda kim var ise bir âfet-i cânı severin
- 5 Hâşş u ‘ âmma ḡakılan lâle-‘ izârı sevmem
Hüsni-i Yûsuf la geçen köhne bahârı sevmem
Ger Züleyhâ-yı zamân olsa da ḡarı sevmem
Ne ḡadar nâzûk ü nerm olsa nigârı sevmem
Ne ḡadar âfet-i cân olsa cüvânı severin
- 6 Bir nazar ‘ ayn-ı ḡaḡîḡatle nigâh itdüm aña
Şu gibi aḡdı gönül süy-ı bedenden o yaña
Münkeşif olmadı bu ‘ ilm-i zarûrî çü saña
İḡtiyâr elde degül şüfî ne dirseñ di baña
Severin ḡaşılı ol rûḡ-ı revânı severin
- 7 Tîḡiyâ ḡalbe şafâ virse küdüret def i
Mümkün olmaz idi bu mihr-i maḡabbet ref i
Olsa ‘ ışkı zararî maḡz-ı mişâl-i ef î
Çâre yok sevmemege bir güzeli iy Nef î
Saña lâzım mı dimek işte fülânı severin

145 [Ġazel-i Tîġî ?]

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Ķuliyuz Ķulı melek yüzlü peri-zâdelerüñ
Lebi ğonce beli ince yañaĝı sâdelerüñ
- [47a] 2 Tıoĝrusını diyelüm cân u ğöñüldeñ Ķuliyuz
Serv gibi yirini bekleyen âzâdelerüñ
- 3 Yâr-ı gül-çehre gibi âl u Ķırmızı geymiş
'AĶl-ı 'âciz döyemez Őivesine bâdelerüñ

- 4 Gelmedi gelmesün iy dost ğözüñdeñ acı yaş
Bilmesün 'ayb degül ħâlini üftâdelerüñ
- 5 Daĝı çok başlu olur zülfi Ķaşîr olduĶca
Ĥâli nic'ola yanınca cigeri sâdelerüñ

146 Ğazel-i Necâtî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- [47b] 1 Ğo gönül buseñe cân ile Ğarîdâr olsun
Bi'llâh iy Ğonce-dehen yoğ dime bâzâr olsun
- 2 Zülfün âşüftesinün Ğâline raĞm eylemeyen
Ğöreyin bencileyin derde giriftâr olsun
- 3 Lebi peymânesinün cür' a-i cân-baĞşından
Hele ol Ğonce-dehen yoğ didi var olsun
- 4 Kimse beglerde vefâ görmedi dünyâ turalı
Kim ola sen güzele diye vefâdâr olsun
- 5 Öpmege çoçmağa yir yoğ dir iseñ iy yüzi gül
Ğo Necâtî Ğuluñı 'âşık-ı didâr olsun

147 Velehu eyzan [Ğazel-i Necâtî]

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Şivesi her mivenün luĞfiyla bustânuñdadur
Fitnesi âĞir zamânuñ çeşm-i fettânuñdadur
- 2 İy naşîĞat eyleyen ben bî-dile dildâr için
Hey ne derdüñ var senün gönülcüğüñ yanuñdadur

146. Ali Nihad Tarlan (1992). *Necâtî Beg Dîvânı*. G. 412.

146. 2a, âşüftesinün: âşüfteleri D.

146. 3a, leb-i: buse D.

146. 3b, Ğonce-dehen: piste-dehen D.

146. 4b, kim ola sen güzele diye: kim diye sen meh-i bî-mihre D.

147. Ali Nihad Tarlan (1992). *Necâtî Beg Dîvânı*. G. 185.

- 3 Derd ile çāk-i girībān eyleyen eller bugün
Rûz-ı maḥşerde senüñ ser-cümle dāmānuñdadur
- 4 Vaşl-ı yār olmayıcağ saña ne dermān iy ğarīb
Ḥalk-ı ‘ālem ṭatalum ser-cümle dermānuñdadur
- 5 La‘l-i cānān şevķine yansañ yaķılsañ n’ola kim
İy Necātī āteş-i fūrķat senüñ cānuñdadur

148 Velehu eyzan [Ġazel-i Necātī]
[fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün]

- 1 İy cemāl-i ferruḥ iy ferḥunde-zāt
Bir güzelsin ḥüsni gibi bī-şebāt
- [48a] 2 Pādişāhum boynı baĝlu ķuluñam
Dile öldür dile şaķla dile şat
- 3 Būseñ olunca baña dirlik yeter
‘Ömre sürer dostum āb-ı ḥayāt
- 4 Bir hevāyī aķ gögercindür uçar
Nāme dil-berden yaña büküp ķanat
- 5 Bir iş eyle añılasın dünyede
İy Necātī fā‘ ilātün fā‘ ilāt

148. Ali Nihad Tarlan (1992). *Necātī Beg Dīvānı*. G. 28.

Gazel 7 beyit olup mecmuada 5 beyit yazılmıştır. Mecmuada yazılmayan beyitler şunlardır:

Şöhret āfetdür gözet şatrenci kim // Şehden ayruga gelür mi şāh-māt

Şehleri māt itmek için zulf’i dost // Ruḥların açmaza ķodı iki ķat

148. 1b, ḥüsni gibi: ‘ömr gibi D.

148. 3a, olunca: ölünce D.

149 Ğazel-i Ümîdî

[fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün]

- 1 Ğâmetüñdür nihâl-i nâr u Ğarîb
Zekânuñ anda bir bih-i âsîb
- 2 Nabzımı Ğaste-i Ğam-ı 'ışkuñ
El ucıyla tutar müdâm o tabîb
- 3 Dostum bâĝ-ı Ğüsn içinde bugün
Zekânı gibi Ğopmadı bir sîb
- 4 Göricek 'âşık-ı Ğarîdârın
Geydi zer câmesini egnine şîb
- 5 Gıtdügince ba'îd olup ol mâh
Çıkmaĝa cân Ümîdi oldu Ğarîb

150 Ğazel-i Behiştî

[fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün]

- 1 Ğanda görse bu lezzet ile şeker
La' l-i şîrinüñe senüñ baş eger
- 2 Çâr-sû-yı derûnuma gönder
Anda tîr-i Ğamuñ ziyâde çeker
- [48b] 3 Ğum yanında şurâĝî iy sâĝî
Beñzer ol tıfla kim anasın emer

150. Yaşar Aydemir (2000). *Behiştî Dîvânı*. G. 159.

150. 2b, tîr-i Ğamuñ ziyâde çeker: tîrûñ senüñ ziyâde geçer D.

- 4 Nice kılsun namâzı şūfî kim
Āb-destūñ yirinde yiller eser
- 5 İstemezse Behiştî n'ola devā
Derd-i ʿışķı anuñ mizācı sever

151 Ğazel-i Helākî

[mefāʿ ilün feʿ ilātün mefāʿ ilün feʿ ilün]

- 1 Lebūñdedür emelüm sāķî irmedin ecelüm
Lebūñi aĝzuma şun zāyiʿ olmasun emelüm
- 2 Yüz urup ayaĝına yalvarup didüm öpeyin
Çeküp ayaĝını nāz ile didi gel öp elüm
- 3 ʿAmel durur baña ʿışķ iy faķîh ķo cedeli
Benüm senūñle sözüm yok dükelisine ʿamelüm
- 4 Mişāl-i ħüsn-i ħaṭ-ı dost ser-nüviştümdür
Niĝār-ĥāne-i çarĥa yazılmadın meşelüm
- 5 Helākî cām-ı süĥan-dāna-i feşāĥat ile
ʿAceb mi eylese şayd ol ĝazāli bu ĝazelüm

150. 5a, istemezse Behiştî n'ola devā: ķoñ ilāc eylemeñ Behiştî'ye D.

151. Bu gazel *Helākî Dîvânî*'nda yoktur.

152 Ğazel-i Zâtî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Bir yaluñ yüzlüye dil şem' ini yandurdum yine
Ben beni pervâneveş odlara yandurdum yine
- 2 Dün gice vardum o mâhı menziline bulmadum
Peyk-i âha gökleri toğuz tolandurdum yine
- 3 Dostlar dil bağladum bir serv-ğaddün zülfine
Cüy-ı eşküñ sâkiyâ bendin boşandurdum yine
- [49a] 4 Āhum işitmiş uyanmış dün gice raħm eylemiş
Ĥamdüli'llâh devletüm şem' in uyandurdum yine
- 5 Oğudum la' l-i leb-i yâr üzre bir şîrîn ğazel
Ehl-i zevğün Zâtîyâ ağzın şulandurdum yine

153 Ğazel-i Necâtî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Yine bağlandı gönül zülf-i siyeh-kâruñ ile
Yine tağlandı ciger âteş-i ruhsâruñ ile

152. Mehmed Çavuşoğlu - M. Ali Tanyeri (1987). *Zâtî Dîvânı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon)*, *Gazeller Kısmı C. III*. G. 1238.

152. 3b, cüy-ı eşküñ sâkiyâ bendin: cüy-ı eşküñ sâkinun benden D.

153. Ali Nihad Tarlan (1992). *Necâtî Beg Dîvânı*. G. 552.

Gazel 8 beyit olup mecmuada 5 beyti yazılmıştır. Mecmuada yazılmayan beyitler:
İt gibi ĥâr ü ĥacil olsun iki ' âlemde // Ser-i küyuñ itini gören ağyâruñ ile
Eser'i şâm ü seher yoğ idi dünyâda daħi // ' Işkı müşğ ider idük țurra'i țarrâruñ ile
Ol degüldür ki gözün yaşın uralar yüzüne // Yâr oldur ki қаbül ide seni varuñ ile

- 2 Dirgürem dimiş idüñ ğamzeñüñ öldürdüğini
Yine bir buseñi alam gibi ikraruñ ile
- 3 Sürinüp şu gibi yüz üzre gelür kanlu yaşum
Ġaraızı bu ki müşerref ola didaruñ ile
- 4 Sāye-perver yaraşur serv-i sehî luḡ eyle
Yerlere çalma ben üftadeñi reftaruñ ile
- 5 Sözüñüñ sūzı ile yandı Necatî dil ü cān
Göreyin odlara yanasın eṣ' aruñ ile

154 Ġazel-i Hüdāyî

[mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün]

- 1 İrişmez ol mehe feryād u nāle-i seherüm
Bülend-mertebedür ḡayli maṭmaḡ-ı nazarum
 - 2 Şadef-mişāl tehî-dest isem ' aceb mi ki çarḡ
Elümden aldı bir iki cihān deġer güherüm
 - 3 Nesīm-i nāfe-i zülfinden açmazam bir sır
Nesīmî gibi ser-ā-pā yüzerler ise derüm
 - 4 Kemāl-i ' ıṣṡumı bildi teraḡḡum itmedi yār
Ri' āyetine ṡehüñ mūcib olmadı hünerüm
- [49b] 5 Hüdāyî ṡöyle ġüm oldum ki vādî-i ġamda
Şabā yeli niçe yıl yilse bulmaya eṡerüm

154. Mehmed Demiralay (2007). *Hüdāyî-i Kadīm (16. Yüzyıl) ve Dîvânı: İnceleme-Tenkidli Metin*. G. 141.

155 Ğazel-i Fuzûlî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Ğam kaç ile ağlarum ol tırta-i tarrârsuz
Gerçi dirler çengden çıkmaz terennüm târsuz
- 2 Sîne-i çâkümnden eksük itme tîr-i Ğamzeñi
İy gül-i ra' nâ bilürsin kim gül olmaz Ğârsuz
- 3 Yol azarsın zûlmet-i Ğayretde iy dil vâkıf ol
Zînhâr ol kûya gitme âh-ı âteş-bârsuz
- 4 Girye-i zâr ile hoş-Ğâlem ki baĞr-i ' ışķda
Eşksüz göz bir şadefdür lü'lü-i şehvârsuz
- 5 Zühdden geçmez Fuzûlî eylemez terk-i riyâ
Pend çok virdüm işitmez ' ârsuzdur ' ârsuz

156 Ğazel-i Emrî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Ğamzesine seni gördükce göz eyler ey dil
Her zamânda kılcın sende diker ol kâtil

155. Kenan Akyüz vd. (1990). *Fuzûlî Dîvânı*. G. 118.

Ğazel 7 beyit olduĝu halde mecmuada 5 beyit yazılmıştır. Mecmuada yer yazılmayan beyitler:

SaĞlamazdum nâvekün gözde belâsın çekmesem // Beslemezdüm su virüp ol naĞli
olsa bârsuz

Câna âzâr-ı Ğadengün hoş gelür ey kaçış yay // Bir sifâriş kıl ki bizden ötmesün
âzârsız

156. M. A. Yekta Saraç (2002). *Emrî Dîvânı*. G. 304.

- 2 Ne kıyı kazdı zenaḥdānı çeh için ne didi
Utanup geçdi yedi kat yire çāh-ı Bābil
- 3 Tekye-i ʿışḫda Mecnūn niçe pīrem didi kim
Olmamışdı ol yaban oğlanı daḥı ʿāḫil
- 4 Erbaʿīn çekmek ile vaşl olımazsın şūfī
O şeh-i sīm-tene olmayıcaḫ aḫçañ çil
- 5 Kıl kadar eylūgi[nī] görmedüm iy şeh dimesün
Emrī'nūñ fikr-i miyānuñla tenin bir mü kıl

157 [Ġazel-i Emrī]

[feʿ ilātün feʿ ilātün feʿ ilātün feʿ ilün]

- [50a]
- 1 Curʿ a-i cām-ı lebūñ içeli sekrān oldum
Yeyeliden ġamuñ esrārını ḫayrān oldum
 - 2 Yine bir muṭrib-i ġül-çehre elinden sāḫī
Def gibi sīne dögüp ney gibi nālān oldum
 - 3 Bende oldum saña biñ cān ile āzāde iken
Ḥamdüliʿllāh ki şehā başuma sulṭān oldum
 - 4 Ḥüsrevā sen lebi şīrine olaldan Ferhād
Kışsa-i kūh-ı ġamuñla ile destān oldum
 - 5 Naḫar iden leb ü dendānına yārūñ Emrī
ʿĀleme nazmum ile laʿ l-i dıraḫşān oldum

156. 4a, şūfī: zāhid; fikr-i miyānuñla: hecr-i miyānuñla D.

157. M. A. Yekta Saraç (2002). *Emrī Dīvānı*. G. 331.

157. 5a, Naḫar iden: naʿ me idelden D.

158 Ğazel-i Ümîdî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 ' Arz-ı hâl eyle diyü hâk-i harîm-i yâra
Minnet itdüm gice yirden göge âh u zâra
- 2 Hıa şanur rûy-ı siyeh-kâruñı görüp ağıyâr
Eyledükce nazâr ol âyine-i ruhsâra
- 3 Hâyretinden dikilüp kaldı nihâl-i gül-i bâğ
Nağl-i bâlâsı nigâruñ gelicek reftâra
- 4 Düşeli ' ışkına bir tıfl-ı kebûter-bâzuñ
Ser-i kûyında gönül murğı olur âvâre
- 5 Tûti-i tab' -ı Ümîdî'ye idermiş inkâr
Göreyim zâğ-ı ' adûnuñ yüzi olsun kıara

159 Ğazel-i Zâtî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Ben yetîme rahm idüp men' eylemezseñ giryemi
İy dür-i yek-dâne seyr eyle ser-â-ser giryemi
- [50b] 2 Her seher-geh kapuña durmaz çeker mihrüñ beni
Mihr-i ' âlem-tâb güyâ âsumâna şeb-nemi

157. 5b, la' l-i dirahşân: la' l-i dür-efşân D.

158. Muhammed Selvi (2008). *Ümîdî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı*. G. 184.

159. Mehmed Çavuşoğlu - M. Ali Tanyeri (1987). *Zâtî Dîvânı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon), Gazeller Kısmı C. III*. G. 1705.

159. 1a, rahm: luğf D.

159. 2a, mihrüñ beni: ey meh beni D.

- 3 Baña meyl itmez raq̃ib-i dīve eyler ol melek
Şöyle mest itmiş şarāb-ı şīve bilmez ādemi
- 4 Dost yoldan döndi gitdi yandugum ‘ ayb eylemeñ
Dostlar gün dönicek yaqar harāret ādemi
- 5 Göñlüñ ol sengin-dile qaçmaq dilerseñ Zātiyā
Çağ demidür çağ demidür çağ demidür çağ demi

160 Ğazel-i Nev‘ ĩ

[mef‘ ūlü fā‘ ilātün mef‘ ūlü fā‘ ilātün]

- 1 Tālī‘ bu vech ile dūn serkeş nigār böyle
Bī-çāre ‘ aşıkı gör baht eyle yār böyle
- 2 Dildār tünd-i ser-keş aqyār ise cefākār
Nitsün ya bülbül-i zār gül böyle hār böyle
- 3 Vuşlatda bīm-i hicrān hecr ise āfet-i cān
Vaşl-ı nigār böyle cān-ı figār böyle
- 4 Ten zevraqın düşürme gir-dāb-ı ıztırāba
Şabr it göñül ki qalmaz bu rüzgār böyle
- 5 Nev‘ ĩ nice getürsün hicrān yüküne tākāt
Cism-i nizār böyle cān-ı figār böyle

159. 3b, ādemi: ‘ ālemi D.

160. Mertol Tulum - M. Ali Tanyeri (1977). *Nev‘ ĩ Dīvānı, Tenkidli Basım*. G. 446.

Gazel 6 beyit olup mecmuada 5 beyit yazılmıştır. Mecmuada yazılmayan beyit:

Ol serv-i hoş-hıramı tenhā bulup ne çare // Ol bī-qaar böyle ben şerm-sār böyle

160. 3a, hecr ise āfet-i cān: hecrinde miñnet-i cān D.

161 Ğazel-i Gedâyi

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Göñlümüñ iy şacı sünbül yine şeydâlığı var
Mest olup cām-ı mey-i ' ışık ile rüsvâlığı var
- 2 Hüsnine ğarrâ olup bendesine cevr eyler
Bugün ol kaşı hilâlün yine ğarrâlığı var
- [51a] 3 Beñi fülful şacı sünbül lebi mül ' arızı gül
Hağ bu kim ol şanemüñ begligi ra' nâlığı var
- 4 Seyre çıkmazsa n'ola gün gibi ol mäh-likâ
Manzar-ı dide gibi hüb temâşâlığı var
- 5 Künc-i fırkatde Gedâyi kuluñuñ sultānum
Hānesin eyle müşerref katı tenhâlığı var

162 [Ğazel-i ' Atâ]

[mef' ülü fâ' ilâtün mef' ülü fâ' ilâtün]

- 1 Bağrum firâğ odıyla yanmış kebāba beñzer
Keyfiyyet ile yaşum rengin şarāba benzer
- 2 Derdâ bu eski eski göynükler ile sīnem
Yir yir ocağı kalmış şehr-i harāba beñzer

162. Bu gazelin başlığı mecmuada "Ğaze-i Şebâti" olarak geçse de gazel Üsküplü Atâ'ya aittir. Bkz.: Arife Çağlar (2013). *Üsküplü Atâ ve Dîvânçesi (İnceleme-Tenkitli Metin-Sözlük)*. G. 37.

162. 1b, yaşum: şî' rüm D.

162. 2a, derdâ: cānâ D.

- 3 Destine alduğunca şimşir-i âbdârın
Bir deste gül içinde bir kaçre âba beñzer
- 4 Şirîn lebünde cânâ şol kıara kıara beñler
Teng-i şekerde kıonmış miskîn zübâba beñzer
- 5 Bu bî-vefâ cihânuñ yoķdur ˆ Aķâ şebâtı
Âb üzredür binâsı bir âsiyâba beñzer

163 Ğazel-i Bâķî

[mefâˆ ilün mefâˆ ilün mefâˆ ilün mefâˆ ilün]

- 1 Beter buldum dil-i dîvâneyi her çend pend itdüm
Şaçuñla bend idüp âķir giriftâr-ı kemend itdüm
- 2 Ğadış-i târ-ı zülfünden faķîhe bir su ˆâl itdüm
Cevâba kıâdir olmadı ķerîfi anda bend itdüm
- 3 Fürûĝ-ı řuˆ le-i dâĝum güneşden tâb-nâk oldu
Duķhân-ı âteş-i âhum felekden ser-bülend itdüm
- [51b] 4 Gice řemˆ -i ruķuñ řevķinde bir kaç beyti yandurdum
ˆ Aceb ķüb u dil-efrüz eyledüm ķoř dil-pesend itdüm
- 5 Sözüüm Bâķî kemâlin buldı vaşf-ı nev-cüvânumla
Özüüm luķf-ı sühanda hem-ser-i pîr-i Ğocend itdüm

162. 3a, alduğunca: alduĝıçün D.

162. 5b, binâsı: yanası D.

163. Sabahattin Küçük (1994). *Bâķî Dîvânı*. G. 336.

163. 2b, anda bend: endbend D.

164 Ğazel-i Ğabûlî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Beni öldürmek için ol çaşı yâ tîr çeker
Hışm idüp ğanzeleri üstüme şimşir çeker
- 2 Hâşıye yazdı haıuñ metni kitâb-ı hüsne
Ğıl kalemle řaıuñ eırafına taıırır çeker
- [52a] 3 Dil-i dîvâne esîründür esirge şahum
Niçe yıldur ğam-ı ğisûñ ile zencîr çeker
- 4 Cây-ĝîr olmasa dilde n'ola harf-i tedbîr
Dest-i taıdır aña hâme-i taıyîr çeker
- 5 Dîde aıardı bükâ ile Ğabûlî dil-şâd
Dedeler zevı ider ammâ elemin pîr çeker

165 Ğazel-i Sûzî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Serv-ğaddûñ dikmesidür şâğ-ı gül gülzârda
İşigün perverdesidür lâleler kühsârda
- 2 Vaşl-ı dil-berdür hemîn dünyâ metâ' ından ğarağ
Yoğsa ' ışğ ehli ne aldı şatdı bu bâzârda
- 3 Çin-i Mâçin'e gidenler geldiler sağ u esen
Bu benüm divâne gönñlüm ÷aldı zülf-i yârda
- 4 Yâ gönñül sinemde mihrün gizledi ağıyârdan
Yâ örümcek perde çekdi Ağmed üzre ğârda
- 5 Sûzî'nün ma' nide rüşendür güneşden her sözi
Gerçi kemdür şüretâ kem zerreden miğdârda

166 Ğazel-i Āzerî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Görmeyenler cām-ı la' lün gitdi ' âlem görmedi
Her bağan āyine-i ruhsâruña ğam görmedi
- 2 Bezm-i vaşfuñda leb-i la' lün temâşâ eyleyen
Şöyle bir cām-ı muşaffâ görđi ki Cem görmedi
- 3 Olmasun mâtem diyü dökmez rağibün ÷anını
Tut ki cellâd-ı müjeñ ' âlemde mâtem görmedi
- [52b] 4 Bir devâsuz derde dermân eylemiş anı Ğudâ
Kimse o la' l-i lebün mânendi merhem görmedi

- 5 Şiddet-i bār-ı ğam-ı ʿışkuñ çekelden Āzerī
Var mı bir ādem ki cānā kāmetin ħam görmedi

167 Ğazel-i Muħyī

[feʿ ilātün feʿ ilātün feʿ ilātün feʿ ilün]

- 1 Gerçi bir serv-ķadūñ oldı gönül pā-māli
Pāy-būsı hevesi olmadı dilden ħālī
- 2 Lebleri gerçi vefa sözlerini ʿarz eyler
Ruĥ-ı rengīninūñ eksük degül ammā āli
- 3 Olmasun mı dil-i miĥnet-zedeler [...]
Ādemūñ ʿaķlı ķalur mı göricek o ħālī
- 4 Eyleyüpdür ğam ile ħam ķadūmi ķeng-şıfat
Nice naķş itdi baña gör felek-i bed-ħālī
- 5 Ħayret oldı görelī nuķķa mecālī yoķdur
Nice vaşf eyleye bu Muħyī o tūķī-ķālī

168 Ğazel-i Raħmī

[mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün]

- 1 Bahār oldı açıldı ğonce-lebler şaĥn-ı gülzāra
Güle yir yoķ meger yapışduram penbeyle dīvāra
- 2 Senūñ gibi toĝurmaz tıfl-ı nūrānī zen-i eyyām
Ķamer ķaye olup şandūķa-i ķarĥ olsa gehvāre

168. Bu gazel *Raħmī Ķelebi Dīvānı*'nda yoktur.

- 3 Görinen şâh-ı gülde nâ-şüküfte gınceler şanmañ
Velî pür-hûn-ı bülbüldür ki şancılmış durur hâre
- 4 Gerekmez hil' at-i şâhî baña bu penbe-i dâgam
Ser-â-ser püşiş olmağa yiter bu cism-i efkäre
- [53a] 5 Karâr it Raħmiyâ ' anqâ-şifat Qâf-ı kanâ' atde
Meges-vâr olma mâyil hûn-ı dünyâ gibi murdâra

169 Muħammes-i 'Ulvi

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Āteş-i ħasretle yakup sîne-biryân olduğum
Sâye-veş qaddüñ ħamından ħâke yeksân olduğum
Şubĥ olınca her gice qapuñda miħmân olduğum
'İd-i ezĥâ ey ruĥuñ şevkiyle qurbân olduğum
Hep senüñçündür benüm yolında qurbân olduğum
- 2 Gönlümi bend-i belâya mübtelâ kılduğlarum
Derd ile taş yaşdanup qaddüm dü-tâ kılduğlarum
Sağ esen ol diyü her laħza du' â kılduğlarum
Çeşm-i bîmâruñ görüp cânı fidâ kılduğlarum
Hep senüñçündür benüm yolında qurbân olduğum
- 3 Tekyegâh-ı dehr içinde ' aşık-ı âvâreler
' Aşık-ı âvârelerle sîne-i şad-pâreler
Sîne-i şad-pârelerle şerĥa şerĥa yâreler
Şerĥa şerĥa yârelerle nâle-i bî-çâreler
Hep senüñçündür benüm yolında qurbân olduğum

- 4 Dest-i ğamda doğunan seng-i cefâlar başuma
 Kav̄s-i miĥnetden yağan t̄ir-i ğazâlar başuma
 Cevr-i a' dâdan gelen bunca belâlar başuma
 Ta' n-ı ağyâr ile hem bu iftirâlar başuma
 [53b] *Hep senüñçündür benüm yolında ğurbân olduğum*
- 5 'Ulvi-i dil-ĥastenüñ baĝrı tolu ğan olduĝı
 Güy-veş meydân-ı ğamda başı ğaltân olduĝı
 Hânümândan el çeküp bî-cism ü bî-cân olduĝı
 Hânçer-i hicrân ile çâk-ı giribân olduĝı
Hep senüñçündür benüm yolında ğurbân olduğum

170 Ğazel-i Belîĝi

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Dilümüz añlayımaz şüfî bizüm ğâl ehli
 Bî-zebân söyleşelüm var ise bir ĥâl ehli
- 2 Saltanat faĝr ile faĝr itmek imiş 'âlemde
 Ne bilür ğadrin anuñ memleket ü mâl ehli
- 3 Vazgel 'aĝl ile sen yâr olımazsın iy dil
 Ehli var başĝa anuñ da behey abdâl ehli
- 4 Câmı cânân yolına virmede ihmâl itme
 İremez [bilesin] maĝşüdına ihmâl ehli
- 5 Her dem âl ile Belîĝi öper ol serv ayaĝın
 Görmedüm ĥün-ı sirişküm gibi bir âl ehli

171 Ğazel-i Raĥmî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Şâh-ı dehre n'ola baş egmez isem dünyâda
Şimdi dîvâne gönül 'âlem-i istîgnâda
- 2 Yapmadı ĥâne-i ümmîdümi bennâ-yı zamân
Kâşki gelmeye idüm bu ĥarâb-âbâda
- 3 Ney-şeker lerze kıılır pîreheni yok 'uryân
Pâyesin eyledi ednâda iken a' lâda
- [54a] 4 Leb-i Şîrînini Pervîz'e virüp Zâl-i cihân
Telĥ-kâm itdi şunup zehr-i ġamı Ferhâd'a
- 5 Raĥmiyâ böyle ise ĥâl-i cihân 'uzlet idüp
İnzivâ eyle yûri kûşe bulup tenhâda

172 Ğazel-i Raĥmî

[mef' ülü fâ' ilâtün mef' ülü fâ' ilâtün]

- 1 Āhumdan āsumâna yer yer țarâķa düşdi
Nergis gibi her encüm göz açdı baķa düşdi
- 2 Ķaddüñ ĥayâli ile bâġ içre eşk-i çeşmüm
Serv ayaġına cânâ şu gibi aķa düşdi

171. Fatih Tıġlı (2006). *Bursalı Raĥmî Ćelebi ve Dîvânı*. G. 188.

Gazel 6 beyit olup mecmuada 5 beyit yazılmıştır. Mecmuada yazılmayan beyit:
N'eyleyin ma' rifeti olmayıcaķ himmet-i şâh // Yoķdur âyîn-i vefâ ķâ' idesi paşada
171. 3a, Ney şeker lerze kıılır pîreheni yok 'uryân: Ĥâtemin Ehrimen'e virdi Sü-
leymân-ı zamân D.

172. Fatih Tıġlı (2006). *Bursalı Raĥmî Ćelebi ve Dîvânı*. G. 197.

- 3 Cismüm hayâli fânûs cân anda şem' a beñzer
Miñnet şebinde āhum od gibi yağa düşdi
- 4 Çün kur' a şaldı şūfī hūr ile geldi Kevşer
Mañbûb u bāde iy dil ehl-i mezāka düşdi
- 5 Ol şem' -i ruñ vişālin ağıyāra yanduraldan
Hākister oldı Rañmī nār-ı firāka düşdi

173 Ğazel-i Rañmī

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

- 1 Hāsret-i yār ile şol deñlü za' īf oldı tenüm
Üstüh'āna şarlı rişteye döndi bedenüm
 - 2 Beni Mecnûn ideli Leylī-i zülfün cânā
Penbe-i dāğ-ı ğam oldı şanasın pīrehenüm
 - 3 Germ olup cennet-i kūyuñda ğam-ı zülfün ile
Hūrlar hulle-i sündüsden iderler kefenüm
 - 4 Şöyle üns oldı hayālün baña iy mūnis-i cân
Ğayrı söz söyleyemem vaşf-ı lebün'dür sūhanum
- [54b] 5 Rañmiyā şī' r-i Nizāmī'ye müşābih dir idüm
Gūş-ı Selmān'a irişse kelimāt-ı ğasenüm

173. Fatih Tıĝlı (2006). *Bursalı Rañmī Çelebi ve Dîvânı*. G. 129.

173. 1a, ğasret-i yār ile: teb-i hicrānla D.

173. 1b, rişteye döndi: mürdeye döndi D.

173. 2a, leylī-i zülfün: turra-i leylün D.

173. 3a, germ olup: ger olam D.

173. 5b, Selmān'a irişse: Selmān işideydi D.

174 Ğazel-i Emrî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Bülbül-i şeydâ nice âh itmesün gülzârda
Yılda bir gül açılır ol da miyân-ı hârda
- 2 Bağrumuñ üstindeki bu kanlu kanlu dâğlar
Lâlelerdür baş çıkarmış kulle-i kühsârda
- 3 Sîneye çekdüm elifler kâmetüñ yâd eyleyüp
Serv [ü] 'ar' ar şeklini naşş eyledüm dîvârda
- 4 Kirpigüm üstindeki bu kanlu kanlu yaşlar
Şanki lü'lüdüdür dizilmiş dâne dâne târda
- 5 Emriyâ sermâye-i 'ömrinde sūd olur ziyân
Her ki cânın şatan alur 'ışkı bu bâzârda

175 Ğazel-i 'İşretî

[mef' ülü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün]

- 1 İy şâh-ı ser-firâz nazîrüñ mi var senüñ
Yâ ben kuluñdan özge esîrüñ mi var senüñ
- 2 Baña taşadduk eyle zekât-ı vişâlünü
Benden maħal cihânda faķîrüñ mi var senüñ

174. M. A. Yekta Saraç (2002). *Emrî Dîvânı*. İstanbul: Eren Yayıncılık. G. 431.

174. 1a, âh itmesün: zâr olmasun D.

174. 2a, “Bağrumuñ” kelimesi metinde “bağrumuñ” şeklinde harekelenmiştir.

174. 2a, kanlu kanlu: kara kara D.

174. 4a, kanlu kanlu: kaṭre kaṭre D.

- 3 Göster bahâr-ı hüsnuñi efgânlar eylesün
Cân murgı gibi zemzeme-girün mi var senün
- 4 Hâkdur benüm tariķ-i maḥabbetde mürşidüm
İy zâhid-i belâ-zede pîrün mi var senün
- 5 Yârün maḥallesinden ırağ olma ʿ İşretî
İki cihânda bir daḥı yirün mi var senün

176 [Ġazel-i Ümidî]

[mefâʿ ilün mefâʿ ilün feʿ ülün]

- [55a] 1 Düşüp yâr ile mâ-beyne bürüdet
Çeker dil sînede ḥayli ḥarâret
- 2 Nigâra minnetüm mihr ü vefâdur
Cefâ vü cevre ḳalursa ne minnet
- 3 Alup nâzüklük ile naḳd-i cânı
Miyânuñ eyledi ortada ḡaybet
- 4 Lebünde ḥaṭṭ-ı sebz olalı peydâ
İrişdi çeşme-i Hızr'a küdüret
- 5 Ümidî bâdeden geçmek olurdu
Velî maḥbûbdan müşkil ferâgat

176. Muhammed Selvi (2008). *Ümidî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı*.
G. 15.

Dehân-ı yâri yoḳdan eyleyen var // Lebünde eylemiş ḥayli nezâket

176. 1b, Çeker dil sînede ḥayli ḥarâret: Çeker sînemde cân u dil hararet D.

176. 2, Bu beyit *Dîvân*'da yoktur:

177 Ğazel-i Ümîdî

[mef̄ ūlū mefā̄ ilū mefā̄ ilū fē ūlūn]

- 1 Tîr-i müjesine dime dil murġı urılmaz²⁵⁸
Ebrûlarınıñ yası kolayına kırılmaz
- 2 Āvāre gönül hâtırâ-i vaşlıla her şeb
Allāh ki görür vâkı̄ alar hiç yorılmaz
- 3 Cānum acıdur zûlm ile sîb-i zekân-ı yâr
Dād alması andan ne idi lîk şorılmaz
- 4 ‘Uşşâkı̄ tavâf itmede bir mertebe keşret
Kim Kā be-i kûyında tırılmaz oturılmaz
- 5 Bu deñlü delûkanlılık eylerken Ümîdî
Meclisde niçün böyle tırur bâde sürilmez

178 Ğazel-i Ümîdî

[fē ilâtün fē ilâtün fē ilün]

- 1 Teb-i miñnetden idüp cânı hâlâş
İrişüp hâţ-ı ruñuñ yazdı havâş
- [55b] 2 Hâk-i pâyuñ eger isterse şabâ
Virme iy serv ayaġuñ pek baş

177. Bu gazel *Ümîdî Dîvânı*'nda yoktur.

177. 1, Gazelin redifi “ılmaz” metinde “ılmaz” şeklinde harekelenmiştir.

178. Muhammed Selvi (2008). *Ümîdî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliġi ve Dîvânı*. G. 92.

- 3 Zülf-i zencîre dili peyvend it
Câmi' -i hüsnuñe bir kandîl aş
- 4 Vaşf ider haţţ-ı ruḥ-ı yâri raķîb
Beñzer ol zâga ki oķur İḥlâş
- 5 Va' de itmişken Ümîdî vaşlın
Durmadı ' ahdine döndi raķķâş

179 Ğazel-i Ümîdî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Câm-ı şaḥbâdan idelden i' tirâz
Döndi bir şekl-i kadîde murtâz
- 2 Yüzüñi görmege kıldum niyyet
Geldi remlümde o dem şekl-i beyâz
- 3 Râstdur kıaddüñe diyü câmeñ
Kesdi biçdi yine ḥayli miķrâz
- 4 Eylemez ḥâlüme bir laḥza nażar
İder ol ğamze-i ğammâz iĝmaż
- 5 Ser-i kūyında Ümîdî cân virür
Yatduĝuñ yir ola tâ ḥuld-i riyâz

178. 4b, zâga ki: zâdur ki D.

179. Muhammed Selvi (2008). *Ümîdî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliĝi ve Dîvânı*.
G. 93.

179. 1a, Câm-ı şaḥbâdan idelden i' tirâz: şaĝar-ı badeden idüp a' râz D.

179. 5, Bu beyit *Dîvân*'da yoktur: Dîvânda olup mecmuada yer almayan beyit ise şudur:

Ey Ümîdî nice ben ölmeyeyin // O ḥabîb eyledi bizden a' râz

180 Ğazel-i Ümîdî

[mef' ulü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün]

- 1 Artarsa âh u zârı n'ola mübtelâlaruñ
Eksük degül cefâları çün dil-rübâlaruñ
- 2 Şol kıan olası bade[y]i şun sâkıyâ meded
Kıanum kıurutdı cevri bugün bî-vefâlaruñ
- [56a] 3 Çekdürmesem n'ola gözüme tütüiyâ ğamın
Kuñl-i cilâ degül mi baña ğâk-i pâlaruñ
- 4 Kıan ile tıolsa cismi n'ola zañm-ı sînemüñ
Kıan ağıladur aña tîr-i cevri ü cefâlaruñ
- 5 Tañsînler itdi çekdi Ümîdî kıulağını
Ĝuş eyleyince ehl-i Şıfâhân nevâlaruñ

181 Ğazel-i Ümîdî

[fe' ilätün fe' ilätün fe' ilätün fe' ilün]

- 1 'Älemi faşl-ı bahâr eyledi ser-sebz-i çemen
Başladı nağmeye bülbül yine her vâdiden
- 2 Geh ğüle vâlih ü geh bülbüle şeydâ geçinür
Daldan dala kıonar murĝ-ı nihâl-i ğülşen

180. Muhammed Selvi (2008). *Ümîdî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kışiliĝi ve Dîvânı*.
G. 110.

180. 4b, Kıan ağıladur aña tîr-i cevri ü cefâlaruñ: Kıan ağıladur müdâm aña tîr-i cefâlaruñ D.

181. Muhammed Selvi (2008). *Ümîdî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kışiliĝi ve Dîvânı*.
G. 145.

181. 2a, bülbüle: ğonceye D.

- 3 Nev-bahâr oldı güzellendi harîm-i gülzâr
Hacletinden eriyüp geçse n'ola berf ü çemen
- 4 Mevsim-i bezm-i şafâdur diyü şevk üzre olup
Şubha dek dün gice diñlenmedi şem' -i rûşen
- 5 İy Ümîdî götürüp lâle-şıfat ayağı
Düşegör jâle-şıfat küşe-i bâğa erken

182 Ğazel-i Zâti

[mefâ' îlün mefâ' îlün mefâ' îlün mefâ' îlün]

- 1 Binâ-yı devlet-i hüsne tayanmaz şol ki dânadur
Begüm niçe ' imâretler harâb oldı bu dünyâdur
- 2 Mürekkebe olsa deryâlar yazılmaz yaşumuñ vaşfi
Benüm iki gözüm qâbil degüldür vaşf-ı deryâdur
- 3 Halîlüm ni' metün haqqı ğam-ı la' lün yimek her dem
Egerçi illere müşkil gelürse baña halvâdur
- [56b] 4 N'ola çeşmüñle qaddün zülfün ağızuñ gözlesem dâyim
Benüm çok sevdüğüm men' eyleme ' âlem temâşâdur
- 5 ' Aceb mi adı çıkısa halk içinde Zâtiyâ anuñ
Senüñ eş' arıñuñ her beyti bir ğarrâ mu' ammâdur

181. 5b, jâle-şıfat: jâle gibi D.

182. Mehmed Çavuşoğlu - M. Ali Tanyeri (1987). *Zâtî Dîvânı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon), Gazeller Kısmı C. I. G. 257.*

182. 3b, egerçi: eger kim D.

182. 4a, çeşmüñle: âynuñla D.

182. 5a, ' aceb mi adı çıkısa halk içinde: ' aceb mi halk içinde adı çıkısa D.

183 Ğazel-i Ğamdî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Eksük olmaz dilde derd ü ğuşşa-i cânāndan
Ğamdüli'lâh ğānemüz ğālî degül miĝmāndan
- 2 Bu ser-āmed kâmet ü ebrû saña olmuş naşîb
Ğüsn-i ğübān-ı cihān bî-behre kalmış āndan
- 3 Nağd-i 'ömrin bezl idüp la' l-i leb-i yār isteyen
Vuşlat-ı cânāna irmez geçmeyenler cāndan
- 4 Kışşa-i Yūsuf'dan artuğdur ĝikāyet eylesem
Çekdüğüm cevr ü cefālar zümre-i iĝvāndan
- 5 Ğadrüni bilmezlere dil virme şağın Ğamdiyā
Ma' rifet gelmez bilürsin merdüm-i nā-dāndan

184 Ğazel-i Nev'î

[mef' ülü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün]

- 1 Çıkdı metâ' -ı ĝüsn ü melāhat bahālara
Hep nāz u şîvedür şatılan mübtelālara
- 2 Geydüñ boyuñca nāz u leţāfet libāsını
Öpdür toynca dāmenüñ[i] ĝāk-i pālara
- 3 'Āşık odur ki istemeye būs ile kenār
'Aşğ olsun ile kâni' ola merĝabālara

184. Mertol Tulum - M. Ali Tanyeri (1977). *Nev'î Divânı, Tenkidli Basım*. G. 454.

184. 3a, istemeye: istemeyüp D.

- 4 Dil-ber odur ki mâlik-i baħr-i kemâl olup
Şi‘ r okıya sefine şuna âşinâlara
- 5 [‘ Āşık kabâ-yı cismini çāk itdi Nev‘ iyâ
Zâhid riyâ vü zerķ ile girdi ‘ abâlara]

185 [Ġazel-i Hamdî]

[mef‘ ulü fâ‘ ilätü mefâ ‘ ilü fâ‘ ilün]

1 ...

- [57a] 2 ‘ Uşşâķ feth idince diyâr-ı maħabbeti
Tîġ-i zebân ile niçe günler çalışdılar
- 3 Pervâne gibi şevķ-i ‘ izâruñla cân u dil
Bir pâre [gibi] şimdi firâķa yaķıřdılar
- 4 Evvel egerçi ġâlib idi câna ħaçerüñ
Meydân-ı ġamda şoñra berâber çaķıřdılar
- 5 Öyküñdi diyü ‘ arız-ı dildâre Ĥamdiyâ
Pervâneler çerâġ ile muħkem tütüşdılar

184. 4a, dil-ber: maħbüb D.

184. 5, Kopuk yapraklardan dolayı eksik olan bu beyit Nev‘î Dîvânı’ndan tamamlanmıştır. (Bkz.: Mertol Tulum - M. Ali Tanyeri (1977). *Nev‘î Dîvânı, Tenkidli Basım*. G. 454)

185. Kopuk yapraktan dolayı gazelin ilk beyti/beyitleri eksiktir.

185. 5b, “tütüşdılar” metinde “tütüşdılar”şeklinde harekelenmiştir.

186 Ğazel-i Beyânî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Nice bir âteş-i ' ışkuñla boyanmağ nice bir
Nice bir dūd-ı siyāh ile boyanmağ nice bir
- 2 Her gice bir ğam-ı nev-reste ile h'āba varup
Her seher bir yeñi derd ile uyanmağ nice bir
- 3 Gele inşāf idelüm hār-ı cefādan cānā
Yüregüm ğonce gibi şana boyanmağ nice bir
- 4 Āh idüp ağladugumca baña raḥm itmedi yār
Ben eser yile aqarşuya şayanmağ nice bir
- 5 Sen ferāğatda Beyānî giceler şubḥa degin
Ser-i kūyuñda itüñ gibi şolanmağ nice bir

187 Ğazel-i Fuzûlî

[fā' ilâtün fā' ilâtün fā' ilâtün fā' ilün]

- 1 İy kemān-ebür şehīd-i nāvek-i müjġānuñam
Bulmuşam feyz-i nażar senden senüñ şurbānuñam
- 2 Kākülüñ tārına peyvend itmişem cān riştesin
Başuñ için bir teraḥḥum kıl ki ser-gerdānuñam
- [57b] 3 N'ola kılsam terk-i mey minnet kılup zāhidlere
N'eylerem mey neş'esin ben kim senüñ şayrānuñam

- 4 Şâne-veş yüz nâvek-i ğam şancılıpdur cānuma
Tā esīr-i hālka-i ğisū-yı müşg-efşānuñam
- 5 El çeküp kaṭ^ç -ı nazar kılmış ^ç ilācumdan ṭabīb
Bildi ğüyā kim hārāb-ı nergis-i fettānuñam
- 6 Cāna meylūñ var ise hūkme eyle teslīm eyleyem
Şāh sensin ben senūñ bir bende-i fermānuñam
- 7 Ğonca kılmaz şād gül açmaz tutilmış göñlümi
Ārzūmend-i ruḥ-ı āl u leb-i hāndānuñam
- 8 Kān idüp baĝrum işüm āh itme her dem iy felek
Hürmetüm ṭut bir iki dem kim senūñ mihmānuñam
- 9 İy Fuzūlī āteş-i āh ile yandurduñ beni
Ğālibā şanduñ ki şem^ç -i külbe-i aḫzānuñam

188 Ğazel-i Necātī

[fe^ç ilātün fe^ç ilātün fe^ç ilātün fe^ç ilün]

- 1 İşigüñden gider oldu dil-i dīvāne meded
Dostlar olmaya mı bu ğama bir çāre meded
- 2 Derdüm ol deñlü degüldür k'ola şerbetle ^ç ilāc
Beni size gerek ise meded ol yāre meded

187. 6b, şāh sensin: pādişāhum D.

187. 7a, “tutilmış” metinde “tutulmuş” şeklinde harekeli yazılmıştır.

188. Ali Nihad Tarlan (1992). *Necāti Beg Dīvām*. G. 47.

Gazel 7 beyit olup mecmuada 5 beyit yazılmıştır. Mecmuada yazılmayan beyitler:

^ç ākıl'ı şābir idüm ^ç āşık'ı şeydā kıldı // Yüz urub yalvaruñ ol gözleri saḫḫāra meded

Ey göñül dostlaruñ uşañ u dil-ber fāriĝ // Meger Allāhdan ire dedüñe bir pāre meded

- 3 İy ḥarīm-i ḥaremüñ dār-ı şifâ her derde
Şerbet-i vaşl ile iriş dil-i bīmāra meded
- 4 Tâb-ı ḥasretler ile yakdı beni nār-ı firāk
Serv-i nâz olmaz ise sâye-i dīvāra meded
- 5 Zâr zâr ağlamağa ḥaste Necâtî ḥālin
Dil-i ğam-dīde ile dīde-i ḥün-bāre meded

[58a] 189 Ğazel-i Necâtî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Tağları Ferhād anuñçün yirlere yek-sân ider
Kim ğam-ı Şirîn için dāyim bile efgān ider
- 2 Gel berū iy ' ışk-ı dil-berden kerāmet isteyen
Az mıdur bu kim kişiyे ölmegi āsān ider
- 3 Ben gedā-yı dil-ber olduğumı çok mı gördüñüz
Ḥaḳ Te' ālā isteyicek bir ḳulın sultān ider
- 4 Tañ mı her aḥşam yire gömilse tiğ-ı āfitāb
Çünkü cellād-ı felek gün başına biñ ḳan [ider]

189. Ali Nihad Tarlan (1992). *Necâtî Beg Dîvânı*. G. 141.

Gazel 7 beyit olup mecmuada 5 beyit yazılmıştır. Mecmuada yazılmayan beyitler:
Var perî ' âlemde ammâ şanma âdemden kaçır // Ḥıdmetüñden utanub kendüzini
pinhān ider

Göz uciyla merḥabā itdüm dimiş ol bi'-vefā // Pādişehdür ḥāşa li'llāh anı kim yalan
ider

189. 4a, “gömİLse” metinde “gömÜlse” şeklinde harekelenmiştir.

- 5 Bî-vefâdan merḥabâ gelmez Necâtî kimseye
Ġâlibâ unuttuğundan kendüye bühtân ider

190 Ġazel-i Necâtî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Serv-ḳadler yine gülşende neler itmediler
Servi yürütmediler ğonceyi söyletmediler
- 2 Taşradan geldi çemen bezmine biğâne diyü
Yine gül şöḫbetine ğonceyi iletmediler
- 3 'Ādeti ḫüblaruñ cevr ü cefâdur ammâ
Baña itdüklerini kimselere itmediler
- 4 Ḥamdül'llâh mey-i cân-baḫş ile sâķîlerimiz
Āb-ı Ḥayvân ile Kevşer şuyın istetmediler
- 5 İy Necâtî yürî şabreyle elünnden ne gelür
Ḥüblar cevr ü cefâyı kime öğretmediler

189. 5b, unuttuğundan: utandığundan D.

190. Ali Nihad Tarlan (1992). *Necâti Beg Dîvânı*. G. 198.

Gazel 7 beyit olup mecmuada 5 beyit yazılmıştır. Mecmuada yazılmayan beyitler:
Hele ol ḳaşları ya oḳları peykânlarını // Sîneden çekmediler yüregi oynatmadılar
Biñ güzeller bulunur Yûsuf'a mânend amma // Bu ḳadar var ki bular kendülerin şat-
madılar

190. 1b, “yürütmediler” metinde “yürütmediler” şeklinde harekelenmiştir.

190. 1a, serv-ḳadler: lâle ḫadler D.

190. 2a, bezmine: mülkine D.

190. 2b, yine gül şöḫbetine: devr-i gül şöḫbetine D.

191 Ğazel-i Necâtî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Hatt-ı reyhân ile ol zîbâ ' izâr
Şanasın muşhafdur âyet-ber-kenâr
- [58b] 2 Hoş yaraşmışdur dehānuñda lebüñ
Anı yokdan var iden Perverdigâr
- 3 Yok hisâbındadur ağzuñla belüñ
Anları öpmekde kucmağda ne var
- 4 Şevk-i bezmüñle nice âh itmeyem
Şem' -i dil-sūzum başumda od yanar
- 5 Bir el öñdin olgör hâk-i kadem
Minnet itmedin Necâtî rûzgâr

192 Velehu eyzan [Ğazel-i Necâtî]

[mef' ülü fâ' ilätü mefâ ' ilü fâ' ilün]

- 1 Kaşuñ kemānı hālını iller kaçan bilür
Kıatı bağırlu olduğın anuñ çeken bilür

191. Ali Nihad Tarlan (1992). *Necâti Beg Dîvânı*. G. 99.

Gazel 7 beyit olup mecmuada 5 beyit yazılmıştır. Mecmuada yazılmayan beyitler:

Ağıza gelmiş şulu şeftâlûlar // Bâğ-ı hüsnuñ çağıdur ey gül-' izâr

Çeşm-i âhû dâğ-ı hasret gibidür // Leylî olmayınca Mecnûna şikâr

191. 2a, yaraşmışdur: yaratmışdur D.

191. 2b, cânı: anı D.

191. 5a, bir el: bir il D.

192. Ali Nihad Tarlan (1992). *Necâti Beg Dîvânı*. G. 156.

- 2 Cellâd-ı ğamzelerle dirilmek kolay mıdır
Öldürmege bir âdemi biñ dürlü fen bilür
- 3 Ağzın bıçaqlar açmaya şöhetde pistenüñ
Anuñ dilini ol leb-i şekker-şiken bilür
- 4 Ol câduvâne gözleri ben bildüğüm bu kim
Mekkâr u ğamze-zen durur anı bilen bilür
- 5 ‘Uryānlıĝ ile cānı çıķıpdur Necātī’nüñ
Tābūtı ħil‘ at u kefeni pīrehen bilür

193 Velehu eyzan [Ġazel-i Necātī]

[fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün]

- 1 Şīvesi her mīvenüñ luḡ ile bustānuñdadur
Fīnesi āħir zamānuñ çeşm-i fettānuñdadur
- 2 İy naşīhat eyleyen ben bī-dile dildār için
Hey ne derdüñ var senüñ gönülcüğün yanuñdadur
- [59a] 3 Derd ile çāk-i girībān eyleyen eller bugün
Rūz-ı maḡşerde senüñ ser-cümle dāmānuñdadur
- 4 Vaşl-ı yār olmayıcaķ saña ne dermān iy ğarīb
Ḥalk-ı ‘ālem tūtalum ser-cümle dermānuñdadur

192. 3b, leb-i, büt-i D.

193. Ali Nihad Tarlan (1992). *Necāti Beg Dîvânı*. G. 185.

193. 1a, şīvesi her mīvenüñ: mīvesi her şīvenüñ D.

193. 4a, ğarīb: gönül D.

193. 4b, tūtalum ser-cümle: tūtayın kim cümle D.

- 5 La' l-i cânân şevkine yansañ yaqılsañ n'ola kim
İy Necâtî âteş-i fûrkat senüñ cânuñdadur

194 Velehu eyzân [Ġazel-i Necâtî]

[mef' ũlü fâ' ilätü mefa' ilü fâ' ilün]

- 1 Câm-ı şarâb-ı 'ıŝkuñ ile Cem degül miyüz
Bezm-i ğamuñ şafâsına hürrem degül miyüz
- 2 Bâĝ-ı ruħunda dâne-i hâlũne iy perî
Meyl eylesek 'aceb midür âdem degül miyüz
- 3 Ger zerre-vâr itmeseñ ol âfitâba meyl
Bir zerreden bu yolda daħı kem degül miyüz
- 4 Bezm-i neşâta niçün iletmez bizi raķîb
Ceng-i ğamuñda nây ile hem-dem degül miyüz
- 5 Dil-ber cemâli vaşfın idelden Necâtiyâ
Üslüb-ı nazm içinde müselleme degül miyüz

195 Velehu eyzân [Gazel-i Necâtî]

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Aşılır dil karşıña ider ser-i zülfüñ heves
Gel murâdını vir ol bî-çârenüñ ipini kes
- 2 Yıllar ile yollar üstine düşüp hâk oldum âh
Bulmadum ol zülf-i ser-keş dâmenine dest-res
- 3 Tâl' atüñ mihri toğup mâhuñ batırdı çarhını
Kâmetüñ servi bitüp 'ar' arları düşürdi kes
- [59b] 4 Niçesi yanmaya gayret odına pervâne kim
Karşusına şerbet-i vaşl ile 'ış eyler meges
- 5 Hüsni devrinde ruḥ-ı zerd oldu ancak hâşılum
İşbu hırmenden Necâtî baña berg-i kâh bes

195. Ali Nihad Tarlan (1992). *Necâti Beg Dîvânı*. G. 245.

Gazel 7 beyit olup mecmuada 5 beyit yazılmıştır. Mecmuada yazılmayan beyitler:

Hîçe şaymaz gözlerümüñ bir yumub biñ dökdügin // Olmaz âhum yiline ol serv
mâyil bir nefes

Bi'llâh ey servüm giyâh-ı nâ-tüvândan çekme ser // K'ol kad-i ra' nâdan ancak
sâyedürür mültemes

195. 1a, asılır: asılıp; yıllar ile: yıllar oldu D.

195. 3a, batırdı çarhını: bitirdi işini D.

196 Velehu eyzân [Ġazel-i Necâtî]

[mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilün]

- 1 Kānlara döndi gözyaşı iy bî-vefā yetiş
Bir dürlü daḥı oldı geçen mā-cerā yetiş
- 2 Zülmetde kaldı ṭālib-i Mā'ü'l-Ḥayāt-ı ıṣṣ
İy Hızr-ı dil-nüvāz u Sikender-liḳā yetiş
- 3 Derdüm ḳatıdur āfet-i hicrān-ı yār ile
Dermān ḳıl iy ecel demidür gel baña yetiş
- 4 Ben derdmende itmiş idüñ va' de-i vefā
Luṭf eyle va' de irmedin iy dil-rübā yetiş
- 5 Hep ümmet-i Muḥammed olanlar esirgedi
Vaḳti durur Necâtî'ye gel Muṣṭafā yetiş

197 Ġazel-i Hilālî

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

- 1 Şalınan nāz ile ol serv-i ḥırāmān ancaḳ
Yürüyen şive ile āfet-i devrān ancaḳ
- 2 Senüñ iy mäh-ı cihān mihr-i ruḥuñ tábından
Ḥākde bencileyin çāk-i girībān ancaḳ

196. Ali Nihad Tarlan (1992). *Necâtî Beg Dîvânı*. G. 253.

Gazel 8 beyit olup mecmuada 5 beyit yazılmıştır. Mecmuada yazılmayan beyitler:

Pend-i refîḳ u ṭā' n-ı raḳīb aldı araya // Ortada zāyi' oldı dil-i mübtelā yetiş

Bir buse istedüm dil-i bīmāra güldi dost // Açıldı ey gönül der-i dāru'ş-şifā yetiş

Ḥıṣmum ğamuñda gāh elem oldı gehī ölüm // Al ellerinden eyle beni bir yaña yetiş

196. 1b, geçen: begüm D.

196. 4b, dil-rübā: bî-vefā D.

- 3 Göricek la' lüñ ışırdı gözüm iy ' arızı gül
Gülşen-i cānda biten serv-i hırāmān ancağ
- 4 Ne haber virdi ' aceb bād-ı şabā zülfünden
Sünbülün iy yüzi gül hāli perīşān ancağ
- [60a] 5 Devr-i haddinde Hilālī görinen hāl-i siyāh
Āfet-i halk-ı cihān fitne-i devrān ancağ

198 [Ġazel-i Hilālī]

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

- 1 Bülbül-i haste-dile kıлмаğa mekr ü āli
Geymiş ol gonce-i gül-çihre libās-ı āli

197. 3a, “Göricek” metinde “görücek” şeklinde harekelenmiştir.

- 2 Toldur sînesi keyfiyyet-i esrâr-ı şafâ
Şüfiyâ görme şağın cām-ı şarâb hâlî
- 3 Tiriñi gönder eyâ kaşî kemân murğ-ı dile
Uçmağa küyuña tâ kim ola per ü bâli
- 4 Yanar ol ‘arız-ı rengin ile bu zülf-i siyâh
Hâlden olsa n’ola şafha-i hüsni hâlî
- [60b] 5 Boynı bağılu kul eger olmaya dil kāküline
İy Hilâlî göreyin ola perişân hâlî

199 Ğazel-i Hilâlî

[fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilün]

- 1 Tur şalın gülşene gel nâz ile reftâr eyle
Gülşeni başına serv-i çemenün tār eyle
- 2 Qo beni derd ü ğamı yâr ile bîmâr olayın
Sen tabîbâ yûri var başuña tîmâr eyle
- 3 Zülfüne dâr ideyin kendümi Manşûr gibi
Tek beni sen şanemâ ‘aşîk-ı serdâr eyle
- 4 Dile uydum yoluña rûhı revân eylemedüm
Yiridür her ne iderseñ baña iy yâr eyle
- 5 Gele zâhid elün aç eyle temennâ Hâk’dan
Di Hilâlî’yi de bir hûba giriftâr eyle

199. 4b, “Yiridür” metinde “yeridür” şeklinde harekelenmiştir.

200 Ğazel-i Ğayretî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 N'eylerem ben gülşeni kûy-ı nigârum var yeter
Nağme-i bülbül ne lâzım âh u zârum var yeter
- 2 Gâh u geh tâb-ı teb-i hicrânı teskîn itmege
'Ârızı vaşfinda şî' r-i âbdârum var yeter
- 3 Tek gözüm seyr eylesün el kıanlu yaşumdan benüm
Kendü gam-ğânemde açılmış bahârum var yeter
- 4 Ğam degül olmazsa yirüm murğzâr-ı kûy-ı yâr
Anda dil adlu benüm bir murğ-ı zârum var yeter
- 5 Ğayretî'yem ben ne var yoğ ise fûls-i ağmerüm
Sînede iy Ğ'âce dâğ-ı bî-şümârum var yeter

201 Ğazel-i Figânî

[mef' ülü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün]

- [61a] 1 Ol Ğonce gül gibi tağılır Ğâre muttaşıl
Bülbül gerekse göñlüñi geñ tut gerek tarıl
- 2 Nağl-i ümîdüñ ister iseñ ber vire dilâ
Her sūya eşk-i cūyı revân eyle muttaşıl

200. Mehmed Çavuşoğlu - M. Ali Tanyeri (1981). *Ğayretî Dîvânı (Tenkidli Basım)*. G. 65.

200. 3a, tek gözüm seyr eylesün: seyr-i gülzâr eylesün D.

200. 4a, yirüm merğzâr-ı kûy-ı yâr: bizüm murğzâr-ı kûy-ı yâr M.

200. 5b, sinede: sinemde M.

201. Abdülkadir Karahan (1966). *Kanunî Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figânî ve Dîvânçesi*. G. 51.

- 3 Şāyed kenār ola saña ol serv-i hoş-ḥirām
İy dīde naqd-i eşki revān it dökil şaçıl
- 4 Cānuma geçdi çāresi iy kaşı yā diyü
Kaḅlu çıkaşdı sīnede ğamzeñ oqımı dil
- 5 Kaḅnūn-ı mihri diñlemez ol yād-ı dil-firīb
Sen nāleñi Fiġāñi gerekse hezār kııl

202 Ğazel-i Bākī

[mef' ūlü mefā' ilü mefā' ilü fe' ūlün]

- 1 Feryāduma ol kāmēt-i şimşād yetişmez
Beñzer ki anuñ ğuşına feryād yetişmez
- 2 Ser-menzile ' uşşāk irişür cümleden evvel
Ol mertebeye sa' y ile zühhād yetişmez
- 3 Āhumdan öñürdi yitişür kaḅuña eşküm
Germiyyet ile şöyle gider bād yetişmez
- 4 Yollarda kaḅur rāh-rev-i Ka' be-i maḅşūd
' Ömr āḅir olur mevt irişür zād yetişmez
- 5 Bu ' arşada Bākī niçe üstāda yetişdi
' Ālemde bu ğün aña bir üstād yetişmez

202. Sabahattin Küçük (1994). *Bākī Dīvānı*. G. 201.

202. 4a, Ka' be-i maḅşūd: Ka' be-i vaşluñ D

203 Ğazel-i Bâkî

[müfte' ilün mefâ' ilün müfte' ilün mefâ' ilün]

- 1 Güş senüñ haberlerüñ almağa olsa çâremüz
Kâş kulağumuz kadar eyleylerdi pâremüz
- [61b] 2 Çeşm-i sitâre gibi biz alçağa nâzır olmazuz
Himmetümüz büleddür kıddüñedür nezâremüz
- 3 Nevbet-i iştihârumuz bâm-ı felekde çalınur
Ğulgule şaldı ' âleme velvedür nekâremüz
- 4 Dilde hırâş-ı hâr-ı Ğam dîdede eşk dem-be-dem
' Arz olunur cenâbuña gizlümüz âşikâremüz
- 5 Dâğ-ı siyâh-ı sînemüz örtile mevc-i eşk ile
Bir gün ola ki Bâkîyâ görmeye kimse kıaramuz

204 Velehu eyzan [Ğazel-i Bâkî]

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Kızarur bâdeden ol nergis-i mestâne bizüz
Mey-i nâb içse gözi mâyil olur kıana [bizüz]
- 2 Çekemez kimse ayağum diyü lâf urma iñen
Sâkîyâ elleşelüm gel berü meydâne bizüz

203. Sabahattin Küçük (1994). *Bâkî Dîvânı*. G. 202.

203. 3b, velvedür nekâremüz: velvele-i nekâremüz D.

204. Sabahattin Küçük (1994). *Bâkî Dîvânı*. G. 205.

Bu gazelin redif kelimesi mecmuada “bizüz”, *Dîvân*'da ise “biraz” olarak yazılmış

- 3 Cāna kār eylesün dārū-yı kıttāl-i ğamı
Mey-i gülgün içelüm bārī ḥakīmāne bizüz
- 4 Behre-mend eyler idi būs-ı lebūnden cānı
Dönmese ṭursa eger ‘ahdine peymāne bizüz
- 5 Nice bir daġdaġa-i baḥş u cidāl ey Bākī
Varalum ‘iş idelüm meclis-i rindāne bizüz

205 Velehu eyzan [Ġazel-i Bākī]

[mef‘ ūlü fā‘ ilätü mefā‘ ilü fā‘ ilün]

- 1 Zülf-i nigāre şāne-veş olursa dest-res
Mikrāz gibi rişte-i peyvend-i ‘ömri kes
- 2 Kim gūş iderdi kıavline meclisde def gibi
Nāy olmayaydı nāle-i ‘uşşāka hem-nefes
- [62a] 3 Güftāra kıādir olsa eger çalmasa dili
Taḳrīr iderdi derd-i derūnum saña ceres
- 4 Bāzār-ı dehr içinde gözüme ṭoḳınmadı
Ḥāl-i ‘izār-ı yār gibi daḥı bir meges
- 5 Bākī hevā-yı ‘aşḳ ne müşkil belā imiş
Benden naşīḥat ister iseñ eyleme heves

205. Sabahattin Küçük (1994). *Bākī Dīvānı*. G. 209.

205. 2a, iderdi: ururdı D.

205. 4b, daḥı bir meges: anberin meges D.

206 Velehu eyzân [Ġazel-i Bâkî]

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Pür-hevâdur ney gibi ' aşkuñla tab' -ı pür-heves
Derd-i dilden bâ-ḥaber ' âlemde yoḡ bir hem-nefes
- 2 Çāk çāk itsün beni şemşir-i ġamzeñ şâne-veş
Zülfüne tek ' âkıbet olsun müyesser dest-res
- 3 ' Işkuñuñ deryâsına nisbet vücûd-ı kâ'inât
Mevc-i baḥr-i bî-kerân üzre bir avuç ḥâr u ḥas
- 4 ' Ākil oldur gelmeye dünyâ metâ' indan ġurûr
Müddet-i devr-i felek bir demdür âdem bir nefes
- 5 Devr elinden Bâkıyâ ġam çekme ' âlem böyledür
Gül naşib-i ḥâr u ḥas bülbül giriftâr-ı ḡafes

207 Velehu eyzân [Ġazel-i Bâkî]

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Şahn-ı ġülşen mülk-i Baġdâd oldı âb-ı cûy şaḡ
Yâsemenler şu yüzinde seyr ider mânend-i baḡ
- 2 Şahn-ı bâġı tıtdı encüm ġibi nergis şöyle kim
Mestler farḡ eylemez yirden göġi eyler ġalaḡ
- 3 Bir Ġülistân yazdı bir ay içre faşl-ı nev-bahâr
Lâle yir yir sürḡ olupdur sebze ḡaḡ şeb-nem nuḡâḡ

206. Sabahattin Küçük (1994). *Bâkî Dîvânı*. G. 211.207. Sabahattin Küçük (1994). *Bâkî Dîvânı*. G. 222.

- [62b] 4 Aldılar ol şem^ç -i bezm-ārâyı ağıyâr ortaya
Zâhir oldı nükte-i “lâ-ğayra illâ fi'l-vasağ”
- 5 Hatt-ı la^ç lin Bâkiyâ ol gonce-i nev-restenûñ
Seyr idenler didiler handânuñ olmağdur bu hağ

208 Velehu eyzân [Ġazel-i Bâkî]

[mefâ^ç ilün mefâ^ç ilün mefâ^ç ilün mefâ^ç ilün]

- 1 N’ola gelse dil-i mecrûha derd-i dil-rübâdan hağ
İder haste ne deñlü nâ-ümîd olsa devâdan hağ
- 2 Ġam-ı ıŝkuñ cihân mülkinde buldum şâdmân oldum
Kişi ğurbet diyârında idermiş âşinâdan hağ
- 3 Şafâ-yı câm-ı la^ç lüñden ne hâlet kesb ider şüfî
Ki tab^ç -ı bî-mezâğ itmez şarâb-ı dil-güşâdan hağ
- 4 Çerâğ-ı mâh-ı hüsnüñ karşı tutma çeşm-i ağıyâra
Gözüm nûrı ne deñlü eyleye a^ç mâ ziyâdan hağ
- 5 İlâhî tab^ç -ı Bâkî’den rüsûm-ı ğayrı mağv eyle
Ki ašlâ qalmaya qalbinde nağş-ı mâ-sivâdan hağ

208. Sabahattin Küçük (1994). *Bâkî Dîvânı*. G. 223.

Gazel 6 beyit olup mecmuada 5 beyit yazılmıştır. Mecmuada yazılmayan beyit:
Be-her tağdîr olur mâ’il güzeller ‘âşık-ı zâra // Tabîb olanlar elbette iderler mübte-
lâdan hağ

209 Velehu eyzân [Ġazel-i Bâkî]

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Şem' -i hüsünüdür viren halvet-serây-ı cāna lem'
Olamaz ol meclise hürşid-i ' âlem-tâb şem'
 - 2 Almağa âvâze-i pây-i semendün gūş-i cān
Kaldı yollarda nişân-ı pây-i esbün gibi şem'
 - 3 Yağdı nâr-ı fūrkat-i şehd-i lebün cān riştesin
Ağıdursam ğam degül şem' -i şeb-ārâ gibi dem'
 - 4 Top-ı âhumla ider hayl-i sirişküm ' âkıbet
Kal' a-i hicrânı kal' u leşger-i endühi kām'
- [63a] 5 Ġam şebinde Bâkiyâ besdür perişân-dillere
Hânkâh-ı ' ışk ara dâğum fetili şem' -i cem'

210 Velehu eyzân [Ġazel-i Bâkî]

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Sînesine yaqmada şem' -i ruhuñ şevk ile dâğ
Mâh-ı enver mihr-i ' âlem-tâbdan yaqar çerâğ
- 2 Bî-sütümü gülşen itmiş hün-ı çeşm-i Kūh-ken
' Āşıka sevdâ-yı vaşl-ı yâr ile dâğ üsti dâğ

209. Sabahattin Küçük (1994). *Bâkî Dîvânı*. G. 225.

209. 3b, ğam degül: tañ degül

210. Sabahattin Küçük (1994). *Bâkî Dîvânı*. G. 227.

210. 2b, dağ üsti dâğ: tağ üsti bâğ D.

- 3 Gül gibi ter-dâmene teşbîh iden kimdür seni
Yâsemen gibi cihânda alnuñ açuķ yüzüñ aç
- 4 Mâh-ı çarhı neydügin bilmek dilerseñ ol sevâd
Yaķdı yâre şunmağa devrân turunç üstine dâğ
- 5 Şem^ç-veş sūz-ı derūnıñ ^ç arz ider Bâķı^î saña
Yana yana ķalmadı bî-çârenüñ bağrında dâğ

211 Velehu eyzan [Ġazel-i Bâķı^î]

[fe^ç ilâtün fe^ç ilâtün fe^ç ilâtün fe^ç ilün]

- 1 Şeb-i târîķ görünür gözüme rûz-ı fırâķ
Dûd-ı âhumla meger tıldı ser-â-ser âfâķ
- 2 Yine bir ķaşı hilâlüñ sitemi çarhı gibi
Ķaddümi ķıldı kemer tākātümi eyledi tāk
- 3 Tıtdı ebrūña yüzün mihr-i ^ç izâruñla göñül
Ķıbleye ķarşu ķılır şanki şalât-ı işrâķ
- 4 Merd iseñ dehr-i denî mekrine meftün olma
Er odur kim vire bu pîre-zen-i dehre tälâķ
- 5 Bâķı^î'nüñ nâle vü zâriyle cihân tıldı yine
Yine var ise ^ç adü eyledi yârine nifâķ

210. 4a, mâh-ı çarhı neydügin bilmek: mâh-ı çarhı üzre nedür bilmek D.

211. Sabahattin Küçük (1994). *Bâķî Dîvânı*. G. 232.

211. 5a, tıldı yine: tıldı bugün D.

212 [Ġazel-i Bâķî]

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- [63b] 1 Hıa-ı ruhsâruña teşbîh idüp ey şüh senüñ
Bâğda ğonce biraz rişine ğuldi çemenüñ
- 2 Hıa-ı nev-ğaste kim ' arızuñ üzre ğorinür
Döndi dendâneleri şekline sîn-i semenüñ
- 3 Bâğda dürr-i ' Aden gibi yine yâsemenüñ
Cigerin deldi bugün şive-i çâh-ı zeķanuñ
- 4 Hele iy lâle-i sîr-âb-ı çemenzâr-ı cefâ
Bağrimuz yaķdı senüñ ğasret-i çâh-i
- 5 Elüñ irişmedi ol serve diyü ey Bâķî
Ta' n-ı teşnî-i belâsın çekerüz irişenüñ

213 Ġazel-i Figâni

[mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ülün]

- 1 Baña cevır eylese ol yâr ğoşdur
Velî luţf eylese şad-bâr ğoşdur
- 2 Beni nâzüklük ile öldürüp dir
Bunuñ ğibilere inkâr ğoşdur
- 3 Unut ğönlüm vişâli fikrini sen
Nite kim yâr ile ağyâr ğoşdur

212. Sabahattin Küçük (1994). *Bâķî Dîvânı*. G. 248.

212. 5b, şa' n-ı teşnî: şa' n u teşnî D.

213. Bu gazel *Figânî Dîvânı*'nda yokur.

4 Göñül cân virme hercâyî nigāra
Bilürsün bunlara dīnār hoşdur

5 Fiğānī ' arz-ı hāl itmege yāre
Görince luṭf ile iş' ar hoşdur

214 Velehu eyzan [Ġazel-i Fiğānī]
[mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün]

1 Murādı göñlümün senden vefādur
Ki ol cevri ile çoğdan mübtelādur

[64a] 2 Benüm her hālümü hāl-i siyāhuñ
Bilür bilmezlenür yüzi qaradur

3 Kimün kim bir büt-i sīmīni yoğdur
Eger şāh-ı cihān ise gedādur

4 Meges el açuban zārīliğ eyler
Murādı hālīñe dilde du' ādur

5 Açar şudur meger göñlün Fiğānī
Ki her serve açar göñül belādur

213. 4b, "Bilürsün" metinde "Bilürsin" şeklinde harekelenmiştir.

214. Abdülkadir Karahan (1966). *Kanunî Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Fiğânî ve Divânçesi*. G. 26.

215 Velehu eyzan [Ġazel-i Figâni]

[mef' ūlü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ūlün]

- 1 Ruhsârelerüñ zülfüñ için itdi şehâdet
Bir dîni qaradur ki ider şemse ' ibâdet
- 2 ' Anķâ-yı dilem seyr-i cihâna heves itmez
Menzil-geh olalıdan aña Ķâf-ı kanâ' at
- 3 Bir gün sen eger külbe-i aḫzânuma gelseñ
İy serv-i muḫarrer ḳopar ol demde ḳıyâmet
- 4 Şol hükm-i hümâyûna cemâlündeki zülfeyn
' Anberle yazılmış iki ' unvân-ı melâḫat
- 5 ' Ālemde bu beş beytüñ ile ḳal' a-i şî' re
Urduñ be Figâni yine bir ṭöp-ı belâgat

216 Velehu eyzan [Ġazel-i Figâni]

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 İy sehî-ḳad ğam-ı zülfüñle perişân-ḫâlem
Sâye-veş ḫâkde üftâdeyem ü pâ-mâlem
- 2 Didüm iy âh nesin zâviye-i gerdûnda
Baş açuḳ yalın ayaḳ didi ki bir âbdâlem

215. Abdülkadir Karahan (1966). *Kanunî Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figânî ve Divânçesi*. G. 4.

216. Abdülkadir Karahan (1966). *Kanunî Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figânî ve Divânçesi*. G. 59.

- [64b] 3 Pây-mâl olduğına ʿ âşık-ı sevdâ-zedeler
Başda ol zülf-i siyâhuñ dir imiş ben dâlem
- 4 Ğam-ı haţtuñla olan âha disem kimsin sen
Ravza-i çarĥda řāvūs-ı zümürüd-bâlem
- 5 Şeb-i hicrânda Fiğânî bu kıara baĥtumdan
Kâkül-i yâr gibi ĥayli müşev-veş-ĥâlem

217 Velehu eyzan [Ğazel-i Fiğânî]

[mefâʿ ilün feʿ ilâtün mefâʿ ilün feʿ ilün]

- 1 Kıaşuñ yanındağı ĥâlün degüldür iy meh-rû
Sitâredür kim olupdur hilâle hem-pehlû
- 2 Şemîm-i kâkülün almış nesîm-i gülşende
Dimiş ki sünbüle sen de emânet olsun bu
- 3 ʿ Arađdan eyledi çün dâmenini zülfüñ ter
Tutar kıurutmağa nâr-ı ʿ izâruña kıarşu
- 4 Diyâr-ı dilden eger kim geçerse peykânüñ
Di câna uğrasun elbetde iy hilâl-ebür
- 5 Fiğânî yaşuñı dök rüz-ı hecr-i zülfüñde
Aķ aķçe kıara gün için durur meşeldür bu

216. 5b, ĥayli: şöyle D.

217. Abdülkadir Karahan (1966). *Kanunî Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Fiğânî ve Dîvânçesi*. G. 73.

217. 4b, elbetde iy hilâl-ebür/iy kıaşı yâ kemân-ebür D.

218 Velehu eyzan [Ġazel-i Figâni]

[mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilün]

- 1 Yilsün yoluñda yıllar ile dil şabā gibi
Görsün cefā-yı cānuma cānā vefā gibi
- 2 Her gün güneş kapuñda yüzün toprağa sürer
Sen māha olup bencileyin mübtelā gibi
- 3 Çokdur cihānda hüsn ile meşhūrlar velī
Yoçdur kemāl-i hüsn ile sen meh-liķā gibi
- [65a] 4 Ben ağlaram didüm ço cefāyı vefālar it
Sen güldüñ ol söze gülişüñden vefā [gibi]
- 5 Görđi Figāni rā řaşuñı fikr idüp didi
Ķaddüm benüm iki büken āħir bu Rā gibi

219 Velehu eyzan [Ġazel-i Figâni]

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Kūy-ı dil-berden yaña iy dil revān ol her gice
İşiginde itlerine mihmān ol her gice

218. Abdülkadir Karahan (1966). *Kanunî Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figâni ve Divânçesi*. G. 100.

218. 1b, cefā-yı cānuma: cefāñu cānına D.

218. 2a, toprağa: yirlere; olup: ol da D.

218. 3b, kemāl-i hüsn: kemal-i şun' D.

218. 4a, ağlaram: ağladum D.

218. 4b, vefa: rızā D.

218. 5b, benüm iki büken: iki büken benüm D.

219. Abdülkadir Karahan (1966). *Kanunî Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figâni ve Divânçesi*. G. 81.

- 2 Ol melek gündüz görünmez cennet-i kûyında çün
İy kamer t̄āk-ı felekde d̄ide-bān ol her gice
- 3 Sen ğubāruñ başına gün t̄oĝmak isterseñ gönül
Yüz sürüp izine ħāk-i āsitān ol her [gice]
- 4 Seg raķīb-i kāfiri öldürmek isterseñ dilā
Küşe-i ķūyında t̄iĝ ile nihān ol her gice
- 5 İy Fiĝānī cidd ü cedd eyle iriş cānāneye
Şoĥbet-i ħāş eyleyüp sen cāna cān ol bu gice

220 Velehu eyzan [Ġazel-i Fiĝānī]

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Gerçi bülbüldür fiĝān itmekde üstādum benüm
Līk başmışdur anı iy ğonce feryādum benüm
- 2 Ol kadar seng-i sitem urduñ dil-i mecrūħuma
Döymeye taşdan demürden olsa bünyādum benüm
- 3 La' lüñi koyup eger meyl eyler isem sükkere
Ķalmaya aĝzumda iy şirīn-dehen dadum benüm
- 4 Şol kadar seyr eyledüm ' ışkuñ beyābānında kim
Kendü şehrūmden bilür bir kimse yoĝ adum benüm

219. 3b, ħāk-i: pāy-i D.

219. 4a, seg: ol D; dilā: gönül D.

220. Abdülkadir Karahan (1966). *Kanunî Sultan Süleyman Çaĝı Şairlerinden Fiĝânî ve Dîvânçesi*. G. 54. (Bu gazel mecmuada iki kere yazılmıştır. Bkz.: G. 102).

- [65b] 5 Pîr olası nev-cüvânuñ koma elden kıaddini
Togrı yoldur iy Figânî saña irşâdum benüm

221 Velehu eyzan [Ġazel-i Figânî]

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Vādî-i ğamda benem Mecnün gibi nâ-şâd olan
Bî-sütün-ı ğamda dil tıflı durur Ferhâd olan
- 2 Vâmık u Ferhâd u Mecnün ancak añlar kıadrimi
Bilür üstâduñ cihânda kıadrimi üstâd [olan]
- 3 Câm-ı mey tesbîhüm ü mey-ğânedür Beytü'l-ğarâm
Nâm-ı dil-berdür zebânumda hemân evrâd olan
- 4 Mescid olmaz ise zâhid ħâzıruñ mey-ğâne lîk
Neylesün nitsün cenâb-ı dil-rübâdan yâd olan
- 5 İy Figânî'ye naşîğat eyleyen gel fâriğ ol
Pîr pendin eslemez rüsvâ-yı mâder-zâd olan

222 Ġazel-i Murâdî

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

- 1 Firâkuñdan ciger yandı eyâ dil-ber kebâbâsâ
İki gözden ağıar yaşum benüm câm-ı şarâbâsâ

221. Abdülkadir Karahan (1966). *Kanunî Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figânî ve Dîvânçesi*. G. 64. 94.

221. 2a, kıadrimi: derdümi D.

222. H. Ahmet Kırkılıç, (2015). *Murâdî Dîvânı (İnceleme-Tenkili Metin)*. G. 52.

- 2 Fiğân u nâleme âheng ider gülşende bülbüller
İder sînem benüm nağme begüm çeng ü rebâbâsâ
- 3 Teraḥḥum kı1 iki mîzâb-ı çeşmünden ağan yaşı
Güzellük pâydar olmaz cihânda âsyâbâsâ
- 4 Nazar kı1 kîmyâ-yı vaşl ile ben ḥâk-i bî-ḳadre
Nice bir ḥâk-i zilletde olam yârâ şarâbâsâ
- 5 Şeb-i hicrânda nâ-peydâyem iy meh-rû ‘ inâyet kı1
Bu zerre ḳadre pertev şal ḥabîbüm âfitâbâsâ
- [66a] 6 Semend-i ḥüsnüni sürdükçe meydân-ı zarâfetde
N’olaydı pâyuña yüzüm süreydüm ben rikâbâsâ
- 7 Murâdî üstine gel sâye şalgıl iy hümâ-sâye
Fîrâḳuñ nâzını çekmekden olmışdur zübâbâsâ

223 Ğazel-i Bâkî

[fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilün]

- 1 Bâğ pür-nâḳş ü nigâr oldı bahârı severin
Mâyilem naḳşına ğâyetde nigârı severin
- 2 Dağlarla bedenüm bulsa n’ola naḳş-ı peleng
Ben ol âhü-beçe-i şîr-şikârı severin

222. 4a, kı1: şal D.

222. 5a, meh-rû: mihr ü D.

222. 6a, ḥüsnüni: ḥüsnumi D.

222. 7b, nazını: bârını D.

223. Sabahattin Küçük (1994). *Bâkî Dîvânı*. G. 385.

- 3 Yağma dâğum göricek sen de beni iy şūfī
Severin neyleyin ol lâle-‘ izāri severin
- 4 Bāde-i şāf-ı şafā-bahşda hayrānam ben
Ne küdüret götürür dil ne ğubāri severin
- 5 ‘Āşıkuñ rakşda hem-pālarıdur dest-efşān
Bākiyā anuñ için serv ü çenāri severin

224 Ğazel-i Gedā

[fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün]

- 1 Koçmak ister yine dil sen gül-i nāzük-bedeni
Öpmek ister ruḡ-ı la‘ li leb-i ğonce-deheni
 - 2 Düşüben ‘ işkuña tā rüz-ı ezel sevdi gönül
Sev anı cān ile sen de seni cāndan seveni
 - 3 İşigüñden beni dūr eyleme gitmez kuluñam
Luṭf it öldürme şehā yoluña cānın vireni
 - 4 Ne revādur reh-i ‘ işkuñda ayaklar beni ğam
Dest-ġir ol tut elin koma ayakda kalanı
- [66b] 5 Ğam-i hicrān ile dil hastesi olmuş bu Gedā
İrişür aña şifā ger çoçasın sīm teni

225 Ğazel-i Enverî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 N'ideyin şahn-ı çemen seyrini cânânum yok
Bir yanumca şalınur serv-i hırâmânum yok
- 2 Emdürür gerçi lebin vaşlına cânlar virene
Leb-i cân-baḥşuñı emsem dimege cânum yok
- 3 Nice da' vet ideyin sen perîyi dâyireye
Ḥâtem-i la' l gibi mühr-i Süleymânum yok
- 4 Bağrumuñ başına dâğ-ı ğamuñ odlar yaqalı
Kaldum ayakda qara başuma dermânum yok
- 5 Enverî gülşen-i kûyuñda fiğân[ın] eyler
Dime iy ğonce-dehen bülbül-i nâlânum yok

226 [Ġazel-i Ķabûlî]

[mef' ũlũ mefâ' ilũ mefâ' ilũ fe' ũlũn]

- [67a] 1 Gel meclis-i ħaş idelũm aġyârı getürme
Gel gül gibi tenhâ olalum ħârı getürme
- 2 Dünyâ ġamını añma kemâl ehline iy dil
Pâkân-ı şafâ õñine murdârı getürme
- 3 Ol gözleri mestũñ ħaberin ' aġla tıyurma
Mestânelerũñ bezmine huşyârı getürme
- 4 Fikr-i leb-i la' lũñ idene ħazzuñı añma
Mey-ħ'ârelerũñ yanına esrârı getürme
- 5 Vaşf itme bize ħançer-i dildârı Ķabûlî
' Āşıkırlarũñ arasına dil-âzârı getürme

227 Ġazel-i Liyâķî

[fâ' ilâtũn fâ' ilâtũn fâ' ilâtũn fâ' ilũn]

- 1 İçeli ' ıřķuñ meyin sâķî ne ħoş-ħâl olmuşuz
Ĥasret-i la' l-i lebũñle fâtıru'l-bâl olmuşuz
- 2 Şöyle şâf olduķ ki ħalmadı kũdüretten eşer
Niçe niçe miġnet ocaġında bir ħâl olmuşuz
- 3 Şerġa şerġa dâġ ile zeyn olsa cismũm tañ mıdur
Tekyegâh-ı ġamda yıllardur ki âbdâl olmuşuz
- 4 Tîġuñ ' uryân geldüġiyçũn sîneme cân almaġa
Cism-i sürġ ile biz aña câme-i âl olmuşuz

- 5 Degme bir nâ-dâna keşf itme Liyâķî rāzuñı
Sırr-ı ıŖķı açmadan bir niçe kez lâl olmuşuz

228 Ğazel-i Ğudâyi

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Ğsitānuñdan cüdā Ŗanma ki hoş-ĥāl olmuşuz
Geçmişüz cān u cihāndan fāriĝu'l-bāl olmuşuz
- [67b] 2 Jeng-i ĝamdan ħalbümi Ŗarrāf-ı ıŖķuñ kıldı Ŗāf
Nār-ı firķatde hezārān eriyüp ħāl olmuşuz
- 3 Nār-ı ĥasret yaķdı cānum eyledi Ferhād-ı ıŖķ
Küh-ı ĝamda lāle-veŖ eŖķ ile āl olmuşuz
- 4 'Aĝlumı ħaddüñ ĥayāli itdi ĥayrān-ı ebed
Kūy-ı ıŖķuñda Ŗehā Ŗevķ ile ābdāl olmuşuz
- 5 İy Ğudāyi sırr-ı rāz añlar kimesne bulmayup
Dem çeküp künc-i fenāda Ŗabr ile lâl olmuşuz

229 Velehu eyzan [Ğazel-i Ğudâyi]

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Tā kıyāmet iy felek senden geçer mi kīnemüz
Tīĝ-i hicrān ile pāre pāre itdüñ sīnemüz
- 2 Gün cemālin levĥ-i dilde seyr iderdüm ol mehüñ
Dür itdüñ dīdeden oldı Ŗikest āyīnemüz

228. Bu gazel *Ğudāyi Dīvāni*'nda yoktur.

- 3 Sen şafâ vü zevk u 'îş u 'işret ile ol bizüm
Derd ü gam miḥnet belâ ḥasret olupdur ç̄inemüz
- 4 Eşk-i ḥûn ile cihânı ğarḳa virdüm dil-berâ
Var ise deryâ-yı ḥûndur dilde hep genc̄inemüz
- 5 Āsitân-ı yâr olur başuma bālîn ḥ'âbda
Hem-ser olursa Ḥudâyî devlet-i d̄ir̄inemüz

230 Ğazel-i Ḥudâyî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Cân u dildendür bizüm nefsi-le 'îme k̄inemüz
Dest-i z̄ulmünden anuñ mecrûḥ olupdur s̄inemüz
- 2 Sırr-ı vaḥdet keşf olur mı dilde k̄îl u k̄âl ile
Mâ-sivâdan olmadı bir laḫza pāk âȳinemüz
- [68a] 3 Ḥırmen-i 'ömri d̄uketdi ḥud' at-i mûş-ı hevâ
'Arşa-i maḥşerde r̄üsvâluḳ olupdur ç̄inemüz
- 4 Dilleri z̄ulm u sitemle eyledüñ cümle ḥarâb
Oldı 'ışyân u cinâyet ḥazrete genc̄inemüz
- 5 Nâdim olmışdur Ḥudâyî p̄ir olup her cürmden
Sen ḳabûl eyle Ḥudâyâ tevbe-i d̄ir̄inemüz

230. Bu gazel *Ḥudâyî Dîvânî*'nda yoktur.

231 Ğazel-i Ṭab'î

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Yok mıdur şāhā ' aceb bu iftirāka çāreler
Vaşluña cānlar virürler ' āşık-ı bî-çāreler
- 2 Tîr-i ğamzeñ doğunaldan iy kemān-ebrū senüñ
Zahm-ı peykān ile sinem toptoludur yāreler
- 3 Ber-murād it a begüm seyr itdüginde kūyuñı
Āsitānuñ sāyesinde ' āşık-ı āvāreler
- 4 Dil virelden iy şanem ' ışkuñ yolında şıdık ile
Baş u cānı kıomışam ger hāke kıanum kıaralar
- 5 Ṭab'î bir āşüfte-dil divānedür kim dostum
' Işkuñ içre kimse yokdur pāyesine varalar

232 Ğazel-i Muhibbî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 ' Ārizuñ ' arz eyleyüp baña ' aceb āl eyledüñ
Dağıdup şabr ile ' aqlum beni bed-ḫāl eyledüñ
- 2 Çeşm-i mestüñ raġbet eyler ehl-i ' ışkuñ kıatline
Bilmezem n'olduñ baña geldükde ihmāl eyledüñ
- 3 Āteş-i hicrāna yakduñ ' ākıbet ben ' āşıkı
Ḫālîş itdüñ ğıll u ğışdan zer gibi kıāl eyledüñ

232. Coşkun Ak (1987). *Muhibbî Dîvânı*. G. 1594.

232. 2b, bilmezem: bilmedüm D.

- [68b] 4 Göz arasın all idüp bezer ki yazdu nameyi
Görmege dildarı bu nev ile irsl eyledü
- 5 Rah-ı ıunda bilür misin Muibb'yi eha
Dermend itdü ser-i kuyunda bdl eyledü

233 azel-i Muibb

[fe iltn fe iltn fe iltn fe iln]

- 1 Pend gu itme dil alma ele yr etegin
o ne dirlerse disnler dutagr yr etegin
- 2 Baa her demde gelür minet ü am derd ü ana
Mükil idür kii kim tuta sitem-kr etegin
- 3 Müdde damen-i dildra irise ne aceb
anda kim aıla gül tatar anu ar etegin
- 4 Habda yri görüp fırsat ile bsesin al
Uyanup ıma gelürse oma inkr etegin
- 5 İy Muibb ben demde vef almadı i
Sen de Mecnn-ıfat tt yri tglar etegin

233. Cokun Ak (1987). *Muibb Dvn*. G. 2173.

Gazel 6 beyit olup mecmuada 5 beyit yazılmıtır. Mecmuada yazılmayan beyit:
Yüz sürüp pr-i muan ıdmetine ttma akın // Hnkh ire varup zhid-i mekkr
etegin

233. 2a, minet ü am derd ü ana: derd ü bel minet ü am D.

234 Ğazel-i Hîşâlî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Ehl-i hâle zâhidâ dervîş iseñ rindâne baķ
Merd iseñ meydân-ı ' ışķuñ mûrına şîrâne baķ
- 2 Gör ne şûret gösterür naķşında naķķâş-ı ezel
Ķalbüñi pâk it dilâ âyîne-i devrâna baķ
- 3 Merd-i meydân-ı belâ-perverseñ iy dil dâyimâ
Bu zen-i dünyâya meyl itme aña merdâne baķ
- 4 Tâlib-i mâ'î'l-ḥayât-ı cüy-ı ' ışķ ol zâhidâ
Hîzr'ı bul zûlmetde ḳalma çeşme-i ḥayvâna baķ
- [69a] 5 Zerre-i güm-geşteye pertev şalan ḥurşîdi gör
Ķatre-i nâ-çîzden mevc eyleyen ' ummâna baķ
- 6 Maṭla' -ı şems-i ezeldür mażhar-ı ' ayn-ı cinân
' Âlem-i kübrâ dilerseñ nüşḥa-i insâna baķ
- 7 ' Âlem-i milk-i beķâyâ iy Hîşâlî baş ḳadem
Yüz çevir dâr-ı fenâdan cisme baķma câna baķ

235 Ğazel-i Nihânî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Yanmağa ' ışķ odına pervânenüñ pervâsı yok
Nâr-ı ' ışķa nûr olmaķdur daḥı sevdâsı yok

235. Ayhan Yakşı (1993). *Nihânî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni*. G. 80.

235. 1b, olmaķdur: olmaķdan D.

- 2 Bendeylem şol terk ü tercrîd-i fenâ ehline kim
Göñlinüñ âyînesinde zerrece gam pası yok
- 3 Düşmişem bir pâdişâh-ı lâ-yezâlün 'ışkına
Kim aña hergiz nazîr olur degül hemtâsı yok
- 4 Añma hâlin 'âşık-ı didâr olan üftâdenün
Yârdan her ne gelürse yüz çevirmez lâsı yok
- 5 Cānuñı bezl it şaķın cānāndan itme dirîğ
'Āşıkun cānāneye cān virmeden evlâsı yok
- 6 Hûk-i dergāhına yüzün sür nihānî it niyâz
Senden özge kullarından bende-i ednâsı yok

236 Ğazel-i Bâkî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Dili al ey büt-i Çîn hayruña bir deyr eyle
Saña bir buseye şatduk yüri var hayr eyle
- 2 Baħr-i sîm-âb yaşum zevraķ-ı la' lîn çeşmüm
Gel deñiz yüzlerin ol zevraķ ile seyr eyle
- [69b] 3 Nefesün rûh virüp tâ ola murğ-ı bāmuñ
Ey Mesîhâ-dem ölürsem gilümi tayr eyle
- 4 Cānı def' eyle dilâ gelse hayâl-i cānān
Şoħbet-i hâş idelüm hāneyi bî-ğayr eyle

235. 5a, cānıñı bezl it şaķın: cānıñı ey dil şaķın D.

236. Sabahattin Küçük (1994). *Bâkî Dîvânı*. G. 433.

- 5 H̄ayra gir dilde yir it diñle sözin Bâkî'nüñ
Dili al ey büt-i Çîn h̄ayruña bir deyr eyle

237 Ğazel-i Bâkî

[fe' ilätün fe' ilätün fe' ilätün fe' ilün]

- 1 Nem-i eşkümler gönül dāğı dem-ā-dem tāze
Gül-i ruhsāruñ ile gülşen-i 'ālem tāze
- 2 Tāzeler derd-i dili miḥnet-i eyyām-ı firāk
Dāğın abdāluñ ider mäh-ı Muḥarrem tāze
- 3 Rūz-ı hecrinde güler dāne-i eşküm göricek
Berg-i güldür ki tutar ḳatre-i şeb-nem tāze
- 4 Sīneden ḳan bulaşık penbe-i dāğım ḳopıcaḳ
Şimdi ḳopmış gül-i nesrine döner tamtāze
- 5 Olıcaḳ ḥüb gönül virmege 'irfān ehli
Şi' r-i Bâkî gibi hem ḥüb gerek hem tāze

238 Ğazel-i Bâkî

[fe' ilätün fe' ilätün fe' ilätün fe' ilün]

- 1 Levḫ-i ḥātırda ḥaṭuñ naḳşımı yazmaḳ 'amelüm
Künc-i ḥalvetde senüñ fikr-i lebüñdür emelüm

236. 5b, ḥayruña: ḥayrıma D.

237. Sabahattin Küçük (1994). *Bâkî Dîvânı*. G. 454.

238. Sabahattin Küçük (1994). *Bâkî Dîvânı*. G. 332.

Gazel 6 beyit olup mecmuada 5 beyit yazılmıştır. Mecmuada yazılmayan beyit:

Benem ol şāḫ-ı nihāl-i çemen-i miḥnet kim // Mīve-i ma' rifet ü fazl u hüner bükdi bilüm

- 2 Yitişinceydi hemân derdine ben bîmâruñ
Mîve-i vaşlına yâruñ n'ideyim irmez elüm
- 3 Bülbülün medh idüp ol şüh-ı gül-i ter didügi
Bir 'ömür dörpisdür kıddüne nisbet güzelüm
- [70a] 4 Âdemün ehl-i riyâ sözleri kıanın kıurıdur
Sâkıyâ taldur'a şol kıan olacagı içelüm
- 5 Bâde-i mihr ü vefâ sâğarıdur ey Bâkı
N'ola devr eyler ise bezm-i cihânı ğazelüm

239 Ğazel-i Bâkı

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Yâd ider lebleri yanında nebâtuñ adın
Var ise bilmez o şîrin-dehen ağızı dadın
- 2 Zülfünün kıaldı gönül murğı Kıarabâğ'ında
Ruĥunuñ görmege 'azm itmiş iken Bağdâd'ın
- 3 Beni öldürmedügin merĥametinden şanmañ
Ĥoş olur ĝuş idicek ĥasteler[ün feryâdın]
- 4 Cur' a-i câmın eger şunsa yitişdürmek olur
Pîr-i deyrün nice terk eyleyelüm irşâdın

238. 3a, şüh: şâĥ D.

239. Sabahattin Küçük (1994). *Bâkî Dîvânı*. G. 374.

239. 3b, Köşeli parantez içindeki metin mecmuada yoktur. *Dîvân*'dan tamamlanmıştır.

239. 4a, "yitişdürmek" metinde "yetişdürmek" şeklinde harekelenmiştir.

- 5 Kesilüp şoĥbet-i aşĥâb-ı riyâdan Bâķî
Kesmedi pîr-i ĥarâbatdan istimdâdım

240 Ėazel-i Necâtî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Gülşen-i ' ışkuñda âh u nâle bülbüldür baña
Sînem üzre zaĥm-ı peykânuñ kızıl güldür baña
- 2 Dem-be-dem bülbül gibi ben zâr zâr ağlayayım
Sen ferâgat gülşeninde ' âlemi güldür baña
- 3 Eşk-i sîm ü rûy-ı zerdin incine şanma beni
' Işk yolında begüm bunlar tecemmüldür bana
- 4 ' Ārız-ı ruĥsâr-ı zülfüñ iy leĥâfet gülşeni
Biri gül biri ĥaranfûl biri sünbüldür baña
- [70b] 5 İy Necâtî nice şabr idem ki dildâruñ işi
Gâh nâz u geh tekebbür geh teĥâfüldür baña

240. Ali Nihad Tarlan (1992). *Necâtî Beg Dîvânı*. G. 15.

Gazel 7 beyit olup mecmuada 5 beyit yazılmıştır. Mecmuada yazılmayan beyitler:
Dem-be-dem benlik şarâbı çoĥusun def itmeĥe // Vaşf-ı ĥâlüñ düşmez ağzumdan
ĥaranfûldür bana

Vaşf-ı ĥâlüm nâme nice ' arz ide dildâra kim // Bâb-ı ' ışkuñ degme ĥarfi bir teressül-
dür bana

240. 4a, ' ârız-ı ruĥsâr-ı zülfün: ' ârız u ruĥsâr ü zülfün D.

241 Ğazel-i Dervîş Paşa

[mef' ūlū mefā' ilūn mef' ūlū mefā' ilūn]

- 1 Tūbā boyuña bende serv-i çemen olmışdur
Reyhān haṭuña hayrān müşg-i Ḥoten olmışdur
- 2 Bezm-i ruḥı devrinde ol sākī-i meh-rūnuñ
Biñ zāhid-i şad sāle tevbe-şiken olmışdur
- 3 Ya' kŭb-ı dilūñ ḥüzni zāyil neden olsun kim
Cān Yūsuf'ınuñ piri çāh-ı zekān olmışdur
- 4 Gözyaşı ile n'ola eylerse vuzū ' aşık
Tāsı felegüñ iy meh aña legen olmışdur
- 5 Dürc-i leb-i la'line reşk eyleyeli her dem
Bu eşk-i güher-bārum dürr-i ' Aden olmışdur
- 6 Biñ diḳkat it ağızına bir noḳtaca görünmez
Hem-dem bugün ol bezme şāh-ı zamān olmışdur
- 7 Dervîş hayāli ḳo dursun n'ola eşkümde
Bu lü'lü-i şehvāruñ deryā vaṭan olmışdur

242 Ğazel-i Dānişī

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilūn]

- 1 Naḳşımı Ferhād u Şirīn'üñ ki taḥrīr itdiler
Ehl-i ' işkuñ ḥālını sen şāha taşvīr [itdiler]

242. Kopuk yapraklardan dolayı gazelin 3. beyittten sonraki beyitleri eksiktir.

- 2 Bir nigāra h̄vābda mālīk olup vaşl olmışın
Dostum sen Yūsuf-ı Şāni'yle ta' b̄ir itdiler
- 3 Mümkin olmadı ki gülşende gide faşl-ı h̄azān
Def ine gerçi çenār u serv elbir itdiler
- 4 ...
- 5 ...

243 Ğazel-i Veysî

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 ...
- 2 ...
- [71a] 3 Gedā-yı seng ü h̄āk āgeştesi gerdüne baş egmez
Esīr-i bend-i mey-hāne şeh-i şāhib-serīr ancak
- 4 Emīr-i kām-rān olmasa kām alınsa dil-berden
O sultān-ı ser-āmed hayli h̄üb ammā emīr ancak
- 5 Seni gördükde bildi maḫlab-ı a' lāñı iy Veysî
Dil-i 'āşık-nevāzı vākıf-ı sırr-ı zamīr ancak

243. Kopuk sayfalardan dolayı gazelin baştan iki ya da daha fazla beyti eksiktir.

244 Ğazel-i Ğuşû'î

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

- 1 Dilâ tenler delüp dil almada dil-ber dilîr ancağ
Kemândur қаşları müjgânı zehr-âlûd-ı tîr ancağ
- 2 Cemâli tâbına tâğat getürmez dîde dildâruñ
Bağılmaз rüy-ı pür-envârına mihr-i münîr ancağ
- 3 Ne ğam ayağına güp güp düşerseñ sâķî-i dehrüñ
Ziyâ üftâdegâne bezm-i ğamda dest-gîr ancağ
- [71b] 4 Leb-i şîrîninüñ dil küh-ı ğamda oldı Ferhâd'ı
Terahhüm itmeyüp redd itmek olmaz bir faķîr ancağ
- 5 Ğuşû'î ' âlem-i ıtlâķa baksañ bir mücerred yok
Kemend-i zülf-i yâre her kimi şorsañ esîr ancağ

245 Ğazel-i Rahmî

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

- 1 Ne қанлар dökdügin ' arz itse çeşm-i yâre âl añlar
Tenüm ğamdan hilâle döndi dirsem bir һayâl añlar
- 2 Ğadîş-i ' ışķı benden şor ne bilsün zâhid-i nâ-dân
Rumûzın bu mu' ammânuñ mücerred ehl-i һâl añlar

245. Fatih Tıĝlı (2006). *Bursalı Rahmî Çelebi ve Dîvânı*. G. 69.

Gazel 7 beyit olup mecmuada 5 beyit yazılmıştır. Mecmuada yazılmayan beyitler:

Belâ bezminde zâr olsam ' aceb mi çeng ü nây-âsâ // Қanı bir merd-i қâbil bu
cihânda kîl ü қâl añlar

Vücüb-ı vâcibüñ mâhiyyetin idrâk iden ' ârif // Ğaķîķatde zühür-ı mümkinâti hep
zılâl añlar

- 3 Fenâ bezminde Cem keyfiyyetin cām-ı maḥabbetde
Ḥarābāta düşüp şūrīde-ḥāl olan ricāl añlar
- 4 Gözüm merdümlerinüñ ‘ aksi düşmişdür leṭāfetden
Ruḥuñ mir’ātına qarşu görenler anı ḥāl añlar
- [72a] 5 Süḥan bezminde Cāmī’yem bugün keyfiyyet-i ḥālüm
Ḥayālāt-ı kelāmum Raḥmiyā ancak Kemāl añlar

246 Ğazel-i Dervīş Paşa

[mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün]

- 1 Bahār oldı açıldı gülşene cānāneler şimdi
Nice tursun kişi zindān olupdur ḥāneler şimdi
- 2 Yoluñda ḥāk olup pāyuña yüzler sürmek isterler
Ayāğ üzre anuñçün tıramaz mestānler şimdi
- 3 N’ola Mecnūn olup cūlar ‘ aceb mi bend tıtmazsa
Bahār eyyāmı geldi cūş ider dīvāneler şimdi
- 4 Cem ü Dārā gibi şāhuñ ser ü tacıydı evvel
Ḥarābāt-ı muğānda sürdüğüñ peymāneler şimdi
- 5 Ḥasen unıtdı ‘ ālem kışsa-ı Mecnūn u Ferḥād’ı
Benüm derdüm durur hep söyleyen efsāneler şimdi

247 [Ġazel-i Dervîş Paşa]

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

- [72b] 1 H̄arāb-ı çeşm-i maḥmūruñ olup mestāneler şimdi
İderler nūş-ı la' lūñ yādına peymāneler şimdi
- 2 Ezelde ḥalka-i zencir-i zūlfūñ gördiler cānā
Anuñ aşüfte vü meftūnidur dīvāneler şimdi
- 3 Cemālūñ pertev-i ' aksin temāşā kıldılar evvel
Anuñçün bāl ü per şem' a yaqar pervāneler şimdi
- 4 Ezelde cām-ı ' ışkuñ lezzetini aldı ' aşıklar
Anuñçün devr iderler dem-be-dem mey-ḥāneler şimdi
- 5 Tecellī kılmasa ḥüsn-i ezel Dervîş anlarda
Bizi bî-şabr u dil eyler midi cānāneler şimdi

248 Velehu eyzan [Ġazel-i Dervîş Paşa]

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

- 1 Şafā yüz göstere cāna yüzün gösterse ol dil-ber
Degül zerre anuñ yanında ḥurşid-i zıyā-güster
- [73a] 2 Ġam-ı hecr-i ruḥuñla seyr-i gülzār eyledüm cānā
Gözüme bir fūrūzān aḥker oldı her gül-i aḥmer
- 3 H̄udūd-ı milket-i ḥüsni kemāhī çeşm-i ' uşşākı
Ruḥuñ seyr itdürür her dem nite mir'āt-ı İskender
- 4 Şitāb itme didüm bir laḥza ' ömr-i nāzeninüm gel
Didi ol serv-i ' ömr-i nāzenin ṭurmaz şitāb eyler

- 5 Lebûn vaşfinda her şî'r-i şafâ-engîzi Dervîş'üñ
Olupdur iy Mesîhâ-dem hayât-efzâ vü cân-perver

249 Velehu Eyzan [Gazel-i Dervîş Paşa]

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

- 1 Bahâr eyyâmıdır sâķî vü hengâm-ı cüvânîdür
Yine dîvânelik vaķti vü 'aşıklık zamânıdır
- 2 Şehîd-i tîĝ-i yâr olmak lebi şevķiyle cân virmek
Mü'ebbed zindeĝânîdür hayât-ı cavidânîdür
- [73b] 3 Eşiginden cüdâ düşmek rakîbi nâgehân görmek
Kazâ-yı âsumânîdür belâ-yı nâgehânîdür
- 4 Degüldür lâle-i nu' mânı deştüñ Kays-ı nâ-şâduñ
Göyünmiş baĝrınıñ olmış 'ıyân dâĝ-ı nihânîdür
- 5 Felek ol âfitâbuñ rahşına cevlângeh olmışdur
Meh-i nev-na' l o encüm câ-be-câ mîhı nişânîdür
- 6 Leb-i şîrîn için Ferhâd'uñ oldu çeşmi hün-efşân
Degüldür la' l-i seng içinde kaçre kaçre kanıdır
- 7 Ğam-ı Dervîş unutturdu bugün Ferhâd u Mecnûn'ı
Okuyan şimdi hep dillerde anuñ dâstânıdır

249. 1b, “dîvânelik” metinde “dîvânelük” şeklinde harekelenmiştir.

250 Velehu eyzan [Ġazel-i Dervîş Paşa]

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

- 1 Ne dem kim iştîyâkuñ şerhîni taħrîr ider hâme
Dutuşur sūz-ı āhumdan eger kâgıd eger hâme
- [74a] 2 Boyanmış dūd-ı āha cism-i zārı çeşmi kan ağlar
Benüm gibi yanar nār-ı firāk ile meger hâme
- 3 Dehānına devāt engüşt-i hayret olduğı bu kim
Benüm derd-i derūnumdan aña virdi haber hâme
- 4 Getürsem nazma iy ğonce-dehen evşāf-ı dendānuñ
Dizer silk-i beyāna bî-bedel dürr ü güher hâme
- 5 Şehā vaşfuñda Dervîş'üñ bu şi' rin levh-i gerdūna
Yazup naqş itmege almış ele hurşid-i zer hâme

251 Velehu eyzan [Ġazel-i Dervîş Paşa]

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

- 1 Dem-i 'id irdi 'ālem halkı hep şādān u hürremdür
Velī ben haste-i hicrāna rüz-ı derd ü mātemdür
- 2 Ġarīb ü haste kalmış nā-tüvānam ğam bucağında
Enīsüm derd ü hasretdür celīsüm miñnet ü ğamdur
- [74b] 3 Demidür demler aqıtsa gözüm bir hem-demüm yoğdur
Baña ancak bu demlerde fiğān u nāle hem-demdür

250. 1b, “dutuşur” metinde “dutuşur” şeklinde harekelenmiştir.

- 4 Meded iy aşı yâ peykānuñı o alma sīnemden
Ki zam-ı tīrūne peykān-ı tīrūñ yine merhemdūr
- 5 Nice er eylesūn Dervī cānā derd-i hicrānın
Fırāuñ derdini er eylemekde āme ebkemdūr

252 Velehu eyzan [azel-i Dervī Paa]
[fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilūn]

- 1 Umma eftālū lebinden aleb-i kāmı o yā
Olma nā-pute gōñūl bu ama' -ı āmı o yā
- 2 Revna-ı bezm-i emen bāı degūl nū idelūm
urma sāı adee bāde-i gūlfāmı o yā
- 3 Bedeni nāzūk ü ter āmeti mevzūn u laıf
Bī-bedeldūr iñen ol serv-i gūl-endāmı o yā
- 4 Eyledi nameye āgāz dilā mur-ı emen
Cāmı nū eyle bu dem fikr-i ser-encāmı o yā
- 5 Mey ü mabūb hevāsın oma Dervī mūdām
Bir yaña dil-beri al bir yanuña cāmı o yā

253 azel-i Dervī
[fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilūn]

- 1 O ciger valacıı ya' ni ki cān pārecii
Cānumuñ rāatıdur amzesinūñ yārecii

251. 4b, “tīrūne” metinde “tīrīne” eklinde harekelenmitir.

- 2 Bâ' iş-i fitne vü âşüb-ı dili hâl oldu
Zülf-i ırrarı ile gânze-i mekkârecigi
- 3 Nice meyl itmeyem ol gonce-i nev-restecige
Gül-i terden dağı nâzûk iki ruhsârecigi
- [75a] 4 Bir haramî gibi ' uşşâkı helâk itdi meded
Tîğ-i müjgâni ile çeşm-i sitemkârecigi
- 5 Öldürür ' âşıkını şîve ile hışm idicek
Âh Dervîş anuñ ol iki kaşı aracığı

254 Gâzel-i Dervîş

[mef' ulü fâ' ilâtün mef' ulü fâ' ilâtün]

- 1 Derd-i derûnı yâre bir bir hikâyet itsem
Gâhî rızâ getürsem gâhî şikâyet itsem

- 2 Gelseydi tîr-i dil-ber şaḥn-ı serāy-ı dilde
Şadra geçürsem anı bir hoş ri'āyet itsem
- 3 Keşf eylese kınā'ı gün yüzi muşḥafından
Vaşf eylesem cemālin tefsîr-i āyet itsem
- [75b] 4 Şi' rümde her kaçan kim āb-ı ḥayātı ańsam
Cān-baḥş olur lebinden yārũn kināyet itsem
- 5 Dervîş mû-miyānı gelmez miyāne hergiz
Ne deñlü ince diḳḳat bî-ḥadd ü ğāyet itsem

255 Ğazel-i Dervîş

[fā' ilātũn fā' ilātũn fā' ilātũn fā' ilũn]

- 1 Kimi 'îş u nûş ider 'ālemde hũy u ḥāy ile
Kiminũn 'ömri geçer dünyāda āh u vāh ile
- 2 Bezm-i 'ālemde benüm ḳanũnum āh u nāledür
Lîk eyler 'îş ile 'işretde çeng ü nāy ile
- 3 Ben belā küncinde sāye gibi tenhā vü ğarîb
Kimler āyā şalınur ol serv-i hoş-bālā ile
- 4 Āh kim ğam kũşesinde ḳalmışam zār u za'îf
Cilveler ḳılır güzeller şalınur ālāy ile
- 5 Yoḳ şafāsı dil-rübālar bezminũn Dervîş'süz
Gül-sitānuñ zînetidür bülbül-i ğüyā ile

256 Velehu eyzan [Ġazel-i Dervîş Paşa]

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Pây-mâl-ı ğam-ı hicrānuñam elden gitdüm
Gel benüm 'ömrüm eger gelmez iseñ ben gitdüm
 - 2 Göñlüm açılmadı sensüz yine maḥzūn geldüm
Gerçi taraf-ı çemene iy yüzi gülşen gitdüm
 - 3 Kōmadı cennet-i kūyuñda bizi dīv-i raḳīb
Āh ile ḥasret ile nāle iderken gitdüm
 - 4 Āsitānuñdan ayırdı beni çünkim devrān
Derd ile āḥir olup tārik-i mesken gitdüm
- [76a] 5 'Āḳıbet menzirimüz kūy-ı fenādur çünkim
Bağlayup raḥtımı Dervîş ben erken gitdüm

257 Velehu eyzan [Ġazel-i Dervîş Paşa]

[fe' ülün fe' ülün fe' ülün fe' ül]

- 1 Seḥā vü keremdür cefā-yı ḥacīb
Belā vü elemdür vefā-yı raḳīb
- 2 Meded bir teraḥḥum baña bir nazar
Ki hem 'āşık-ı ḥasteyem hem ğarīb
- 3 Kapuñdan raḳībi ba' id itmedüñ
Didüm ol cefā-ḥū didi 'an-ḳarīb
- 4 Naşīb ola öpmek dehānuñ diyü
Zebānumda dāyim budur yā naşīb

- 5 Fiğân itse Dervîş iy gül n'ola
Nevâdan degül hâli çün ' andelîb

258 Velehu eyzân [Ġazel-i Dervîş Paşa]
[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Güli yâd itmege ol vech-i ḥasendür bā' iş
Ġoncayı añmağa ol teng-i dehendür bā' iş
- 2 Rūyumuñ zer gibi zerd olmasına ' âlemde
Mişli yoğ bir şanem-i sîm-bedendür bā' iş
- 3 Ḥasret-i ḳaddüñ ile tañ mı fiğân eylese cān
Fāḥite nâlesine serv-i çemendür bā' iş
- 4 Cān helākine o ḳanlar dökici çeşmüñ ile
Ġamze-i tîr-zen-i ḳalb-i şikendür bā' iş
- 5 Şi' r ile Ḥüsrev-i Rûm olmağa Dervîş āḥir
Saña bu luğ ile bu tarz-ı ḥasendür bā' iş

[76b] 259 [Ġazel-i Dervîş Paşa]
[fā' ilâtün fā' ilâtün fā' ilâtün fā' ilün]

- 1 ' Ārîzuñ sîminüñ üstinde siyeh kākül midür
Sāye şalmış berg-i nesrîn üzre yā sünbül midür
- 2 ' Aks-i cām-ı mey mi rengin eylemişdür rengini
Yā kızarmış āfitāba karşı berg-i gül midür

- 3 Gül-^ç izâruñdan mı düşmiş ^ç aks-i la^ç l-i nâbuña
Yoḥsa iy sâķī lebūñ üstinde reng-i mül midür
- 4 Rûy-ı renginünde ḥâl-i ^ç anber-efşânuñ mı ol
Nâr-ı sūzân üzre yoḥsa dâne-i fülful midür
- 5 Şubḥ-dem kûyuñda Dervîş'ün fiġân u âhı mı
Yoḥsa gülşende nigârâ nâle-i bülbül midür

260 Velehu eyzan [Ġazel-i Dervîş Paşa]
[müstef^ç ilâtün müstef^ç ilâtün]

- 1 Hem cām-ı bāde hem ṭarf-ı gülşen
Bir ben olaydum ^ç âlemde bir sen
- 2 Vech-i münirün ḥüsn ile mâha
Ġâlib idüġi gün gibi rüşen
- 3 Olsam ^ç aceb mi giryân u maḥzün
El-^ç aynu tedma^ç ve'l-ķalbü yaḥzen
- 4 Ol mâha âhum te'şîr kılmaz
Mûm oldı ammâ seng ile âhen
- 5 Dervîş olurdu sulṭân-ı ^ç âlem
Ķapuñda miskîn bulaydı mesken

261 Ğazel-i Dervîş

[mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilün]

- 1 Çopmaz cinānda bir gül-i ra' nā senüñ gibi
Olmaz cihānda bülbül-i şeydā benüm gibi
- [77a] 2 Hicrān şebinde kalmışam iy māh var mıdur
Bir günü kara ' aşıkuñ āyā benüm gibi
- 3 Toğrusı bu ki bāğ-ı cihān içre görmedüm
Bir gül yañaqlu serv-i dil-ārā senüñ gibi
- 4 Tīğ-i cefāñ[1] küşteleri içre arasañ
Bir dil-figāruñ olmaya kaç' ā senüñ gibi
- 5 ' Ömri geçerse şām u seher cüst ü cū ile
Dervîş yāri bulmaya cānā senüñ gibi

262 Ğazel-i 'Ulvī

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

- 1 Bir niçe ' aşığı gördüm der-i cānāna gider
Mūrlardur çekilür taht-ı Süleymān'a gider
- 2 ' Azm ider kūyma hāk-i rehini almağ için
Kuhl için h'āceye beñzer ki Şıfāhān'a gider
- 3 Nāz ile hāne-i ağıyāra kaçan varsa nigār
Şanıram Yūsuf-ı Ken' ān gibi bāzāra gider

261. 3a, “toğrusı” metinde “toğrusı” şeklinde harekelenmiştir.

- 4 Gitme yabana disem yâr baña eyler ' inād
Ne kadar sa'y ider isem yine yabana gider
- 5 Dik gelür serv-i çemen dil uzadur bülbül-i bâğ
Yârsuz ' Ulvî kaçan gülşen-i seyrâna gider

263 Ğazel-i Meşâmî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Boşala kîse-i kân kâse-i ' ummân dükene
Ne ğam-ı dil ne nem-i dîde-i giryân dükene
- 2 Dîdeden hûn-ı ciger olmaya bir dem hâlî
Bağrlar bir ola deryâ-yı firâvân dükene
- [77b] 3 Çekmezem ğam çekerin gözüme hâk-i kâdemün
Eger iy nûr-ı başar kuhl-ı Şîfâhân dükene
- 4 Şol kadar arayayın şâhid-i maşsûdumı kim
Cüst ü cûda talebüm raşşına meydân dükene
- 5 Gide mi fikri leb-i yâr Meşâmî dilden
Kân hiç ola mı la'l-i Bedaşşân dükene

264 Ğazel-i Dervîş

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Gülşen-i kûyuña varsam gönül iy gül şen olur
Bülbülün şâd olıcağ yiri belî gülşen olur

- 2 Hâtem-i la' lüñ ile aǵzuma mühr urmaz iseñ
Duyılır sūz-ı dilüm 'āleme hep rüşen olur
- 3 Seg-i kūyuñ beni gördükde kaçır yüz çevirür
Tālī' ümdür kime kim dost disem düşmen olur
- 4 Tañ mı cāy itse hayālün dil-i sūzānumda
Gāh olur meskeni sulṭānlaruñ külhan olur
- 5 Taǵlarca ğamuña doysa ' aceb mi Dervīş
Şanemā ' aşık olanuñ yüregi āhen olur

265 Ğazel-i Dervīş

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 İy gönül fikr-i miyān ile hayāl olmağ neden
Yā ğam-ı ebrü-yı yār ile hilāl olmağ neden
- 2 Bī-ķarār olup ğam-ı sevdā-yı zülf-i yār ile
Her zamān āşüfte-ķāl-i ķaṭṭ u ķāl olmağ neden
- 3 Bu mecāzı hūblar ' ışkından iy bī-' ārsın
Çāk bu deñlü bī-ķarār u bī-mecāl olmağ neden
- [78a] 4 Bu zevāli var cemāle dil virüp iy bī-ķaber
Tārik-i ' ışķ-ı cemāl-i lā-yezāl olmağ neden
- 5 Hāṭıruñ cem' it perīşān olma iy Dervīş sen
Hūblar zülfi gibi āşüfte-ķāl olmağ neden

266 Velehu eyzan [Ġazel-i Dervîş Paşa]

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Rûşen ol ' âlemde iy dil dîde-i bînâ-şîfat
Tîre olma zûlmet içinde alup a' m -şîfat
- 2 Nefy idüp ayruñ v c dın c n u dilden l  gibi
Z t-1 ma' b da v c d iŖb t ıl ill -şîfat
- 3 Maqla' -1 env r-1 ayb  olımsızın iy gönül
Beyt-i ma' m r olmayınca Ka' be-i ' uly -şîfat
- 4  sum n olsun mek nuñ dir iseñ ' âlemde sen
Ol ' al yıkdan mücerred H zret-i '  s -şîfat
- 5 Geri kim bir atreyem Derv Ŗ andan daı kem
L k ' ıŖk-1 y r-1 dilde mevc urur dery -şîfat

267 Velehu eyzan [Ġazel-i Derv Ŗ PaŖa]

[fe' il t n fe' il t n fe' il t n fe' ilün]

- 1 H bular o gibi add mi kem n eylediler
Beni cevr olarına yine niŖ n eylediler
- 2 Aıdup d de-i am-d deler m yaŖların
 h kim r z-1 nih numı ' ıy n eylediler
- 3  st me amzeler n ekdi yine anerler
YitiŖ iy dost meded eyle ki an eylediler
- 4 Yoluña varımı arc ide ide  hir-i k r
'  Ŗık-1 asteler n c nı rev n eylediler

267. 3b, “yitiŖ” metinde “yetiŖ” Ŗeklinde harekelenmiŖtir.

- [78b] 5 H̄asret-i k̄uyuñ ile c̄an viren üftâdelerüñ
H̄uriler yirlerini bâğ-ı cinân eylediler
- 6 Virdi anlar ki birer b̄useye biñ c̄anı şehâ
Dime sen anlara Dervîş ziyân eylediler

268 Velehu eyzan [Ġazel-i Dervîş Paşa]
[mef' ūlü fâ' ilätü mefa' ilü fâ' ilün]

- 1 'Älemde eylemek dileseñ pâdişâlığı
Yâr ışigine var gönül eyle gedâlığı
- 2 Gönli evine girür idüm yârumuñ raķīb
Girüp araya eylemese kedhudâlığı
- 3 Çün böyle kaçduñ olmaķ imiş[se] yād-ı raķīb
Evvelde bāri eylemeseñ âşinâlığı
- 4 Mihr ü vefâlar eyle saña t̄alib olana
'Ädet idinme kendüzüne bî-vefâlığı
- 5 Dervîş nâz u ni' met-i dünyâdan el çeküp
H̄oş gör cihânda faķrı gözet bî-nevâlığı

269 Velehu eyzan [Ġazel-i Dervîş Paşa]
[fâ' ilätün fâ' ilätün fâ' ilätün fâ' ilün]

- 1 K̄uyuña dirsem 'aceb mi gülşen-i bâğ-ı behişt
Yadı müşg-efşân u h̄âk-i pâkidür 'anber-sirişt

- 2 ‘Arz-ı dîdâr eyle gel iy kıble-i maqşûd-ı cân
‘Işık ile imâna gelsün büt-perest-i her künişt
- 3 Mezra‘ -ı dil tohum-ı ‘ışık-ı yârdan hâlî degül
Hâşılı ‘ömrümde kârumdur benüm bu kâr u kişt
- 4 Çekmemek olmaz ğam-ı ebrûnı iy kaşı kemân
Bu imiş rûz-ı ezelden başa çünkim ser-i puşt
- [79a] 5 ‘Âciz olma cevri-i yâr u ta‘ ne-i aġyârdan
Fâriğ ol Dervîş ‘âlemde geçer hep hûb u zişt

270

Velehu eyzan [Ġazel-i Dervîş Paşa]

[mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün]

- 1 Ne gül beñzer leţâfetde anuñ rengin yañağına
Ne kand ü şehd lezzetde anuñ şirin dudağına
- 2 Görüp ruhsâr-ı gendüm-gümü üzre dâne-i hâlin
Giriftâr oldu murğ-ı dil siyeh zülfinüñ ağına
- 3 Şalınsa nâz ile ol serv-i kad seyr-i çemen kılsa
Yolında hâk olur sebze düşer güller ayağına
- 4 Ġam-ı hâl-i siyâhı cânuma bir tâze dâğ urdı
Bu dâğumdan haber vir iy şabâ ol gül budağına
- 5 Şehâ Dervîş’e ol kıymet virüpdür iltifâtuñ kim
Kelâmın dür gibi aşdı kemâl ehli kulağına

271 **Velehu eyzân [Ġazel-i Murâdî]**

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Fâş kılmaz sırrını pinhâna pinhân söylemez
Âşıkâr olsa eger ' uşşâka cânân söylemez
- 2 Hî̄n-i bezminde söze hayli kulaqlar tutdılar
İstimâ' a bir cevâb olmadı imkân söylemez
- 3 Her ne deñlü mümkün olsa bu lisâna söylemek
Mümteni' dür kim cüdâ olduĝda bir ân söylemez
- 4 ' Ömri harc itdi yolında rûz u şeb mâh ile sâl
Bâ-hicâb olmak revâ illâ ki ' uryân söylemez
- 5 İy Murâdî haĝkuñı bilmez senüñ haĝ-ı cihân
Söyleyen echeldür ammâ ehl-i ' irfân söylemez

272 [Ġazel-i Dervîş Paşa]

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- [79b]
- 1 ' Âşık olan sırrını peydâ vü pinhân söylemez
Râzını keşf eylemez virür ser ü cân söylemez
 - 2 Bu ne hâl-i bü'l-' acebdür kime kıldımsa su 'âl
' Işkı hep müşkil didi hiç kimse âsân söylemez
 - 3 Nâlesinden teng-dil oldu meger ben bülbülün
Ġonca gibi açılup ol verd-i ĝandân söylemez

271. Bu gazel *Murâdî Dîvânî'* nda yoktur.

- 4 Ȧa' n ider ' ışık ehline dānā geçer şufi veli
Söyledügi sözleri bir tıfl-ı nā-dān söylemez
- 5 Ārzū-yı ħalvet-i ħāş eyle iy Dervīř sen
Kesret-i aęyār içinde saña cānān söylemez

273 Ğazel-i Aĥmed [Aĥmed Paşa]

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

- 1 ekmeyen hecr elemin vaşlı řafāsın ne bilür
Düşmeyen derde Ĥaĥ' uñ dār-ı řifāsın ne bilür
- 2 Niçeler mihr gibi řevķ ü řafāsında yeler
Pāk-bāz olmayıcaĥ ' ışık řafāsın ne bilür
- 3 Yüzüñ āyine temāřā-yı cemāl eylemeyen
Pertev-i āyine-i nūr-ı Ĥudā' sın ne bilür
- 4 Dil ü cān vařf idemez derd-i derūnuñ ĥaberin
Cigeri dāę olanuñ kimse belāsın ne bilür
- 5 Ȧāķ-ı ebrūsına peyveste sücüd eylemeyen
Aĥmed ol kūře-i miĥrāb du' āsın ne bilür

273. Ali Nihad Tarlan (1992). *Aĥmed Paşa Dīvānı*. G. 60.

273. 1b, ĥaĥ' uñ: ĥamuñ D.

273. 2a, niçeler: ancalar D.

274 Ğazel-i Necâtî

[mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ulün]

- 1 Cihânda yâr u aġyâr olmayaydı
Figân u nâle vü zâr olmayaydı
- [80a] 2 Fîrâķ acısına kim şabr iderdi
Leb-i la' l-i şeker-bâr olmayaydı
- 3 Kim açardı gönül gül ġoncesinden
Çemende nâġun-ı ġâr olmayaydı
- 4 Şaçuña nisbet itmezdi özin misk
Eger şahrâ-yı Tâtâr olmayaydı

274. Ali Nihad Tarlan (1992). *Necâti Beg Dîvânı*. G. 582.

Gazel 8 beyit olup mecmuada 7 beyit yazılmıştır. Mecmuada yazılmayan beyit:
Seni düşünde göreydi bir âdem // Ebed olunca bîdâr olmayaydı

274. 3a, gönül: girih D.

- 5 Raķīb ağladuğına raķm olaydı
İt ıřlanduķca murdār olmayaydı
- 6 Cinān gūlzārını neylerdi ‘ārif
Eger ümmīd-i dīdār olmayaydı
- [80b] 7 Necātī bu cihāna kim baķardı
Temāřā-yı ruķ-ı yār olmayaydı

275 Ğazel-i Vechī

[fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün]

- 1 Āh gitdi görmedüm öldüm yine cānānı ben
Yā İlāhī ölmedin bir dağı görsem anı ben
- 2 Gün gibi rūřen cemāli fer virürdi ‘āleme
Dün gice seyrümde gördüm ol meh-i tābānı ben
- 3 Kūře-i beytü’l-ħazende gözlerüm řan ađladı
Mıřr-ı dilde isterem ol Yūsuf-ı Ken‘ān’ı ben
- 4 Oldı şöyle cān gidüp ben ĥaste şaldum derd ile
Bilmezem şimden girü kimden bulam dermānı ben
- 5 Bař açuķ yalın ayak dūnyāyı geřt itsem n’ola
Vechiyā aldurdum elden ol güzel cānānı ben

276 Ğazel-i Râzî

[mef' ūlū fā' ilātün mef' ūlū fā' ilātün]

- 1 Pervâne-dil olalı şem' ile yağa yağa
Kül eyledi vücūdın odlara yağa yağa
- 2 Sengīn dilinde yārūñ nār-ı maḥabbeti gör
Nice çıkardı dehrūñ pūlādı çağa çağa
- 3 Cismüm ' imāretini cümle ḥarāba virdi
Seyl-āb-ı eşki çeşmüm her yaña ağa ağa
- 4 Nergis gibi ağardı iki gözüm meded hey
Yārum gelür diyü ben yollara bağa bağa
- 5 Kadd-i bülend-i yāre Râzî irişdi āhum
Zülf-i kemendi gibi boynuna tağa tağa

277 [Ğazel-i Râzî]

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- [81a]
- 1 Terk idüp yaşum gölinūñ ördek ile kızını
Bir hümānuñ şaydına şaldum gönül şeh-bāzını
 - 2 Bu meşeldür ki hümā inmez yire hergiz diri
Evc-i istiğnāda ider dāyimā pervāzını
 - 3 Pes niçe şāhin gerekdür kim anı şayd eyleyüp
Zinde iken şādumān ide dil-i dem-sāzını
 - 4 ' Ārifāne remz ü gamz-i ğāyibāne fehmine
Râzî-i dil-sūḥtenūñ aňlamağa bu zārını

- 5 Nazm ile bir kaç kelâmı eyledi inşâ revân
Hâzret-i mirûn bilelden cünbişi ser-bâzını

278 Ğazel-i Necâtî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 'Āşık olduğum tıyaldan yüzüme bakmaz ħabîb
Yöresine uğramaz ölümlü bîmâruñ taḃîb
- 2 Çîn-i zülfünden çekilsün dir imişsin dostum
Hey ma'âza'llâh ne çâre işte boğaz işte ip
- 3 Gözlerüñ 'ayn-ı 'inâyetdür kime ide nâzar
Kirpigüñ sehm-i sa'âdetdür kime ola naşîb
- 4 Zâ' f ile görünmez oldum kimden umayın vişâl
Görmeyicek ħasteyi kime 'ilâc eyler taḃîb
- 5 Acır iseñ gel Necâtî derdmendi acı kim
Ne leb-i dil-ber naşîb oldu ne ħelvâ-yı raḃîb

277. 5b, "cünbişi" metinde "cünbüşi" şeklinde harekelenmiştir.

278. Ali Nihad Tarlan (1992). *Necâti Beg Dîvânı*. G. 25.

Gazel 8 beyit olup mecmuada 5 beyti yazılmıştır. 3. beyit ise Dîvân'da yoktur.

Mecmuada yazılmayan beyitler:

Pâdişâhum kılcuñla açılır iklîm-i ħüsn // Ğamzeñüñ şânında münzel âyet-i fetḫun
ḳarîb

Dil ħarîbin urur ayaklara zülfüñ gerçi kim // Eller üstine tutarlar anı kim ola ħarîb

Ḳısmet olmağ ister iseñ derd u ħam cân ü dile // Oğ bıraḳsun ħamzeñ ey ebrü-
kemânum yâ naşîb

Mest olıcağ ḳan içer dirler senüñçün dostum // Hey gözi mestüm şarâb-ı nâzı neyler-
sin içip

279 Velehu eyẓan [Ġazel-i Necâtî]

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Didüm ol şūḥ-ı cefâ-pîşe neden nâzlanur
Nâz ile geldi dedi nâzûk olan nâzlanur
- [81b] 2 Tõgradı ḥâr-ı cefâ baġrını bûlbûllerinüñ
Bir aġız söylemez ol ġonce-dehen nâzlanur
- 3 Servi yürütmez iken ġonceyi söyletmez iken
Ġülşene varmaġa ol serv-i çemen nâzlanur
- 4 Rûzgâra ne için baş ege ol serv-i bülend
Nev-bahâra bilürüz serv ü semen nâzlanur
- 5 Kânlu yaşdan gözümüñ iki kapaġı toludur
Bir tolu içmege ol baña neden nâzlanur
- 6 Ben Necâtî iderem kendümi yolında şehîd
Ol baña şarmaġa bir kânlu kefen nâzlanur

280 Ġazel-i Pertevî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Bezm-i rif' atde piyâleñ meh-i tâbân olsun
Hem-dem-i rûz u şebüñ raḥmet-i Raḥmân olsun
- 2 Nûr-ı 'adlünle münevver kıla Hâġ dünyâyı
Lem' a-i ma' diletün bedr-i dirâşşân olsun

- 3 Zülmet-i zulmı giderdükçe zıyâ-yı ‘adlũñ
Düşmenũñ cism-i nizârı yine bî-cân olsun
- 4 Lâle-veş dilleri pür-dâğ olıcağ a‘ dānuñ
‘Ārız-ı mekremetũñ gül gibi ħandān olsun
- 5 Teşne-dil dirligi yok kullaruñ iy şāh-ı cihān
Durmasun kaçre-i luţfuñ yine ‘ummān olsun
- 6 Emr-i Mevlā ile te‘yīdi zuhūr itdükçe
Bāğ-ı nuşretde sipāhuñla ħırāmān olsun
- 7 Maĥv ola tiğ-i münīrũñle ser-i sürĥ-i serān
Dökilüp zerre gibi pāyuña ġaltān olsun
- [82a] 8 Kalmasun ikisi bir yerde perişān olsun
Ser-i a‘ dā kırılıp ħāk ile yeksān olsun

281 Ġazel-i Pertevī

[fe‘ ilātũn fe‘ ilātũn fe‘ ilātũn fe‘ ilũn]

- 1 Yine ol māh benüm aldı kararum bu gice
Çıkarupdur felege nāle vü zārũm bu gice
- 2 Şem‘-veş maĥrem-i bezm eyledi ol yār beni
Yanıyardur yine vaşl odına varum benüm
- 3 Hem vişāli urur od cānuma hem hicrānı
Bir ‘aceb şem‘ ile düşdi ser-i kārũm bu gice

280. 7b, “dökilüp” metinde “dökülüp” şeklinde harekelenmiştir.

- 4 Ne tütündür ki çıkar çarha dil-i zârumdan
Mîhr-i dâğınî urur lâle-^ç izârum bu gice
- 5 Şubha şaldı bu gice şem^ç gibi kıtlümi yâr
Ola kim şubha çıkınca gele yârum bu gice
- 6 Pâre pâre cigerüm itlerine nezr olsun
Ger ser-i küyuña uğrarsa güzârum bu gice
- 7 Var idi şubh-ı vişâline meded Perteviyâ
Çıkmasa hasret ile cân-ı figârum bu gice

282 Ğazel-i Necâtî

[fâ^ç ilâtün fâ^ç ilâtün fâ^ç ilâtün fâ^ç ilün]

- 1 Tañ mı cân virse kişi bir sevdügi cânânına
Şimdi mi kıydı begüm ^ç aşık olanlar cânına
- 2 Hey ne oñmaz yaradur bu dildeki yâre benüm
Varduğınca bed-ter oldu bilmezem dermânı ne
- 3 Seyr idenler gül-sitân-ı hüsnin ol gül yüzlinüñ
Vâlih ü hayrân olurlar sünbül ü reyhânına
- [82b] 4 Bir eline cânın alsun bir eline başını
Girmek isteyen kişi ^ç aşıkların meydânına
- 5 İy Necâtî haşre dek hergiz halâşın istemez
Kankı dil kim şol zenağdânüñ düşer zindânına

282. Ali Nihad Tarlan (1992). *Necâti Beg Dîvânı*. G. 512.

282. 5b, halâşın istemez: halâş olma dağı D.

283 Ğazel-i Figâni

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Āh kim hālī degül bir laḥza gönlüm āhdan
Neylesün bî-çāre dil ḳurtulmadı eyvāhdan
- 2 Dil-berā seni raḳībūnden ṣaḳınsa dil n'ola
‘Āşık olan kişi ṣaḳlar sevdügin bed-ḥ'āhdan
- 3 Sīneme çekdüm ‘Alī'nün Zü'l-feḳārı ṣeklini
Resm anuñ eṭrāfını zeyn eyledüm yā Şāhdan
- 4 Ser-nigün gördüm bugün aḡyār-ı mürdārı yine
Beñzer ol ṣeyṭāna sürdüñ iy melek dergāhdan
- 5 Āh-ı fürḳatle Figâni olsa cānā ṭañ mıdur
Niçeler öldi bilürsün derd ile bu āhdan

284 Ğazel-i Mu'idi

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Ol şanem çün bî-vefādur vazgeldüm sevmezim
Bî-vefā sevmek ḥaṭādur vazgeldüm sevmezim
- 2 Gāh gūyī gāh nāle gāh miḥnet gāh ḡam
Baña bunlar ne belādur vazgeldüm sevmezim

283. Abdülkadir Karahan (1966). *Kanunî Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figânî ve Divânçesi*. G. 62.

283. 3b, resm: hem D.

283. 4a, mürdārı: merdüdü D.

- 3 Bu gönül meh-pâreler mihrinde yüz ağardımaz
 Țālî'üm gâyet aradur vazgeldüm sevmezim
- 4 Meyl ider her gördüğine bir aarsudur hemân
 Őîvesi ancak bañadur vazgeldüm sevmezim
- [83a] 5 İy Mu' idî bî-bedeldür mişli yodur yâriñüñ
 Bî-aâ sevmek aâdur vazgeldüm sevmezim

285 Ğazel-i Râzî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Őehrümüzüñ dil-ber-i ra' nâsı artar urmadın
 Ol sebebden 'âşık-ı Őeydâsı artar urmadın
- 2 Dil-rübâlardan geçem dirdüm velî mümkün degül
 Varduğınca gönlümüñ sevdâsı artar urmadın
- 3 Cânımı Őaıñduğumca fitnesinden dil-berüñ
 Bu dil-i dîvânenüñ sevdâsı artar urmadın
- 4 Őaıñuñ kim 'âıbet ğara varur cümle cihân
 Eşk-i çeşmümden muı deryâsı artar urmadın
- 5 Bende vü âzâdeler bugün ferâgatda olup
 Râzî-i bî-ârenüñ ğavĝâsı artar urmadın

286 Ğazel-i Necâtî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Bir elif çek sîneme iy yâr-ı cānî her gice
Tâ ki serv-i kıaddüñ añup kıoçam anı her gice
- 2 'Işık ğafletden beni bir veche bîzâr itdi kim
Nâle vü âhum uyarur pâsbânı her gice
- 3 Şöyle âteş-bâz-ı 'ışık oldum ki âhumdan benüm
Atılır gökler yüzine âsumânî her gice
- 4 Zülfüne bakup şanur kim toğdı mağribden güneş
Gösterürsin fitne-i âhir zamânı her gice
- 5 Dön ğarîbüñdür Necâtî kıo kıayırmaz âhumuñ
Göklere olsun direk deyrüñ duğhânı her gice

287 [Ğazel-i Necâtî]

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

- [83b] 1 Gel iy ğamze kerem eyle rakîb-i pür-fitenden geç
Beni anuñla bir görme ya andan geç ya benden geç

286. Ali Nihad Tarlan (1992). *Necâtî Beg Dîvânı*. G. 466.

Gazel 7 beyit olup mecmuada 5 beyit yazılmıştır. Mecmuada yazılmayan beyitler:
Görünelden reng-i gülde ğüsn-i dil-berden eser // Bülbül âvâzı uyutmaz bâğ-bânı her
gice

Ğullaruñ gibi dolañur işiğüñ mihr ile mâh // Beklemek 'âdetdürür şâh-ı cihânı her
gice

286.2b, dildâre: cānāna; kıayd u bendden: kıayd-ı bendden D.

286. 4b, gösterürsin: gösterürse D.

286. 5b, direk deyrüñ: direk direk D.

287. Ali Nihad Tarlan (1992). *Necâtî Beg Dîvânı*. G. 42.

- 2 Gülistân mevsimi geldi n'idersin çâr dîvârı
Ruḥ-ı dildâre 'azm eyle gönül bu kayd u bendden geç
- 3 Şanavber ayağın öpmege tûbâ gibi baş egmiş
Şu gibi bir kez iy serv-i revân şaḥn-ı çemenden geç
- 4 Kemân-ebrûlarıña incinüp peykânuña geçdüm
Gel iy tîr-i müje bi'llâh luḥf eyle geçenden geç
- 5 Didüm rûz-ı ezel ol dem bu şem' -i ḥüsne pervâne
Gülüp didi ki gelmedi bu bezme kimse senden geç
- 6 Levend olduñsa baş egme Necâtî vaz' u destâra
Özüñ meydân-ı 'ışık içre şehîd eyle kefenden geç

288 Velehu eyzan [Ġazel-i Necâtî]

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Nice bir inledeyin derd ile iy yâr beni
Raḥm kıl başuñ için şöyle kıoma zâr beni
- 2 Depelemek diler iseñ seni cândan seveni
Evvel öldür kerem eyle beni zinhâr beni
- 3 Tende her kılum ene'l-ḥaḳ diye Mañşûr gibi
Zülfüñüñ ucına ger eylesin dâr beni

Gazel 7 beyit olup mecmuada 6 beyit yazılmıştır. Mecmuada yazılmayan beyit:
Dilâ cân ise maḳşûdün var ol ḡonce-dehenden şor // Yâ ḥöd la' l-i lebi ise murâdün
mey diyenden geç

288. Ali Nihad Tarlan (1992). *Necâtî Beg Dîvânı*. G. 633.

- 4 Dögeyin devleti yok başumı tağlara müdām
Ki kıılır niçe niçe derde giriftār beni
- 5 Seni gördükçe raķīb ile bir arada meded
Öldürürse demidür ğayret ile ʿār beni
- 6 Diyesin derd ile añıldı Necātī miskīn
İy şabā şorar ise ol yüzi gülzār beni

289 [Ġazel-i Şemʿî]

[fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün]

- [84a] 1 Cāmlar hem-dem olup laʿ l-i leb-i cānānuma
Āh kim her dem benüm odlar yaķupdur cānuma
- 2 Gün gibi rifʿ atdedür ol meh tenezzül eylemez
ʿĀr ider ben ħākden gelmez anuñçün yanuma
- 3 Hey kıyāmet gel bizi bir laħza topraķdan götür
Bir ķadem baş luşf idüp bu külbe-i aħzānuma
- 4 Derd-i bī-dermānuma ölmekden özge çāre yok
Dostlar saʿ y eylemeñ şimden girü dermānuma

288. 5a, meded: müdām D.

288. 5b, öldürürse demidür: öldürür ne diyeyin D.

289. Murat Ali Karaveliođlu (2005). *On Altıncı Yüzyıl Şairlerinden Pirizrenli Şemʿînin Dîvân ʿının Edisyon Kriťiđi ve İncelemesi*. G. 154.

Gazel 6 beyit olup mecmuada 5 beyti yazılmıştır. Mecmuda yazılmayan beyit:
Yüz çevirdüñ gül gibi feryād u ahumdan benüm // Zār idüp ben bülbüli ğuş urmaduñ
efġānuma

289. 3a, bizi: beni D.

- 5 Yana yana hâlümü ' arz itdügüm ' ayb eyleme
Şem'î'yem cānā benüm yanmağ gelüpdür şānuma

290 Ğazel-i Muḥibbî

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

- 1 Allāh Allāh diyelüm sancağ-ı şāhî çekelüm
Yürüyüp her yakadan şarğa sipāhî çekelüm
- 2 İki yirden kuşanalum yine ğayret kuşağın
Bulaşup toz ile toprağa bu rāhı çekelüm
- 3 Ol kızılbaşı kızıl kanlara ğarğ eyleyelüm
Şeytanat leşkerine cünd-i İlāhî çekelüm
- 4 Pāy-māl eyleyelüm kişverini sürḥ-serüñ
Gözine sürme diyü dūd-ı siyāhı çekelüm
- 5 Çār-yarı umaruz kim bize rehber olalar
İy Muḥibbî yürüyüp şarğa sipāhî çekelüm

291 Ğazel-i Āhî

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Güzellük nev-bahārında cihān bāğı bahār olsa
Baña ol yüzi gülşensüz gerekmez her hezār olsa

290. Coşkun Ak (1987). *Muḥibbî Dîvânı*. G. 1890.

Mecmuada yer alan 3. beyit *Dîvân*'da yoktur. Bunun yerine şu beyit yazılmıştır:

Bize farz olmuş iken olmaz İslām'a zāhir // Nice bir oturalum bunca günāhı çekelüm

290. 5a, Çār-yarı umaruz kim bize rehber olalar: Umaram rehber ola bize Ebübekr ü
'Ömer D.

291. Necati Sungur (1994). *Āhî Dîvânı (İnceleme-Metin)*. G. 97.

- [84b] 2 K̇amer gibi k̇ara beñlü güzeller pâdişâhıdır
Benüm mâh-ı siyeh-çerdem ‘aceb mi ḣaldâr olsa
- 3 Lebi ğonce beli ince güzeller çok durur ammâ
Öpülse der-miyân olsa çoçulsa der-kenâr olsa
- 4 Ne żibâ kaçır idi el-Hağ zümürürd rengi eflâkuñ
Esâsı pâydâr olsa binâsı üstüvâr olsa
- 5 Başum alup giderdüm ben ‘adem mülkine dek Āhî
Öte yanında dünyânuñ eger bir reh-güzâr olsa

292 Ğazel-i Necâtî

[mefâ‘ îlün mefâ‘ îlün mefâ‘ îlün mefâ‘ îlün]

- 1 Dil aldı kaçd-ı cân eyler begüm kaçuñ gözüñ ğamzeñ
Elif k̇addüñ kemân eyler begüm kaçuñ gözüñ ğamzeñ
- 2 K̇amu şehler saña bende k̇ul olayın saña ben de
Düşürmişdür beni bende begüm kaçuñ gözüñ ğamzeñ
- [85a] 3 Ḣayâlün dilde ḣân oldu vişâlün tende cân oldu
Cihânda dâstân oldu begüm kaçuñ gözüñ ğamzeñ

Gazel 6 beyit olup mecmuada 5 beyiti yazılmıştır. Mecmuada yazılmayan beyit:
Süvâr-ı esb-i nâz olmuş güzeller pâdişâhlar çok//Atı önince seyr itsem bana bir şeh-
süvâr olsa

291. 3b, Öpülse der-miyân olsa çoçulsa der-kenâr olsa: Çoçulsa der-miyân olsa
öpülse der-kenâr olsa D.

291.4b, Esâsı pâydâr olsa binâsı üstüvâr olsa: Binâsı pâydâr olsa esâsı üstüvâr olsa D.

292. Ali Nihad Tarlan (1992). *Necâtî Beg Dîvânı*. G. 308.

292. 1b, elif k̇addüñ: elif k̇addüm D.

- 4 Gözedüp sen yüzi mâhı irürdüm göklere âhı
Beni kul itdi va'llâhi begüm çaşuñ gözün ğamzeñ
- 5 Şaçı hüsline hayrânam çaşı yayına qurbânam
Ne kim buyursa fermânum begüm çaşuñ gözün ğamzeñ
- 6 Emîrüm şehriyârumdur enîsüm ğam-güsârumdur
'Azîzüm ihtiyârumdur begüm çaşuñ gözün ğamzeñ
- 7 Necâtî bende bî-çâre yürür 'ışkuñda âvâre
Yüregine urur yara begüm çaşuñ gözün ğamzeñ

293 Ğazel-i Fevrî

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

- 1 Egerçi derd-i hicrânuñla pîr-i nâ-tüvân oldum
Yüzün gördüm bi-ğamdi'llâh yine tâze cüvân [oldum]
- 2 Ten-i zâr üzre şol deñlü aqıtdum kanlu yaşlar kim
Gülistân-ı belâda şanki şâh-ı erguvân oldum
- 3 Tenüm peykân ile pür kıldı şanmañ ol kemân-ebrû
Ğam-ı zağm-ı belâ şerhine ser-tâ-ser zebân oldum
- [85b] 4 Çü 'ışk ehlini hep kırdı geçürdi şî' r-i pür-süzüm
Yaraşur milk-i 'ışk içre disem şâhib-qırân oldum

292. 4a, "irürdüm" metinde "irerdüm" şelinde harakelenmiştir.

292. 4a, gözedüp: göreliden; saçı hüsline: saçuñ çininde D.

292. 5a, çaşı yayına: çaşuñ yayında D.

292. 7a, bende bî-çâre: kuluñ ey yâre D.

- 5 K̇ul oldum Fevriyâ gerçi bugün bir Yûsuf-ı hûsne
Velîkin mülk-i ‘ışk içre ‘azîz ü kâm-rân oldum

294 Ġazel-i Āhî

[fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün]

- 1 K̇aşlaruñ her kimse kim beñzetdi k̇urbân ayına
Āferin olsun anuñ k̇urbân olayın râyına

Cānumı k̇urbân idüp pây itdiler meh-pâreler
Ol elâ gözlüm benüm gelmez mi k̇urbân pâyına

294. Necati Sungur (1994). *Āhî Dîvânı (İnceleme-Metin)*. G. 103.

294. 1a, k̇aşlaruñ her kimse kim: kim keman ebrûlaruñ D.

294. 2b, pâyına: ayına D.

- 3 Cân kıuzısını benüm boynuma kıurbân eylemeñ
Sen hemân bir kerre kıurbân itse kıaşuñ yayına
- [86a] 4 Yâ çeker ebrûlaruñ kıaşı kemânlar üstine
Tîr atar ğamzeñ gözi âhûlaruñ âlâyına
- 5 Hûblar bayramluķ in'âm eyleyüp 'âşıķlara
Her güzelden Âhî'nüñ bir bûse düşdi pâyına

295 Ğazel-i Âhî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Tîğ-i hecrüñle benüm Şimdi dilüm yar hele
Dem ola buluŐavuz senüñ ile var hele
- 2 İy cefâ-ĥû geleli dünyeye ben Şimdiye dek
Görmedüm sencileyin daĥı sitemkâr hele
- 3 Hele sen cevır ü cefâ itmede eksük kıomaduñ
Bu daĥı böyle ola iy yüzi ğülzâr hele
- 4 Bunca yoluñda fidâ itmiş iken cân u dili
Bir selâmuña daĥı degmedük iy yâr hele
- 5 Âhiyâ raĥm ide Şâyed işidüp ol ğül-i ter
Kıılayın derd ile bülbül ğibi ben zâr hele

294. 4a, üstine: kıılina D.

295. Necati Sungur (1994). *Âhî Dîvânı (İnceleme-Metin)*. G. 98.

295. 1a, hecrüñle: hecr ile D.

295. 1b, var hele: yâr hele D.

295. 2b, sitemkâr: cefâkâr D.

295. 5b, kıılayın: kıalayın D.

296 Ğazel-i Hevâyi

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Geh şafâ viridi gehî ' ışk dile gâh keder
' Âlemün ħâli budur böyle gelür böyle gider
- 2 N'ola bir gün yüzine mäh-ı nevün bakşañ eger
Bunca gündür ki gelüp karşıña boynın eger
- 3 Bu cihānuñ bize ne nüşı gerek ne nişi
Leb ü ħaddün baña bâl ise belâyise yiter
- 4 Beñlerüne di vefâ toħmını saçsun dile kim
Bu cihân mezra'asında ne ekerseñ o biter
- [86b] 5 Olma mağrūr gülün geldüğine iy bülbül
Bir gün ola kim yirinde göresin yeller eser
- 6 Başına kağdı Hevâyi ħad-i bālâñı senün
Servi çoğ elledi gülşende yine bād-ı seher

297 Ğazel-i Nihâni

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 İtmezem ' İşa heves tâze bahâr olmayıcağ
Sebze vü sâz u mey-i verd-i nigâr olmayıcağ
- 2 İçmezem âb-ı ħayât olsa eger cām-ı şarâb
Sâķi bir sîm-ber ü lâle-' izâr olmayıcağ

297. Bu gazel *Nihâni Divâni*'nda yoktur.

- 3 Heves-i vuşlat iden kı̇ani^ç -i dîdâr ola mı
Geh der-âgûş u gehî bûse-kenâr olmayıcağ
- 4 Didüm iy cân ne çok ^ç âşık-ı üftâdelerüñ
Gül gibi güldi didi n'ola hezâr olmayıcağ
- 5 Virme her gözleri âhûya Nihânî dil ü cân
Bî-tekellûf zer ü sîm ile şikâr olmayıcağ

298 Ğazel-i Revânî

[fe^ç ilâtün fe^ç ilâtün fe^ç ilâtün fe^ç ilün]

- 1 Lâle-veş alma ele sâgarı yâr olmayıcağ
Kılma şöhet hevesin tâze bahâr olmayıcağ
 - 2 Didi bir pîr baña içme güzellerle şarâb
Her tolu başına bir bûse-kenâr olmayıcağ
 - 3 Zâhidâ tevbeler olsun dağı mey içmeyeyin
Sâkı bir gonçe-dehen lâle-^ç izâr olmayıcağ
 - 4 Kânını içmelüdür şol kişinüñ mey yirine
Heves-i şöhet ider sâkı nigâr olmayıcağ
- [87a] 5 Yâr gönlümde Revânî kıomadı şabr u kıarâr
^ç Âşık olan nicedür şabr u kıarâr olmayıcağ

298. Ziya Avşar. *Revânî Dîvânı*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78396/revani-divani.html> [erişim tarihi: 15.09.2016]. G 183. 165.

298. 2b, bûse-kenâr: bûs u kenar D.

298. 4a, şol kişinüñ mey yirine: mey yirine şol kişinüñ D.

298. 5b, nicedür: nic'ider D.

299 Ğazel-i Nev'î

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Kana döndürdi emüp la' l-i lebi[n] cānānuñ
Şora şora kızılı çıkdı mey-i hamrānuñ
- 2 Zāhidā cām-ı meyüñ kaṭresini nūş itseñ
Elüñe almaz idüñ sübḥasını mercānuñ
- 3 Muttaşıl şūfî dilinden ḳomaz illāyı meger
O da meftūnıdur ol dil-ber-i müsteşnānuñ
- 4 Elde sîm olmayıcaḳ vuşlata imkân olmaz
Eyleseñ hūblara minnetini dünyānuñ
- 5 Nev'iyā geñ yaḳadan sîneye vüs' at yoḡ ise
Gül gibi dāmenin elden ḳoma istiġnānuñ

300 Ğazel-i Nev'î

[fā' ilâtün fā' ilâtün fā' ilâtün fā' ilün]

- 1 Baḳsam ol çāh-ı zenaḥdānuñ mu' allaḳ cāmına
Nār-ı şevḳümden döner sînem çuḳur ḥammāmına
- 2 Cevr ile ne öldürür ne raḥm idüp āzād ider
Düşdi şimdi murġ-ı dil bir bî-emānuñ dāmına
- 3 Bezm-i hecrüñ bunca dem peymānesin içdük dürüst
Degmedük devrān-ı faşluñ bir şikeste cāmına

299. Mertol Tulum - M. Ali Tanyeri (1977). *Nev'î Dîvânı, Tenkidli Basım*. G. 272.

300. Mertol Tulum - M. Ali Tanyeri (1977). *Nev'î Dîvânı, Tenkidli Basım*. G. 402.

- 4 Ol büt-i tersâ dil-i ‘uşşâkı pür-ḥûn eyledi
Beyzayı al itdi ḥâzır kâfirûñ bayramına
- 5 Terk-i nâm it Nev‘ iyâ çün kim ḳadîmî-pîşedür
Ḥüb-rûlar mâyil olmaḳ ‘âşîkuñ bed-nâmına

301 [Ġazel-i Āhî]

[fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilün]

- [87b] 1 Leblerin yâd idicek cismümi[ze] cân geldi
Gönül abdâlı yitiş tekkeye ḳurbân geldi
- 2 Sevin iy dil ki saña derd-i ğam-ı yâr gelür
Şoḥbet esbâbı gerek meclise yârân geldi
- 3 Zâhidâ biz de yübüsetle helâk olmış idük
Mey-i nâb ile biraz beñzümüze ḳan geldi
- 4 Pîrlükde delüḳanluluğum añdurdı şarâb
Şimdi ol devr-i zamânlar bize oğlan geldi
- 5 ‘Işḳ râzını fâş itme ki a‘ dâ işidür
Söyle iy Āhî biraz meclise nâ-dân geldi

300. 3b, faşluñ: vaşluñ D.

301. Necati Sungur (1994). *Āhî Dîvânı (İnceleme-Metin)*. G. 128.

301. 2b, meclise: hücreye D.

301. 4a, “Pîrlükde” metinde “pîrlükde” şeklinde harekelenmiştir.

301. 5a, fâş itme ki: iñen açma ki D.

301. 5b, söyle iy āhî: söyleme āhî D.

302 Ğazel-i Revânî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Mâh-rûlarda seni medh iderem çün güzelüm
N'ola bir ayda tamâm olur ise her ğazelüm
- 2 Hû'âba varsam haţ-ı müşġîn görürem haddüñde
Korķaram ol ķara düşden ki yaķındur ecelüm
- 3 Gerçi yoķ saña bedel ' ışķ u nâz eylemede
Derd ü ġam çekmede olmaya benüm de bedelüm
- 4 Baħr-i eşkümde n'idem pençe-i mercân oldu
Gözümüñ kanlu yaşın silmeden iy dost elüm
- 5 Yoķ durur çünki şarılmaġa Revânî çäre
Eñegin oħşayalum bâri tuţaġın emelüm

303 Ğazel-i ' Adlî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Bir mülâyim dil-bere ' âlemde kıymet var mıdur
Hûk-i pâyına yüz urmaķ deñlü ' izzet var mıdur
- [88a] 2 Baķışuñdan añlayup ħalvet tuŗup biñ nâz ile
Tuŗuşup tenhâ gelüp diye ki ħıdmet var mıdur

302. Ziya Avşar. *Revânî Dîvânı*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78396/revani-divani.html> [erişim tarihi: 15.09.2016]. G 238. 185.

302. 3a, ' ışķ u nâz: ' işve vü nâz D.

302. 4a, oldu: olmuş D.

303. Yavuz Bayram (2009). *Amasya'ya Vali Osmanlı'ya Padişah Bir Şair: Adlî (Sultan İkinci Bâyezid)*. G. 26.

- 3 Ay yüzüñ la' l-i lebinden buse ihsân eyledi
Ya' ni kim cānda anuñ mānendi lezzet var mıdur
- 4 Cevre baķup ħavf ile gitse ħırāmān oluban
Bundan artuķ daķı 'ālemde kıyāmet var mıdur
- 5 Ĥāk-i pāy-ı cevherine naķd-i cān ister nigār
'Adliyā sultān geķersin sende ķudret var mıdur

304 Ėazel-i 'Ömrî

[mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün]

- 1 Ėomaduñ bağrumı ķün yarmayınca
Ėomayım ben de āķir ŗarmayınca
- 2 Yabanda arama Ėamzeñ oķı kim
Bulımazsın yüregim yarmayınca
- 3 İremez kimse ol serv ayağına
Ĥazān bergi gibi ŗarmayınca
- 4 Benüm cennetde de Ėöñlüm açılmaz
Efe MeyĖānesine varmayınca
- 5 Ėüzellerde budur ādet ki 'Ömrî
İŗi bitmez kiŗi yalvarmayınca

305 Ğazel-i İřhâķ

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Derd-i hecrüñle neler çekdügimi âh bilür
Ger ölürsem dimezem kimseye Allâh bilür
- 2 Āh şâhum diyü yazduķ der ü dīvârelere
Ötesin yazmaĝa varmaz dilimüz şâh bilür
- [88b] 3 şafha-i gül toludur mihr ü vefâ haııı ile
Sırrımı ol raķamuñ murĝ-ı sehergâh bilür
- 4 Dün ü gün âhı gönül illerü çekdügi bu kim
Ķanda giderse anı kendüye hem-râh bilür
- 5 Fürkatüñle yine bir derde düşüpdür İřhâķ
Gâh bilmez olur kendüzünü gâh bilür

306 Ğazel-i Kemâlî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Bî-ķarâr oldum dirîĝâ ol meh-i ruhsârsuz
İñlerem bülbül gibi ben ol gül-i gülzârsuz
- 2 Derd-i ' iřķuñ merhemi çün lebleri dildâr imiş
Olmasun kimse İlâhî mübtelâ dildârsuz

305. Mehmed Çavuşoĝu -M. Ali Tanyeri (1989). *Üsküplü İşhak Çelebi Dîvânı*. G. 51.

305. 1a, âh: Allâh D.

305. 2a, dīvârelere: dīvâr-ı dile D.

305. 4a, illerü: ilerü D.

- 3 Gerdiş-i gerdün olursa ger murâdınca müdâm
‘Āşık-ı şâdıķ gōñül virmez cihāna yārsuz
- 4 ‘Ādet olmuş bülbüle gülşende feryād eylemek
Yoḥsa ‘ālemde meşeldür gül bulunmaz ḥārsuz
- 5 İy Kemālī dil virüp meh-rūlara aldanma kim
Bir vefālusı bulunmaz degme dil-āzārsuz

307 Ġazel-i İshāk

[fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün]

- 1 Fülk-i dil çıķmadın kenāra daḥı
Şaldı ġam mevci bir diyāra daḥı
- 2 Fürķat öldürmedin görem dirdüm
Gıtdi şimden girü ne çāre daḥı
- 3 Beni ‘ışķında iy felek öldür
Mübtelā itme bir niġāra daḥı
- [89a] 4 Ġarazuñ cān ise gel al ķurtar
Borcumuz var mıdur intizāra daḥı
- 5 Baña cevır itse vechi var ol yār
N’oldı bilsem bu rüzgāra daḥı
- 6 Hece İshāk çāre ölmekdür
Kimse itmez bu derde çāre daḥı

307. Mehmed Çavuşoġu-M. Ali Tanyeri (1989). *Üsküplü İshak Çelebi Divānı*. G. 302.

307. 1a, Şaldı ġam mevci: mec-i ġam şaldı, D.

- 7 Hey ne müşkil nihân güzel sevmek
Vazgelmek güç âşikâre dahı

308 Ğazel-i Me'âlî

[mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ülün]

- 1 Bize bir gün o la' l-i mül geleydi
İçeydük gitmeye yata ıalaydı
- 2 İdeydüm anı çıırçıplaı ıoıaydım
Murâdın cân u dil andan alaydı
- 3 Gönül tıflın görüp kûyında didi
Ne oııancık olur yire ıalaydı
- 4 Yâ baña düıe vuılat yâ raııbe
Nigârüm bâri bir ıur' a ıalaydı
- 5 Didiler k' olur ol ahû ıikâre
Didüm kim âh n' olaydı geleydi
- 7 Getürürdi ele ol dürr-i pâki
Me'âlî ıabr-ı baırine ıalaydı

308. Bu gazel *Meâlî Dîvânı*'nda yoktur.

308. Mecmuada mısraların sıralaması farklı. Mahlasın geçtiği mısra önce yazılmış. Ancak mısraların başlarına mukaddem ve muahhar notları düşülmüştür.

309 Ğazel-i Ğayretî

[mef' ũlũ fã' ilätũ mefã' ilũ fã' ilũn]

- 1 Cevr ü cefã didükleri derd ü belã mı ki
Mihr ü vefã didükleri zevķ ü şafã mı ki
- [89b] 2 Şãh-ı [cihãn] didükleri iy ħ^vãce-i zamãn
Şol milk-i ' iŝķa mâlik olan bir gedã mı ki
- 3 Vuşlat didügi ' aşıkına dil-berũñ ' aceb
Şol göz ucıyla eyledügi merĥabã mı ki
- 4 Kirpükleriyle kaçlarına bir ğazel didüm
Ol bî-vefãya irse ' aceb oķuya mı ki
- 5 İy Ğayretî bu derdi çeker var mı bir daĥı
Yoĥsa cihãnda yaluñuz ancaķ baña mı ki

309. Mehmed Çavuşoĥu-M. Ali Tanyeri (1981). *Ğayretî Divãnı (Tenkidli Basım)*.
G. 453.

Ğazel 9 beyit olup mecmuada 5 beyti yer almaktadır. Mecmuada yazılmayan beyit-
ler:

Bir serv-i ĥõş-ĥırãma hevãdãr olup durur // Gõnlũñ kuşu ĥiç alçaĥa ķonmaz ĥümã mı
ki

Ol serv-ķãmet itse ķiyãmet ķoparur ãh // Bãlã mı ki bu yoĥsa baña bir belã mı ki
Şabr u ķarãr u dil ķamusı ķarşu çıķdılar // Sultãn gelir diyü ' acabã Muştafã mı ki
Ğaķdan nazar olup baña ' ayn-ı vefã ile // Dãr-ı fenãda yüzüme bir kez baķa mı ki

309. 1a, cevır ü cefã: zevķ ü şafã D.

309. 1b, zevķ ü şafã: cevır ü cefã D.

309. 4a, kirpükleriyle: bakışlarına D.

309. 4b, ol bî-vefãya irse: ol bî-emãna itişecek D.

310 Ğazel-i Aĥmed [Aĥmed Paşa]

[mef' ūlũ mefā' ilũ mefā' ilũ fe' ūlũn]

- 1 Bir yolına cān virmelũce yār ele girse
Bir mihr ũ vefā řāĥibi dildār ele girse
- 2 Bir 'āřıķı az aĝladıcı cevri çoĝ itmez
Bir yũze iñen gũlici yār ele girse
- 3 Biñ biñ bulunur gerçi cefākār gũzeller
İllā n'idelũm yār-ı vefādār ele girse
- 4 Bir ĥũsni gibi ĥulķı ĥasen cũnbiř-i maĥbũb
Bir merĥameti çoķça kem-āzār ele girse
- 5 Terk eylemek olurdu gũzel sevmegi Aĥmed
Bir bũylece eglence daĥı kār ele girse

311 Ğazel-i Ĥayretĩ

[fe' ilātũn mefā' ilũn fe' ilũn]

- 1 Yine bir āfitāba dũřdi gũñũl
şeh-i 'ālĩ-cenāba dũřdi gũñũl
- 2 Zũlfi sevdāsına dolaşdı yine
Uzun uzun ĥisāba dũřdi gũñũl

310. Bu gazel, *Aĥmed Paşa Dĩvānı*'nda yoktur.

310. 4a, "cũnbiři" metinde "cũnbũři" şeklinde harekelenmiştir.

311. Mehmed Çavuşoĝlu Mehmed Çavuşoĝu - M. Ali Tanyeri (1981). *Ĥayretĩ Dĩvānı* (*Tenkidli Basım*). G. 255.

- [90a] 3 Açdı bir serv ayağına Şu gibi
Ne   aceb ıztırāba dűŐdi gönül
- 4   IŐıđ ocağına atdı kendüzini
G r ne n r-ı   azāba dűŐdi gönül
- 5 H yreti h Őılı h at  itdüm
Çok  arık-i Őavāba dűŐdi gönül

312 Ğazel-i Z ti

[f   il t n f   il t n f   il t n f   ilün]

- 1 Aramızda ger bizüm f rkat dűŐerse y r ile
Derd ile bir  h idem yir yir felekler yarıla
- 2 Beni b m r eyledi bir lahza s yleŐmez gelüp
Őađ olursam s yleŐem ol gözleri b m r ile
- 3 Germ olup baŐŐ itd giy n ol ruŐı g l-reng ile
Őem  gibi d n gice muŐkem dutiŐdum n r ile
- 4  lmes n bugün ben anı  ld rem yarın dimiş
Yarına  aldı işüm  h ol  iy met y r ile
- 5 Z tiy  hiç  ld g me acımadum dünyede
Hem-dem olsam bir nefes ger ol Şeker-g ft r ile

312. Mehmed  avuŐođlu - M. Ali Tanyeri (1987). *Z tf D v nı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon), Gazeller Kısımı C. III. G. 1296.*

312. 3b, Őem  i gördüm od gibi  urdu  utiŐdı n r ile D.

313 Ğazel-i Şemsî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Dil-berüñ ben ' aşıkâ her dem işi ferdâ gibi
Dûd-ı âhumdan hâzer itmez o bî-pervâ gibi
- 2 Şun lebüñ câmın tolular içelüm def' -i ğama
Göñlümüz hiç nesne içmez bâde-i hamrâ gibi
- 3 MıŐr-ı hüsn içinde gevhersin bulunmaz kıymetüñ
Miske tartılsañ revâdur Yûsuf-ı zîbâ gibi
- [90b] 4 Ehl-i ' irfân meclisinde bu sözüm gevherleri
Umaram kıymet bula tâ lü 'lü-i lâlâ gibi
- 5 Őehdine aldanma dünyânuñ ser-â-ser cîfedür
Şemsiyâ Kâf-ı kanâ' at yeg durur ' Anķâ gibi

313. Mehmet Akkaya (1992). *Şemsî Paşa Dîvânı: İnceleme Edisyon Kritikli Metin*.
G. 422. 640.

313. 3a, “bulınmaz” metinde “bulunmaz” şeklinde harekelenmiştir.

314 [Ġazel-i Fazlî]

[müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün]

- 1 Olmuş muḳadder 'āşıḳa ḳan ağlamak giryān olup
Bi'llāhi iy dil n'eylesün ol bî-vefā cānān olup
- 2 Eyler dem-ā-dem leblerüñ ḥelvāsın iy şeh ārzū
Nergisle gül gülzārda gör bengi ḳan ḥayrān olup

[91a] 3 'Ālemde çün her gülenüñ bir ağlaması var imiş
Neyler cihānda bir kişi bir laḫza yā ḥandān [olup]

- 4 La'lüñ var iken çeşme-i ḥayvāna ben meyl itmezem
Cān mı bağışlar ādeme ol çeşme-i ḥayvān olup

- 5 ‘Āşık mıdur ol Fazlıyâ sevdâ-yı zülf-i yâr ile
Fâş olmaya ‘âlemlere Mecnûn gibi dâstân olup

315 Ğazel-i Zâtî

[fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün]

- 1 N’olduñ iñlersin felek hercâyî cānānuñ mı var
Her maķāmı seyr ider bir māh-ı tābānuñ mı var
- 2 Beñzüñi iy bustān faşl-ı ħazān mı itdi zerd
Yoĥsa başı taşra bir serv-i ħurāmānuñ mı var
- 3 Ağlayup feryād idersin dem-be-dem iy ‘andelīb
Ĥār ile hem-sāye olmış verd-i ħandānuñ mı var
- 4 Yoluña cānum revān itsem gerek cānā didüm
Yüzüme ħışm ile baķup didi ki cānuñ mı var
- 5 Zülf-i dil-ber gibi iy Zâtî perîşānsın yine
Cevri bî-ĥad yoķsa bir yār-ı perîşānuñ mı var

316 Ğazel-i Āfitābî

[fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilün]

- 1 Yine diş yarası var sīb-i zenaĥdānuñda
Yine şeftālū yemişler gibi bustānuñda

315. Mehmed Çavuşoğlu - M. Ali Tanyeri (1987). *Zâtî Dîvânı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon), Gazeller Kısmı C. I. G.* 406.

315. 1b, her maķāmı seyr ider: seyr ider her menzili D.

315. 3a, dem-be-dem: her nefes D.

315. 4b, Yüzüme ħışm ile baķup didi ki: Yüzüme biñ ħışm ile baķdı didi D.

- 2 Şovuk el degmedi ise saña iy gonce-dehen
Yad ayağ izleri var rāh-ı gülistānuñda
- 3 Gice ağıyār ile mey içdügine şahiddür
Uykusuzluk eşeri var nergis-i mestānuñda
- [91b] 4 Biz saña iremezüz sürinür arduñca raķīb
‘Āşık-ı şādık uyuz itçe degül yanuñda
- 5 Dün gice kimler ile eyledün aḥşam ki bugün
Didi çok dürlü ḥaber bād-ı şabā şānuñda
- 6 Āfitābī şeffeteynüñde görüp zaḥm didi
Yine diş yarası var sīb-i zenaḥdānuñda

317 Ğazel-i Zātī

[fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün]

- 1 Āh kim emvāc-ı deryā-yı belā cūş eyledi
Rūzgār aña vücūdum zevraḥın tuş eyledi
- 2 Ağlayup didüm gözüñ öldürdi ben bīmāruñı
Ol ṭabīb-i cān u dil güldi didi ḥoş eyledi
- 3 Cübbe-i şabr-ı dili çāk itse ṭañ mı dest-res
Sāḳiyā mihrüñ ayağı anı ser-ḥoş eyledi

316. 3b, “eşeri” kelimesi vezni bozmaktadır. “izi” kelimesi ile vezin düzeltilebilir.

317. Mehmed Çavuşoğlu - M. Ali Tanyeri (1987). *Zâfî Dîvânı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon), Gazeller Kısmı C. III. G. 1602.*

317. 1a, deryā-yı: emvāc-ı D.

317. 3a, dest-res: dest-i şevk D.

- 4 İy ecel zehr-i ğam-ı dil-ber mi atduñ bādeñe
Kendüzinden geçdi her kim kim anı nūş eyledi
- 5 Görmege sen bārī gel bi'llāhi Zātī ğasteyi
Şabr u şıĥhat iy ecel anı ferāmūş eyledi

318 Velehu eyzan [Ġazel-i Zātī]

[mef' ūlü fā' ilātü mefa' ilü fā' ilün]

- 1 Şahrāda açdı benden ol āhū çayır çayır
Yasa 'aceb mi taĝları āhum bayır bayır
- 2 Ol yüzi āfitābı görem gibi bu seĥer
Nūr āyetin düşümde ourdum şayır şayır
- 3 Cānum dimiş raīb ol nigāra meded meded
Cānın teninden anuñ İlāhī ayır ayır

- [92a] 4 Didüm ki Şu raībī helāk eyleseñ n'ola
Bir pāre ırdı ırdı ayıtdı ğayır ğayır
- 5 Dil baĝla bend-i zülfine yārūñ yüri yüri
Bi'llāhi Zātī ayduñı um um ayır ayır

318. Mehmed Çavuşoĝlu - M. Ali Tanyeri (1987). *Zātf Dīvānı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon), Gazeller Kısmı C. I. G.* 215.

318. 3a, "o" metinde "ol"

318. 4a, Şu raībī helāk eyleseñ: Şer raībī helāk eylerseñ D.

319 Ğazel-i Zâtî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Dilden artuğ guşşanuñ yâ Rab mekânı yoğ mıdur
‘ Āşıkuñ ‘ âlemde bahtı kām-rānı yoğ mıdur
- 2 Dört yanum derd ü belâ vü miñnet-i ğam oldı āh
Yoğsa bir dem dünyede rāhat mekânı yoğ mıdur
- 3 Bir kemān-ebrū bugün biñ tîr urupdur cānuma
Ben ğarîb üftâdede devlet nişānı yoğ mıdur
- 4 Cānın alup irgürürsin rüz-ı vaşla ‘ âlemi
Yoğsa ben dil-ğastenüñ var ise cānı [yoğ mıdur]
- 5 Ğoncaya gül ağzuma öykünme var açıl dimez
Zâtıyâ ol gül-ruhuñ yoğsa dehānı yoğ mıdur

319. Mehmed Çavuşoğlu - M. Ali Tanyeri (1987). *Zâtî Dîvânı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon), Gazeller Kısmı C. I. G. 192.*

Gazel 7 beyit olup mecmuada 5 beyit yazılmıştır. Mecmuada yer almayan beyitler:
Lücce-i ‘ummān-ı eşke bendeyi ğarğ eyledüñ // Pâdişāhum ‘ āşıkuñ billāhi xanı yoğ mıdur

Ağır altun değer ħāk-i rehüñ ħıfz itmeğe // Çeşmümüñ ‘aynum gümüşden sürme-
dānı yoğ mıdur

319. 1b, Āşıkuñ ‘ âlemde bahtı kām-rānı: Āşıka ‘ âlemde baht u kām-rānı D.

319. 2a, oldı: aldı D.

319. 2b, mekânı: zamānı D.

319. 3b, ğarîb: fağîr D.

319. 4b, var ise cānı: ‘ âlemde cānı D.

319. 5a, gül: gel D.

319. 5b, dimez: dimiş M.

320 Ğazel-i Ğüseyn

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Çāh-ı miġnetde omadan ġam ile yār beni
Resen-i zülfine itse n'ola ber-dār beni
- 2 Zerre san ras urayın Őev cemāline anuñ
Rüz-ı maġŐer ü Ğudā eyleye bīdār beni
- 3 Oldı ġāŐāk-i beden ġarka-i seyl-āb-ı siriŐk
Yo mı 'ālemde 'aceb bir acır alar beni
- 4 Pāyı müzdine anuñ eyler idüm cānı niŐār
Gelse ġam-ġāneme teŐrīf ile dildār beni
- [92b] 5 Būse-i la'li ümīdinde dilā nāle ile
Nāle döndürdi yine devr-i sitemkār beni
- 6 Cāna cebr eyler idüm terk-i hevāsında anuñ
Māyil eyler yine ol lezzet-i ġüftār beni
- 7 Geri yo bende ġünāhuñ ġaddi ammā ki Ğüseyn
Umaram mafired ü 'afv ide Ğaffār beni

321 Ğazel-i Necātī

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Her ki pehlūda bula bir gice ol māh-veŐi
İstemez yıllar ile ogmaya hergiz ġüneŐi

- 2 Her vişâlûñ şoñi çün fûrkat olur anı bilüp
‘Ayn-ı vuşlatda iken şem‘ üñ aqar gözi yaşı
- 3 Didi la‘ linde görüp dâne-i hâl-i siyehin
Âb-ı Kevşer’de qarâr itdi Bilâl-i Habeşî
- 4 Geldi baş qoşdı haqı zülfine gavğalar için
Rûm milkini harâb idiser iki Habeşî
- 5 Şabr ile sâkin ola tende Necâtî diyü cân
Yandı çün ‘ışq odına miskinüñ içi vü taşu

322 Ğazel-i Ža‘ fî

[mef‘ ülü fâ‘ ilâtün mef‘ ülü fâ‘ ilâtün]

- 1 Āh eylesem derûnı n’ola bu ben fütâde
Mümkin degül ‘ilâca derdüm qatı ziyâde
- 2 Her kim idindi kıblem Ka‘ be’yi yöñi mihrâb
Merve haqıyçün oldı zezem gibi şafâda
- 3 Bir yaña ‘ışq-ı dil-ber bir yaña ta‘ n-ı ağıyar
Dem-beste vâlih ü zâr qaldım iki arada
- [93a] 4 Āhum şerâıdur kim çarhı toquz dolanur
Encüm degül görinen iy mâh-rû semâda
- 5 Naṭ‘ -ı zemînde Ža‘ fî çarhı itmedin beni mât
Esb-i murâduñ üzre depret yürü piyâde

321. 4, Bu beyit *Dîvân*’da yoktur.

323 Ğazel-i Nihânî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Nice bir feryâd u âh u nâle vü efgân idem
Aña qaldı kim hemân yoluñda terk-i cân idem
- 2 Hûn-ı dildür yidügüm ğam meclisinde rûz u şeb
Yiridür sînem tenûrında ciger biryân idem
- 3 Şimdi bildüm ' ışkı ben kim bir devâsuz derd imiş
Uymayam ' ışqa dahı ' ahd eyleyem peymân idem
- 4 Hâme inler zâr u zâr haţtuñ koyar başına hâk
Her qaçan kim vaşf-ı hâlüm defter-i dîvân idem
- 5 Dermendüñdür Nihânî bunca yıldur dil-berâ
Dimedüñ bir gün ola kim derdüñe dermân idem

324 Ğazel-i Muhibbî

[mef' ülü fâ' ilâtün mef' ülü fâ' ilâtün]

- 1 Olsun tena' ' um içre ol yâr-ı rûy-ı sâde
Qalsun belâ vü ğamda bu ' aşık-ı fütâde

323. Ayhan Yakşı (1993). *Nihânî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni*. G. 117.

Gazel 6 beyit olup mecmuada 5 beyit yazılmıştır. Mecmuada yazılmayan beyit:
Âh-ı âteş-bârum ile fâş ider qanlı yaşum // Künc-i dilde genc-i ' aşkuñ niçe ben
pinhân idem

323. 1a, hemân yolunda: yolunda bârî D.

323. 2a, yidigüm: içdigüm D.

324. Coşkun Ak (1987). *Muhibbî Dîvânı*. G. 2499.

324. 2b, ser-cümle-i piyâde: ser-cümle hep piyâde D.

324. 1a, ol yâr rûy-ı sâde: ol maḥ-rû-yı sâde D.

- 2 Ol şeh-süvâr-ı meydân binse semend-i nâza
‘Uşşâk olur önince ser-cümle-i piyâde
- 3 Ruhsâr-ı haţţ u hâlûñ yiter cihâna fitne
Neyler girüp puşuya kâküllerüñ kafâda
- 4 Levh üzre dest-i kudret yazmış bunu ezelde
Hüsnüñ senüñ muzâ‘ af derdüm benüm ziyâde
- [93b] 5 ‘Işkuñ kemâñı pekdür her kim ki çekmek ister
Derd ü belâ vü miñnet aña gerek kepâde
- 6 Her kim ki şâh olupdur şanmañ huzûr ider ol
Dervîş kim ola kâni‘ ‘ömri geçer ziyâde
- 7 Gülzâr-ı hüsnüñ içre her gice şubh olunca
Oğur Muhibbî medhüñ bülbül gibi yuvada

325 Ğazel-i Muhibbî

[fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün]

- 1 Kân yudarsa tañ degül la‘ l-i leb-i yâr isteyen
Cân virür bu yolda bir zülf-i siyeh-kâr isteyen
- 2 Terk idüp zühd ü şalâhı kılmışam zülfin kabûl
Rûz-ı maşşerde benüm iy dost zünnâr isteyen

324. 3a, ruhsâr-ı haţţ u hâlûñ: kaşuñla ğamzeñ ey dost D.

324. 6a, şâh olupdur: ğânî olsa D.

324. 6b, dervîş kim ola: dervîşlige ola D.

324. 7b, bülbül gibi yuvada: bübülleyin nevada D.

325. Coşkun Ak (1987). *Muhibbî Divânı*. G. 2054.

- 3 Kāni^ç olmaz kûyuña vaşluñ diler bî-çāre dil
Hîçe şatdı cenneti ^ç ışık ile didār isteyen
- 4 Hâşıl eyler derd ü miḥnet ^ç âlem içre ^ç âķıbet
Naķd-i ^ç ömrin ḥarc ider yār-ı vefādār isteyen
- 5 Bî-vefā yāruñ Muḥibbî cevriñi ma^ç zūr tūt
Yārsuz ḳalur cihānda ^ç aybsuz yār isteyen

326 Velehu eyzan [Ġazel-i Muḥibbî]

[fā^ç ilātün fā^ç ilātün fā^ç ilātün fā^ç ilün]

- 1 ^ç Āşık olmaķ dostlar ^ç âlemde müşkil kār imiş
Bilmeyen bilsün ki ^ç ışık içre belālar var imiş
- 2 Dirler idi ol cefa-kāruñ cefāsı çok velī
Şimdi bildüm āh kim didüklerince var imiş
- 3 Eksük itmez her gice benüm için ḳan yaşını
Müstedām olsun ki ol bu dīde-i ḥūn-bār imiş
- [94a] 4 Hışm ile seyr itdi ol dil-ber nażar ḳıldı baña
Çok şükür kim ṭālī^ç üm ^ç âlemde baḥtum yār imiş
- 5 Göricek müşkil anı görmek daḥı āsān degül
Neylesün ḥālī Muḥibbî'nün kaṭı düşvār imiş

325. 4a, Hâşıl eyler derd ü miḥnet ^ç âlem içre ^ç âķıbet: Hâşılı bu ḥırmen içre derd ü miḥnet ^ç âķıbet D.

326. Bu gazel *Muḥibbi Divānı*'nda yoktur.

327 Ğazel-i Nihānî

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

- 1 Ehl-i diller göreliden o ruḥ-ı zībāyı
Zerre şaymadılar mihr-i cihān-ārāyı
- 2 Leblerüñ cāmın içüp mest olan üftādelerüñ
‘Aynına almadılar iki gözüm şahbāyı
- 3 Olalı bāde-i ‘ışkuñla senüñ mest-i ḥarāb
Ḳanı ben ‘āşık-ı şūrīde gibi rüsvāyı
- 4 Görmeye sencileyin bir meh-i enver hergiz
Ḳaşr olunca ṭolana mihr-i felek dünyāyı
- 5 İdüp ol pīr olası şu' le-i āhım külah
İtdi ser-geşte Nihānî ḳulmı Mevlāyī

328 Ğazel-i Nihānî

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

- 1 Ortalıkda güm idüp naḳd-i dili ince beli
Didi nāzükligine cümle ḥayāl ehli belī
- 2 Jāle naḳdin n'ola ḥarcansa görüp gün yüzini
Gül-i gülzār-ı cihānuñ ḳatı açıḳdur eli
- 3 Kehkeşān urmaz idi çarḫı gice zencire
Ol ḳaşı māh-ı nevüñ olmasa mihriyle deli

327. Bu gazel *Nihānî Dīvānî*'nda yoktur.

328. Bu gazel *Nihānî Dīvānî*'nda yoktur.

- 4 Oldı bu sîne-i hâkîdeki yer yer çâke
Atduğı taşlar anuñ kaçır-ı maḥabbet temeli
- [94b] 5 O perî diyeli şî' rini yazup gönderesin
Eller içinde oḡındı bu Nihânî ğazeli

329 Ğazel-i Fevrî

[mef' ũlü fâ' ilätü mefa' ilü fâ' ilün]

- 1 Derd-i lebünle bir yire irişdi ḥâlümüz
Kim varmağa 'adem iline yoḡ mecâlümüz
- 2 Bir âfitâb-ı burc-ı sipihr-i maḥabbetüz
Mihr-i felek gibi bizüm olmaz zevâlümüz
- 3 Bir 'ışık-ı la' l-i yâr ile rûḡ-ı mücerredüz
Bu 'âlem-i şehâdete gelmez mişâlümüz
- 4 Bir niçe fende mâhir ü mümtâz 'âşıkuz
Cân virmedür ğam ile en ednâ kemâlümüz
- 5 Olsa 'aceb mi yüzümüz aḡ alnumuz açık
Fevrî maḥabbet içre aḡardı saḡalımız

330 Ğazel-i Şemsî

[fe' ilätün fe' ilätün fe' ilätün fe' ilün]

- 1 İtmedin cân u dile tıḡ-i cefâ kâr meded
Meded eyle bañâ iy yâr-ı cefâ kâr meded

330. Mehmet Akkaya (1992). *Şemsi Paşa Dîvânı: İnceleme Edisyon Kritikli Metin*.
G. 35.

- 2 Sînemi tîğ-i ğam-ı cevruñ ile çāk itdüñ
Delme müjġānuñ ile baġrumı tekrār meded
- 3 Hem-sifāl olduġumı ben seg-i kūyuñla senüñ
Korġaram ki duya aġyār-ı dil-āzār meded
- 4 Göz göre murġ-ı dili dāma düşürdi zülfüñ
Dāne-i ħālüñ idüpdür anı inkār meded
- 5 Hārılar dāmenüñe şunmuş elin gülşende
Eyledi Şemsi'yi bülbül gibi ğamzār meded

331 [Ġazel-i Şemsi']

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- [95a] 1 Her kaçan kim nāz ile ol kāmēt-i bālā geçer
Bir nazarda kendüsinden 'āşık-ı şeydā geçer
- 2 Nāz idüp 'uşşāka maġrūr olma genc-i ħüsnüñe
Ġāfil olma sevdüğüm bu devlet-i dünyā geçer
- 3 Āhum alma dostum aķıtma eşk-i çeşümü
Gözlerümde iki yaķa ıssı bir deryā geçer
- 4 Tā ölünce dāmen-i 'ışķuñı dil elden ķomaz
Yā irişür 'ālem-i vaşluña bir gün yā geçer
- 5 Hāk-i pāyuñdur senüñ pā-māl-i aġyār eyleme
Şemsi'de ħālince cānā ehl-i istignā geçer

330. 3b, aġyār-ı dil-āzār: aġyār anı inkār D.

331. Bu gazel *Şemşi Paşa Divānı*'nda yoktur.

332 Ğazel-i Şemsi

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Hûblar elden 'inân u ihtiyârum aldılar
Şoñra döndiler yine şabr u qarârum aldılar
- 2 Dâd elinden pâdişâhum şol melek-simâlaruñ
'Aşık itdiler beni nâmûs u 'arum aldılar
- 3 Ğâret-i şâm itdi zülfeyni vücûdum şehrini
Adına dil dirler idi bir hişârum aldılar
- 4 Şâh-bâzam pençem altında durur kebg-i murâd
Şol kara kuşlar benüm şanmañ şikârum aldılar
- 5 Şubha dek feryâd ider dil murgı tırmaz Şemsiyâ
Ğüyyâ bir 'andelîbem gül-'izârum aldılar

333 Ğazel-i Şemsi

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Derdüñ ile gerçi kim 'uşşâka her dem ğam gelür
Bu cihândur böyle qalmaz 'âkıbet 'âlem gelür
- [95b] 2 Ol perî-rûya meded bir bûse ihsân it didüm
Nâz ile güldi didi görmez misin âdem gelür

332. Mehmet Akkaya (1992). *Şemsi Paşa Dîvânı: İnceleme Edisyon Kritikli Metin*. G. 113.

333. Mehmet Akkaya (1992). *Şemsi Paşa Dîvânı: İnceleme Edisyon Kritikli Metin*. G. 99.

- 3 Kimse bilmez çekdiğüm hicrân elinden hey meded
Ağlamağdan gözlerümden yaş yirine dem gelür
- 4 Yâri ayırdum diyü şād olma iy bed-ḥū raḳīb
Baña vaşlından firāḳı dil-berüñ 'ālem gelür
- 5 Hızr elinden Şemsî içmez dostum āb-ı ḥayāt
Çün seg-i kūyuñ sıfālî aña cām-ı Cem gelür

334 Ğazel-i Hızr

[mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün]

- 1 Cigerüm hecr ile yandı elüm irmedi dermāna
Karınca niçe 'arz itsün murādımı Süleymān'a
- 2 Gözüm yüzüñi gördükçe dilimüñ nuḳkı tutuldu
Ḳuluñ ne ḳudreti vardur söz ide qarşu sultāna
- 3 Senüñ mestāne gözlerüñ bu cānı odlara yaḳdı
Şanasın mişli kāfirdür nice ḳıyar Müselmān'a
- 4 Ḳıyāmetde beni Sübhān ḳoyarsa eger uçmağa
Diyem yā Rab beni niçün ḳoyarsın işbu zindāna
- 5 N'ola mihr-i nigār için 'aceb midür bugün bu Hızr
Başını tōp idüp her dem ḳılıç şalarsa merdāne

333. 4b, vaşlından: vuşlatdan D.

334. 4a, Bu mısra metinde "Ḳıyāmetde beni Sübhān'um ḳoyarsa ger uçmağa" şeklindeydi. Vezin kusurundan dolayı düzeltildi.

335 Ğazel-i Fevrî

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

- 1 Gel iy deşt-i belâda görmeyen taşvîr-i Mecnûn'ı
Gör ol Leylî-veşûñ hecrinde ben bîmâr u maḥzûnı
- 2 Fiğānum nây u ḳaddüm çeng ü sînem def' ḳılur dâyim
Bu bezm-i miḥnetüñ sâḳî bu mîdur yoḥsa ḳânûnı
- [96a] 3 İki bir yire gelmiş benümçün ağlaşurlardı
Gice seyr eyledüm seyrümde Ferhâd ile Mecnûn'ı
- 4 Şu gibi ḥarc ider sîm-i sirişki merdüm-i çeşmüm
Yetim iken 'acebdür ḳanda buldı mâl-ı Ḳârûn'ı
- 5 Görelden muşḥaf-ı ḥüsnünde Fevrî şekl-i ebrûñı
Düşürmez hiç bir laḫza dilinden sûre-i Nûn'ı

336 Ğazel-i Revânî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Dişlemişler ne kılalum leb-i cānānı yine
Yiylemişler bu gice ol gül-i ḥandānı yine
- 2 Şu gibi 'ömri şafā ile geçer 'ālemde
Kim kenār itd'ise ol serv-i ḥurāmānı yine
- [96b] 3 Ğanḳı bezm ehline yā Rab lebi sākīlik ider
Ğoḳdı reyḥān ile ol zülf-i perişānı yine
- 4 Baña cānum ḳayısıdur saña şeftālū gönül
Kim ışırdı 'aceb ol sīb-i zenaḥdānı yine
- 5 Bilmezem kimler ile seyr ider ol māh-liḳā
Niçe gündür ki Revānî bulmaz anı yine

337 Ğazeliyyât-ı Kātibi

[fā' ilâtün fā' ilâtün fā' ilâtün fā' ilün]

- 1 Ḥūr u ğilmān saña iy zāhid baña dildārumı
Teñri ḥaḳḳı ben bütün dünyāya virmem yārimi
- 2 İy ḳamer-çehre nice olsun güşāde-ḥāḫırum
Şaşduğumda sen benüm güş eylemezsin zārumı

336. Ziya Avşar. *Revânî Dîvânı*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR.78396/revani-divani.html> [erişim tarihi: 15.09.2016]. G 342. 224.

336. 1b, yiylemişler (يَيْلَمُونَ): ellemişler D.

336. 3a, "sākīlik" metinde "sākīlūk" şeklinde harekelenmiştir.

336. 3b, ḳoḳdı reyḥān ile ol: ḳanda reyḥāncı bigi D.

336. 5a, bilmezem: bilmezin D; māh-liḳā: meh-likā M.

336. 5b, bulmaz: göremez D.

- 3 Gitdi elden cân u dil bir kez dehānuñ öpmedüm
Yok yire harc eyledüm ‘ ömrüm diriġā varumı
- 4 İy hilâl-ebrû baña yirden göge hayf eyleyüp
Gözlerüm yaşıyla alma āh-ı âteş-bārumı
- 5 Nev-cüvānlar yolına öldüm mezārum üstüne
Kātibî yaz haţları vaşfindaki eş‘ ārumı

338 Velehu eyzan [Ġazel-i Kātibî]

[mefā‘ ilün mefā‘ ilün fe‘ ülün]

- 1 Kemān ebrûlaruñ hışm ile çatma
Beni gel oğ gibi yabana atma
- 2 Dehān-ı yârı vaş it zülfini ço
Zamān tengdür sözi iñen uzatma
- 3 Raķībā rāzıyam sögsün baña yâr
Hemān sen birine bir daġı katma
- [97a] 4 İşigin bekle ol Leylî-hırāmuñ
Varup Mecnün gibi yabanda yatma
- 5 Raķīb ile gezüp bāzār u şehri
Efendüm Kātibî ķuluñı şatma

339 Velehu eyzan [Ġazel-i Kâtibî]

[fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün]

- 1 Seni görsem kaçan perişānum
Cem' olur hâṭır-ı perişānum
- 2 İnce bilüñi çoçmağa cānā
Kılca kaldı ümid ile cānum
- 3 Öpmiş ağzum düşünde diyü şaḫın
Baña incinme yok yire hānum
- 4 Eyle hem-kāse itlerüñle beni
Müteḥammil degülse de şānum
- 5 Koma ayakda Kâtibî kuluñı
Elini al esirge sultānum

340 Velehu eyzan [Ġazel-i Kâtibî]

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Zevk ideydüñ eger iy şüfî şarāb-ı şāfi
'Ömrüñ olduḫça olurduñ sen anuñ vaşşāfi
- 2 Yüzini görmek ider baña kifāyet yārüñ
Cān u dilden dilegüm senden odur yā Kāfî
- 3 Her gören kūyuñı 'uşşāḫ ṭavāf eyler iken
Ka'be şanur anı ḫuccāc ile pür-eṭrāfi
- 4 Mihr-i ruḫsāruña beñzetdüğüme incinme
Eksük olmaz güzelüm şā' ir olanuñ lāfi

- [97b] 5 Virmez iy Kâtibî bir bûsesini biñ cāna
 ̇Kanda gitdi ʿ acabā ol ŧanemũ inŧāfi

341 Velehu eyzan [Ġazel-i Kātibî]

[feʿ ilātün feʿ ilātün feʿ ilātün feʿ ilün]

- 1 Sākiyā girmesün aġyār elüme mestāne
 Mey yirine iġerin anını ana ana
- 2 N'ola aġvālümü ʿ arz eylesem gördükçe yüzün
 Her zamān sūz-ı dilin ŧemʿ a yanar pervāne
- 3 Nesnemüz almadı rehne çekecek bāde iġün
 Mey-fürüşü çekelüm sākî yüri olana
- 4 Beni aġyār ile bir görme müjeñ olarını
 Atma iy aşı kemān ben var iken yabana
- 5 Zülfi zencirine bend olmaġ imiŧ maŧūduñ
 Kātibî eylemiŧ ol māh seni dīvāne

342 Velehu eyzan [Ġazel-i Kātibî]

[mefʿ ūlü mefaʿ ilü mefaʿ ilü feʿ ūlün]

- 1 Yodur sözümüz zerrece ol ġonce-dehāna
 Kim görse belî dir ġönül ol ince miyāna
- 2 Virdüm teb-i hecründe senün zıkr-i lebündür
 İy māh benüm söyledüġüm ŧanma yabāna

- 3 Tanışmadın öldür beni iy rūḥ-ı revānum
Kūyuñ koyuban varur isem bāğ-ı cināna
- 4 Haṭṭum gelicek benden uşanur dir imişsin
Ḥaşā ki virem bir kılıñı iki cihāna
- 5 Ğam çekme yūri olduđına cāh ile ʿ izzet
İy Kātibī ʿ aksinedür aḥvāl-i zamāne

343 [Ġazel-i Kātibī]

[feʿ ilātün feʿ ilātün feʿ ilātün feʿ ilün]

- [98a] 1 Yine ol ğonce-lebūñ gül yüzini yād itdüm
Hasret ü derd ile bülbül gibi feryād itdüm
- 2 Ne kadar cevır ü cefā eyler iseñ eyle baña
Himmetüñle aña ben kendümi muʿ tād itdüm
- 3 Ben umardum ki ölince kul olam kapuñda
Ummaz idüm diyesin ben anı āzād itdüm
- 4 Şād olurmuş yolına öldüğüne ʿ uşşākuñ
Ḥamdüliʿ llāh bugün ol dil-beri ben şād itdüm
- 5 Zülf-i dildāruñ alup bād-ı şabādan haberin
Ḥanumānı o dem iy Kātibī berbād itdüm

344 Velehu eyzan [Ġazel-i Kâtibî]

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 İtmez oldı beni öldürmege ol yâr hüçüm
Neler itdi göre iy dil baña bu ʔalı' -i şüm
- 2 Żabʔ ider ğamzeñ ile ğabğabuñı ħâl-i ruĥuñ
Kılıç ile kızilelmayı şan aldı şeh-i Rüm
- 3 Öldürürsin lebüne cân vireni ħasret ile
Sizüñ illerde begüm bu midur äyîn-i rüsüm
- 4 ʦolaşur küyuñı pervâne gibi ' aşıklar
Olalı şevķ ile sen yakmağ için anları müm
- 5 Vaşf idüp la' lini yāruñ bizi iĥyā itdün
Göreyin Kâtibî keşf ola saña cümle ' ulüm

345 Velehu eyzan [Ġazel-i Kâtibî]

[mef' ülü fā' ilätü mefā' ilü fā' ilün]

- 1 Alınma iy gönül güzelün bî-vefāsına
Şoñra taĥammül eyleyimezsın cefāsına
- [98b] 2 Sevmek ħaʔā imiş seni iy bî-vefā didüm
Nāz ile güldi didi ki bilseñ ħaʔāsı ne
- 3 Ayırdı biñ belā ile benden seni raķīb
Göreyin anı uğraya Ĥaķķ' uñ każāsına
- 4 Ol ĥünî öldürürse beni māni' olmañuz
Kimse ķul ile girmez efendi arasına

- 5 Āzād olursa ğamdan eger nağd-i cān viren
Kes Kātibî kuluñı efendüm bahāsına

346 Velehu eyzan [Ġazel-i Kātibî]

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Kādir olup cānını her kim yidürmez yārına
Yā İlāhî göreyin irme sen anı yarına
- 2 Öldürür derd ile āhır ol Mesīhā-leb beni
Şerbet-i la' lin eger virmezse ben bīmārına
- 3 Gördi hālın haṭṭına meyl eyledi bī-çāre dil
Hasret-i engür ile yaşdandı bāğ dīvārına
- 4 Virdi la' lin nağd-i cāna soñra inkār itmesün
Huccet al haṭṭından iy dil ağzınuñ ikrārına
- 5 Her zamān gül-ruḥlarıñ vaşfin ider iy ğonce-leb
N'ola kuşlar kondurursa Kātibî eş'ārına

347 Velehu eyzan [Ġazel-i Kātibî]

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

- 1 'Āşıka hūblarıñ cevriñi şanma tükene
Derd-i 'ışk ile meger 'āşıq-ı şeydā tükene
- 2 Āh u zārüm işidüp katlüme kaşd itme şehā
Beni öldürmek ile şanma ki ğavgā tükene

- [99a] 3 ‘Ömrüm oldukça kıomam kûyını yâruñ dir imiş
İt raķībũñ göreyin ‘ömri Ĥudâyâ tükene
- 4 Didüm iy sâķī ıolusun öpelüm cām-ı lebüñ
Nâz ile didi ki şâyed mey-i ĥamrâ tükene
- 5 Kâtibî yâra nişâr it kıatarât-ı eşki
Anı zanneyleme kim lü’lü’-i deryâ tükene

348 Ėazel-i Ĥafî

[fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün]

- 1 Āh elinden şol vefâsuz cevri çok dil-berlerũñ
Şol yüzi gül yañağı lâle gözi ‘abherlerũñ
- 2 Nice gönül virmesün insân olanlar bunlara
Kim melekler bendesidür bu perî-peykerlerũñ
- 3 Gel temâşâ kııl kıamer devrinde zülf-i çenberin
Mihr ü mehdür oynayan içinde ol çenberlerũñ
- 4 Kıana mest oldukça ġamzeñ kim çeker ĥaçerleri
Cân virür cân üstine düşmege ol ĥaçerlerũñ
- 5 Öldürürlerse raķībi ġam degül ‘âşıkларуñ
Mü’mine kıanı ĥelâl olmuş durur kâfirlerũñ
- 6 Serverâ bir pâdişehsin sen ki her bir kûşede
Bu Ĥafî gibi hezârân biñ ola çâkerlerũñ

349 Ğazel-i Mihri

[mef' ūlū fā' ilātū mēfā' ilū fā' ilün]

- 1 Cürmüm nedür ki dil-bere bizden şafası yok
Ben bendesine zerrece meyl ü vefası yok
- 2 Her bir habîş ile şalınur nice ölmeyim
Gördükçe beni yüz çevirür merhabası yok
- [99b] 3 'İşkuñ eşiri derd ile dermāndur kim begüm
Alsañ bizüm de göñlümüz ele haţası yok
- 4 Her bî-nevāya vaşl nevāsın 'aţā ider
Ben bî-nevāya zerrece vaşl-ı 'aţası yok
- 5 [Her] nev-bahāra bir gün olur kim hazān irer
Ğirre olma hüsne sevdüğüm āhır beķası yok
- 6 Her māh-rūy 'āşıkuñ āhı duĥān ile
Hiç gördüñ mi ki soñra yüzünñ karası yok
- 7 Atma Halîl-veş beni odlara iy raķib
'Āşıkuñ bu yolda yanmaĥa şanma rızāsı var
- 8 Mihri gerekse yolına cān vir gerek cihān
Oynar güler raķib ile senden şafası yok
- 9 İy dil hemişe cevr ü cefāya taĥammül it
Şanma cihānda her kişinüñ bir belāsı yok

350 Ğazel-i Ğayretî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Her pelîde baş қоşar serv-i Ğirâmānum benüm
Yüz virür her Ğäre ol gül-berg-i Ğandānum benüm
- 2 Her yaқasuz oñmaduқ cimrî levendüñ Ğücesin
Rüşen eyler her gice şem'-i şebistānum benüm
- 3 İy dirîğā it raқībün Ğilesine aldanup
Göz göre her dilküye şayd olur arslanum benüm
- 4 Her denî-ṭab'ı çeküp paşa idinme kendüñe
Böyle 'ālî-şān iken devletlü sulṭānum benüm
- 5 Ehrimenler sözüne uydu meger iy Ğayretî
İltifāt itmez bu ben mūra Süleymān'um benüm

351 [Ğazel-i Ğayālî]

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- [100a] 1 Dūd tā kim depemüzden çıқа āhı çekelüm
Zāhidā 'ışқ eriyüz biz de sipāhı çekelüm
- 2 Serv-қāmet Қonevî bir güzele 'āşık olup
Elif-i sebz ile Mevlevî külāhı çekelüm

349. 6b, vezin aksamaktadır.

349. 7b, vezin aksamaktadır.

350. Mehmed Çavuşoğlu - M. Ali Tanyeri (1981). *Ğayretî Dîvânı (Tenkidli Basım)*. G. 289.351. Ali Nihad Tarlan (1992). *Ğayālî Dîvânı*. G. 336.

351. 2b, Mevlevî: Mollāyı D.

- 3 Şalsa çāh-ı ḥasede ger bizi iḥvān-ı vefā
Yūsuf-ı vakt oluban miḥnet-i çāhı çekelüm
- 4 Zāhidā sāgarı çekmek eger oldıysa günāh
Sen şevāb içre bulun biz bu günāhı çekelüm
- 5 Tīr-i yārı getürüp sīnede peykānı ile
İy Ḥayālī demidür sancaḡ-ı şāhı çekelüm

352 Velehu eyzan [Ġazel-i Ḥayālī]

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Her kişi bir dil-beri idindi kendüzine yār
Bu ne ḥāletdür ki dil hiç birilen kılmaz qarār
- 2 Her zamān bir nev' ile kıılır televvün āh kim
Bilemem ne gūn beni icād idüpdür Kirdgār
- 3 Pāy-māl-i dehr kııldı 'ākıbet bu dil beni
Bilemem nedür murādı āḥir-i pāyān-ı kār
- 4 Qanda bir meh-rūyı görse zūlfine olur esīr
Veh ki bir dīvānedür zencire doymaz nā-be-kār
- 5 Hey niçe didüm Ḥayālī virme dil meh-rūlara
N'eyleyim mecbürdür yoḡdur elinde iḥtiyār

351. 3b, oluben: olup D.

352. Bu gazel *Ḥayālī Bey Dīvānı*'nda yoktur.

353 Ğazel-i Yahyâ [Yahyâ Beg]

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 'Älemün yokdur vefâsı derd-i bî-dermânı var
Bu metâ' -ı vuşlata aldanma kim hicrânı var
- [100b] 2 Cevr-i yâr u ta' n-ı aġyâr u cefâ-yı rûzgâr
Ğam degül ol 'âşık-ı şeydâya kim cânânı var
- 3 Her firâkuñ bir vişâli her belânuñ âhiri
Her cefânuñ bir vefâsı her ġamuñ pâyâmı var
- 4 Günde yüz biñ 'âşıkın giryân ider bülbül gibi
Bu gülistân-ı cihânuñ bir gül-i handânı var
- 5 Muġtezâ-yı yâra râzî ol cefâdan aġlama
Ĥânġâh-ı 'ışkuñ iy Yahyâ yolu erkânı var

354 Ğazel-i Ĥıţâyî

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

- 1 Sebeb bilmem ne zûlm eyler nesin aldum bu devrânüñ
Belâ vü fûrġati derdi baña yitmez mi cânânüñ
- 2 Der-i dil-berden ayrıldum diyâr-ı ġurbete düşdüm
Gözüme âteş-i dûzaġ göründi milk-i 'Oşmânüñ
- 3 Ser-i zülfin oġduġça delirdüm taġlara düşdüm
Felek gerdânına atdum kemendin âh u eġġânüñ

- 4 Dilüm par par yanar güm güm atar s̄inem aķar yaşum
Gel iy derd ehli ‘ ařıķlar devāsı ne bu hicrānuñ
- 5 Hıtāyī bir sipāhiyüz bize dil-ber bulunmaz mı
Hudā ‘ ömrin ziyād itsün şeh-i řāhān-ı devrānuñ

355 Ğazel-i Meylī

[mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün]

- 1 Ne müşkil hāl olur yā Rab vefāsuz dil-rübā sevmek
Meger alnumda yazıdur ezelden bī-vefā sevmek
- 2 Hıaı sevdāsın eylerken gönül ‘ aynına meyl itdük
Bu imiş başuma geldi belā üzre belā sevmek
- [101a] 3 Begüm ‘ār olmasun bil’llāh beni ķapuñda hoş tıt kim
Olur řāh olana vācib kemāl ehli gedā sevmek
- 4 Ne deñlü pür-günāh itsem umaram raħm ide āħir
Ezelden řānuma gelmiş ‘ Aliyy-i Mürtezā sevmek
- 5 Egerçi cümle ‘ uřřāķuñ vefā ehlinedür Meylī
Baña minnet durur derdi bu resme pür-cefā sevmek

356 Ğazel-i Muħibbī

[fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün]

- 1 Ne umarsın iy gönül sen ol gözi cellāddan
Günde biñ ķan eylese ħazż eyler ol feryāddan

- 2 Yazılan başa gelürmiş iy gönül âh eyleme
Dāmına düşdün anuñ raḥm umma ol şayyâddan
- 3 ‘Āşıkunñ bîgâne vü bîgâne oldı âşinā
Bu meşeldür dostum hiç ḥayr gelmez yaddan
- 4 Sīm ü zer kimde olursa şayd olur maḥbūblar
Yeg gelür Şirīn’e Ḥüsrev ol ğarīb Ferḥād’dan
- 5 Sehv ile bir kez Muḥibbī ḳuluñı yād itmedün
Gerçi kim gitmez ḥayālünñ hey ḳıyāmet yâddan

357 Ğazel-i Nizāmī

[fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün]

- 1 İy gönül feryād idüp dād umma ol bī-dâddan
Ḥükmi çün şultān ider aşşı nedür feryâddan
- 2 Dil ser-i kūyuñ ḳoyup itmez heves dāru’s-selām
Her kişiye kendü şehri yeg gelür Bağdād’dan
- 3 Dil ider çāh-ı zenaḥdānuñda ğamzeñden ḥazer
Ḥabs içinde nite kim ḫutsaḳ olan cellâddan
- [101b] 4 Ḥuḫbe-i ḥüsn-i bülend-āvāz ile rāstda
Ḳaddünñ adına oḳur murġ-ı çemen şimşâddan
- 5 İy Nizāmī itleri ḫalar raḳibi ḥod n’olur
Āşinādan ḥayr gelmez ne umarsın yâddan

358 Ğazel-i Ğayālî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 'Āşıkam bir dil-bere yoğ rağmı 'āşıklar meded
Baña ılan ağlar acır sīnemde yanıklar meded
- 2 Her gice encüm gibi bīdār-ı kŭy-ı dil-berin
Bir nağar eyleñ baña hey gözi açıklar meded
- 3 Şüretüñ nağşın gözüm gönümde itmişken nihān
Ğavf ider cān görmesün diyü münāfıklar meded
- 4 Ğaşr olunca cām ile geçsün ser-encāmum diyü
Bir du' ā eyleñ gelüñ ben Ğaste ayıklar meded
- 5 Şām-ı hecrinde Ğayālî rŭz-ı vaşla irmedi
ŞubĞ gibi mihri Ğālīb gönli açıklar meded

359 Ğazel-i Sŭrŭrî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Tende derdüñle olur mı dile rāĞat bākî
Çŭnki olmaz şanemā ādeme şıĞĞat bākî
- 2 Mā-Ğazar pīş-keşümdür saña cān ile gönŭl
Cān u baş űstine cānā yine Ğıdmet bākî

358. Ali Nihad Tarlan (1992). *Ğayālî Dŭvānı*. G. 40.

358. 3a, şüretüñ: şüreti D.

358. 4a, ser-encāmum: ser-encāmın D.

358. 4b, Ğaste: meste D.

358. 5a, hecrinde: hicrānın; rŭz-ı vaşla irmedi: rŭz-ı vuşlat itmese D.

- 3 Bâğda tırma perî-rûlar ile 'îş eyle
Olmadı âdeme çün hûr ile cennet bâkî
- 4 Dâyimâ şıhhat ile olmaz ise şādîlûk
Vaşset itme be gönül derd ile miñnet bâkî
- [102a] 5 Şoñbet-i zıkr idicek şoñbet-i mey zıkr eyle
N'ola meclisde Sürürî dise şoñbet bâkî

360 Velehu eyzan [Ġazel-i Sürürî?]

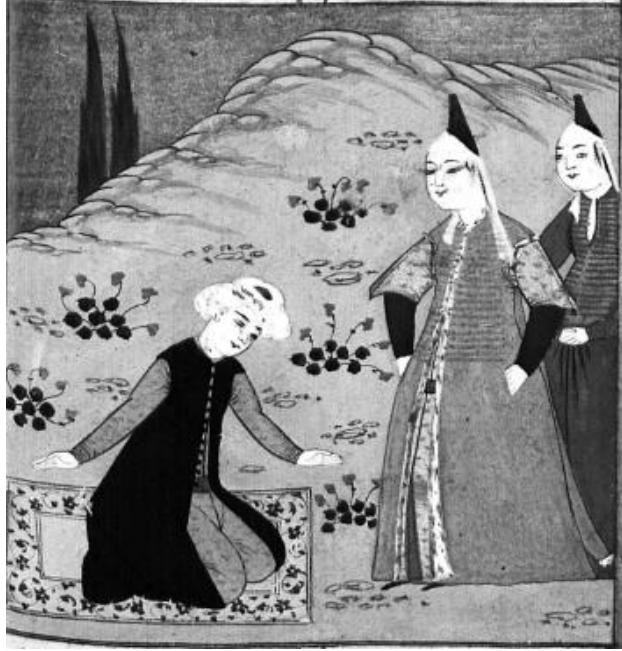
[fe' ilätün fe' ilätün fe' ilätün fe' ilün]

- 1 Niçe bir hûn dökeyin bu dil-i biryânımdan
Niçe bir besleyeyin ğamzelerüñ yanımdan
- 2 Niçe bir ğayr ile sen bûseye bazar tutup
Beni bî-zer diyü bîzar idesin cânımdan
- 3 Fürkatüm dostlara ben diyecek nesne degül
Haberüm alduñ ola nâle vü efgânımdan
- 4 Sen gül-i cennet iseñ ben de çemen bülbüliyem
El çek iy serv-i hırâmân bir avuç çanımdan
- 5 Yirüm idinmiş iken sürdi çıkardı çapudan
Bunu ummazdı Necâtî kulı sulţanımdan
- 6 Yatacağ yir çomaduñ sen saña dîvâne gönül
K'uyumaz halk-ı cihân giceler efgânımdan
- 7 Benüm eş' ârdur iden hep yirümi şaff-ı ni'âl
Oçınan mañlaşımı añlaya dîvânımdan

361 Ğazel-i Fevrî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Görinen ol deheni mîm kaçı nûn ancak
Lebi ğonce yüzi gül kâmeti mevzûn ancak
- 2 İy saçı Leylî bu dîvâneyi bend eyle didüm
Nâz ile güldi didi kim be bu Mecnûn ancak
- 3 Bezm-i ğamda n'idelüm sâğar-ı âb-ı 'inebi
Sâkî gözyaşı bize bâde-i gülgûn ancak
- [102b] 4 Şübhe var sağ olacağında dil-i bîmâruñ
Şûret-i çeşmüñ ile hâli diger-gûn ancak
- 5 Bî-vefâdur bu çemen diyü benefşe miskîn
Boynın egmiş yine Fevrî gibi maĥzûn ancak

362 [Müseddes-i Münîrî]

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

- 1 Çün ' aşık olmaduñ ta' n eyleyüp baña n' idersin sen
Görüp ben ' aşık-ı gamnâki ağlarken gülersin sen
Ta' accüb eyleyüp aḥvâlüme başuñ şalarsın sen
Naşîḥat şimdi baña kâr ider mi zann idersin sen
Gel iy nâşih ḳo pendi ḥâl-i dilden bî-ḥabersin sen
Beni dîvâne ḳıldı bir perî bilmem n' idersin sen
- 2 Olupdur ' aql u hûşum zülf-i dil-ber-veş perâkende
Ne şabra tâḳatüm vardur ne dil ârâm ider tende
Tamâm olmuşdur işüm ḳalmamışdur ' âfiyet bende
Dil-i bî-çâreye derdi yiter bir yañadan sen de
Gel iy nâşih ḳo pendi ḥâl-i dilden bî-ḥabersin sen
Beni dîvâne ḳıldı bir perî bilmem n' idersin sen
- 3 Fenâdur devlet-i dünyâ ile dil iftiḥâr itmez
Cihânuñ devletinden geçdi câha i' tibâr itmez
Melâmet ihtiyâr itdi o şimden girü ' âr itmez
Benüm ḥâlüm mükedderdür naşîḥat baña kâr itmez
Gel iy nâşih ḳo pendi ḥâl-i dilden bî-ḥabersin sen
Beni dîvâne ḳıldı bir perî bilmem n' idersin sen
- 4 Şorup ḥâl-i dil-i bî-çâreyi bir laḫza ḥoş itmez
Ḥaḫâsı yoḳ şevâbın ḳaşd idüp bârî ne ḥoş itmez
' Aceb bir dem mi vardur kim gönül deryâsı cûş itmez
Ḳulağum na' ra-i mestânelerden ğayrı gûş itmez
Gel iy nâşih ḳo pendi ḥâl-i dilden bî-ḥabersin sen
Beni dîvâne ḳıldı bir perî bilmem n' idersin sen

[103b] 5 Helâk itmek muğarrerdür beni hicrân-ı cânânım
 Vişâl-i hasret ile kılcı kaldı çıkmâğa cânım
 Münîrî kılmadı derd-i dile ‘ âlemde dermânım
 Hemân Allâh’a qalmışdur benüm hâl-i perişânım
Gel iy nâşih kıo pendi hâl-i dilden bî-ğabersin sen
Beni dîvâne kıldı bir perî bilmem n’idersin sen

363 Ğazel-i ‘Ulvî

[fe‘ ilâtün mefâ‘ ilün fe‘ ilün]

- 1 Dil-beründen şağınma cânı şağın
Eyleme cânuña ziyânı şağın
- 2 Vireyin cümle hânımânı saña
Almamağ itme cânım anı şağın
- 3 Seyr-i dîdâre irdüñ ise gönül
İzleme gülşen-i cinânı şağın
- 4 Gele şâyed yoluña iy hünî
Zulm ile dökme yire kanı şağın
- 5 ‘Ulviyâ tutmasun cihânı şerer
Yağma âhumla âsumânı şağın

364 Ğazel-i Hayretî

[müstef‘ ilün müstef‘ ilün müstef‘ ilün müstef‘ ilün]

- 1 Bu lezzet-i güftâr ile bi’llâhi kim sevmez seni
Bu hâlet-i refâr ile bi’llâhi kim sevmez seni

- 2 Bu ğamze-i ğammâz ile bu çeşm-i tîr-endâz ile
Bu şîve ile nâz ile bi'llâhi kim sevmez seni
- 3 Bu turra-i pür-çîn ile bu ğamze-i pür-kîn ile
Bu tavr u bu âyîn ile bi'llâhi ki sevmez seni
- [104a] 4 Bu hândeler kim sende var bi'llâhi şâhum kıanda var
Pâyûña düşüp bende-vâr bi'llâhi kim sevmez seni
- 5 Bu Hâyretil'yi bî-nevâ gördükde dil virdi saña
İnşâf idicek dil-berâ bi'llâhi kim sevmez seni

365 Ğazel-i Şeyhî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Düşeli gönlüme sen cân-ı cihânuñ hevesi
Kalmadı tende karar itmege cânuñ hevesi
- 2 Yaşum ırmağ oluban seyl döker şâm u şehir
Biteli cânda sen serv-i revânuñ hevesi
- 3 Yârdan nice şikâyet ideyin çünkü beni
Nâ-murâd itmek imiş devr-i zamânuñ hevesi
- 4 Dutuşup başdan ayağa yanaram şem' gibi
Cân oda atmak imiş h'vâba uyanuñ hevesi

365. 5b, inşâf idicek dil-berâ: inşâf id e sen de şehâ D.

365. Mustafâ İsen - Cemal Kurnaz, *Şeyhî Dîvânı*, G. 185.

365. 2b, cânda: gönlümde M.

365. 3a, nice şikâyet: ben ne şikâyet D.

- 5 Şeyhî derdi hevesini bileli şol şanemüñ
Girmez oldı gözine hür-ı cinānuñ hevesi

366 Ğazel-i Yahyâ [Yahyâ Beg]

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Bu gice gelmez iseñ va' de-i ferdâ eyle
Bir hoş-âmedle beni bâri tesellî eyle
- 2 İy perî ' aqlumı almağdan ise cānumı al
Odlara yaq bu gönül şehrini yağmâ eyle
- 3 Sâkiyâ ' aşık-ı âşüfte vü âvârelere
' Işq cāmın içirüp halkı temâşâ eyle
- 4 Vâ' izüñ övgüsine uğrasa şüfî yeridür
Aña kim didi ki var mescide gavgâ eyle

- [104b] 5 Sen Mesîhâ-lebün ölümlisi sultānum
Gele Yahyâ kuluñı bir gice ihyâ eyle

367 Ğazel-i Harîmî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Tâze tâze sinem üstinde görinen dâğlar
Şanki bir vîrānedür üstine konmuş zâğlar
- 2 Hüsünüñ bāğında rahm it ' aşık-ı bî-dillere
Yohsa şu gibi geçer serv-i revānum çağlar

365. 5b, hür-ı cinānuñ: huru hūbānuñ D.

366. Mehmed Çavuşoğlu (1977). *Yahya Bey Divânı*. G. 416.

- 3 Dem-be-dem zülf-i siyâhuñ yâduma geldükçe âh
İy güneş yüzlü benümçün bu bulutlar ağlar
- 4 Gülşen-i küyuñ koyup dil murğı uçma[ğı] diler
Zülf-i müşğînüñ hevâsı ayağımı bağlar
- 5 Sînem üzre her elif bâğ-ı maḥabbet servidür
Lâle-i deşt-i ‘ademde iy Ḥarimî dâğlar

368 Ğazel-i Fehmî

[fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün]

- 1 Derd ile bîmâr-ı ‘ışkam baña tedbîr eyleñüz
Ol ṭabîbe ḥâlümi bi’llâhi taḫrîr eyleñüz
- 2 Ölürem bârî cefâ-yı yâr ile cân vireyin
Şûret-i dildârumı qarşumda taşvîr eyleñüz
- 3 Ben ölicecek dostlar seng-i mezârumda benüm
Küşte-i ‘ışk-ı fülândur diyü taḫrîr eyleñüz
- 4 Ben ğarîbi öldi deñ şâyed namâzumçün gele
Ola kim bârî görem bu resme tezvîr eyleñüz
- 5 Unuduñ yâr ışiginde kıalsun añmañ Fehmî’yi
Ol za‘îf-i nâ-tüvânı öldi taḫrîr eyleñüz

369 [Ġazel-i Necâtî]

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- [105a] 1 Bir gözi âhû ile qavl u qarârum var yine
Körlüğine it raqībūñ hoş şikârum var yine
- 2 Dostlarum ğam düşmeninden qaçmağa bucaq bucaq
Küşe-i mey-ğâne gibi bir hişârum var yine
- 3 Qana boyanmış iken gönüm açar gökler gibi
Bir cemâli ' âlem-ârâ nev-bahârum var yine
- 4 ' Ömr-i bâıldur mey ü maħbûba hem-dem olmayan
Başda sevdâ elde câm-ı hoş-güvârum var yine
- 5 Çıkdı yaşum gibi gözden bu cihân gevherlerin
Şol Necâtî'yem ki dürr-i şâhvârum var yine

370 Ġazel-i Ca' fer

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Qakıyup gitdi dil-ârâmum n'olur hâlüm benüm
Yüz çevirdi baht benden döndi iqbâlüm benüm
- 2 Geh ' itâb u geh girişme geh cefâ geh nâz işi
Bilmezem âhir n'olur anuñla aqvâlüm benüm

369. Ali Nihad Tarlan (1992). *Necâti Beg Dîvânı*. G. 458.

369. 2a, Dostlarum ğam düşmeninden qaçmağa bucaq bucaq: Ĥamdü lillâh dostlar ğam düşmanından qaçmağa D.

369. 5a, gevherlerin: gevherleri D.

- 3 Bilini çoçmağa çoç yalvardum olmadı müfîd
Geçmedi yanında gör bir kıla biñ kâlüm benüm
- 4 Çopmadı çopmaz da ra' nâlıkda bir mişlün senün
Gelmedi gelmez de şeydâlıkda emşâlüm benüm
- 5 Gitdi bir kez görmek ile ' aql u şabr u cân u dil
Bir dağı Ca' fer görürsem n' olısar hâlüm benüm

371 Ğazel-i Revânî

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

- 1 Leb üzre tılsım ancak bu görinen hıtt-ı cânâne
Yazılmış ism-i a' zamdur meger mühr-i Süleymân'a
- [105b] 2 N'ola kırbân olurlarsa senün yoluñda ' aşıklar
Bu üslüb üzre gelmişdür erenler hep bu meydâna
- 3 Görinen mâh-ı nev şanma kıamer küyuñ dolanmağa
O zerrin şeb-külâhını kııvırmışdur levendâne
- 4 Benümçün geh şarâb içer gehi oğlan sever dırsin
Ne virdün alımsın sen be şüfî bir müselmäna

371. Ziya Avşar. *Revânî Dîvânı*. [http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/](http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78396/revani-divani.html)

[TR,78396/revani-divani.html](http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78396/revani-divani.html) [erişim tarihi: 15.09.2016]. G 369. 233-234.

Gazel 7 beyit olup mecmuada 5 beyiti yazılmıştır. Mecmuada yazılmayan beyitler:
Dil-i ' aşık ceres gibi figân itse ' aceb olmaz // Güzel şüretler ile çün müzeyyendür bu
büt-hâne

Ne devletdür bu yâ Rab kim geda-yı küy-ı ' ışık olan // Mağabbet tahtgâhına geçüp-
dür pâdişâhâne

371. 1a, Leb üzre tılsım ancak bu: Lebi üzre tılsım ancak D.

371. 3a, şanma: şanmañ D.

371. 3b, kııvırmışdur: kıorumışdur ? M.

- 5 Revânî rûy-ı dil-berdür temâşâ[gâ]hı ‘uşşâkuñ
Bahâr olduqça ‘ârifler varurlar bâğa seyrâna

372 Ğazel-i Ğayretî

[fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün]

- 1 Ğāk-i pāyuñ iy güzeller şāhı başlar tācıdur
Āsitānuñ ehl-i ‘ışkuñ ‘arşıdur mi‘ rācıdur
- 2 İrmedi vaşluña dil yıllar durur kūyuñdadur
Nūr görmedük iñen çoqdan mücāvır Ğācīdür
- 3 Şaķınuñ dil mülkini tārāc iderler şaķınuñ
Ğamzesi Tātār dil-berler iñen yaĝmācıdur
- 4 Ğüsn meydānında iy dil ĝamze-i ĝammāz dost
Hey ne tīr-endāzdur kim cān u dil amacıdur
- 5 Keşf-i esrār eyler ise Ğayretî Manşūr-vār
Dār ile qorqutma şūfī ol anuñ mi‘ rācıdur

372. Mehmed Çavuşoĝlu - M. Ali Tanyeri (1981). *Ğayretî Dīvānı (Tenkidli Basım)*.
G. 115.

372. 4b, umac: evmāc (اوماج) M.

373 Ğazel-i Zâtî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Zaḥmete girüp ' ilâc itmeñ baña şimden girü
Derdüme ölmekden özge yoḡ devâ şimden girü
- 2 Āḥiret ḥaḡḡın ḥelâl itsün ḥarâmî gözlerüñ
Dünyede dirlik ḥarâm oldu baña şimden girü
- [106a] 3 Dost uydı düşmene terk itdi ben dil-ḥastesin
İy ecel bi'llâhi gel bizden yaña şimden girü
- 4 İy felek bir cām-ı zehr-âlûde şundı ḡam baña
Ben anı nüş eyledüm "yâ hû" saña şimden girü
- 5 Ten ḥişârın ser-te-ser virdi fenâya ceş-i ḡam
Rıḥlet it dâr-ı beḡâyâ Zâtiyâ şimden girü

374 Ğazel-i Muḥibbî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Şeb-i ḡamda nazâr iden kişi tâb-ı tenüme
Didi fânûs-ı belâ perdesi pîrâhenüme

373. Mehmed Çavuşoğlu - M. Ali Tanyeri (1987). *Zâtî Dîvânı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon), Gazeller Kısmı C. III. G. 1216.*

373. 1a, girüp: girmen D.

373. 2b, "dirlik" metinde "dirlük" şeklinde harekelenmiştir.

373. 3a, dil-ḥastesin: dil-ḥasteyi D.

373. 3b, bi'llâhi gel: luḡ eyle gel D.

373. 5a, ser-te-ser: ser-be-ser D.

374. Bu gazel *Muḥibbî Dîvânı*'nda yoktur

- 2 Bûlbûl-i cân iremez gülşen-i şādīye velī
Kanda bir hār-ı gam olsa ilişür dāmenüme
- 3 Ser-i kūyuñda kılam kıaddümü yā āhumı tīr
Tā ki her zāğ u zağan ugramaya gülşenüme
- 4 Hāşre dek rakş uram iy dil-ber alup başum ele
Tīr-i cân-bahşuñ eger ire benüm gerdenüme
- 5 İy Muḥibbī dime ağıyāra seg-i yār şaқın
Ne içün beñzedesin dostumı düşmenüme

375 Ğazel-i ‘ Amrī

[mefā‘ ilün mefā‘ ilün fe‘ ülün]

- 1 Müyesser olmadı yāruñ vişāli
Gözümnden zāyil olmaz hiç ḥayāli
- 2 Kāra yüzlü rakīb oldı muḥarreb
Başuma geldi dünyānuñ zevāli
- 3 İderem nāle vü feryād u āhı
Görinmeyli gözüme ḥüb cemāli ⁵³⁹
- [106b] 4 İñende cevır kıılma bize cânım
Ki yoқdur bendeñüñ cevıre mecāli
- 5 Bu ‘ Amrī bendeñ eyler āh u efğān
Geçürür ḥasret ile māh u sālı

375. 3b, “görinmeyli” metinde “görünmeyli” şeklinde harekelenmiştir.

376 Ğazel-i İshâk

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Āh kim bir 'âşık-ı şūrīde-ḥāl oldum yine
Gönlümi elden yitürdüm pây-māl oldum yine
- 2 Tāk-ı ebrūñı görelden gitdi ārāmum benüm
Tākatüm tāk oldı bī-şabr u mecāl oldum yine
- 3 Göñlümüñ ma' mūrını vīrān idelden hecr ile
Künc-i ğamda t̄alib-i genc-i vişāl oldum yine
- 4 Ḥasret-i la' liñle yandı ğam beyābānında dil
Şun lebüñ kim teşne-i āb-ı zülāl oldum yine
- 5 Bī-vefālar şūretin İshāk dilde naqş idüp
Yanaram bir şem' -i fānūs-ı ḥayāl oldum yine

377 Ğazel-i Fehmī

[mef' ūlü mefā' ilü mefā' ilü fe' ūlün]

- 1 Her gün yüzüñe bakmaya ol mäh ne müşkil
Hışm eyleyüben bendesine şāh ne müşkil
- 2 Añmaya vefā adını bī-rahm ola dil-ber
Durmaya cefālar kıla her gāh ne müşkil
- 3 Gerçi yolına cānumı virmek iken āsān
Ayruluğa katlanmağ evet āh ne müşkil

376. Mehmed Çavuşoğu-M. Ali Tanyeri (1989). *Üsküplü İshak Çelebi Divânı*. G. 252.

376. 2a, ebrūñı: ebrüsün; ma' mūrını: ma' müresin D.

- 4 ‘Āşık da olasin yüzüne bakmaya dil-ber
Kullar başına gelmesün Allāh ne müşkil
- [107a] 5 Miḥnet iline gider iken bir kişi Fehmî
Ġam kāfilesin idine hem-rāh ne müşkil

378 Ġazel-i Zātî

[mef̣ ülü fā‘ ilātün mef̣ ülü fā‘ ilātün]

- 1 Kime şikāyet itsem şehrün güzellerinden
Vaşlı dirîĝ iderler ĝāyet maḥallerinden
- 2 Baḳdukça yüzlerine tutarlar ellerini
Yüz tıtdılar cefāya feryād ellerinden
- 3 ‘Uşşāka naḳş idüp yakmaḳdur işleri hep
Yanup yakılmaĝ oldu işüm ‘amellerinden
- 4 ‘Uşşāka cev̄r oḳıyla görseñ neler geçerler
Sözleri geçmez olsa bārî şaḳallarından
- 5 Germ olup ehl-i meclis şoḫbet kızardı vā‘ iz
Oḳınsa yana yana Zātî ĝazellerinden

378. Mehmed Çavuşoĝlu - M. Ali Tanyeri (1987). *Zātî Dîvânı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon), Gazeller Kısmı C. III*. G. 1098.

378. 3a, Metinde "'uşşākına" şeklinde yazılan kelime, vezin gereĝi "'uşşāka" şeklinde yazılmalıydı.

379 Velehu eyzân [Ġazel-i Zâti]

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Bir za' ifem merhamet kıl dide-i giryânuma
İy ' aşâ-yı tîr-i dil-ber tîz iriş gir yanuma
- 2 Tâli' üm gör kim beni kettân gibi ezmek diler
Şevkümü ' arz itdügümce ol meh-i tâbânuma
- 3 Hoş yüzi kara degül mi sâyem iy serv-i revân
Seyr-i bâğ-ı kûyuña gitdükçe düşer yanuma
- 4 Münkalib oldum hevâ-yı ebre irdüm sâye-veş
Görinen şimşek degül od urdı fûrkat cânuma
- 5 Pâdişâh-ı mülk-i nazmam didügüm ' ayb eylemez
Kim nazâr eylerse Zâti defter-i dîvânuma

380 [Ġazel-i Zâti]

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- [107b] 1 Baħr-i luřf olmař kiřinũň ařinâsın arturur
Ĥũsn ü zîbâ dilrübânuň mübtelâsın arturur
- 2 Düşmenin eksüklügiyle dostum eyler řabũl
Bende-i muşliş muşibb-i bi-riyâsın arturur

379. Mehmed Çavuşoğlu - M. Ali Tanyeri (1987). *Zâti Dîvânı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon), Gazeller Kısmı C. III.* G. 1262.

379. 4a, hevâ-yı ebre: havaya ebre D.

379. 5b, defter-i dîvânuma: defter ü dîvânuma D.

380. Mehmed Çavuşoğlu - M. Ali Tanyeri (1987). *Zâti Dîvânı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon), Gazeller Kısmı C. I.* G. 486.

- 3 Şūfiyā şāfī meye meyl itdügüm ʿ ayb eyleme
H̄oş ʿutar hem-şoḥbetin şāfī şafāsın arturur
- 4 H̄üb-rûlardan niçün perhîz idersin zāhidā
H̄üb-şûret ğayra rûḥuñ rûşenāsın [arturur]
- 5 Yürime aġyār ile cev̄r itme epsem ʿur disem
Baña cev̄r eyler yürür ʿurmaz cefāsın arturur
- 6 Behcet ü ḥüsn ü bahāñ erbāb-ı mihr efzün ider
Müşterinüñ çoġluġı cev̄her bahāsın arturur
- 7 Zātī seyl itdi sirişkin sil duʿālar eylesün
Sāʿilüñ luṭf u kerem ʿılmaġ duʿāsın arturur

381 Ğazel-i Emrî

[mefʿ ulü fāʿ ilätü mefāʿ ilü fāʿ ilün]

- 1 Ƙaddüñ ğamıyla çünki vücûdum tebāh ola
Ƙabrümde tâze serv yeşil dūd-ı āh ola
- 2 Çek tiġüñ ile sīneme iy serv-Ƙad elif
Tā milk-i cāna gelmege tīrüne rāh ola
- 3 Mīm-i dehānuñı göricek āh idüp didüm
Bu serv-i gül-ʿ izār ʿ aceb nice māh ola
- 4 Ğam dāġı sīnem üzre saña āyīne dutar
Ol sūḥte umar ki aña bir nigāh ola

- 5 Hindû-yı hâl 'ârız-ı dil-berde Emriyâ
'Uryân yatur güneşde ne tañ ger siyâh ola

382 [Ġazel-i Ĥarîrî]

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- [108a] 1 İy gönül ol şanemüñ 'ışkına yanmağ niçe bir
Âh idüp dūd-ı siyâh ile boyanmağ niçe bir
- 2 Her gice fikr-i ser-i zülf ile h'âba varup
Her seher bir yeñi derd ile uyanmağ niçe bir
- 3 Âh idüp ağladuğumca baña raħm eylemedi
Bu eser yile aħar şuya tayanmağ niçe bir
- 4 Gele inşâf idelüm cevr ü cefâdan cânâ
Yüregüm lâle gibi kıana boyanmağ niçe bir
- 5 Sen ferâgatda Ĥarîrî giceler şubħa degin
Ser-i küyuñi itüñ gibi dolanmağ niçe bir

383 Ġazel-i Nev'î

[mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün]

- 1 Gönül virme gözüñden dūr olan her mâh-ı tâbâna
Nazar kıılma saña yüz virmeyen mihr-i dıraħşâna
- 2 Şalup el evvelâ da' vet kıılur pâ-mâl ider soñra
Kõşılma şu gibi her gördüğüñ serv-i hırâmâna ⁵⁵⁰

383. Mertol Tulum - M. Ali Tanyeri (1977). *Nev'î Divânı, Tenkidli Basım*. G. 389.

383. 2b, "Kõşılma" metinde "kõşulma" şeklinde harekelenmiştir.

- 3 Senüñ sa' y eyleyüp yildüklerüñden çün şafası yok
Dolaşma Ka' be-i 'ulyā olursa kûy-ı cānāna
- 4 Şarābı āb-ı hayvān olsa cāmı sāgar-ı Cemşid
Dilā peymān-şiken dildār elinden içme peymāne
- 5 Hāķīķatde güzel sevmek gibi Nev'î belā olmaz
Huşūşā kim hāķīķatsüz ola tūrmaya peymāne

384 Ğazel-i Emrî

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

- 1 Zülf-i dildāra ki derdin dil-i maħzūn söyler
Güyyā Leylî'ye aħvālını Mecnūn söyler
- [108b] 2 Çağırān ra' d degül girye ile nāle ile
Yār bî-mihr idügin 'āleme gerdūn söyler
- 3 Söyledüm kāmētüñi serv ile vezn itdügümi
Rāstî şā' ir olan kimsene mevzūn [söyler]
- 4 Ğabr içinden n'ola 'arz eylese 'āşık saña hāl
Çün velî olana gencine-i medfūn söyler
- 5 Bir Ğazel söylemiş Emrî dişñüñ vaşfında
İşidenler didiler hep dūr-i meknūn söyler

384. M. A. Yekta Saraç (2002). *Emrî Dîvânı*. G. 140.

384. 1a, ki derdin: derünm D.

385 Ğazel-i Ğayâlî

[fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün]

- 1 Dil helâk oldı meded şol gözleri seĥĥârdan
Derdüme dermân irişmez şol şeker-ġüftârdan
- 2 Ğam şebinde fûrkat ile cânım alduñ tınmadım
Gel berü şulĥ idelüm bir bûseye inkârdan
- 3 Vaşluñ ile cânım istibdâl iderseñ n'ola kim
Kim kaçır ' âlemde iy meh aşşılı bâzârdan
- 4 Pâdişâh-ı milk-i ĥüsne diyü germ olma şehâ
Kim vefâ gelmez cihânda çarĥ-ı kec-reftârdan
- 5 İy Ğayâlî ' ömri zâyi' itmeyem dirseñ eger
Ğâlî olma devr içinde bir muşâhib yârdan

386 Ğazel-i Mesîĥî

[mef' ülü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ülün]

- 1 Her cânibe hercâyî ġüzeller ki aĥarlar
Ğayrıları şuya vü beni oda yaĥarlar

385. Ali Nihad Tarlan (1992). *Ğayâlî Dîvânı*. G. 379.

385. 1a, seĥĥârdan: bîmârdan D.

385. 2a, fûrkat ile: fûrkatınle D.

386. Mine Mengi (1995). *Mesîĥî Dîvânı*. G. 57.

Gazel 7 beyit olup mecmuada 5 beyiti yazılmıştır: Mecmuada yazılmayan beyitler:
Ğülşende lebünden çü şoram sebzelerle râz//Sen söyle diyü ġoncenün ağzına baĥarlar
Kılmaġa meremmet bu kühen ĥubbe-i çarĥı//Encüm diyü her gice nice mîĥ kaçarlar

386. 1a, ki; kim D.

- 2 Erkân-ı kalendarlere dolaşma ki anlar
Şol tahta geçen pâdişeh tahta kaçarlar
- [109a] 3 Meclisde sebû ile katı baş koşar ancak
Va'llâhi şurâhîye dahı kulp daçarlar ⁵⁵⁸
- 4 Serhoş şanup mahkeme-i gülşen içinde
Şeb-nemler üşüp gıncenüñ ağızını kaçarlar
- 5 Ğafletde iken alma Mesîhî'yi eyâ mevt
Hiç bir kişiye uyur iken el mi yoçarlar

387 Ğazel-i 'Āşık

[fe' ilätün fe' ilätün fe' ilätün fe' ilün]

- 1 Düşüp ayağına her serv-kađüñ şu gibi zâr
İy gönül niceye dek bu heves-i būs u kenâr
- 2 Sîneden yaş ile mahv eyle nukûş-ı ğayrı
Kırî ârâyiş imiş çünki bu naķş ile nigâr
- 3 Penbe-i dâğ gibi niceye dek hıffet idüp
Seni odlara yağa her şanem-i lâle-^c izâr
- 4 Şanem-i deyr gibi sâkin ü sengîn ol kim
Büt-i tersâlara ma^c bûd olasın leyl ü nehâr
- 5 Gûş kıldum gice gülşende ser-âğâz itdi
Şubha dek derd ile bu maţla^c -1 pür-süzî hezâr

386. 3b, şurâhîye dahı kulp: şurâhîye de bir kulp D.

386. 4a, şanup: şanuban; kimseye: kişiye D.

386. 4a, kişiye: kimseye M.

- 6 Yâr ağıyara muşâhib gül ise maḥrem-i ḥār
Düşmen ü dost güler girye kıılır ‘ Āşık-ı zār

388 Ğazel-i Zātī

[fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün]

- 1 Kānı bir dem gözlerüñ cellādı kani eylemez
Tīġine anuñ revān cānı ya kani eylemez
- 2 Hızır-ı zinde ḥaqqıçün ‘ āşık senüñle iy raķīb
Çeşme-i ḥayvān olursañ zindeġanı eylemez
- [109b] 3 Şol kadar bend itdi kim cān u dili ol turralar
Ḥaḥ budur mü ’minlere kāfirler anı eylemez
- 4 Ben baña itdüm baña cāndan gönül virdüm aña
Cāna her dem ḳahrı çeşm-i Ḳahramānı eylemez
- 5 Gördüğüm dem öldürem anı dimişdi Zātī’yi
İntizār ile ben öldüm niçün anı eylemez

389 Ğazel-i Zecrī

[fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün]

- 1 Kāşları fitne gözi sāḥir ü bālā āfet
Ḥaddi āşüb-ı zamān ruḥları zībā āfet

388. Mehmed Çavuşoġlu - M. Ali Tanyeri (1987). *Zātī Dīvānı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon), Gazeller Kısmı C. II. G. 532.*

388. 3b, mü ’minlere kāfirler anı eylemez: kim mü ’minlere kāfir anı eylemez M.

- 2 Kadd-i bālâsı belâ gözleri ħod ‘ ayn-ı ‘ anâ
Tırrası bend-i kaçâ tal‘ ati ferrâ âfet
- 3 Gözi kaçı müjesi ġamzesi ħūnîlük idüp
‘ Arz ider cānlara her dem sitem-i yay âfet
- 4 Lebleri cān yıķıcı tırrası diller yıķıcı
Ĥalîdür dâġ-ı belâ cāna sezâ yâ âfet
- 5 Ĥande vü ‘ işve vü şîveyle ider fitne-revān
Cilve kılduķça olur ‘ âleme peydâ-âfet
- 6 Oturışı duruşı yürüşü vü söyleyişü
Yâ elem birle sitem fitne durur yâ âfet
- 7 Nâzı nâzük sitemi ħūb u cefâsı ġarrâ
‘ İşvesi bih-ter ü zâtı ter ü zîbâ-âfet
- 8 Başdan ayaġa bütün cismi ser-â-ser fitne
Cümle eţvârı cefâ cünbişü illâ âfet
- 9 Göze göz Zecrî göz açup aña göz atma yürü
Görmemek ister iseñ dünyede aşlâ âfet

390 [Ġazel]

[fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilün]

- [110a] 1 Kimi âşüfte bu ħalkuñ kimi dîvâne gezer
Kimi ‘ âķil kimi ‘ ârif kimi rindâne gezer

390. Şiirde mahlas yer almadığı için kime ait olduğu tespit edilememiştir.

- 2 Kimi 'âbid kimi zâhid kimi ħod-bîn cehlle
Kimisi sâkin-i mescid kimi mey-ĥâne gezer
- 3 Kimi ĥayrân kimi giryân kimi bî-çâre ġarîb
Kimisi derd ile hem-dem kimi dermâna gezer
- 4 Kimi ħâlib kimi maĥlûb kimi fâriġ oturur
Kimi ŧayyâd ŧikâr itmege ŧîrâne gezer
- 5 Kimi 'âŧîġ kimi ma' ŧûġ kimisi merd-i Ĥudâ
Kimi 'irfân aramaġda kimi yabâne gezer
- 6 Kimi 'âŧîġ kimi ma' ŧûġ kimi yanup yaġılır
Kimi ser-ĥoŧ kimi maĥmûr kimi mestâne gezer
- 7 Kimi ħâyim kimi ŧâyim kimi lezzet gözedür
Kimi dünyâ ile ĥayyâl kimi merdâne gezer

391 Ġazel-i Ĥuŧû' î

[mefâ' îlün mefâ' îlün mefâ' îlün mefâ' îlün]

- 1 Ferâġat eyledüm yâruñ cefâsından vefâsından
Kimisi ĥazġ ider gerçi anuñ cevri ü cefâsından
- 2 Ġülistân-ı leġâfetde enîsin ĥâr gördüm çün
Tecâvüz eyledüm ol verd-i ĥandânuñ hevâsından
- 3 Ĥarîdârına bey' itsün metâ' -ı vaŧlını dil-ber
Bi-ĥamdi'llâh ki geġdük biz anuñ mihr ü vefâsından
- 4 Dilâ ehl-i mezâġa fi'l-ĥaġîġa künc-i 'uzletde
Zehir nûŧ itmek ola dil-berüñ zevġ ü ŧafâsından

- 5 Hâlâş olduñ Huşû'î o[l] cefâ-cû yâri sevmekden
Velî kırtulmaduğ kâfir raķībũñ iftirâsından

392 [Ġazel-i Hâlişî]

[mef' ũlü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ũlün]

- [110b] 1 İsterse n'ola haste gönñül yâre şarılmağ
Mecrũh olıcağ lâzım olur yâre şarılmağ
- 2 Olmadı müyesser baña bir serv-i revânuñ
La' lini öpüp biline bir pâre şarılmağ
- 3 Dil-berlere iy ğonce-dehen 'âdet olupdur
Gül-ruğlarını ara öpüp ara şarılmağ
- 4 Öpüp elini kıoçmağâ bilin edeb itdüm
Güldi didi bilmez dağı bi-çâre şarılmağ
- 5 'Ayb eyleme ger dil-ber[i] ağıyâra şarılsa
Kim ğoncelerũñ 'âdetidür ğâra şarılmağ
- 6 Bir bũse ile Hâlişîyi añmaya bir ğün
Lâyıķ mı aña her ğice ağıyâra şarılmağ

393 Ġazel-i Bâķî

[fâ' ilâtũn fâ' ilâtũn fâ' ilâtũn fâ' ilũn]

- 1 Āh kim sevdüm yine bir dil-ber-i ra' nâcuğî⁵⁶³
Şimdiden var biñ yanınca 'âşık-ı şeydâcuğî

393. Sabahattin Küçük (1994). *Bâķî Dîvânı*. G. 534.

393. Gazelin redifi olan "cuğî" metinde "cığî" şeklinde harekelenmiştir.

- 2 Nice şîrîn olmasun kim süd yirine anası
Sükker ile beslemiş ol tûñi-yi güyâcuğı
- 3 Yalıñuz seyr itmege nev-restedür qorqar anı
Qanda gitse bilesince şalınur lâlâcuğı
- 4 Daqınur göz degmesün diyü hamâyil boynuna
Neylesün yavuz nazardan şaşınur anacuğı
- 5 Bir açılmış taze gül yapracuğı şanur gören
Egnine ol gonce-leb geysel yeşil kemhâcuğı
- [111a] 6 Uçmaq ister bülbül-i cânım kafesden her kaçan
Oğuya çağırursa ol gonce-dehen qarğacuğı
- 7 Dem-be-dem hiç öldüğüme ağlamazdum Bâkiyâ
Bir gice pehlûya çeksem ol kamer-sîmâcuğı

394 [Ġazel-i Celālî]

[mef' ūlū fā' ilātün mef' ūlū fā' ilātün]

- 1 Bu çeşm-i hūn-feşānum giryān olur alur mı
Seyl-i sirişkūm āhir 'ummān olur alur mı
- 2 Artu hārābe gōnlūm mānend-i mŭlk-i 'ālem
Ma' mŭr olur mı yosa vīrān olur alur mı
- [111b] 3 Yıllar durur ki gōnlūm kendŭye gelmemiřdŭr
Bī-çāre tā-ıyāmet hayrān olur alur mı
- 4 Olmaz degŭldŭr āhir şerh-i huu-ı vechŭn
Te 'vīl-i sırr-ı ur 'ān pinhān olur alur mı
- 5 Olmadı dil Celālī çāh-ı elemden āzād
Bī-kes olan esīr-i zindān olur alur mı

395 Ġazel-i 'Adnī

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilŭn]

- 1 Őpiser nāz ile oynar haşarıdur haşarı
Bu cefā itdŭgi hādden şaşarıdur şaşarı
- 2 Bize bamaz varur āgyār ile seyrān eyler
Beni řeydā iden anuñ nazarıdur nazarı
- 3 Re 'fet izhār ider imiş saña āgyār ammā
řoñ deminde iren anuñ zararıdur zararı

394. Murat Gŭneř (2013). *Manastırlı Celāl Bey Dīvānı*, G. 684.

394. 5a, elemden āzād: Őlŭmnden ılā M.

- 4 Hey ne âdem yaqıcıdır o sinân-ı ğamzeñ
Görinen sinede zaħmı eşeridür eşeri
- 5 Mû-miyânı gibi hiç bellü degüldür deheni
‘Adniyâ söylenen anuñ haberidür haberi

396 Ğazel-i Bâkî

[mef̄ ülü mefâ‘ ilün mef̄ ülü mefâ‘ ilün]

- 1 Şeb-nem gibi saçılısın ço eşk-i firāvānum
Güller gibi açılısun tek ğonce-i ħandānum
- 2 Ben āb-ı revān itdüm cān üzre gözüm yaşın
Tek meyl-i kenār itsün ol serv-i ħırāmānum
- 3 Nāz uyħusına varmış ‘ālemden olup fāriğ
Ādem mi görür şimdi ol gözleri mestānum
- [112a] 4 Sen gül gibi ğülşende ğülmekde açılmağda
İñler ħafes-i tende murğ-ı dil-i nālānum
- 5 Döksün güher-i eşki Bâkî reh-i ‘ışkuñda
Maħşül-i dil ü dide hep yoluña sultānum

396. Sabahattin Küçük (1994). *Bâkî Divânı*. G. 338.

Gazel 7 beyit olup mecmuada 5 beyit yazılmıştır. Mecmuada yazılmayan beyitler:
Yād-ı ser-i zülfüñle ğülzâr-ı dil ü cānda // Sünbüller ider peydā efkâr-ı perişānum
Cām-ı mey-i ‘ışretdür ‘aşkuñda dil-i pür-ħün // Şem‘-i şeb-i vuşlatdur dāğ-ı dil-i
süzānum

396. 5a, reh-i ‘ışkuñda: reh-i kūyuñda D.

397 Tercî^c -bend-i Tîğî[mef^c ülü mefâ^c ilü mefâ^c ilü fe^c ülün]

- 1 Meylüm benüm ol ğamzesi ħün-ħ^vāra mı olsun
 Yā ol müjesi kıtil [ü] ğaddāra mı olsun
 Yā ol şacı müşğīn ü siyeh-kāra mı olsun
 Şad-çāk tenüm derd ile bī-çāre mi olsun
Her dil-ber için sīnede biñ yāre mi olsun
Nitsün dil-i sevdā-zede biñ pāre mi olsun
- 2 Bir şerħa çeküp sīneme her ğamzesi kıttāl
 Eyles dil-i mecrūħımı almağda niçe āl
 Cism ise pūr-efkār u dil-i zār ise meyyāl
 Bu ħātır-ı meyyāl ile bilmem n'olur aħvāl⁵⁶⁷
Her dil-ber için sīnede biñ yāre mi olsun
N'itsün dil-i sevdā-zede biñ pāre mi olsun
- 3 Ĥāl-i ruħı yakdı kiminüñ sīneme biñ řāğ
 Şaldı ser-i zülfi kiminüñ gerdenüme bāğ
 Mecnün gibi itdi kimisi meskenenümi bāğ
 Şimşīr-i sitekle kımayup bir yerümi řāğ
 [112b] *Her dil-ber için sīnede biñ yāre mi olsun*
Nitsün dil-i sevdā-zede biñ pāre mi olsun
- 4 Gülzār-ı melāħātde kimi serv-i ser-efrāz
 Gül gibi kimi bülbüle demsāz u ħoş-āvāz
 Nergis gibi dāyım kiminüñ ğamzesi ğammāz
 El-ħāşılı her birisi bir vech ile mümtāz
Her dil-ber için sīnede biñ yāre mi olsun
Nitsün dil-i sevdā-zede biñ pāre mi olsun

397. 2d, Vezin kusurundan dolayı "nic'olur" kelimesi "n'olur" şeklinde yazıldı.

- 5 ‘Älemde ‘aceb miḥnet imiş derd ü maḥabbet
 Bu ‘ıřka dūřen olmaz imiř hiç selāmet
 Bir dil-ber ile dil idemez çünki ḳanā‘ at
 Tīġī bu hevādan kesilüp eyle ferāgat
Her dil-ber içün sīnede biñ yāre mi olsun
Nitsün dil-i sevdā-zede biñ pāre mi olsun

398 Ğazel-i Şefī‘ī

[fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün]

- 1 Vuşlat eyyāmında iy dil gözlerüm giryān olur
 Yılda bir bayram olursa anda da bārān olur
- 2 Bir zamān olsa ḥarīm-i vuşlata maḥrem göñül
 Niçe demler mübtelā-yı kūşe-i hicrān olur
- 3 Merdüm-i dīde yoluñda mā-melek eyler telef
 Tekye-i dilde ḥayālūñ her ḳaçan mihmān olur
- [113a] 4 Maḥv olur yād eyledükçe dil dehānuñ nüktesin
 Eylese esrār-ı ḥaṭṭuñ ḥāṭıra ḥayrān olur
- 5 Ḥüsrev-i devrāna itmezdi Şefī‘ī ser-fürü
 Merd-i istignā begüm öz başına sulṭān olur

399 Ğazel-i Şefī‘ī

[fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün]

- 1 Hep fidā itdüm yoluñda baş u cān ile teni
 Cümleden el çekdüm āḥir iḥtiyār itdüm seni

- 2 Bâliş-i zer-beft şâh-ı dehre itmez ser-fürû
Pister-i hâkister-i miḥnetde yatan külḥanî
- 3 Ḳoynuna ol ḡoncenüñ girmek olurdı jāle-vār
Âh kim bir himmet itse baña Sulṭân Gülşenî
- 4 Her ne cevır eylerse ol şeh eylesün fermân anuñ
Ḥvâh söḡsün ḥvâh döḡsün ḥvâh öldürsün beni
- 5 İy Şefî'î ḡorḡarın âzürde eyler pîreḡen
Berg-i gülden terdür ol sîmîn-berüñ nâzûk teni

400 Taḡmîs-i Yemînî Ġazel-i 'Âlî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Ḥaḡ 'inâyet ide mi rūḡ-ı revānum gele mi
Mıṡr-ı ḡüsne bugün ol Yūsuf-ı Şānim gele mi
Mülk-i ten cümle ḡarāb oldı o ḡānum gele mi
Diye iy bād-ı şabā serv-i revānum gele mi
Baña ḡöñlüm uya mı yirine cānum gele mi
- 2 Reh-i firḡatde benüm miḡnet idi hem-rāhum
Hem-demim yār-ı nedîmüm idi āh u vāhum
[113b] Görüben sūz-ı derūnum şora mı ol şāhum
Gözüñ aydın diye mi şu'le-i nār-ı āhum
İRte bir ḡün o yüzi māḡ cüvānum gele mi

399. 5b, "sîmîn-ber" metinde "sîmen-ber" şeklinde yazılmıştır.

400. İsmail Hakkı Aksoyak (2006). *Gelibolulu Ali Dîvânları I, II, III*. G. 1501.

- 3 Dil ü cân bend-i elemden yine âzâd ola mı
 Fûrkat u derd ü belâdan daħı dil-şâd ola mı
 Bozulup leşker-i ğam külbede ber-bâd ola mı
‘Adl ü dâd ile gönül gönül kişveri âbâd ola mı
Sîne tahtına o sulţân-ı cihânum gele mi
- 4 Şûfinûñ pendî eşer ide mi [ol] ħod-żıddum
 Nuş u pendî ne kadar olsa benüm ħod-reddüm
 Bir nazâr kılsa yeter baña ol lâle-ħaţţüm
Tîr-veş toğrıla mı yine bükilmiş ħaddüm
Diye iy pîr-i felek ħaşî kemânum gele mi
- 5 Mey-i fûrkatden içelden bu gönül âbdâlî
 Dâyimâ derdî füzûn oldî mükedder ħâlî
 Ħûn-ı dil nûş ideğör olma Yemîni ħâlî
Ruĥ-ı rengînini seyr itmek için iy ‘Âlî
Cigerümden aķışup yirine cânım gele mi

401 Ğazel-i Şebâtî

[fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilün]

- 1 Varayın ‘ arz ideyin derd-i dili cânâna
 Ola kim raĥm ide bir çâre ola dermâna
- 2 Ne kadar cevri çoğ olsa aña münħâdem ben
 Ķula lâzım olan oldur ki tura fermâna

[114a] 3 İllere ħahve virürse baña şunsun ‘ araķı
 Bâde-i cām-ı lebinden olalum mestâne

400, 4c, "ħaţţüm" kelimesi metinde "ħaddüm " şeklinde yazılmış.

400. 4d, "toğrıla" metinde "toğrıla" şeklinde harekelenmiştir.

400. 4d, "bükilmiş" metinde "bükülmüş" şeklinde harekelenmiştir.

- 4 K̇uluñam bendeñi tapuñdan ırağ itme şehā
Saña lāzımdur anı eyle sezā ihsāna
- 5 Bende-i ḣāk-i derüñdür bu Şebātī-i ğarīb
Bir gedādur o nice karşı tura şāhāna

402 Ğazel-i Ğayālī

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Seyr idüp kandan gelürsin yine cānum pāresi
Olmuşam sen pādışāhuñ ben gedā āvāresi
- 2 Dostum cān u gönülden mübtelāñam bilmiş ol
Kıble-i mihrābum oldı kaşlaruñuñ arası
- 3 Bir ğarībem şehr içinde yürürem Mecnūn olup
Dir görenler bu mıdur ol dil-berüñ āvāresi
- 4 Ğamzeñ oğların atarduñ sīnemüze dāyimā
Şimdi cānuma yetişdi vardı zaḥmuñ yarası
- 5 İy Ğayālī kendü ḥālūñden ḥaberdār ol yürü
Bī-vefā itmiş ezelden bu yirüñ meh-pāresi

403 Ğazel-i Şefī'ī

[fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün]

- 1 Kūh-ı 'ıṣṣuñ iy gönül bebr-i yabānı sen misin
Bīşezār-ı miḥnetüñ şīr-i jeyānı sen misin

402. Bu gazel *Ğayālī Bey Dīvānı*'nda yoktur.

- 2 Sîne-i pür-dâğa cārîsin müdâm iy eşk-i ter
Lâlezâr-ı miñnetüñ âb-ı revânı sen misin
- 3 Eksük olmazsın derûn-ı dilde iy âh-ı seher
Dûd-mân-ı tekye-i derdüñ duñhâñı sen misin
- [114b] 4 Bir dem ârâm eylemez gözler seni iy zülf-i yâr
Mürğ-ı cân-ı nâ-tuvânuñ âşiyânı sen misin
- 5 İy Şefî'î sineñi sūrāḥ sūrāḥ itdi yâr
Nâvek-i dil-düz-ı cânânuñ nişânı sen misin

404 Ğazel-i Vaḥdetî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Yârdan kaç' -ı meveddet müşkil
Böyle bî-rahme maḥabbet müşkil
- 2 Vuşlat-ı yâr ise bir emr-i ' aşır
Hece şabr ise be-ğâyet müşkil
- 3 Cân diler bûse-i la' liñe bahâ
Ḥâtır-ı yâre ri' âyet müşkil
- 4 Var iken gülşen-i kûy-ı cânân
Seyr-i gülzâre ' azîmet müşkil
- 5 Ḥışm-i çeşminden o şüh-ı mestün
Cân-ı huşyâre ḥimâyet müşkil
- 6 Bir meded irmez ise vâliden
Böyle ḳalursa vilâyet müşkil

- 7 Luṭf u ḳahrından o şāhuñ ğayra
Vaḥdeti şükr ü şikāyet müşkil

405 Ğazel-i Şefî'î

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Elem-i hecr ile ülfet müşkil
Ṭaleb-i vaşl-ı ferāgat müşkil
- 2 Ḥaste-i 'ışkâ 'ilâc olmaz imiş
Maraz-ı derd ü maḥabbet müşkil

- [115a] 3 İdemem vaşf-ı ḳad-i dildâri
Naḳl-i aḥvâl-i ḳıyâmet müşkil

- 4 Ğamzenüñ düşmez elinden ḥançer
Böyle bed-mest ile şoḥbet müşkil
- 5 Görüp aġyârı ser-i kūyuñda
Çâre yok şabra seyâhat müşkil
- 6 Yâr zulm ile yaḳup ḥarâb itdi
Dil-i bî-çâreye râḥat müşkil

406 Ğazel-i Bâkî

[fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün]

- 1 Yine bir ḥüba göñül düşdi yüzi gül ruḥı al
Ḳâmeti serv beli ince teni penbe-mişâl

406. Bu gazel *Bâkî Dîvânı*'nda yoktur.

- 2 Oğ gibi toğrı iken bükdi kemân-veş belümi
Ol cefâ-pîşe benüm itdi elif kıddümi dâl
- 3 Nice vaşf eyleyeyin ‘ aqlın alur her görenüñ
Gözi cādū şaçı sünbül yüzi gül kaçı hilâl
- 4 Tağlar kesmede aındurmaz idüm Ferhād’ı
Neyleyin ol leb-i şirîn kıomadı bende mecâl
- 5 Bâkıyâ şöyle sürür ile oğursın ğazeli
Yine şı‘ ründe senüñ var gibi bir ince hayâl

407 Ğazel-i Me’âlî [Kıt’ a-i Me’âlî]
[fe‘ ilâtün mefâ‘ ilün fe‘ ilün]

- 1 Oñmasun bitmesün göreyin bit
Emmiş ol dil-rübâcığüñ boynın
- [115b] 2 Pire şalla kıara yire gire kim
Şormış ol meh-likâcığüñ boynın
- 3 İligi kıurusun ki düğme müdâm
Öper ol bî-vefâcığüñ boynın
- 4 İki yakası olmasun göñlek
Kıoçar ol pür-cefâcığüñ boynın

407. Edith Ambros (1992). *Candid Penstrokes: Lyrics of Meali an Ottoman Poet of the 16th Century*. s. 479.

Şiirin başlığı "Ğazel-i Me’âlî" olarak yazılmıştır. Ancak şiir "Kıt’a-i Kebîre” nazım şeklindedir.

- 5 Boğazından aşıla anberine
 Ƙokar ol pād-şācuğūñ boynın
- 6 Dostlar yad oldı öpmedüm
 Bir kez ol rüşinācığūñ boynın
- 7 İy Me'ālī ƙoğulasam ben de
 Biricik Muştafācığūñ boynın

408 Ğazel-i 'Āşık

[fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün]

- 1 Saña rūḥum şanemā 'āşık olupdur ezeli
 Ezeli sevdi seni sevmedi ğayrı güzeli
- 2 Güzeli şol kişi kim sevdi derün-ı dilden
 Terkini urmaz anuñ tā ki gelürse eceli
- 3 Eceli 'āşıkuñ ol dem gelür iy 'āşık-ı cān
 Sevdügi dil-berinüñ zāhir ola bir ḥaleli
- 4 Ḥaleli var diyü sevdüğini terk idenüñ
 Zāhir oldı bu ki muḥkem degül imiş temeli
- 5 Temeli ƙālū beliden urıcağ 'ışğa şehā
 'Āşıka mihr ü maḥabbet olur ancağ 'ameli

407. 5a; 5b, Boğazı iplü 'anber nesiye ƙoğar // Ol güzel āşinācığūñ boynın M.

407. 6b, rüşinācığūñ: āşnācığūñ D.

407. 7b, Biricik gül-i ra' nācığūñ boynın M.

408. Bu gazel *Āşık Çelebi Divānı*'nda yoktur.

- 6 ‘ Ameli şol kişinüñ eyü durur ‘ âlemde
Dü-cihân içre anuñ olmaya aşlâ bedeli
- [116a] 7 Bedeli sende bugün âhîretüñ fikr eyle
Kendüyi bilmez ile eyle[me] ceng [ü] cedeli
- 8 Cedeli itmez imiş ‘ ârif olan iy ‘ Āşık
Zurafâya diyelüm böyle disünler ğazeli
- 9 Ğazel-i bî-kesei rengin idemezdük el-ħağ
Dimeseñ şî‘ rüñ içinde niçe ğarb-ı meşeli

409 Ğazel-i Yaħyâ [Yaħyâ Beg]

[fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilâtün fe‘ ilün]

- 1 ‘ Ālem oldur ki gele yâr otura sen tûrasın
‘ Abd-i memlûkı gibi ğarşuda el ğavşurasın
- 2 ‘ Āşık oynında bahâneyle elini öpmesin
Biñ niyâz ile ayağma yüzüñi süresin
- 3 Ba‘ zı sözini zârâfetle işitmezlenesin
Girü söyletmek için anı lebinden şorasın
- 4 Yıldı bir kez yüzüñe bağmağımı şefkat ile
Ulu devlet bilesin anı ğanîmet göresin
- 5 Seg-i küyü gibi Yaħyâ yûri şâbit-ğadem ol
Tâ ölince felege virme işigi yöresin

MECMUADA ŞİİRİ BULUNAN ŞAİRLERİN BİYOGRAFİLERİ *

1. Adnî (Mahmud Paşa) (d.?-ö.878/1474)

Mahmud Paşa, Osmanlı döneminin devlet adamı, şair ve nâsirlerindedir. Kaynaklar onun devşirme olduğu konusunda mutabıktır. Edirne Sarayı'nda Mehmed Ağa'nın himayesiyle iyi bir eğitim almış ve II. Murad'a takdim edilmiştir. İstanbul'un fethinde Fatih Sultan Mehmed'in yanında bulunan Mahmud Paşa, Belgrad kuşatmasından sonra vezirliğe getirilmiş, on beş yıl bu görevde kalmış ve ardından azledilmiştir. Mahmud Paşa, devrinin âlimlerinden ve şairlerin hamilerindedir. Şairin dört nüshası tespit edilen ve 1 kasideyle 94 gazelden oluşan Türkçe *Dîvân*'ı yayımlanmıştır. Sade ve pürüzsüz bir dille âşıkane ve samimi şiirler yazan Adnî, özellikle şiirlerinden ziyade inşadaki başarısı ile tanınmıştır.

2. Âfitâbî (Hasan Çelebi) (d.??-ö.981/1573)

İstanbul'da doğan şairin asıl adı Hasan'dır. Hattat Hasan Çelebi adıyla bilinir. Şair, Emin Köse olarak bilinen Mevlânâ Yahyâ Çelebi'nin evlatlığıdır. Arapça ve belagat eğitimini Yahyâ Çelebi'den, hat eğitimini ise Şükrullah Halife Efendi'den aldı. Eğitiminin ardından önce danişmendlik sonra da hüsn-i hattaki yeteneğinden dolayı divan kâtipliği görevinde bulundu. 981/1573'te vefat eden şair için "hayrül-amel" (981) tarihi düşürülmüştür. Güzel ahlakı, nazik tavrı, yazısı, şiir ve inşadaki başarısı ile beğenilmiş ve tanınmıştır. Âfitâbî Hasan Çelebi'nin kayıtlara geçen bir eseri bulunmamaktadır.

* Şairlerin biyografilerinin hazırlanmasında TEİS Projesi çerçevesinde hazırlanan ve online erişime açık olan www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com web sitesinden faydalanılmıştır. Mecmuada şiiri yer alan 99 şairin biyografisi tespit edilmiş 13 şairin biyografisine ulaşılamamıştır.

3. Âhî (Benli Hasan) (ö. 923/1517)

Niğbolu'da Tirsinik'te doğdu. Asıl adı Hasan olup daha çok Benli Hasan lakabıyla tanınmıştır. Sessiz tabiatı yüzünden Dilsiz Dânişmend olarak da anılmıştır. Kaynaklar, Âhî'yi devrinin iyi şairleri arasında kabul ederler. Özellikle Fettâh-ı Nişâbûrî'nin (ö. 853/1449) aynı addaki eserinin tercümesi olan *Hüsn ü Dil*, Âlî'nin bildirdiğine göre Lâmiî'nin eserine üstün tutulmuştur. Âhî, daha çok mesnevi şairi olarak tanınmış ve mesnevileri diğer şiirlerine tercih edilmiştir.

4. Ahmed Paşa (ö. 902/1496-97)

15. yüzyıl şairlerindedir. II. Murad'ın kazaskerlerinden Velüyyüddin Efendi'nin oğludur. Sehi Bey Edirneli, diğer kaynaklar Bursalı olduğunu söyler. Bursalı olarak tanınması hayatını orada geçirip yine orada vefat etmesiyle açıklanabilir.

Tahsilinin ardından önce Bursa Muradiye Medresesi'ne sonra Edirne'ye tayin edilir. Fatih Sultan Mehmed'in tahta geçişinden kısa bir süre sonra yükselerek sırasıyla kazasker, musahip, hoca ve sonunda en yüksek paye olan vezirliği elde eder. Bir süre sonra vazifesinden azledilerek Bursa'ya sürgün edilmiştir. Bursa'da Orhan ve Muradiye medreseleri mütevelliliğine tayin edilmiştir. Fatih'in vefatına kadar Sultanönü, Tire ve Ankara'da sancakbeyi olarak görev yapar. II. Bayezid devrinde aynı görevle Bursa'ya tayin edilmiş ve burada vefat etmiştir. Kabri Muradiye Medresesi yakınında kendi yaptırdığı türbededir.

5. 'Amrî (ö. 930/1523-24?)

II. Bâyezîd dönemi şairlerindedir. Babasının adı Abdullah'tır. II. Bâyezîd döneminde Rumeli'de kadılık görevinde bulunmuştur. Latîfî'ye göre dönemin önde gelen şairlerinden olup güzel sözlü ve *Dîvân* sahibidir. *Amrî Dîvânı*'nda 143 gazel ve 1 kaside bulunmaktadır. Kasidenin içeriğinden yola çıkarak Pargalı Damat İbrahim Paşa'ya yazdığı anlaşılır. Amrî, yazdığı bir beytinde de müderrislik yaptığını belirtir.

6. ‘Âşık Çelebi (ö. 979/1572)

Âşık Çelebi, daha çok tezkiresi ile tanınır. Tanınmış münşi, şair ve ilim adamlarındandır. Asıl adı Pir Mehmed olup namı es-Seyyid Pir Mehmed bin Çelebi’dir.

Âşık Çelebi Dîvânı’nda 14 kaside bulunmaktadır. Bu kasidelerin yedi tanesi Kanuni Sultan Süleyman ve II. Selim’e sunulmuştur. Kasidelerin beyit sayıları ortalama 30-40 iken, bir tanesi 113 ve bir diğeri ise 303 beyittir. Muhtevalarına dayanarak yedi kasidesinin zamanın padişahları Kanuni Sultan Süleyman ile II. Selim’e takdim edildiği anlaşılmaktadır.

7. Âzerî (ö. 993/1585)

16. yüzyıl şairlerindedir. Asıl adı İbrahim olan Bursalı Âzerî, II. Selim devri Anadolu ve Rumeli kazaskerliklerinde bulunan Muallimzâde Ahmet Efendi’nin oğludur. Meczipça bir yaşayışı bırakarak Ebusuud Efendi’den mülazım olur. Kısa bir süre devlet hizmetinde bulduktan sonra tekrar asıl mesleği olan kadılığa başlamıştır. Öğrenimini tamamladıktan sonra Tire, Kestel ve Hama kadılığı yapar. Hama kadısı iken genç yaşta vefat eder. Müretteb bir *Dîvân*’ı olduğu belirtilse de henüz ele geçmemiştir. Şiir mecmualarında daha çok nazire, tazmin, muhammes ve müseddeslerine rastlanmaktadır.

Âzerî 1579 (987)’de tamamladığı dînî ve tasavvufî içerikli *Nakş-ı Hayâl* adlı mesnevisi ile tanınır.

8. Bahtî (Sultan 1. Ahmed) (d.998/1590-ö.1026/1617)

III. Mehmed (saltanatı: 1595-1603) ve Handan Sultan (ö. 1605)’in oğludur. III. Mehmed’in Saruhan valiliği sırasında 998/1590’da Manisa’da doğdu. Babasının ölümünün ardından 1012/1603’te 14. Osmanlı padişahı olarak tahta çıktı. Cülusuna düşürülen “Bahtî” tarihi (1012/1603) aynı zamanda mahlasıdır. Şirpençe hastalığı sebebiyle 27 yaşındayken vefat etti. “Mübeşşirü’l-cennet”, vefatına tarihtir. Mezarı, kendi ismini taşıyan camiin yanındaki türbededir.

Avlanmaya, okçuluğa ve cirite de meraklı olan Sultan Ahmed, Bahtî mahlasını kullanarak yazdığı şiirleriyle *Dîvânçe* tertip etmiştir. Sultan Ahmed'in tek nüshası Millet Kütüphanesi'nde olan bir *Dîvânçe*'si vardır. *Dîvânçe*'sinde 5 münâcât, 3 naat, 4 ramazaniyye, Ebû Eyyûb el-Ensârî ve Mevlana hakkında birer medhiye, 3. Mehmed hakkında bir mersiye, 28 gazel, 1 tercî-bend, bir tahmis, 36 murabba, 3 şarkı, 4 kıt'a ve 4 müfred yer almaktadır. Bahtî'nin aşk konulu şiirleri, aşk anlayışı ve kabuller dünyası içinde hanedan mensubu olmayan şairlerle içerik açısından benzerlik gösterirken, din ve tasavvuf içerikli şiirlerinde farklı bir söylemi vardır.

9. Bâkî (1526-1600)

Devrinde şairler sultanı sayılan Bâkî, 1526 yılında doğup 1600 tarihinde vefat etmiştir. Asıl adı Mahmud Abdülbâkî olup Fatih Camii müezzinlerinden Mehmed Efendi'nin oğludur. Dönemin ünlü âlimlerinden Karamanlı Mehmed ve Ahmed Efendilerden dersler alır. Ders arkadaşları arasında ünlü şair Nev'î, Üsküplü Vâlihî ve Hoca Sadedin Efendiler de vardır. Gençliğinde saraçlık sanatına başlamasına rağmen içindeki ilim ateşinden dolayı tahsil yoluna yönelmişti. Yazdığı "sümbül kaside" ile şöhreti arttı. Hem âlimler hem de şairler arasında mertebesi yükseldi. Anadolu sadaretine yükselmeden önce iki defa İstanbul kadılığı yaptı. Daha sonra Rumeli Kazaskerliği görevini yürütürken istifa edip emeklilik hayatına karar verdi. Fakat istifasından bir yıl kadar sonra 9 Mart 1600 tarihinde vefat etti.

Bâkî'yi ilk önce devrin büyük şairi Zâtî keşfeder. Şairler sultanı ile hem en büyük şair hem de Türk şiirinin en büyük gazel şairi olarak kabul edilir. Şiirleri düz ve akıcı olmakla kalmayıp, devrin şairlerine göre söz bahçesinin tatlı dilli papağanı olarak bahsedilir. Şiirlerinde Türkçe kelimeleri aruza uyarlamaya çalışarak şiirde sadeleşmeye farklı boyut katar. Mesnevi yazmayıp lirik şiir tarzında yazan şair, *Dîvân*'ının dışında ilmi kişiliğine bağlı olarak başka eserler de kaleme almıştır.

Bâkî, Şeyhî, Necatî, Ahmed Paşa, Hayâlî ve Zâtî gibi şairlerden etkilenmiştir. Genç yaşlarda etkilendiği bu şairlerin izini atarak olgunluk yaşlarında şiire kendi damgasını vurur. Ölümünden sonra gelen şairler üzerinde de etkisi görülür. Nef'î ve Şeyhülislam Yahyâ vasıtası ile Neditim'e ulaşır. Daha hayatta iken şöhreti tüm Osmanlı coğrafyasına yayılır. Hatta İran, Azerbaycan ve Hindistan'a kadar ulaşır. Son dönem şairlerinden Ziya Paşa'da Bâkî'yi klasik Türk şiirine farklı bir söyleyiş getirmesi bakımından takdirle karşılar.

Bâkî, dört padişah görmüş ender kişiliklerden birisidir. Döneminde yaşadığı dört padişaha kasideler sunma fırsatı bulmuş ve karşılığında büyük ihsan ve makamlara ulaşmıştır.

Bâkî'nin bir diğer özelliği de *Dîvân*'ını kaside ve gazel ağırlıklı yazmasıdır. *Dîvân*'ında sadece bir tarih manzumesi mevcuttur. Tarih manzumesi Sultan Süleyman'ın vefatı içindir. Bu türden başka 1 muhammes 2 terkib-i bend, 5 tahmis 19 kıta, 4 nazım ve 34 beyitle diğer türlerden örnekler vardır.

10. Behiştî (d.?-ö.1571-72-979)

Kanunî Sultan Süleyman çağı şairlerindedir. Asıl adı Ramazân, babasının adı da Abdu'l-Muhsin'dir. Doğum tarihi hakkında bilgimiz yoktur, ancak bütün kaynaklar şairin Vizeli olduğunu belirtirler. Tezkiyelerde Behiştî'nin tahsilini İstanbul'da tamamladığı, Şeyhülislâm Sa'dî Efendi'ye danışman olduğu bildirilir. Genç yaşta devrinin bütün ilimlerini tahsil edip, çevresinde şair ve âlim şahsiyetiyle tanınan Behiştî; anî bir kararla ilmiye mesleğini bırakıp, Halvetîliğe intisap etmiş, Merkez Efendi'nin yanında seyr u sülûkünü tamamladıktan sonra hilâfet göreviyle Çorlu'ya yerleşmiştir. Şairin vefatına kadar en az otuz yıl Çorlu'da kaldığı tahmin edilmektedir. Orada kaldığı yıllar boyunca imamlık yapmış, vaiz olarak halka vaaz ve nasihatlerde bulunmuş, irşat görevini sürdürmüş, evinin etrafına ilâve ettiği odalarda kalan talebelere ders vermiş ve eserlerini kaleme almıştır. 979/1571-72'de vefat etmiş, Çorlu'da zaviye hâline getirdiği evinin bahçesine defnedilmiştir.

Heşt Behişt, Cemşâh u Alemşâh, Şerh-i Manzûme-i Muammâ, Şeh-rengiz, Mevlid, Hâşiyetü'l-Hâşiye alâ-Şerhi Akâidi'n-Nesefiyye li'l-Hayâlî ve Aşeretü'l-Kâmile, Ta'likât alâ-Şerhi'l-Miftâh, Ta'likât 'ala'l-Câmî, Hindî'nin Kafiye Şerhine Ta'lîka, Hâşiye Âdâb-ı Mes'ûdî adlı eserleri vardır.

Yaşar Aydemir tarafından neşredilen *Behiştî Dîvânı*'nda 4 kaside, 1 terhib-i bend, 561 gazel, 9 nazım, 7 kıt'a, 3 murabba, 8 muhammes 3 tahmis 38 matla ve 30 müfred mevcuttur.

11. Belîğî (d.?-ö.970?/1573?)

Belîğî, İstanbul'da doğdu. Şairin asıl ismi ve doğum tarihi hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Kafzâde Fâizî, Sultan Murad devrinde hayatta olduğunu söylerken, Müstakimzâde, III. Murâd devrinde öldüğünü kaydeder. *Sicill-i Osmânî*'de Kanunî Sultan Süleyman devri şairlerinden olup 970/1562 yılına doğru vefat ettiği bildirilir. Bir yeniçeri olan Belîğî, kuloğullarındandır. Yeniçerilerden herhangi birinin ocaklarda babaları gibi askerlik eden oğulları için kullanılan "kuloğlu" tabirinden anlaşıldığına göre Belîğî, asker çocuğudur.

Belîğî, Sekerân Bâlî Efendi'ye bağlanarak tasavvuf yoluna girdi. Belîğî'nin bağlandığı Bâlî Efendi, tahsilden sonra Halvetiyye tarikatının Ramazaniyye kolunu kuran Şeyh Ramazan'dan el alıp Kurşunlu Tekkesi şeyhi olmuş, buradayken 980/1572-1573'de vefat etmiştir.

Ahdî, Belîğî'nin şiire kadir olduğunu söyler. Onun belagatli şiirleri ve nazik sözleri devrinde beğenilmiştir.

Özellikle kahve hakkında yazdığı şiir dikkat çekti. Mürettep *Dîvân*'ı bulunmayan şairin şiirlerine mecmualarda rastlanmaktadır.

12. Beyânî (ö. 1006/1597)

Osmanlı şairi ve şuarâ tezkiresi yazarı. Bugün Bulgaristan sınırları içinde kalan Rusçuk'ta doğdu. Bazı kaynakların, önceleri Tekirdağ'ın

da aynı adı taşıması sebebiyle Beyânî'yi orali göstermesi doğru değildir. Asıl adı Mustafa olup Cârullahzâde lakabıyla tanınmıştır. Beyânî Rusçuk'ta başladığı öğrenimine İstanbul'da devam etti. Buradaki hocaları arasında Ebüssuûd Efendi'nin oğlu Mehmed Efendi de vardı. Şair hakkında bilgi veren kaynaklar onun Mehmed Efendi'den çok faydalandığını ve ondan mülâzım olduğunu belirtirler.

Bir süre Gelibolu zâviyelerinden birinde kaldıktan sonra vefat eden şeyhinin vasiyeti üzerine onun yerine geçti (1577). Yirmi yıl kadar Sofular Tekkesi'nde şeyhlik yaptıktan sonra İstanbul'da öldü.

Beyânî bir *Dîvân* sahibi olmamakla birlikte özellikle tarikat çevrelerinde sevilip tutulmuş bir şairdir. Onun şiir hayatını tasavvufa girmeden önce ve girdikten sonra olmak üzere iki döneme ayırmak gerekir. Hayatının birinci devresinde Beyânî çağının ikinci sınıf şairleri arasında şiirler söylemiştir. Fakat tarikata girdikten sonra bu tarz şiirlerden vazgeçmiş, kendi ifadesiyle "Allah dostlarının aşk ve muhabbetle ilgili mecazî şiirlerini" benimsemiş ve bu vadiye sadece Arapça şiirler söylemeye devam etmiştir. Bu şiirler hocası Ebüssuûd Efendi'nin Arapça şiirlerinin tekrarı mahiyetindedir. Bir kısmı da onun şiirlerine nazîre olarak yazılmıştır veya bunların bir kısmının tahmisidir. Beyânî'nin şiirleri bir araya getirilmemiş, devrin şiir mecmualarında kalmıştır.

13. Bîçâre (d.1008/1600-ö.1068/1657)

Asıl adı Abdullah b. Şaban olan mutasavvıf, şiirlerini önceleri "Abdî" daha sonraları ise "Bîçâre" mahlasıyla yazmıştır. Anadolu'da yetişen büyük velilerden birisi olan Bîçâre'nin doğum yerine ilişkin bir bilgiye kaynaklarda tesadüf edilememiştir. Mehmed Süreyya da altmış yaşında öldüğünü söylemektedir. Bu bilgilere göre Bîçâre 1008/1600 yılında doğmuştur.

Çocukluk ve gençliğinin ilk dönemlerini nasıl geçirdiği açık olarak bilinmemekle birlikte eserinden yola çıkarak kendisinin iyi bir tahsil gördüğü, Arapça ve Farsçayı iyi bildiği anlaşılmaktadır. Bîçâre, çocuk yaşta Hüdâyî'ye intisab ederek Celvetî Tarikatına girmiştir. Bîçâre, H.

1068/ M. 1657 senesinde 60 yaşında İstanbul'da vefat etmiştir. Vasiyeti üzerine kabri Üsküdar'daki Karacaahmet mezarlığının ilerisinde bulunan "Miskinler" kabristanındadır.

Bilinen tek eseri *Dîvân*'ıdır. Eserin iki nüshası vardır. Biri Bursa İnebey Yazma Eserler Kütüphanesinde diğeri de Süleymaniye Küt. Yazma Bağışlar Bölümünde mevcuttur.

14. Bülbül (d.?-ö.?)

Bülbül Çelebi. Hayatı hakkında hemen hiçbir bilgi yoktur. Müstakimzâde Süleyman Sadeddin, *Mecelletü'n-Nisâb fi'n-Nisbi ve'l-Künâ ve'l-Elkâb* adlı eserinde Bülbül Çelebi'yi "şâir Rûmî" olarak kaydetmiştir. Mahmud Paşa-yı Veli Camii civarında Mengenehane önündeki Güzelce Mahmut Paşa Çeşmesi için yazdığı bir manzum tarih dışında bugüne ulaşan başka eseri yoktur.

15. Ca'fer (d.?-ö.1515?)

Asrın mesnevi şairi olarak bilinen Tâcî-zâde Câfer Çelebi, daha ziyade nesir yazarı olarak tanınan ve aynı zamanda Türkçe, Farsça gazeller ve kasideler söyleyen Ca'fer Çelebi'nin *Dîvân*'ı mevcuttur ve İkinci Bâyezîd ve Yavuz Sultan Selim zamanlarında nişancılık ve kazaskerlik vazifelerinde bulunmuştur.

16. Câmî (d.?-ö.?)

İstanbul'da doğdu. Davudpaşa Mahalesi'ndendir. II. Selim'in şehzadeliği sırasında onun maiyetine katıldı. II. Selim padişah olunca Câmî de ona atmacacıbaşı oldu. Hasan Çelebi, Câmî'nin bazı ağalıklarda bulduktan sonra Mısır'a sancak beyi olduğunu belirtir. Ancak Sadeddin Nüzhet Ergun, Hasan Çelebi'inin yanlışlıkla Câmî'nin Mısır'a gittiği bilgisini verdiğini belirttikten sonra, Câmî'nin Mısır'a gittiğini söyleyen Gelibolulu Âlî ve Riyazî'yi de Hasan Çelebi'nin yanılttığı görüşündedir. Câmî'nin Mısır'da bulunduğu belirtilmesinden dolayı şair, kendisiyle aynı yüzyılda yaşayan ve Mısır'da bulunan Gelibolulu Câmî

ile karıştırılmıştır. Ölüm tarihi hakkında elde herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Kaynaklarda Câmî'nin herhangi bir eserinin olup olmadığı hakkında bilgi verilmemiştir.

17. Celâlî (d.922-924/1517-1519-ö.982(?)/1574)

Asıl adı Hüseyin olan Celâl Bey Manastır'da doğdu. Kanunî devrinde İstanbul'a gelerek Defterdar İskender Çelebi'nin himayesine girdi. Arapça ve Farsça öğrenen Celâlî, gençliğinde kalenderilerin arasında bulunarak Şam ve Halep gibi şehirleri dolaştı.

II. Selim'in şehzadeliği ve padişahlığı döneminde onun yanında bulunup iltifatına mazhar olan şair sonradan içki ve esrar gibi zararlı alışkanlıklarının etkisiyle gözden düştü. Sonradan memleketine dönen şair burada vefat etti.

Kaynaklar, 'Celâl' ve 'Celâlî' mahlasını kullanan Celâl'in iyi bir şair olduğunu belirtmektedir. Rumeli şairlerinin genelinde görülen zorlama olmaksızın rahat söyleyiş tarzını benimseyen Celâl'in gazelleri, klasik ve tasavvufî tarzda olmak üzere ikiye ayrılabilir *Kınalızade Hasan Çelebi Tezkiresi*'nde klasik tarzdaki şiirlerini beğenirken, tasavvufî tarzda yazdığı şiirleri kuru bulmaktadır. Şiirlerine Zâtî, Nevî, Bâkî, Şâhî, Hayrî, Selîmî, Ulvî, Sebzî gibi şairler tarafından nazîreler yazılmıştır.

18. Dânişî (d.?-ö.1060/1650)

Asıl adı Ahmet'tir. İstanbulî Ahmed Efendi olarak tanınmasından İstanbul'da doğduğu anlaşılmaktadır. Öğrenim görüp Hocasâde'den mülâzım ve kadı oldu. Rumeli kadıları arasına katıldı. Daha sonra Yümnî'nin ifadesiyle bir çengî dil-berine meyledip mesleğini bıraktı. Falcılık yaparak geçimini sağladı.1060/1650 yılında vefat etti.

Safayî, Danişî'nin zamanının meşhur şairlerinden olup *Dîvân* tertip ettiğini ifade eder. Nat-ı şerifi ile tanındı. Devrinin kaynakları, güzel şiirleri olduğunda hemfikirdir.

19. Dehhânî (d.??-ö.803-4'ten önce ?/1401'den önce ?)

Dehhânî'nin hayatına ilişkin elimizdeki bilgiler sınırlı ve bunların birçoğu da tartışmalıdır. Kaynaklarda şairin, aslen Horasanlı olduğu, Anadolu'ya geldiği, bir müddet burada yaşadktan sonra Horasan'a döndüğü belirtilmiştir. Dehhânî mahlasındaki "dehhân" kelimesinin anlamından hareketle onun "nakkaş" olabileceğini ve XIII. yüzyılın sonunda Anadolu Selçuklu hükümdarı III. Alâeddîn Keykubâd (sal. 1298-1302) devrinde Anadolu'ya geldiğini yazmıştır. Şiirlerindeki bazı kavramlardan hareketle Dehhânî'nin XIII. yüzyılın başında yaşadığını ve I. Alâeddîn Keykubâd'a (sal. 1220-1237) intisap ettiği iddia edilmiştir.

Kaynaklarda Dehhânî'nin III. Alâeddîn Keykubâd'ın teşvikiyle 20.000 beyitlik Farsça bir Selçuklu *Şeh-nâme*'si yazdığı rivayet edilmişse de eserin herhangi bir nüshası mevcut olmadığı gibi böyle bir mesnevî yazdığı da şüphelidir. Günümüze Dehhânî'nin sadece nazire mecmualarında kayıtlı kimi Türkçe şiirleri ulaşmıştır. Ancak bunlardan birkaçının ona aidiyeti de tartışma konusu olmuştur. Dehhânî'nin bugüne kadar tespit edilebilen biri kaside yedisi gazel olmak üzere toplam sekiz şiiri yayımlanmıştır.

Yaşadığı dönem üzerindeki tartışmalar bir tarafa bırakılırsa araştırmacılar Dehhânî'nin şairlik kudreti hususunda ittifak etmişlerdir. Anadolu sahasında lâdinî klasik şiirin ilk temsilcisi olduğu belirtilen Dehhânî; söyleyiş kudreti, kelime dünyası ve nazım tekniği açısından kendisinden öncekileri aşmış bir şairdir. Çağdaşları gibi dinî-tasavvufî mesajlar vermek yerine Fars şiirindeki kalıplaşmış sanatlı ifadelerle dünya zevki, aşk ve maddî hayata ilişkin konuları işlemiştir. Şiir tekâmülü açısından o, kendisinden sonraki dönemin hazırlayıcısı bir şair konumundadır

20. Derviş Paşa (ö. 1012/1603)

Osmanlı devlet adamı ve şairi. Hersek'in merkezi Mostar'da doğdu. Bazı kaynaklarda asıl adı Hasan, bazılarında ise Hacı olarak kaydedilir. Ancak bu sonuncu ismin hacca gidişyle ilgili olduğu söylenebilir. II. Selim zamanında (1566-1574) küçük yaşlarda İstanbul'a getirilerek İbrâhim Paşa Sarayı'nda eğitildi. Tahsili sırasında özellikle edebiyatta kendini gösterdi. III. Murad döneminde (1574-1595) Enderun'a alınarak doğancılar zümresine katıldı. Söylediği gazel ve kasidelerle padişahın iltifat ve ikramına mazhar olan Derviş Ağa daha sonra Has Oda'ya alındı. Bu sırada III. Murad'ın emriyle Bennâî'nin Farsça manzum *Sehânâme*'sini *Murâdnâme* adıyla Türkçeye çevirdi.

Derviş Paşa XVI. yüzyılın önemli fakat az tanınmış şairlerinden biridir. Baş tarafında hayat hikâyesini verdiği için bir bakıma otobiyografisi olarak nitelendirilebilecek *Murâdnâme*'si sade ve akıcı ifadesi, oldukça güzel tahkiye üslûbu ile kendisine mesnevi tarzını kullanan şairler arasında iyi bir yer kazandırmıştır. Derviş Paşa'nın az sayıdaki gazelleri Muradnâme'ye kıyasla daha az değerli şiirler olmakla birlikte Peçuylu'nun da beğenerek eserine kaydettiği kazâ ve kaderle ilgili gazeli, şairin bu vadideki kudretine iyi bir örnek olduğu gibi tasavvufa meylini de göstermektedir. Bir divanının olup olmadığı bilinmeyen Derviş Paşa'nın manzumelerine mecmualarda, tezkirelerde ve bazı tarih kitaplarında rastlanmaktadır.

21. Emrî (ö.1575)

Hayatı hakkında yeterli bilgili olmayan şairlerdendir. Edirneli şairlerden olup asıl adı Emrullah'tır. İlmîni yarıda bırakmış ve bir müddet Yıldırım Bâyezîd Medresesinde tevliyet (vakıf müdürü, görevlisi) görevinde bulunmuştur. Bu görevinden başka İstanbul'daki muhtelif vakıflarda da tevliyet görevinde bulunur.

Hayatı hakkında detaylı bilgi olmayan Emrî'nin, kaynaklarda esrâr içmekten ve hayallere aşırı derecede dalmasından dolayı ömrünün sonlarına doğru şuurunu kaybettiği belirtilir. 1575 yılında Edirne'de vefat

eden şair, dönemin ustası Bâkî ile rekabete girmiştir. Dönemin devlet adamlarına hiç kaside yazmamış ve bu yüzden dünyalık mal ve mevkide gözü olmamıştır. Zamanının iyi ve kudretli şairi olarak karşımıza çıkar. Rindane ve akıcı bir dil ile şiirlerini kaleme almıştır. Muamma sanatını canlandıran şair olarak bilinir. Bu alanda pek çok İranlı şairi geçtiği söylenir. Tarih düşürmedeki ustalığı ile ünlüdür. Eserleri; *Dîvân*, *Hüsrev ü Şîrin* ve *Pend-i Attâr Tercümesi*'dir. Herhangi bir devlet adamına şiir yazmaması ve Rumelili şairlerde görülen devlet büyüklerini öven şiirler yazmama anlayışı, onun devlet görevlisi olmamasına bir sebep olarak gösterilebilir.

22. Enverî (?-1547)

Asıl adının Nureddin veya Mehmed olabileceği kaynaklarda belirtilmektedir. Mesleği sebebiyle daha çok “Mürekkepçi Enverî” diye zikredilmektedir. Havâyi fişeklerin ve gece donanması tertibatının imali konusunda ustadır ve Kânûnî Sultan Süleyman'ın şehzadelerinin sünnet düğününde padişaha bir gazelini okuyarak havaya fişekler atması padişahın ihsanına sebep olmuştur.

23. Es'ad Efendi, Hâcezâde (d.10 Muharrem 978/14 Haziran 1570-ö.1034/1625)

Tâcü't-Tevârîh adlı eseriyle tanınan Hoca Sa'deddin Efendi'nin oğludur. Tahsil hayatına babasından ve Molla Tefik Gîlânî'den aldığı derslerle başlamıştır. Sahn-ı Semân, Sultan Selim ve Süleymaniye medreselerinde müderrislik görevinin ardından, kadılık, Anadolu ve Rumeli kazaskerlikleri görevlerini ifa etti. Kırk altı yaşında meşihat makamına tayin olunan Es'ad Efendi, padişahlığın I. Ahmed (öl. 1617), I. Mustafa (öl. 1639), II. Osman (öl. 1622) ve yine I. Mustafa, IV. Murad (öl. 1640) arasında dört defa el değiştirdiği döneme denk düşen zaman dilimlerinde iki defa bu makama tayin edilmiş ve toplam sekiz yıl altı ay şeyhülislamlık yapmıştır. Şeyhülislâmların sefere gitmesi âdet olmadığı halde Es'ad Efendi, II. Osman'ın gönlünü almak için Hotin seferine katılmıştır. II. Osman geleneğin dışına çıkarak Es'ad Efendi'nin kızı

Âkile (Ukayla) Hanım ile evlenme isteğine Es' ad Efendi başlangıçta karşı çıksa da sonra güçlkle rıza göstermiştir. II. Osman'ın öldürülmesine engel olamayan Esad Efendi damadının cenazesine de gitmeyince görevinden istifa etmiş sayıldı (21 Mayıs 1622/10 Recep 1031). Bir yıl sonra, Ekim 1623 (Zilhicce 1032)'te IV. Murad zamanında, halefi Zekeriyâyâde Yahya Efendi'nin, veziriazam Kemankeş Ali Paşa'nın tesiriyle azlini müteakip ikinci defa şeyhülislâmlığa tayin edilen Es' ad Efendi, bu ikinci görevi sırasında veziriazamla geçinemedi. Es' ad Efendi, bir yıl yedi ay süren bu görevi sırasında 14 Şaban 1034'te / 22 Mayıs 1625 vefat etti ve Eyüp'te babasının yaptırdığı aile mezarlığına defnedildi. Şu mısralar ölümüne düşülen tarihlerdir:

“Eyledi Es' ad Efendi cennet-i adni mekân”

“Es' adu'r-Rûm gitdi ukbâya”

1. *Gül-i Handân*: Sadî'nin *Gülistân* adlı eserinin Osmanlı sahasında yapılan ilk tercümelerinden biridir. Yurtiçi ve yurtdışı kütüphanelerinde 10 nüshası bulunmaktadır. Eser Sadî'nin eserinin aslına sadık kalınarak tercüme edilmiş manzum mensur nitelikli bir eserdir. Es' ad Efendi eserini I. Ahmed adına tercüme etmiştir.

2. *Gülistân-ı Şemâil*: Dört halifenin hilyesini konu alan bu eserin şu ana kadar tek nüshası tespit edilebilmiştir. Nüsha, Süleymaniye Kütüphanesi Damat İbrahim Paşa, Numara: 381'de kayıtlıdır. Mesnevi nazım şekliyle kaleme alınmış ve hilye-i enbiyâların tertibine benzer bir tertiple hazırlanmıştır.

3. *Tahmîs-i Kasîde-i Bürde*: Bûsîrî'nin aynı *Kasîde-i Bürde* adlı eserine Es' ad Efendi'nin yaptığı tahmistir. Biyografik kaynaklar bu eserden övgüyle söz etmektedirler.

4. *Fezâil-i Cum'a*: Eserin tespit edilen tek nüshası Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye bölümü 0000539 numarada kayıtlıdır. Cuma gününün faziletlerini anlatan mensur bir eser olup yer yer manzum metinler mevcuttur. Eser, Sultan Ahmed'e dua ile son bulmaktadır.

24. Fazlî (Kara) (ö. 971/1564)

16. yüzyıl şairlerindedir. Tezkirelerde Mehmet olarak anılmasına rağmen bir şiirinde adının Ali olduğunu ifade ettiğinden bazı kaynakların adından Ali olarak bahsettiği Fazlî, İstanbulludur. Bir saracın oğlu olduğundan “Sarâczâde Fazlî”, esmer tenli oluşundan dolayı “Kara Fazlî” lakaplarıyla anılmıştır. Üsküplü Riyâzî (ö. 1536)’den Farsça, Halveti şeyhlerinden Zarîfî Hasan Efendi’den tasavvuf, şair Zâtî(ö. 1546)’den şiir eğitimi almıştır. 27 Haziran 1530’da başlayan Kanûnî Sultan Süleyman’ın şehzadelerinin sünnet düğününde padişaha takdim edilen ve huzurunda bir kaside sunan Fazlî, şehzade Mehmet’in Manisa Sancakbeyliği zamanında divan kâtipliği görevinde bulunmuştur. 1562’de Reisü’l-küttablığa getirilmiş olan şair 1564 Mayısında Kütahya’da vefat etmiştir.

Fazlî’nin *Hümây ü Hümâyün*, *Lüccetü’l-Esrâr* ve *Gül ü Bülbül* adlı mesnevilerinden nüshası tespit edilen sadece *Gül ü Bülbül* mesnevisidir. Bunların dışında şaire atfedilen *Leylâ vü Mecnûn* ile *Keşfü’l-Ârifin* adlı manzum eserlerden bahs olunur. Divan kâtipliği vazifesinden dolayı oldukça fazla inşa örneği bulunan Fazlî, aynı zamanda usta bir nâsirdir. Ayrıca *Nahlistân*, *Tehniyet-nâme* ve *Duâ-nâme* başlıklı üç manzum-mensur karışık eseri bulunmaktadır.

25. Fehmî (d.?-ö.?)

Saruhanlıdır (Manisa). Hayatı hakkındaki bilgiler çok sınırlıdır. Kanunî zamanında alaybeyliği yaptı. Latîfî, Fehmî’nin son derece zeki ve anlayışı keskin biri olduğunu kaydetmektedir. Yine şair hakkında bilgi bulunan tek şair tezkiresi olan *Latîfî Tezkiresi*’nde “mahbup-perest” olarak nitelenen şairin, kadınları ve kadın düşkünlerini son derece aşağı yaratıklar olarak gören biri olduğu, hatta kadınların pişirdiği yemekleri yemediği, zenbârelerin diktiği giysileri giymediği ilginç bir özelliği olarak bildirilmektedir. Latîfî, yazdıklarını teyit etmek üzere şairin bu özelliğini itiraf ettiği bir şiirine yer verir. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*’nde yer alan kadınlara düşkün olduğuna dair bilgi sehven yazılmış

olmalıdır. Edirneli Nazmî'nin *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'inde 24, *Pervâne Bey Mecmuası*'nda iki şiiri bulunmaktadır.

26. Fevrî (?-1570)

Aslen Hristiyan iken rüyasında Muhiddin-i Arabî'yi görerek onun tesiri ile müslüman olan Fevrî'nin asıl adı Ahmed'dir. Müderrislik yapan Fevrî, Şehzade Selim'e şiirler sunarak ona yakınlaşmıştır. Kânûnî Sultan Süleyman'ın *Dîvân*'ını Fevrî tertip etmiştir. Mürettep *Dîvân*'ı mevcuttur.

27. Feyzî (?-? 16. yy.)

Bursalı olup İshak Paşa neslindedir. Kânûnî devrinde Beç Seferi'ne katılmış zeamet sahibi bir şairdir. Kaynaklarda *Dîvân* sahibi olarak geçer.

28. Figânî (?-1532)

Asıl adı Ramazan olan Figânî, Trabzonlu'dur. 1050 yılında doğduğu tahmin edilen şair, 1532 yılında idam edilmek suretiyle ölmüştür. Genç yaşta İstanbul'a gelen Figânî, tıp eğitimi almış bir şairdir. Âşık Çelebi, genç denecek yaşta içkiye başlayan şairin, çağdaşı ve yakın dostları olan Na'tî ve Priştineli Nûh ile İstanbul'un eğlence yerlerinde, Galata meyhanelerinde, özel içki meclislerinde birlikte bulduklarını, kimi zaman At Meydanı'nda dolaştıklarını, şiir üzerine konuşup tartıştıklarını, ancak hep birlikte serseri ve başıboş bir hayat geçirdiklerini ve böyle sarhoş ve başıboş dolaşırlarken, çoğu kez onların güzellerin ardında koştuklarını ve bu durumu tasvip etmediğini söyler.

Şair gerçek ününü 1530 yılında düzenlenen Şehzade Mustafa, Mehmed ve Selim'in sünnet törenlerinde yazdığı ünlü kasidesi ile sağlar. Bu arada Kanuni Sultan Süleyman'ın Mohaç Zaferi'nden sonra İstanbul'a getirilen bazı heykellerin İbrahim Paşa'nın köşkünün önüne dikilmesi olayı gerçekleşir. Bu olay üzerine Figânî, ölümüne sebep olan beytini söyleyerek İbrahim Paşa'yı eleştirir.

“Dü İbrâhîm âmed be-deyr-i cihân
Yeki büt-şiken ü yeki büt-nişân”

Figânî bu beyti yüzünden 1532’de idam edilmiştir.

Figânî’nin tek eseri olan *Dîvânçe*’si Abdülkadir Karahan tarafından 1966 yılında neşredilmiştir. Şairin devlet ve siyasetle olan ilişkisi sünnet törenine rastlar. Zaten bu törenden kısa bir süre sonra idam edilir. Bu sebepten dolayı tam anlamıyla bir devlet ilişkisi yaşayamaz.

29. Fuzûlî (ö. 963/1556)

16. yüzyılın önde gelen şairlerindendir. Asıl adı Mehmed olup Akkoyunlu Türkmenlerin Bayat boyundandır. Fuzûlî-i Bağdâdî diye anılmasına rağmen doğum yeri olarak kaynaklarda Hille, Necef, Kerbelâ şehirleri zikredilir. Doğum tarihi ise tam olarak bilinmemekle birlikte kendi sözü olan “menşe ve mevlidüm Irak” ibaresinin ebced karşılığı olan h.888/m.1483 tarihi son dönemlerde kabul görür. Arapça ve Farsça’yı bu dillerde şiir yazacak kadar öğrenmiş, kendini şiir için gerekli ilimlerin tahsiline vermiştir.

Şah İsmail’in Bağdat’ı ele geçirmesinin ardından (h. 914/m. 1508) Beng ü Bâde adlı eserini ona sunmuştur. Kânûnî’nin Bağdat’ı fethine (m.1534) kadar geçen zamandaki hayatı hakkında bilgi bulunmamaktadır. Hayâlî ve Taşlıcalı Yahyâ gibi devrin önemli şairleriyle tanışan Fuzûlî, başta Kânûnî olmak üzere Sadrazam İbrahim Paşa, Kazasker Abdülkadir Çelebi ve Nişancı Celalzade Mustafa Çelebi’ye kasideler sunmuştur. Evkaftan kendisine bağlanacağı vadedilen günlük maaşı tahsil edemeyince hoşnutsuzluğunu ifade amacıyla Şikâyetnâme’sini yazdı.

Türkçe, Farsça, Arapça şiirler yazan şairin manzum ve mensur on beş kadar eseri bulunmaktadır.

Türkçe eserleri, *Dîvân*’nın yanında asıl şöhretini kazandığı *Leylâ ile Mecnûn* mesnevisi, afyon ile şarabı karşılaştırıp şarabın üstün tutulduğu

Beng ü Bâde'si, manzum kırk hadis tercümesi *Hadîs-i Erba'în*'i, Hüseyin Vaiz Kâşifi'nin *Ravzatü'ş-Şühedâ*'sını esas alarak yazdığı *Hadîkatü's-Süedâ*'sı ve mektuplarından oluşmaktadır.

Farsça eserleri, *Dîvân*'ı, sakiname türündeki *Heft-câm*'ı, 134 beyitlik kasidesi olan *Enîsü'l-Kalb*'i, muamma risalesi olan *Risâle-i Mu'am-meyât*'ı, *Rind ü Zâhid*'i ve *Sihhat ü Maraz* (*Hüsn ü Aşk*)'ından oluşmaktadır.

Arapça eserleri, *Dîvân*'ı sadece Hz. Muhammed ve Hz. Ali vasfında söylenmiş on bir kaside ile bir hatimeden meydana gelen 470 beyitlik Arapça şiirlerinin toplandığı eseridir. Eser, divan yahut divançe hacmine sahip olmasa da *Dîvân* adıyla anılmıştır.

Ayrıca insanın ancak bilgi edinmek suretiyle kâinatın sırlarını, başlangıç ve sonunu öğrenerek Allah'a ulaşabileceğini anlatan *Matla'u'l-İ'tikâd fi-Ma'rifeti'l-Mebde' ve'l-Me'âd* adlı mensur eseri vardır.

30. Gedâyî (d.?-ö.?)

Antakyalı olan Gedâyî kâtiplik yapmıştır. Mevlevî dergâhına bağlanıp *Mesnevî* talim etmiştir. Aynı zamanda hattat olan Gedâyî, derviş mizaçlı şiirler kaleme almıştır. Edirneli Nazmî'nin *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'inde 68, *Pervâne Bey Mecmuası*'nda 82 şiiri mevcuttur. Bu mecmualarda en çok şiiri bulunan şairler arasında bulunmasından hareketle devrinde çok tanınan ve rağbet gören bir şair olduğu söylenebilir.

31. Hâfız (d.?-ö.1099 sonu-1100 başı/1688)

İstanbul'da doğdu. Meşhur musikişinas Südcüzâde İsâ Efendi (ö.1037/1627)'nin oğludur. Gençlik yıllarında Halvetiyye Şeyhi Ümmî Sinânzâde Hasan Efendi'ye intisap ederek onun hizmetinde bulundu. Bundan dolayı Ümmî Sinân Hâfızı olarak şöhret kazandı. Hayatını tekke ve zaviyelerde geçiren Hâfız Abdüllatif Efendi, çıktığı hac yolculuğunda, bu vazifeyi yerine getiremeden Kahire'de öldü. Vefat tarihi, Safâyî'ye göre 1099/1688 sonu; Sâlim, Şeyhî'ye ve Nâil Tuman'a göre ise 1100/1688 başı'dır. Mezarı Kahire'dedir.

Şiirlerinde Hâfız mahlâsını kullanan şairin *Ayvansarâyî Vefeyâtî*'nda bir *Dîvân*'ı olduğu söyleniyorsa da nüshasına bugüne kadar rastlanmamıştır.

Safâyî, Hâfız'ın musikideki yeteneğini özellikle vurgular ve onu beste yapmaya muktedir kabiliyetli bir şair olarak nitelendirir. Hâfız'ın mevcut şiirleri, onun daha çok tasavvufî içerikli şiirler yazdığını ve bu şiirlerin teknik açıdan başarılı olduğunu göstermektedir.

32. Hâletî (ö. 1040/1631)

Azmîzâde diye anılan şairin asıl adı Mustafa, mahlası ise Hâletî'dir. 15 Şaban 977/23 Ocak 1570 tarihinde İstanbul'da doğdu. Babası 16. yüzyıl âlim-şairlerinden olan Pîr Mehmed 'Azmî Efendi (ö. 990/1582)'dir. Genç yaşta eğitime başlayan ve babasının yanı sıra devrinin pek çok bilgininden dersler alan Hâletî, medrese eğitimi görüp devrin ünlü bilgini Hoca Sâdeddin Efendi (ö. 1599)'den mülâzemet ruûsu olarak 21 yaşında müderris olmuştur. Meslek hayatına müderrislikle başlayan Hâletî, birçok medrese müderrisliğinden sonra kadılık mesleğine geçmiştir. Kadılıktan sonra sırasıyla Anadolu (1623) ve Rumeli (1627) kazaskeri oldu. Bu görevinden bir yıl sonra azledilen şair, 1629'da Silistre arpalığı ile tekaüd edildi ve ek olarak Süleymaniye Dârü'l-hadîs'i (1631) verildi. Görev hayatı sürekli azillerle geçen Hâletî, bu son görevine başladıktan bir iki ay sonra 26 Şaban 1040/30 Mart 1631 tarihinde vefat etti.

Hâletî'nin oldukça hacimli olan *Dîvân*'ı üzerine, 1996'da Bayram Ali Kaya doktora tezi hazırlamış ve daha sonra kitaplaştırmıştır. Rubailerinin sayı ve sanatı itibarıyla özel bir yerinin olmasından ötürü Hayyam-ı Rûm olarak anılmıştır. 615 rubâisi bulunan Azmîzâde Hâletî'nin rubâileri üzerine 1991'de Cevat Yerdelen doktora tezi hazırlamıştır.

33. Hamdî (d.?-ö.?)

Hasan Çelebi Tezkiresi'nde eski şairler arasında sayılır. İstanbul'da Ayasofya Câmî'inde ta'rîf-han olarak görev yaptı. Sa'dî-i Şîrâzî'ye intisap ettiğini ileri sürerdi. Fars edebiyatında oldukça yeteneği vardı. Anlaşılması zor pek çok kasideyi ezberledi Şairin mecmuada 2 tane gazeli vardır.

34. Harimî (d.?-ö.1066/1655-56)

Merzifon'da doğdu. Asıl adı Abdullah'tır. Düzenli bir eğitim gördü. 1066/1655-56 yılında vefat etti. *Dîvân*'ı vardır.

35. Harîrî (d.?-ö.?)

Bursalıdır. İpek sattığı için Harîrî mahlasını seçmiştir. Kaynaklarda şairin hayatı hakkında bundan başka bir bilgi yoktur. Harîrî'ye yer veren tezkirelerde onun eser kaleme alıp almadığına da değinilmemiş, sadece şiirlerindeki letafet yoksunluğuna işaret edilmiştir. Harîrî'nin şiir söyleyebileceğini düşündüğünü, fakat yazdıklarının kendisinden öncekilerden "tazmin" ya da "tıraşlama" niteliği taşımaktan öteye geçemediğini belirten Latîfî'ye göre Harîrî, Ahmed Paşa'nın muasırıdır. Paşa'yla yarışabilecek kudreti bulunmamasına rağmen Ahmed Paşa'nın her şiirini tanzir etmiş ve bu yolla onu bunlara cevap vermeye zorlamıştır.

36. Hâşimî (d.?-ö.948/1641)

Bakkâlzâde Seyyid Mehmed Çelebi. Bakkâlzâde Ali Edîbi Efendi'nin oğludur. Bursalıdır. Peygamber soyundan geldiği için Hâşimî mahlasını kullanmıştır. Eğitimli insanların hak ettiği değeri görmediği gerekçesi ile ticarete atılmış, saraçlık yapmıştır.

Sultan 1. Ahmed ve damadı Nasuh Paşa'nın yakınındaki şairlerden biri olan Hâşimî, Bayramiye tarikatına mensuptur. Biyografik kaynaklar, Hâşimî'nin tek eseri olarak *Dîvân*'ından bahseder.

37. Hayâlî Beg (ö. 964/1556-57)

Asıl adı Mehmet, lakabı Bekâr Memi olan Hayâlî, Vardar Yenice’de doğmuştur. Küçük yaştan itibaren şiir yazmaya başlamıştır. Ancak çok iyi bir eğitim aldığı söylenemez. İlk gençlik döneminde Rumeli’ye gelen kalenderîlerden etkilenecek, onlara katılır, Rumeli’yi gezer ve İstanbul’a gelip gitmeye başlar. İstanbul’da bulunduğu bir dönemde Hayâlî’yi kalenteri dervişler arasında gören İstanbul Kadısı Sarıgürz Nureddin Efendi, böyle yakışıklı bir gencin kalenderiler arasında bulunmasının yakışık almadığını belirterek, Hayâlî Bey’i onların arasından alıp Uzun Ali’ye emanet etmiştir. Hayâlî Bey, Uzun Ali’nin himayesinde şiirler yazarken önce Defterdar İskender Çelebi, sonra Sadrazam İbrahim Paşa onun yeteneğini keşfeder. Şiirleri karşılığında ona pek çok ihsanlarda bulunarak, onu himaye ettiler. Kısa zamanda padişahın da dikkatini çeken Hayâlî Bey, ulûfeye bağlandı ve kendisine tımar verildi. Çağdaşı şairlerle genelde arası pekiyi olmayan Hayâlî Bey’e birçok hiciv yazılmıştır. İskender Çelebi ve İbrahim Paşa’nın birer yıl arayla (1535-1536) öldürülmeleri sonucunda Hayâlî Bey, iki büyük hamisinden yoksun kalsa da padişahın kendisine olan iltifatları devam etmiştir. 1556-57’de Edirne’de vefat etmiştir.

38. Hayretî (ö. 941/1534)

Dönemin Rumelili, Vardar Yenice’denidir. Asıl adı Mehmed Şâh olup Mehmed Çelebi olarakta anılır. Sipahilik mesleğini yaptığı ve bir tımarı olduğu söylene de şiirlerinde bununla ilgili iz bulunmamaktadır. Fakat Latîfi, tezkiresinde şairin tımar sahibi olduğunu belirtir. Yahyalılardan olduğunu belirterek yazdığı murabbasında askerliğini dile getirir.

Hayretî’nin hayatı Rumeli ve İstanbul’da geçer. İstanbul’daki hayatında İbrahim Paşa’dan itibar gördüğü ve onun himâyesine girdiği bilinir. İstanbul’dan sonra tekrar Rumeli’ye dönen şair, burada Yahyalı ve Mihailoğlu gibi akıncı beylerinin himâyesine girer. Belgrat, Vardar Yenice ve Üsküp gibi şehirlerde bulunur.

Hayretî, H/941-M/1535 yılında ölmüştür. Yenice’de inşa ettirdiği zaviyesine gömülmüştür. Caferî mezhebindedir. Ömrünün sonlarına doğru kör olmuştu. Gözleri kapanmadan önce gördüğü güzele delice âşık olmuş ve onun elini öperek acısının hafifletmek istediğini söylemiş. Arkadaşı, ona kaba birisinin elini öptürerek alaylı sözler söylemiş, bunun üzerine şair o hafta içinde vefat etmişti. İnsan tabiatına hoş gelen lirik, saf ve sade gazeller yazmıştır. *Dîvân*’ından başka Belgrat ve Vardar Yenice’si için yazdığı şehrengizleri bulunmaktadır.

39. Helâkî (1574-?)

Asıl adı Mahmud olan Helâkî, Karamanlıdır. Medrese eğitimi aldıktan sonra imamlık mesleğine intisap etmiştir. Farsça metinleri okuyup yorumlama konusunda eşsiz bir yeteneğe sahip olan Helâkî’nin *Dîvân*’ı mevcuttur.

40. Hevâyî (d.?-ö.1017/1606)

Bursalı olan Hevâyî’nin asıl adı Mustafa’dır. Bursa’daki Abdülmü’min Camii’nde hatipti. Sa’dî’nin *Bostan* ve *Gülistan*’ını şerh etmiştir. Bu şerhleri yaparken gerekli yerlerde Şem’î ve Sürûrî’nin yaptığı şerhleri tenkit etmiştir. Mürettep *Dîvân*’ının yanında *Vâmık u Azrâ*, *Yûsuf u Züleyhâ* mesnevileri, *Telhis-i Ma’de’s-Salavât* isiminde bir eseri ve *Sadrü’ş-Şer’iyye*’ye bir hâşiyesi vardır. 1017/1606 yılında vefat eden Hevâyî’nin mezarı Bursa’da Pınarbaşı mezarlığındadır.

41. Hilmî (d.?-ö.?)

Mora yarımadasında Anapoli’de doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Asıl adı Abdülhalim Ali’dir. Morali Ali Çelebi ve Muzarrafi diye tanındı. Bayram adlı birinin oğludur. Medrese öğrenimi gördü. Kadızâde Efendi’den mülâzım oldu. Rumeli kasabalarında kadılık yaptı. 1004/1595-96 yılında Belgrad’da vefat etti. Şairin mahlası *Sicill-i Osmanî*’de Halimî olarak yazılmıştır. Şiirleri zarif ve akıcıdır. Eserlerine dair bir bilgi bulunmamaktadır. Tezkirelerde şiirlerinden örnekler yer almaktadır.

42. Hisâlî (d.?-ö.?)

İnebahtı’da doğdu. Hayatı hakkında eldeki bilgiler sınırlıdır. İnebahtı Hisârî kethüdalığı yaptı. *Kur’an-ı Kerim*’i ezberleyerek iyi bir hafız olan Hisâlî, aynı zamanda diğer ilimlerle de uğraştı. Ölüm tarihi hakkında elde herhangi bir kayıt bulunmamaktadır. Hayatı hakkında bilgi veren tek tezkireci olan Ahdî’nin, Hisâlî’yi vasfını duyduğu şairlerden olduğunu belirterek ölüm tarihi hakkında herhangi bir değerlendirme yapmamasından hareketle şairin, *Gülşen-i Şu’arâ*’nın yazıldığı tarih olan 971/1563 yılında hayatta olduğu ve bu tarihten sonra öldüğü düşünülebilir.

Ahdî’ye göre Hisâlî, Arapça ve Farsçayı bilen, yazdığı şiirleri övgüye lâyık, yetenekli ve nüktedan biridir. Herhangi bir eserinin olup olmadığı hakkında elde bilgi bulunmamaktadır.

43. Hızır (d.?-ö.?)

Bursa’da Kaplıca Medresesi müderrisi iken buradan ayrılıp Şeyh Emir Buhârî’ye intisap ederek tasavvufa yönelmiştir. Türkçe ve Farsça şiirleri bulunmaktadır.

44. Hilâlî (d.?-ö.?)

Bursalıdır. Sultân II. Bâyezîd zamanında doğmuştur. İmamlık ve hatiplik yapan Hilâlî, mesleğine nazaran muhtemelen yüksek bir öğrenim görmemiştir. Sicill-i Osmânî’de, Sultân II. Bâyezîd devrinde öldüğü belirtildiğine göre hayatını genç yaşta kaybettiği anlaşılmaktadır. Mürettep *Dîvân*’ı vardır. Hilâlî’yi şiirde kabiliyetli bulan, ancak “icat ve tasarruf” sahibi bir şair olmasına rağmen halk arasında yeterince tanınmadığını belirten Latîfi, onun *Mecma’u’n-Nezâ’ir*’de de kayıtlı “dad” harfi kafiyeli gazeli için “Anadolu şairleri içinde bu kafiyeyle kimse bundan güzel söyleyememiştir” demiştir. Kınalı-zâde Hasan Çelebi de bir *Dîvân* tertip ettiğine değindiği şairin, yaşadığı dönemde tanındığını, ancak kendi zamanına Hilâlî’den bir şey kalmadığını söylemiştir. Hilâlî’nin şiirleri, 16. yüzyıl şairlerinden esnaf (kazzâz) olan

mahlastaşı ile zaman zaman karıştırılmıştır. *Pervâne Bey Mecmuası*'nda şiirleri “Hilâlî-i Bursevî” başlığı altında kaydedilen şair, *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'de mahlastaşının şiirlerine “Hilâlî-i Kazzâz” başlığı verilerek ondan ayrılmıştır.

45. Huşû'î (d.?-ö.?)

Tezkirelerde ve biyografik kaynaklarda Huşû'î'in hayatı hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak 16. yüzyılda yazılmış olan *Pervâne Bey Mecmuası*'nda Huşû'î'ye ait bir gazel bulunmaktadır. *Pervâne Bey Mecmuası*'nın 16. yüzyılda yazılmış olmasını göz önünde bulundurarak Huşû'î'yi, 16. yüzyıl şairlerinden kabul etmek mümkündür.

46. Hüdâyî-i Kadim (ö.991/1584)

Dönemin Hüdâyî mahlaslı bir diğer şairidir. Asıl adı Mustafa Hüdâyî Çelebi olan şair İstanbulludur. Devrin şairleri tarafından Salâ Muslisi, Musli Çelebi, Musli Şâh ya da Müezzîn-i Hüdayî lakaplarıyla bilinir. III. Murad devri şairlerinden olan Hüdayî, şiir dışında musikiye de gönül vermiştir. Bu uğraşı ve sesinin güzelliğinden dolayı Haseki Hürrem Sultan Camii'ne müezzîn olarak atanır. Şairin hayatı hakkında fazla bilgi bulunmadığı için biyografisi ve görevleri hakkında yeterli bilgiye ulaşılamamaktadır.

Şair, H/991-M/1584 yılında ölmüş ve Edirne Kapı mezarlığına gömülmüştür. Ölümüne “Hüdâyî rehberün ola hidâyet-i Yezdân” mısrası tarihtir.

47. İshak Çelebi (ö. 943/1537)

Üsküp'te doğan şairin babası Kılıççı İbrahim namında bir zanaatkârdır. Kınalızade'nin tezkiresinde verdiği bilgiden yola çıkarak doğum tarihi H/899-M/1493-94 olarak tahmin edilir. Medrese eğitimini tamamlayıp Mevlana Kara Bâlî'nin yanına mülazım olmuştur. Bu görevinin ardından Edirne İbrahim Paşa Medresesi, Üsküp Medresesi,

Bursa Kaplıca Medresesi, İznik Orhan Gazi Medreselerinde müderrislikler yapmıştır. Bu görevlerinin akabinde Edirne’de ‘Darü’l-Hadis’ müderrisi olmuştur.

Gazel ve kasidelerden oluşan *Dîvân*’ında ince, zarif, sade ve canlı bir dil kullanmıştır. *Dîvân*’ından başka Yavuz Sultan Selim’in fetihlerini anlattığı mensur bir eseri ve imtihan risalesi adlı bir eseri vardır.

48. İşretî (d.?-ö.Muharrem, 974/ Temmuz-Ağustos, 1566)

Asıl adı Mustafa’dır. İstanbul yakınında bulunan Yenihisar’da doğdu. Doğum tarihi belli değildir. İlmiye sınıfına dâhil olarak bazı müderrislerden eğitim aldı. Mülazım olduktan sonra 960/1552-53 senesinde Hasköy’e kadı olarak atandı. Kanûnî Sultan Süleyman’ın Nahçıvan Seferi’ne çıkması üzerine şehir muhafazası için Edirne’ye gelen Şehzade Bayezid’in has meclisine girdi. Başarılı şiirleri ve güzel sesiyle şehzadenin sevgisini kazandı. Nahçıvan Seferi’nden sonra Eskişehir’e kadı olarak atandı. Yeni görev yerinde de şehzade ile arkadaşlıkları devam etti. Eskişehir’de görev yaparken, bazı sapkın tarikatların günah ve kötülük yuvasına çevirdiği Battal Gazi Tekkesi’ni teftiş edip durumu padişaha arz ettikten sonra bu tekkenin medreseye dönüştürülmesini sağladı. Şehzade Bayezid’in vefatından sonra, İşretî’nin ikbaline haset edenlerin “şehzadeyi içki ve eğlenceye İşretî alıştırdı.” diye iftira atması üzerine medresesi elinden alınarak Akyazılı Sinan Çelebi’ye verildi. Azledilmiş halde çok sıkıntılar çeken İşretî, Kanûnî’ye ait olan “üstindedür” redifli gazeli tanzir ederek padişaha sunması üzerine affedilerek Rumeli’de İvraca kazası kadılığına atandı. Burada görev yaptığı esnada 974 muharreminde/ Temmuz-Ağustos, 1566 vefat etti. Mürettep divanı bulunmayan İşretî’nin çeşitli mecmua ve cönklerde şiirleri bulunmaktadır. Döneminin tezkire yazarlarına göre onun, okunmaya, dinlenmeye değer şiirleri vardır. Aşk, şarap, sevgili ve dünyanın faniliği konulu âşıkâne ve rindâne şiirleri oldukça başarılıdır.

49. Kabûlî (Gedizli) (d./1523?-ö.1000/1591/92)

Türk edebiyatında Kabûlî mahlasını kullanarak Türkçe şiir söyleyen sekiz civarında şairin en meşhurdur. Kabûlî'nin asıl adı İbrahim'dir. Şairin adı bazı kaynaklarda Ahmed olarak geçmekle birlikte, Kabûlî'nin *Dîvân*'ından ve *Riyâzî Tezkiresi* gibi kaynaklardan bunun yanlış olduğu anlaşılmaktadır. Kabûlî'nin doğum tarihi konusunda kaynaklarda hiçbir bir bilgi yoktur. *Dîvân*'ındaki bazı ipuçlarından hareketle şairin 1523 yılı civarında doğduğu tahmin edilmektedir. Kabûlî, Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğmuş ve büyümüştür. Bu husus, biyografik kaynaklarda belirtildiği gibi, yer yer şairin eserinde de ifade edilmiştir.

Kabûlî İbrahim Efendi'nin şimdilik bilinen tek eseri *Dîvân*'ıdır. Yapılan araştırmalar neticesinde; *Kabûlî Dîvânı*'nın İzmir, Berlin ve Londra'da olmak üzere üç yazma nüshasının bulunduğu tespit edilmiştir. Bunlardan ilk ikisi, mürettep ve üçüncüsüne göre çok daha hacimli nüshalardır. 3. sırada gösterilen nüsha ise *Dîvân*'dan seçmeler hükümünde ve eksik olan bir nüshadır. Bu nüshaların dışında pek çok şiir mecmuasında da Kabûlî'nin şiirleri geçmektedir.

50. Kâtibî (?-1563)

“Seydî Ali” adıyla tanınan Kâtibî, Barbaros'un maiyetinde savaşlara katılıp Sinan Paşa ile birlikte Trablusgarp'ın fethinde ve Kânûnî'nin Nahcivan Seferi'nde bulunmuştur. Asıl ününü seyahatnamesi ile sağlayan Ali Reis, Kâtibî mahlasıyla şiirler yazarak “Kâtib-i Rûmî” diye anılmıştır.

51. Kemâlî (d.?-ö.?)

Asıl adı İsmail olup Defterdarzâde sanıyla tanınır. Fakat *Osmanlı Müellifleri*'nde ve *Sicill-i Osmanî* de şairin adının Mehmed olduğu belirtilir. Ayrıca *Osmanlı Müellifleri*'nde, şaire Balâtîzâde sanı izafe edilerek Sokullu Mehmed Paşa'nın kâtip ve bendelerinden olduğu belirtilir. Mustafâ Efendi'nin oğludur. Kendisi de şair olan Defterdarzâde

Cemâlî'nin kardeşidir. Vefatı hakkında kaynaklarda kesin bir bilgi yoktur. *Tuhfe-i Nâilî*'de, şairin 991/1583 yılından sonra vefat ettiği kayıtlıyken Riyâzî, III. Murâd devrinde (1574-1595) Budin'de şehit olduğunu belirtir. İyi derecede Arapça ve Farsça bilirdi. Şiir yazmaya kabiliyeti vardı. Ünlü tarihçi Mîr Hând'ın *Ravzatü's-Safâ fi-Sireti'l-Enbiyâ ve'l-Mülûk ve'l-Hulefâ* adlı Farsça eserini tercüme ederek eserine *Terçümânü'd-Düstûr fi-Havâdisi'l-Ezmanı ve'd-Dühûr* ismini verdi. *Mesnevî-i Şerîfî*'de kısmen şerh etti ve mesnevîhânlık ile şöhret buldu. Şairin uzun yıllar boyunca genel bir tarih kitabı üzerinde çalıştığı ancak bu eseri tamamlayamadığı da kendisiyle ilgili bilgiler arasındadır.

52. Kevserî (d.?-ö.?)

Dîvân şairi. Hakkındaki bütün bilgimiz Antepli ve Kanunî Sultan Süleyman devri şairlerinden olduğundan ibarettir. Latîfî, Kevserî'nin şiirlerini "kulağa hoş gelen" şeklinde tanımlar ve yüzeysel bulur. *Pervâne Bey Mecmuası* ve Edirneli Nazmî'nin *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'inde yer alan ikişer gazelinden başka bir eseri bilinmektedir.

53. Lem'î Efendi (d.?-ö.960/1552-53)

Bursa'da doğdu. Hayatı hakkında eldeki bilgiler sınırlıdır. Asıl adı Hasan Çelebi ve Fâizî'ye göre Ubeydullah, diğer kaynaklara göre Abdullah'tır. İlköğrenimini kadı olan babasından aldı. Daha sonra Şeyhülislam Çivi-zâde'den mülazım olduktan sonra kadılık yaptı. 960/1552-53 tarihinde Mısır'da öldü.

Lem'î'nin herhangi bir eserinin olup olmadığı hakkında kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır. Hasan Çelebi, Lem'î'den övgüyle bahsederek onun parlak, muhayyel ve anlamlı şiirlerinin olduğunu söyler.

54. Mânî (d.?-ö.1007/1598-99)

Asıl adı Mehemmed'dir. Daha çok Şeyh Mehemmed ve Mehemmed Çelebi namı ile tanınmıştır. Kanunî Sultan Süleyman dönemi âlim-

lerinden ve kadılarında Çolak Ali'nin küçük oğlu ve Mevlânâ Abdurrahman Efendi'nin küçük kardeşidir. Mevcut kaynaklarda doğum yılı ve yeri hakkında bir bilgi yoktur. Mânî, medrese tahsilinden sonra, Anadolu Kazaskeri Mevlânâ Ahmed Efendi'ye intisap etmiş, ancak bu süreçte Mollâ Ahmed Efendi'nin yanında oldukça sıkıntılı günler geçirmiş olacak ki aynı zamanda Şeyhü'l-islâm Ebussuud Efendi'nin damadı olan Şeyhü'l-islâm Malûl-zâde Mehmed Efendi'ye intisap ederek ondan ders almış ve yine ondan mülazım olmuştur.

Muhtelif yerlerde kadılık ve müderrislik yapan Mânî maddî bakımdan çok sıkıntılı günler geçirmiştir. Mânî, bir müddet sonra Serdar Güzelce Mahmut Paşa'ya intisap etmiş ve bu zatın delâletiyle 1007/1598-99'da Ordû-yı Hümâyûn kadılığına getirilmiştir. Ancak şairin ömrü bu görevde uzun süreyle kalmasına yetmemiş ve aynı yıl içinde, kendi ifadesiyle, 1007/1598-1599'da bu dünyadan murat alamadan ölmüştür.

Mânî'nin ölüm yeriyle ilgili olarak sadece *Riyâzî Tezkiresi*'nde ve *Eslâf*'ta bir bilgi bulunmaktadır. Söz konusu kaynaklara göre Mânî, Razgrad kasabasında bulunan Maktul İbrahim Paşa Câmîi'nin bitişiğindeki hazirede medfundur.

Dîvân ve *Şehrengiz-i Bursa* adında iki eseri mevcuttur.

55. Meâlî (?-1535)

II. Bâyezîd devrinin ünlü bilginlerinden Mustafa bin Evhadüddin Yarhisari'nin oğludur. Asıl adı Mehmed'tir. Köse Meâlî lakabıyla tanınmıştır. Mihaliç, Kepsud, Sofya ve Filibe'de kadılık yapmıştır. Kanuni devrinde tayin edildiği Gelibolu'da on yıl kadılık görevinde bulunduktan sonra 1535 yılında burada ölmüştür. Acayip suratlı, şakacı kimse olarak bilinir. Bilinen tek eseri *Dîvân*'ıdır. Genellikle hece vezni ile şiirler yazdığı görülür.

Kadılık makamının dışında devlet görevi almayan Meâlî'nin bilinen tek eserinin *Dîvân*'ı olması, onun yazı alanında fazla üretken olmadığı

ğını gösterir. *Dîvân*'ındaki şiiirlerinden destanının en büyük özelliği, yaşadığı dönemde çıkmış olan Şah Kulu İsyanı'nı tasvir eden bir şiiir olmasıdır. Kedisi için yazdığı murabbası da edebiyat açısından önemli yer tutar.

Meâlî Dîvânı ndaki şiiir türleri ve sayıları şöyledir; 1 kaside, 1 kıt'a, 5 tarih, 8 murabba, 1 destan, 306 gazel, 25 müfred-i musarra, 36 müfred şeklindedir. Hacimsiz olan *Dîvân*'ında az miktarda bulunan şiiirler karşısında müfredlerin çoğunlukta olması, Lâtîfi'nin şairin şakacı kimliğiyle ilgili söylediklerini doğrular niteliktedir.

56. Medîhî (d.?-ö./III. Murad devri (1574-1595))

Serez'de doğan Medîhî'nin hayatı hakkında eldeki bilgiler sınırlıdır. Asıl adı Mustafa'dır. Âşık Çelebi, asıl adının Musli olduğunu belirtir. Kadı-zâde Efendi'nin hizmetinde bulunduktan sonra Ata Efendi'den mülazım olan Medîhî, bazı kasabalarda kadılık yaptı. *Sicill-i Osmânî* de III. Murad devri (1574-1595) ortalarında vefat ettiği kayıtlıdır.

Medîhî'nin herhangi bir eserinin olup olmadığı hakkında kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır. Fazileti ve irfanıyla devrinde takdir gören Medîhî'nin yazdığı şiiirler, zamanının şairleri tarafından beğenilmiştir.

57. Mesîhî (d.?-ö.?)

Asıl adı İsa ya da Mesih'dir. Doğum yeri Priştine'dir. Doğum tarihi, sosyal durumu ve ailesi hakkında yeterli bilgi yoktur. Gençliğinde İstanbul'a gelip medrese eğitimi almış olan Mesîhî, Sadrazam Hadım Ali Paşa'nın divan kâtipliğine getirilir.

Ali Paşa'nın çıkan Şah Kulu isyanında ölmesi üzerine hamisiz kalan şair, Tacizade Cafer Çelebi'ye bir kaside sunmuş ve karşılığında bir tımar elde etmiştir. Hami arayışlarını sürdüren Mesîhî, Yavuz Sultan Selim'in himâyesini aramış fakat o dönemde var olan taht mücadelesinden olumsuz etkilenmiştir. Şair, H/918-M/1512 yılında Bosna'da maddî sıkıntılar içinde ölmüştür.

Mesîhî Dîvân'ında; 22 kaside, 1 terhib-i bend, 287 gazel, 13 kıt'a, 1 mesnevi, 1 tarih, 18 müfred bulunmaktadır.

58. Meşâmî (d.?-ö.993/1585)

Konya'da doğdu. Kanuni Sultan Süleyman'ın veziriazamı Rüstem Paşa'nın kethüdası Mustafa Çelebi'nin oğludur. Âşık Çelebi, Meşâmî'nin Ahmed Paşa ile amca çocuğu olduğunu belirtir. Âşık Çelebi, Hasan Çelebi ve Ahdî'ye göre Meşâmî, seyyiddir. II. Selim'in musahibi olan Durak Çelebi'ye bağlandı ve bu sayede 40-50 bin akçelik zeamet sahibi oldu. Bu zeamete kanaat eden şair, bir müddet sonra zeametden vazgeçerek kendini tasavvufa verdi. Tezkirelerde şairin intisap ettiği tarikat hakkında herhangi bir bilgiye rastlanmamaktadır. Ancak Fâik Reşad ve Bursalı Mehmed Tahir, Meşâmî'nin Mevlevî olduğu görüşündedirler.

Gelibolulu Âlî, Meşâmî'nin genç yaşta öldüğünü söylemektedir. *Sicill-i Osmânî*'de Meşâmî'nin ölüm tarihi 944/1537-38 olarak geçmektedir. Ancak şairin II. Selim ve onun musahibi Durak Çelebi'yle olan münasebeti göz önünde bulundurulduğunda bu tarihin doğru olmadığı anlaşılmaktadır. Riyâzî ve Fâizî ise şairin ölümüne düşürülen "Meşâmî'ye ecel bûyî irişdi" mısramı vererek ölüm tarihinin 993/1585 olduğunu belirtir. Meşâmî, Konya'da öldü ve buraya defnedildi.

Meşâmî'nin herhangi bir eserinin olup olmadığı hakkında kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır. Ancak çeşitli mecmualarda şairin şiirlerine rastlanmaktadır. Tezkireciler, Meşâmî'nin şairliğinden övgüyle bahsederler. İlim ve marifet sahibi olan şair, göze ve gönle ferahlık veren âşıkane ve arifane şiirler yazdı. Gelibolulu Âlî ise Meşâmî'nin az ve öz söyleyen ancak övgüye layık bir şair olduğunu ifade ettikten sonra "Ömrü vefa etse şairlerin en önde gelenlerinden biri olurdu." değerlendirmesinde bulunur.

59. Meylî (d.?-ö.?)

İstanbul'da doğdu. İstanbullu olup yazısı güzeldir. Divan kâtipliği görevinde bulunmuştur.

60. Mihrî Hâtun (d.860-865 ?/1455-56 - 1460-61 ?-ö.920/1514-15)

Adı ve mahlası Mihrî'dir. Mihrî Hatun Amasya'da doğmuştur. Hakkında bilgi veren bütün kaynakların biri hariç hepsi bu konuda mütteliklidir. Doğum tarihi hakkında hiçbir kaynakta bilgi bulunmamaktadır. Ancak Mihrî Hatun ile şair Hâtemî (Müeyyed-zâde Abdurrahmân) arasında bir aşk ilişkisi olduğu varsayılmakta ve Mihrî Hatun ile Hâtemî'nin aynı zamanlarda Sultân II. Bâyezîd'in meclisinde buldukları ve beraber büyüdükleri yani akran oldukları düşünülmektedir. Hâtemî'nin 860/1455-56 yılında doğduğu kesinlikle bilindiğine göre Mihrî Hatun da o tarihlerde, büyük bir ihtimalle 860/1455-56-865/1460-61 yılları arasında doğmuş olmalıdır. Babası Belâyî mahlasıyla şiirler de yazan Kâdı Hasan Amasyevî'dir. Nitekim *Mihrî Dîvânı*'nın iki nüshasında "Dîvân-ı Mihrî Duhter-i Mevlânâ Belâyî" (Mevlânâ Belâyî'nin kızı Mihrî'nin Dîvân'ı) başlığı bulunmakta, ayrıca Mihrî Hatun da *Dîvân*'ında iki yerde "Belâyî"nin, babası olduğunu açıkça belirtmektedir. Büyük dedesi Gümüşlüoğullarından 813/1410-11 yılında vefat eden keramet sahibi bir şeyh olan Pîr İlyâs Şücâ'addîni Halvetî'dir.

Şiirlerinden ve ondan bahseden kaynaklardan anlaşıldığı kadarıyla Mihrî Hatun; kültür düzeyi yüksek bir ortamda büyümüş, Arapça ve Farsçayı hatta bunların edebiyatları hakkındaki asgari malumatı öğrenmiş, "bedî ve beyândan nasîbedâr" olmuş, babasının kadılığından dolayı da dinî bilgileri en üst seviyede hazmetmiştir. Mihrî Hatun bilgisi, kültürü, zekâsı ve en önemlisi şairlik yönüyle çevresinde dikkati çekmiştir. *Dîvân* ve *Tazarrunâme* adında iki eseri vardır.

61. Misâlî (d.?-ö.1017/1608)

Asıl adı Hasan'dır. Edirneli'dir. Önceleri meslek sahibi biriyken ilim ve marifet sahibi bilginlerle bir arada bulunduktan sonra ilim tahsil etmeye yöneldi. Yetenekleri sayesinde kısa zamanda yaşlılarının arasından sıyrıldı. Bir süre muamma yazmayla uğraştı ve bu dalda da maharetiyle ün saldı. Adına yakışır, güzel ahlaklı, irfan sahibi ve benzeri olmayan bir şairdir. Gençliğinin ilk yıllarında dahi duyulmamış manalar bulmada mahirdir ve akıcı üslûbuyla devrinin şairleri arasında nadir kişilerdendir. Bulduğu yeni hayallerle yazdığı sağlam ve başarılı şiirlerinin herkesçe beğenildiği konusunda biyografik kaynaklar hemfikirdir. Âşık Çelebi, Misâlî için "Ümit edilir ki yakın zamanda gökyüzünün hilâli gibi parmakla gösterilen biri olsun" temennisinde bulunur. Ahdî de şiirlerinde yer verdiği güzel manalar ve hayallerle ilgili Misâlî hakkında övgü dolu sözler sarfeder ve onun "bu" redifli gazeline kendisinin yazdığı nazireye tezkiresinde yer verir.

Bursalı Mehmed Tahir ölümüne yazılan "Hiç dehre Misâli gelmeye hayfâ" mısraını kaydeder ve buradan hareketle ölüm tarihinin 1017/1608 olduğunu ve Yenikapı Mevlevihanesi güzergâhında medfun olduğunu söyler.

62. Muhibbî (Kanuni Sultan Süleyman) (1495-1566)

Onuncu Osmanlı Padişahı olarak tahta geçen Kanuni Sultan Süleyman, 1495 yılında Trabzon'da doğdu. Şehzadeleğinde, Şebinkarahisar'da, Bolu'da, Trabzon'da Kırım Kefe'de ve Manisa'da sancak beylikleri yaptı. Babasının uzun doğu seferleri sırasında İstanbul muhafızı ve saltanat naibi oldu. 30.09.1520 tarihinde tahta geçerek 05.10.1520 tarihinde Abbasi halifesi Mütevekkil tarafından halifelik kılıcı kuşandı.

Kanuni Sultan Süleyman, Muhibbî mahlasıyla şiirler yazmış ve *Dîvân* sahibi olmuştur. Şiirlerinde gösterdiği şairlik yeteneği ile siyasi alandaki muhteşemliği aynı sayılır hatta şairliği de muhteşem sayılabilir. Kırk altı yıllık saltanatı boyunca at sırtından inmeden zaferden zafere koşan bu büyük insanın şiire zaman ayırabilmesi, sayısız şiirler

yazması, divanlar düzenlemesi, dilden dile, nesilden nesile dolaşacak mısralar yazabilmesi onun şiir alanındaki muhteşemliğinin kanıtı olabilir.

Padişah şairlerin ve diğer divan şairlerinin içinde en çok şiir yazan hatta en çok gazele sahip olan Kanuni Sultan Süleyman'ın 3000 civarında şiiri bulunmaktadır. Şiirlerinin içi ve dışı marifetle süslüdür. Fesahate, belagata bürünmüş olan şiirleri, gayet latif, belîğ ve hoştur. Saltanat işleri sırasında gönül istiridyelerinden çıkan belîğ sözler ve inci gerdanlığı andıran şiirleri sıraya göre düzenlenip kültürlü insanlar arasında ve bütün dünyanın dilinde büyük ün ve itibar bulmuştur. Farsça ve Türkçe güzel gazelleri ve nazik şiirleri vardır.

Kanuni Sultan Süleyman, şairliği dışında ilim, kültür ve sanata da önem vermiştir. Babasının izinden giderek oluşturduğu şair meclislerinde dönemin en büyük şairleri yetişmekle beraber bol ürün ortaya konulmuştur. Âşık Çelebi, Kanuni Sultan Süleyman'ı Osmanlı padişahları arasında hüner sahiplerine en çok ihsanda bulunan bir hükümdar olarak anar. Kırk altı yıllık saltanatını savaş meydanlarında, at sırtında geçiren ve ilim meclislerinde bulunan eşsiz Sultan, Zigetvar kuşatması devam ederken vefat etti.

63. Muhyî (d.?-ö.1005 /1596)

Niğde'de doğdu. Asıl adı Mehmed'dir. Mehmed Çelebi, öğrenimini tamamladıktan sonra danişment oldu. Gelibolulu Âli'nin ders arkadaşıdır. Ebu's-Suûd Efendi'nin oğlu Ahmed Çelebi'den mülazım oldu. Değişik yerlerde kadılık görevinde bulundu. Genç yaşında 300 akçe ile baş kadılığa tayin edildi. Edirne kadısı oldu. Edirne kadısı iken 1005/1596 tarihinde vefat etti.

Tezkirelerde Muhyî'nin şiir ve inşâda usta olduğu; Arapça, Farsça ve Türkçe şiirler yazdığı, pek çok kaside ve gazeli olduğu, özellikle de mesnevîde tanındığı söylenir. Şiirlerindeki manalar orijinaldir.

Künhü'l-Ahbâr'da nakledilen şu anekdot şiiirlerinin başarısını göstermesi bakımından önemlidir. Gelibolulu Âli'nin bildirdiğine göre Muhyî, 970/1563 tarihinde bir gece âşık oldu ve âşık olduğu kişiye,

Gezerken yâr ben bîmâr ile âheste âheste

Didiler kim ölümlü oldı cânun gezdürür haste

matlalı gazeli yazdı. Bu gazele o devirde yaşayan 30 kadar şair nazire söyledi. Nazire yazarlar arasında Bâkî de vardır. Biyografik kaynaklarda Muhyî'nin *Leylâ ile Mecnûn* mesnevisi yazdığı söylene de bu eseri ve şiiirleri hakkında bilgi mevcut değildir.

64. Mu'îdî (d.?-ö.994/1585/86)

Üsküp yakınlarındaki Kalkandelen kasabasındandır. Asıl adı bilinmeyen şairin Mu'îdî mahlasını seçmesi hususunda kaynaklarda farklı bilgiler mevcuttur. Kimi kaynaklarda Mu'îd-zâde diye bilinen birinin oğlu olduğu için, kimilerinde Zenbilli Ali Çelebi'ye muid olduğu için, kimilerinde de babası muid olduğu için bu mahlası aldığı iddia edilmektedir. Medrese eğitimini tamamladıktan sonra kazasker Mîrîm Çelebi'den mülâzım oldu. II. Bayezîd devrinde müderrislik yaptı. Kanunî devrinde hacca gittikten sonra Mısır'da ikamet etmeye başladı ve orada beytûlmâl kâtibi olarak görev yaptı. Mehmed Süreyya'ya göre Kanunî devrinde, Nail Tuman'a göre 994/1585-86 tarihinde Mısır'da öldü. Aynı yerde medfundur. Eserleri: 1. Dîvân, 2. Hamse, 3. Miftâhü't-teşbih.

Mu'îdî, tezkirelerde çok yazan, sade ve açık dilli, orta derecede bir şair olarak değerlendirilmektedir. Ahdî, şairin özellikle murabba', muşşer, tahmis ve tesdis tarzında beğenildiğini söyler. Latîfî ise şiiirlerinden takdirle bahsetmez. Nazire mecmualarında çokça şiiirinin yer alması Mu'îdî'nin devrinde gördüğü ilgi ve kabulün de bir işareti sayılır. Şairin *Pervâne Bey Mecmuası*'nda 59, Edirneli Nazmî'nin *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'inde ise 61 şiiiri bulunmaktadır.

65. Murâdî (III. Murad) (1546-1595)

III. Murad, 77. İslam halifesi ve Osmanlı padişahlarının 12'ncisi olarak 22.12.1574 tarihinde Osmanlı tahtına oturdu. Şehzadeliğinde Aydın, Akşehir ve Saruhan'da (Manisa) Sancak Beyliği yaptı. Hattat, müellif (tasavvuf) ve şairdi. Babası ile amcası Şehzade Bâyezîd arasında yapılan muharebeye katıldı. Babasının ölümü üzerine Mudanya'dan gemi ile gelerek 22 Aralık'ta tahta cülûs eden padişah, Osmanlı-Avusturya savaşlarının ciddileştiği bir dönemde 16/17 Ocak 1595-H/1003 tarihinde vefat etmiştir.

Asma saatçilik ve ressamlığa da meyli olan Murâd-ı Sâlis isimli III. Murad'ın kuvvetli bir tasavvuf kültürü aldığı, ruhen maneviyata çok bağlı bir kişi olduğu pek çok eserde kayıtlıdır. Kendisi kelimelerin ruh ve anlamlarını, bütün inceliklerini bilecek kadar uyanık ve bilgili bir insan olarak yetiştirilmiştir. Etrafına münecimleri, şeyhleri ve şairleri toplayıp bunları maddi yönden besleyen bir padişaktır.

Osmanoğullarının en bilginlerinden olan III. Murad, Arapça ve Farsçayı bu dillerde şiir yazabilecek kadar iyi bilirdi. Muradî ya da Murad mahlaslarıyla şiirler yazan Murad Han, Türkçe, Arapça ve Farsça *Dîvân*'a sahip olup ilmi eserler yazmayı da ihmal etmemiştir. Kullandığı dil halk deyimlerinin ve tabirlerinin yoğun olduğu tasavvufî bir yapıya sahiptir. Gibb ve Peçevi, onun şiirlerini şiir açısından pek başarılı olmadığını fakat içinde barındırdığı tasavvufî karakteri ile önemli olduğunu söylerler. *Dîvân*'ında 1567 gazel, 49 mesnevi, 36 nazım, 1 kıta, 1 muhammes ve 47 müfred bulunmaktadır.

66. Münîrî (d.?-ö.927/928/1521?)

Amasya'da doğdu. Asıl adı konusu kaynaklarda muhtelifdir. Kendi el yazısıyla yazılmış olan *Mihr ü Müşterî* adlı mesnevisinde adı "Münîrî bin Mehmed" şeklinde kayıtlıdır. Münîrî Mehmed Çelebi ve Münîrî Efendi olarak tanıtılır. *Osmanlı Müellifleri*'nde Münîrî İbrahim Çelebi "Amasiyevî" adıyla tanıtılmıştır.

Kemâlâtı ve marifetiyle devrinin önemli âlimleri arasında sayılan Münîrî, II. Bayezid ve Şehzâde Ahmed'in en yakın meclislerinde bulunan devlet adamı, dîvân tertib edecek olgunlukta belâgat sahibi, Türkçeye ve Farsçaya hâkim bir şair, Klasik Türk edebiyatının en hacimli manzum siyerini yazacak kadar İslam tarihine vâkîf bir tarihçidir. Yer aldığı biyografik eserlerin tümünde Şehzâde Ahmed devri şair, kâmil ve arifleri arasında gösterilen Münîrî'nin hemen bütün ömrü Amasya'da geçmiş, fâzıl bir şair hüviyetiyle şehzâdenin musahibleri arasında yer almıştır.

67. Nâ' imî (d.?-ö.?)

Naîmî, Edirneli divan şairlerindedir. Halk arasında Kurt Bâlî denilmekle şöhret bulmuştu. Son derece güzel ve yakışıklı bir şairdi. Tez-kire yazarlarından Âşık Çelebi ile birlikte öğrenim gördü. Öğrenimini tamamladıktan sonra müderris oldu, hatta Kânûnî devrinin sonlarında bir ara Semâniye medreseleri müderrisliğine kadar yükseldi. Âşık Çelebi'ye göre bu yıllarda vefat etti. Naîmî'nin şiirleri hakkında fazla bir bilgi yoktur.

68. Necâti Bey (ö. 914/1509)

Asıl adı İsâ olup, Edirnelidir. Doğum tarihi tam olarak bilinmemektedir. Edirne'de yaşlı bir hanım tarafından evlat edinilmiş ve onun tarafından yetiştirilmiştir. Gençlik yıllarında Edirne'den ayrılarak Kastamonu'ya gitmiş ve orada yazdığı şiirlerle ününü duyurmaya başlamıştır. Şiirlerinin Fatih tarafından beğenilmesi üzerine İstanbul'a giderek divan kâtipliği yapmaya başlamıştır. Fatih'in ölümünün ardından II. Bayezit onu Şehzade Abdullah'ın yanında Karaman sancağında görevlendirmiştir. Ancak Şehzade'nin erken ölümüyle İstanbul'a geri dönmüştür. İstanbul'dayken hem padişaha hem de devlet büyüklerine kasidele sunmuştur. II. Bayezit onu bu kez de Manisa sancağına Şehzade Mahmut'un yanında nişancılık göreviyle gönderir. Artık "Bey" olarak anılan Necatî, burada oldukça mutlu bir yaşam sürmüştür. Ancak Şehzade Mahmut'un da genç yaşta ölmesiyle bu durum çok sürmez. Bu

duruma oldukça üzülen Necatî Bey, bundan sonra herhangi bir devlet görevini kabul etmez. Kendisine bağlanan aylıkla, ilim ve sanat sohbetleri düzenleyerek yaşamını sürdürmüştür. 1509'da vefat etmiştir. Gazelleri çok beğenilmiş ve şiirlerinde halk deyimlerine bolca yer vermiştir. Şiirlerinde Türkçeyi büyük bir başarıyla aruza uygun bir şekilde kullanmıştır. Bugün elimizde sadece *Dîvân*'ı vardır. *Dîvân*'ını Müeyyedzade Abdurrahman Çelebi tertip etmiştir.

Dîvân'ını 1963'te Ali Nihat Tarlan yirmi nüshasını karşılaştırarak neşretmiştir. Bu neşirden yola çıkarak Mehmed Çavuşoğlu önce *Dîvân*'ı tahlil etmiş daha sonra *Dîvân*'ından seçmeler yayımlamıştır.

69. Nev'î (ö. 1007/1599)

Bu yüzyılın en büyük kaside ustalarından olan Nev'î'nin asıl adı Yahyâ'dır. Malkara'da H.940/M.1533-34 yılında doğmuştur. Babası dönemin ünlü şeyhlerinden Şeyh Bâyezîd-i Rûmî ve İbrahim Gülşeni'nin müridi olan Pir Ali'dir. İlköğrenimini babasından alan Nev'î, 1550 yılında İstanbul'daki Davut Paşa Medresesinde ders okumaya başlar. Burada ünlü âlimlerden olan Karamanî Ahmed ve Karamanî Mehmed Efendi isimli iki kardeşten dersler alır.

Buradaki eğitimini tamamladıktan sonra sırasıyla 1566'de Gelibolu Balaban Paşa ve Mesih Paşa Medreselerinde, 1572'te Şah-Kulu Medresesi, 1575'te Murad Paşa Medresesinde, 1580'de Cafer Ağa Medresesinde, 1583'te Edirnekapı ve Mihr ü Mah Medreselerinde müderrislikler yapmıştır. Bu arada 1590 yılında Çınarlı Medresesinde müderris iken Bağdat Kadılığına tayin olmuş fakat göreve gitmeden Şehzade Mustafa'nın hocalığına getirilmiştir. Bu görevine ek olarak Şehzade Bâyezîd, Osman ve Abdullah'ın da hocalıklarını 1595 yılına kadar sürdürür.

Bu görevinden sonra emekliye ayrılan şair, H.30 Zilkade 1007/M.24 Haziran 1599 tarihinde Çarşamba günü vefat etmiştir. Kabri, Vefâ kabristanındadır. Manastırlı Keşfi "Yerün cennet ola Nev'î

Efendi” ve Vahdetî-i Bağdâdî “Adem gülzârımı cây itdi Nev’î” şeklinde tarih düşmüşlerdir.

Nev’î oldukça üretken bir kişidir. Bu bakımdan bolca eserler vermiştir. Eserleri; Türkçe *Dîvân’ı*, *Hasb-i Hâl*, *Terceme-i Hadis-i Erbaîn*, *Keşfü’l-Hicâb min-Vechi’l-Kitâb*, *Netâyicü’l-Fünûn ve Mahâsinü’l-Mutîn*, *Fezâil’l-Vüzerâ ve Hasâilü’l-Ümerâ*, *Risâle-i Şikâyet-i Rûzigâr*, *Sinan Paşa’ya Mektup*, *Nevâ’ya Uşşâk*, *Faslün fi Fazileti’l-Işk*, *Terceme-i Münşeât-ı Hâce-i Cihân* verdiği Türkçe eserlerdir. Arapça olarak *Muhassilü’l-Kalâm*, *Şerh-i Risâle-i Kudsiyye*, *Şerh-i Heyâkili’n-Nûr* ve *Sûre-i Mülk Tefsiri*’dir.

70. Nihânî (?-1562)

Nihânî, II. Bâyezîd devrinde yaşamış bir şairdir. Asıl adı İlyas olup babasının adı Abdullah’tır. Aslen Arnavut asıllı bir devşirmedir. Bu durumundan dolayı ‘nacak’ lakabıyla anılır. Döneminde zengin ve güçlü bir efendinin kölesi olarak medresede iyi bir eğitim almış ve Hacı Hanzâde’nin yanında mülâzım olmuştur. Bu görevinden sonra Hacı Hanzâde medresede mederris olur. Üsküp ve İstanbul’da değişik medreselerde müderrislik görevlerinde bulunan şair, 1519 yılında hacca gider. Geri dönüş yolculuğu başlamadan 1519 yılında burada ölmüştür.

Şairin *Dîvân’ı* hacimsizdir. Tasavvuf ehli kişiliği şiirlerine de yansıyan Nihânî’nin kasideleri ve gazelleri tasavvuf ağırlıklı görüntü çizer. *Dîvân’da* 9 kaside (üçü tevâhid, üçü nât ve ikisi münacât ve biri mer-siye), 1 tercî-bend, 2 murabba, 227 gazel ve 8 kıta bulunmaktadır.

71. Nizâmî-i Karamanî (d.839-844 ?/1435-1440 ?-ö.874-878 ?/1469-1473)

Konya’da doğan ve şöhretini orada kazanan Nizâmî, Fatih’in sadrazamlarından Mahmud Paşa’nın dikkatini çekerek Fatih tarafından İstanbul’a çağırılmış fakat yolda hastalanarak genç yaşta vefat etmiştir. Başta Ahmed Paşa olmak üzere devrin şöhretli şairlerine nazireleri bulunan Nizâmî’nin şiirlerinde sade bir üslup göze çarpmaktadır.

72. Pertevî (d.?-ö.?)

Tezkirelerde ve biyografik kaynaklarda Pertevî'nin hayatı hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. 16. yüzyılın ortalarında yazılmış olan ve tezkire niteliği taşıyan bir şiir mecmuasında "Ehl-i ilm silkinden Pertevî Halife" ibaresiyle kayıtlı şaire ait bir gazel bulunmaktadır. Bu mecmuanın yazıldığı dönem ve mecmua derleyicisinin mecmuada şiirleri bulunan şairlerden ölenler ve daha önce yaşamış olanlardan bazıları hakkında kullandığı "merhûm, mağfûr, selefden, sâbıkda" gibi birtakım ifadeleri Pertevî hakkında kullanmaması göz önünde bulundurulduğunda şairin, 16. yüzyılın ortalarında hayatta olduğu düşünülebilir. Yine şair hakkında verilen ibareden Pertevî'nin ilmiye sınıfından olduğu anlaşılmaktadır.

73. Rahmî (Bursalı) (ö. 975/1567-68)

Bursalı şairlerden olup asıl adı Pir Muhammed'dir. Lami'î Çelebi'nin yazdığı Bursa Şehrengizinde bahsettiği Bursalı Nakkaş Bâlî oğlu Şah Mehemmed Çelebi odur. Hakkında ilk araştırmayı yapan Ali Nihad Tarlan'da kitabında Rahmî için aynı isimli başlığı kullanmıştır. Doğumunu da 1514-1519 yılları arasında vermektedir. Şairin 50-60 yaşları arasında vefat ettiği tahmin edilir.

Latîfî'de Rahmî Çelebi'yi anlatırken Bursalı öğrenci şairlerdendir. İçi ve dışı güzellik ve olgunlukla süslenmiş, yakışıklı ve güzel bir gençtir. Nazik ifadeler söylediği *Şâh u Gedâ* adlı bir kitabı vardır.

Çok genç yaşta Kanuni Sultan Süleyman'ın şehzadeleri için yaptığı sünnet düğününde ona şiir sunma fırsatı bulmuştur. Bu ortamda Defterdat İskender Çelebi ile Sadrazam İbrahim Paşalar ile tanışmış ve onların himâyesine girmiştir. Bu iki devlet adamının vefatı üzerine himâyesiz kalmış ve sıkıntı içinde yaşamına devam etmiştir. Şehzade Selim (II)'e yazdığı 'tığ' redifli kasidesi ile müderrislik görevine atanır. Atandığı bu görevde de fazla kalamadan bazı kaynaklarda 974(1566-1567) olarak verilmesine rağmen düşürülen tarihlerden anlaşılacağı üzere 975(1567-1568) yılında vefat etmiştir.

74. Revânî (?-1524)

II. Bâyezîd ve Yavuz Sultan Selim devri şairlerindedir. Doğum tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte 1475 civarında doğduğu tezkirelerin verdiği bilgiler ışığında tahmin edilir. Asıl adı Muslihiddîn İlyas Şucâ Çelebi'dir. Babasının adı Abdullah olup kaynakların verdiği bilgiye göre itibarlı ve Tunca Nehri kenarında büyük bir çiftliğe sahiptir.

1500'lü yılların başında Revânî, İstanbul'a gelir. 1509 yılında 'surre emniyeti' görevine getirilir. Rivayete göre şair, bu görevinden dönüşte zimmetine para geçirmiş ve Trabzon'da bulunan Şehzade Selim (Yavuz)'in yanına sığımıştır. Yavuz Sultan Selim'in gözüne girmeyi başaran şair, Yavuz Sultan Selim'in tahta çıkmasından sonra 1514-1517 yılları arasında Ayasofya Vakfına mütevellî olmuştur. Buradan elde ettiği kazançlarla mescit, kimsesizlere odalar ve bir imaret yaptırır.

Yazdığı bir kaside yüzünden Ayasofya Mütevelliliği görevinden alınan şair, 1517 yılında Hacca gider. Dönüşte dostlarının araya girmesiyle Bursa Kaplıcaları mütevelliliğine atanır. 1521 yılında Belgrat Seferi'ne katılan şair, Kanuni'ye sunduğu "kal'a" redifli kasidesiyle "amâyir-i selâtin-i nev tevliyeti" payesini alarak İstanbul'a bu tevliyetin mütevellisi sıfatıyla döner.

Şair sefer dönüşü ölür. Ölümüne Bahârî'nin yazdığı şu tarih manzumesini kaydederek. Bahârî'nin kıtasındaki, Cinândan yana cân atdı Revânî H/930-M/1523 şeklinde tarih mısrası düşer.

75. Sa'dî (d.?-ö.?)

Kaynaklarda adı, Vidinli Sa'dî veya Molla Sa'dî olarak geçmektedir. Eserlerine ait kütüphane kayıtlarındaki bilgiler ve eserlerinde bulunan çok muhtasar bilgiler dışında Sa'dî hakkında biyografik kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. İnşâ-yı Sa'dî adlı eserini Vidinli sancakbeyi Mehmed (1524-27) adına tertip ettiği bilgisi ve Risâle-

i Sûfî adlı eserdeki 990/1573 tarihinde Sultan II. Selim zamanında Vidin'de yaşayan Molla Sa'dî adındaki kâmil bir kişinin bulunduğu bilgisi, Sa'dî adında Vidinli bir şahsın varlığına delildir.

76. Safâyî (d.?-ö.?)

Konya'da doğdu. Hayatı hakkında eldeki bilgiler sınırlıdır. Asıl adı Ahmed'dir. Kanuni Sultan Süleyman'ın vezirlerinden Rüstem Paşa'nın kethüdası olan Mustafa Çelebi'nin oğludur. Zeamet sahibidir. Safâyî'nin ölüm tarihiyle ilgili herhangi bir kayıt bulunmamaktadır. Ancak Ahdî'nin Gülşen-i Şu'arâ adlı tezkiresinde şair için "mülecca-i fukarâ-yı Hazret-i Mollâ Hudâvendigâr aleyhirrahmeti'l-meliki'l-gaffâr hâlâ ol tâlib-i erbâb-ı ma'ârif pâdişâh-ı gerdûn-menziletün eyyâm-ı sa'âdetinde ze'âmete mutasarrıf kimesnedür" ifadesini kullanmasından yola çıkarak Safâyî'nin, *Gülşen-i Şu'arâ*'nın yazıldığı tarih olan 971/1563 yılında hayatta olduğu ve bu tarihten sonra öldüğü düşünülebilir.

Safâyî'nin herhangi bir eserinin olup olmadığı bilinmemektedir. Ahdî, Safâyî'nin çeşitli marifetlere sahip, Farsçayı iyi bilen, tabiatının şiire uygunluğu herkesçe kabul gören biri olduğunu; ancak şiire pek rağbet göstermediği için şairlerinin şöhret bulmadığını belirtir.

77. Sebâtî (d.?-ö.1028/1618)

Asıl adı Mehmed olan şairin doğum yeri Karaman'dır. Müderrislik yaptı. Rağbet gören can alıcı sözlerle dolu şiirleri vardı. 1028/1618 tarihinde vefat etti.

78. Sun'î (d.890 /1485/86-ö.H. 941 /1533/34)

Asıl adı Mehmed'dir ve zamanında "Mehmed Çelebi" ve "Epssem Pîre" adlarıyla da tanınmıştır. Gelibolu gümrükhanesi nazırlığı yapmıştır. Tek eseri *Dîvân*'ıdır.

79. Sürûrî (1491-1562)

Asıl adı Muslihiddin Mustafa olan Sürûrî, Gelibolu’da doğmuştur. Müderrislik vazifelerinde bulunan Sürûrî, Kânûnî’nin Van seferine çıkışı sırasında Şehzâde Mustafa’ya hocalık etmiştir. Çeşitli konularda yazılmış 36’ya aşkın eserini yanında 500 gazelden müteşekkil *Dîvân*’ı bulunur.

80. Sûzî (ö. 931/1524)

Gazavatnâme’siyle tanınan Osmanlı şairi. 1455-1465 yılları arasında Prizren’de doğdu. Adı Mehmed b. Mahmûd b. Abdullah’tır. Nakşibendî tarikatına mensup olduğundan Sûzî-i Nakşibendî, bazı kaynaklarda ise Sûzî-i Rûmî, Sûzî-i Pürzerrînî, Mevlânâ Sûzî, Sozi Çelebi/Efendi/Baba gibi isimlerle de anılmaktadır. Kardeşi Nehârî ile birlikte başladığı medrese tahsilini bir gönül macerası yüzünden tamamlayamadı. Daha sonra Mihaloğulları’ndan Plevne kolunu temsil eden Gazi Ali Bey’in (ö. 906/1500) maiyetine girerek onun akınlarını yazdı. Ali Bey’in vefatından sonra oğlu Mihaloğlu Mehmed Bey’in yanında bulunarak onun da akınlarını yazmaya devam etti. Sûzî Çelebi’nin divan tertip ettiği bilinmemektedir. Eldeki tek eseri mesnevi tarzında kaleme aldığı *Gazavatnâme*’sidir. Sehî Bey’in tezkiresi gibi ilk kaynaklarda 15.000 beyit olduğu ileri sürülen eserden bugüne 1795 beyit ulaşmıştır. Bu durum eserin başlangıçta daha geniş planlandığı halde tamamlanamadığını veya büyük bir kısmının kaybolduğunu düşündürmektedir. *Sicill-i Osmânî*’de Mihaloğulları’ndan Kanûnî Sultan Süleyman döneminde yaşayan ve ilmiyeden olan Prizrenli bir başka Sûzî Çelebi’den bahsedilmektedir.

81. Şânî (d.?-ö.?)

Şânî’nin hayatı hakkında tezkirelerde ve biyografik kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. 16. yüzyılın ortalarında yazılmış olan ve tezkire niteliği taşıyan bir şiir mecmuasında “Küttâb tâyifesinden haylî Fûrs ile münâsebeti olan Şânî-i Burusevî fermâyed” ibaresiyle

kayıtlı şaire ait bir gazel bulunmaktadır. Bu mecmuanın yazıldığı dönem ve mecmua derleyicisinin ölen şairler veya daha önce yaşamış şairler hakkında kullandığı “merhûm, mağfûr, selefden, sâbıkda” gibi bir takım bilgileri Şânî hakkında kullanmaması göz önünde bulundurulduğunda şairin, 16. yüzyılın ortalarında hayatta olduğu düşünülebilir. Yine şair hakkında kayıtlı ibareden onun Bursalı olduğu, Farsça bildiği ve kâtiplik yaptığı anlaşılmaktadır.

82. Şefî’î (d.?-ö.?)

Dîvân şiiri kadrosunu oluşturan önemli mesleklerden biri olan bey şairlerdendir. Sadece Ahdî’nin tezkiresinde adı geçen şair hakkında verilen bilgiler çok azdır. Yalnız bu tezkirede yer alan pek çok şair gibi Şefî’î’nin de Osmanlı Devleti’nin doğu yöresinden olabileceği tahmin edilebilir. Ayrıca Arapça ve Farsça bilgisi de bu bilgiyi teyit eder niteliktedir. Yaşadığı döneme ait bilgimiz de on altıncı yüzyıl şairlerinden olduğu şeklindedir. Ahdî, kendisinin şiirle ilgilendiğini, bu yüzden de devir aydınlarının kendisini beğendiğini belirtir.

83. Şem’î (ö. 936/1529-30)

Kaynaklarda Şem’î’nin hayatıyla ilgili pek fazla bilgi yoktur. Adı ve doğum tarihi bilinmemektedir. Prizren’de dünyaya gelmiştir. Öğrenimi hakkındaki bilgiler kısıtlıdır. Hayatı boyunca hiç çalışmayıp Pîrî Mehmed Paşa’nın in’amlarıyla geçinmiştir. İstanbul’daki Şeyh Vefa Hankah’ına gelerek Şeyh Ali Dede’ye mürit olmuş ve bir süre orada kalmıştır. İrşad amacıyla Edirne’ye de giden şair tekrar İstanbul’a dönmüştür. *Sehi Bey Tezkiresi*’nde Mevlevî olduğu söylenen Şem’î, 936’da (1529-30) İstanbul’da vefat etmiştir. Kaynaklarda Şem’î’nin şiirlerinin âşıkane ve yakıcı olduğu, güzel ve açık olduğu söylenmiştir. Şem’î, Türkçeyi ustaca kullanmış, şiirlerinde deyim ve atasözlerine çokça yer vermiştir.

84. Şemsî Paşa (ö. 988/1580)

Osmanlı tarihçiliği ile tanınan Şemsî Paşa, Boluludur. İsfendiyarogulları'ndan Kızıl Ahmed Bey'in torunu ve Mirza Paşa'nın oğludur. Annesi II. Bayezid'in kızıdır.

Soyu Halid Bin Velid'e dayandığı söylene de doğru değildir. Padişahlarla iletişimi kuvvetli olan ve onların yakın çevresinde yer alan Şemsî Ahmed Paşa 18 Muharrem 988'de (5 Mart 1580) vefat etmiş ve Üsküdar'da yaptırdığı caminin bitişiğindeki türbesine defnedilmiştir.

85. Şeyhî (ö. 832/1429)

Kaynaklarda hakkında yer alan bilgiler karışık ve yetersizdir. Germiyanogulları Beyliği'nin merkezi olan Kütahya'da doğdu. Latîfi'ye göre I. Murad zamanında dünyaya geldi. Adı Dîvân'ındaki bazı şiirlerinde, kaynaklarda ve yeni çalışmalarda Sinan, Yûsuf Sinan ve Yûsuf Sinâ-neddin şeklinde gösterilmekte, *Sicill-i Osmânî* de ise yanlış olarak Şeyhî Senâî diye verilmektedir. Babasının adı Ahmed Mecdüddin'dir. İlköğrenimine Kütahya'da başladı; Dîvân şairi Ahmedî'den ve diğer âlimlerden ders aldı. Daha sonra İran'a giderek Seyyid Şerîf el-Cürcânî ile ders arkadaşı oldu. Burada edebiyat, tasavvuf ve tıp alanlarında tahsil gördüğü anlaşılan Şeyhî memleketine döndükten sonra göz hekimliği yaptı. Kaynaklarda mahir bir göz hekimi olduğu anlatılır. Latîfi, Şeyhî'nin İran'dan Kütahya'ya dönerken Ankara'ya uğradığını ve Hacı Bayrâm-ı Velî'ye intisap ettiğini, Bursa'da Seyyid Nesîmî ile buluştuğunu söylemektedir. Daha sonraki çalışmalarda şairin bu sebeple "Şeyhî" mahlasını aldığı ileri sürülmüş ve görüş kabul görmüştür. Onun şeyhlik yapıp yapmadığı bilinmese de eserlerinde tasavvufî unsurlara sıkça rastlanmaktadır.

Şeyhî, Kütahya'ya döndükten sonra Germiyan Beyi II. Yâkub Bey'in hizmetine girerek onun musâhibliğini ve özel tabipliğini yaptı. Osmanlı hânedarıyla ilk teması Emîr Süleyman Çelebi zamanında başladı. Daha sonra Çelebi Sultan Mehmed'in gözünü tedavi etmesinin ar-

dından Osmanlı Devleti'nin ilk reîs-i etibbâsı oldu. Hayatının son yıllarını nerede geçirdiği tam olarak bilinmemektedir. Muhtemelen II. Yâkub Bey'in yanına dönüp Kütahya'da vefat etmiştir. Ölüm tarihi konusunda da kesin bilgi yoktur. Fâik Reşad hiçbir kaynağa dayanmadan vefat yılını 826 (1423) diye göstermiş, mezarı bugün Kütahya'ya 7 km. mesafedeki Dumlupınar'dadır ve 1961'de Oktay Aslanapa'nın çizdiği plana göre yaptırılmıştır.

86. Şeyhülislam Yahya ö. 1053/1644)

17. yüzyıl şairlerindedir. Ekim 1561'de (Safer 969'da [bir rivayete göre 960/1553'te]) İstanbul'da doğdu. Şeyhülislâm Bayramzâde Zeke-riyyâ Efendi'nin oğludur ve Zekeriyâyâde Yahya Efendi olarak bilinir. Abdülcebbarzâde Derviş Mehmed Efendi'den ve diğer bazı âlimlerden ders okuyarak kendini yetiştirdi. Şeyhülislâm Mâlûlzâde Mehmed Efendi'den mülâzemet aldı ve 988'de (1580) Hoca Hayreddin Efendi Medresesi müderrisliğine tayin edildi. 1596'da Halep, 1597'de Şam kadılığına tayin edildi. Müderrislik, kadılık, kazaskerlik vazifelerinde bulunduktan sonra 10 Receb 1031 (21 Mayıs 1622)'de Hocazâde Mehmed Esad Efendi'nin yerine Şeyhülislâm oldu. I. Mustafa'nın tahttan indirilip IV. Murad'ın tahta çıkarılmasıyla Yahyâ Efendi'nin nüfuzu arttı. Ancak Sadrazam Kemankeş Ali Paşa tarafından 9 Zilhicce 1032'de (4 Ekim 1623) azledildi. Şeyhülislâmlık makamına ikinci defa getirilmesi 14 Şâban 1034'te (22 Mayıs 1625) olup bu görevi 19 Receb 1041 (10 Şubat 1632) tarihine kadar sürdü. Şeyh Sinan köyündeki çiftliğinde geçirdiği inziva döneminin ardından 7 Receb 1043'te (7 Ocak 1634) üçüncü defa Şeyhülislâmlıkla vazifelendirildi ve ölümüne kadar bu makamda kaldı. 18 Zilhicce 1053'te (27 Şubat 1644) vefat etti. Babasının Fatih Çarşamba'da Sultan Selim Camii yakınında yaptırdığı medresenin hazîresine defnedildi.

Dîvân'ının dışında *Ta'liku Şerh-i Câmî'i'd-Dürer*, *Tahmîsü Kasîdeti'l-Bürde*, *Nigâristân Tercümesi*, *Fetâvâ-yı Yahyâ Efendi* ve *Sâkînâme* adlı eserleri bulunmaktadır.

87. Tab‘î (d.?-ö.?)

Hayatı hakkında bilinenler oldukça sınırlıdır. Tâbî ile alâkalı yegâne kaynak, Ahdî'nin *Gülşen-i Şu'arâ*'sıdır. İsmi ve doğum tarihi bilinmeyen şair, aslen Vardar Yenice'sindendir. Tasavvufa yönelerek devrinin meşhur mutasavvıflarından Molla Hudavendigâr'ın dergâhında uzun süre kalmıştır. Fakirler içinde dervişliği ile nam salmıştır. Bundan dolayı "Derviş Tâbî Çelebi" adıyla da bilinmektedir. Bilgisinin çokluğu, irfanının genişliği ve esrarlı malumata vâkıf olması hasebiyle Arap ve Acem âlimleri nezdinde makbul bir şahsiyettir. Arap memleketlerine birçok kez seyahat etmiştir. Vefat yeri ve tarihi bilinmemektedir. Ayrıca eserleri hakkında da herhangi bir bilgi yoktur. Temiz meşrep ve lâubâlî yaradılışlı bir şair olan Tâbî'nin şiirlerini, tezkireci Ahdî beğendiğini ifade etmiştir.

88. Tiğî (d.?-ö.1027/1617)

Edirnelidir. Asıl adı Mehmed olan şair Tiğî mahlasını kullandı. Riyâzî, şairin Üsküplü olduğunu belirtir. Edirne sarayında yetişti ve buradan sipahi olarak çıktı. Daha sonra Dergâh-ı Âlî'de müteferrika oldu. Bu görevinin dışında Edirne'de ihtisap ağalığı yaptı. 1027/ 1617 tarihinde vefat eden şairin *Rızâ Tezkiresi*'nde vefat tarihi 1020/ 1611 olarak verilir.

Tiğî, Kemâlpaşazâde'nin *Nigâristan* adlı eserini Farsçadan Türkçeye tercüme etmiş fakat müsvedde halinde kalan bu eser daha sonra kaybolmuştur. Kaynaklar şairin bir de *Dîvân*'ı olduğunu belirtmektedir. Aynı zamanda güzel tarih manzumeleri olan şairin, Edirne'deki tarihi Ali Paşa kapalı çarşısının ve Selimiye Camii'nin yapılışına yazdığı tarihler çok meşhurdur.

89. Ulvî (d.?-ö.986/1578-79)

İstanbuldur. Asıl adı Ali'dir. Kaynaklarda işitme kaybı dolayısıyla Sağır Ulvî ve zeamet sahibi olduğu için de Zaîm Alî Çelebi olarak

anılır. Riyâzî'ye göre bazı şiiirlerinde Ulvî Alî mahlasını da kullanmıştır. Defterdarlık ve deftereminliği görevlerinde bulundu. Bütün Rumeli'ni köy köy, hane hane hatırında tutacak kadar işinde başarılı idi. Görevindeki bu başarısından dolayı kendisine “ağır zeamet” verildi. Âşık Çelebi, tezkiresini yazdığı sırada Köstendil'de görev yapmaktaydı. Rumeli Beylerbeyi yanında defteremini iken 986/1578-79 yılında vefat etti.

Ulvî'nin kişiliği ve şairliği ile ilgili kaynaklarda çelişkili bilgiler vardır. Âşık Çelebi, şairin güzel ahlaklı, iyi huylu, hoş yaratılışlı bir insan olduğunu ve çalışıp çabalayarak kendisini şiir ve düzyazı alanlarında geliştirdiğini, mesleğinde yükseldiğini kaydeder. Ancak Ahdî, onun güzel huylu, hoş yaratılışlı, iyi bir insan “geçindiğini” belirtirken aslında bu özelliklere sahip olmadığını ima eder. Şairliğiyle ilgili olarak da Hasan Çelebi ve Ahdî onun divan sahibi, büyük bir şair olarak “geçindiğini” ifade ederler. Ulvî, cimri olmasına rağmen devrin ileri gelenlerinin toplandığı, sohbet edilip şiir okunan büyük ziyafetler tertip ederdi.

Şiiirlerinde Hayâlî Bey'i taklit etmiştir. Ancak tumturaklı söz söyleme tutkusu, şiiirin manasına engel olmuştur. Riyâzî, şairin *Dîvân*'ını gördüğünü, tezkiresine aldığı örnek beyitleri de oradan seçtiğini belirtir. Ancak şairin *Dîvân*'ı henüz ele geçmemiştir.

90. Ümîdî (d.?-ö.979/1571)

İstanbul'da doğdu. Asıl adı, Ahmet'tir. Bostan Efendi'nin yanında başladığı öğrenimini Kadı-zâde'den mülazım olarak tamamladı. Önce “Sıdkî” mahlasını kullandı. Devir kaynakları Ümîdî'nin, pek çok hastalığa müptela naif ve zayıf bünyeli biri olduğunu söyledikten sonra Ümîdî'nin kendisinin de bu hastalıklı hâlini “Sarardup cism-i zerdüm itdi altun/Beni harcanmak ister gibi gerdün” beytiyle dile getirdiğini belirtirler. 979/1571 tarihinde vefat eden Ümîdî'nin ölümüne Cinânî, “Kat' eyleyüp recâyı gitdi Ümîdî eyvâ” mısra'ını tarih olarak düşürdü.

Hasan Çelebi, Ümîdî'nin ölüm tarihini 946/1539-40 olarak gösterse de Mehmet Nâil Tuman, bunun doğru olmadığını belirtir.

Ümîdî'nin bilinen tek eseri *Dîvân*'ıdır. Ümîdî, yazdığı şiirlerde daha çok Bâkî'yi örnek aldı. Şiirlerinde tevriye ve îhâm sanatlarını çok sık kullandı. Ahdî'ye göre Ümîdî, âşıkane gazeller yazmasına ve şiirlerinde birçok parlak manalar bulmada usta olmasına rağmen şairler arasında şöhret bulmadı. Gelibolulu Âlî ise başlangıçta güzel şiirler yazan Ümîdî'nin, Bâkî'nin her şiirine nazire yazarak kendi edasını yitirdiğini; hatta yazdığı bu şiirleri divan hâline getirmesi karşısında herkes tarafından ayıplandığını söyler.

91. Vahdetî (d.?-ö.1007/1598)

Bosna Sancağı'na bağlı Yenipazar'da doğdu. Öğreniminin ardından Fevrî Efendi'ye danışman oldu. Farsça bilgisi, yazı, şiir ve nükteli söz söylemedeki yeteğiyle tanındı. Bir süre dünya işlerini bırakarak dervişlik yoluna girdi. Basra'ya gitti ve Basra Valisi Mehmed Paşa'nın divan kâtibi oldu. Daha sonra Mehmed Paşa ile birlikte Basra'dan ayrıldı. Ereğli'de vefat etti. Kaynaklar, Vahdetî'yi zeki olarak değerlendirip şiirlerinin dervişler ve şairler tarafından beğenildiğini bildirirler.

92. Vâhidî (d.?-ö.975/1567-68)

Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'da Bursalı, *Osmanlı Müellifleri*'nde ise İstanbullu olduğu kayıtlıdır. Asıl adı Abdulvâhid'dir. Bu yüzden "Vâhidî" mahlasını kullandı. Kara Davud Efendi (öl. 948/1541)'nin torunu, Süleyman Çelebi'nin ise oğludur. İlim yolunda bir hayli merhale kat ettikten sonra Zeyniyye Tarikatı'na giren Abdulvâhid Efendi, Abdülaziz Efendi'den inabet alarak uzlete çekildi. Henüz genç bir yaşta iken 975/1567-68 tarihinde vefat etti. Bursa'da Davud Efendi Mescidi'nin bahçesinde medfundur.

Vâhidî'nin herhangi bir eserinin olup olmadığı bilinmemektedir. Bazı kaynaklarda *Kitâb-i Hâce-i Cihân ve Netice-i Cân (Kitâb-ı*

Tavâ'if-i Aşere) adlı eser Vâhidî'ye isnat edilse de Ahmet T. Karamustafa, 923/1529 yılında yazılan bu eserin 975/1567-68 tarihinde genç yaşta öldüğü söylenen Kara Davud-zâde Vâhidî'ye ait olmasının mümkün olmadığını belirtir. Ayrıca *Osmanlı Müellifleri*'nde Vâhidî'nin olduğu belirtilen *Saadet-nâme* ve *Şifâü's-Sadr* adlı eserlerin *Kitâb-i Hâce-i Cihân*'ın yazarı olan Vâhidî'ye ait olduğunu belirtmiştir.

93. Vechî (d.?-ö.?)

Hakkında bilgi veren tek tezkire olan *Heşt Bihişt*'te Gelibolulu "hoş-tab' bir yiğit" olduğu ibaresi bulunmaktadır. Bu hâlde Sehi'nin tezkiresini yazdığı dönemde genç olan şairin Kanunî devri şairlerinden olduğunu söyleyebiliriz. Nâil Tuman'ın *Sicill-i Osmânî, Riyâzu's-Şu'arâ* ve *Zübdetü'l-Eş'âr*'da hakkında bilgi bulunan diğer Vechî'yle bunu aynı şair olarak takdim etmesi yanlış olmalıdır. Çünkü 1019'da /1610-11 ölen o Vechî'nin Sehi'nin tezkiresini yazdığı zamanda hayatta olması çok zordur. Hele bu şairin Edirneli Nazmî'nin *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'inde ve *Pervâne Bey Mecmuası*'nda nazirelerinin bulunduğunu göz önüne aldığımızda ikisinin aynı şair olmasının imkânsız olduğu ortaya çıkar. Vechî'nin *Pervâne Bey Mecmuası*'nda 10, *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'de sekiz adet şiiri yer almaktadır.

94. Veysî (d.969/1561-ö.1037/1628)

969/1561 yılında, Alaşehir'de doğan Veysî'nin asıl adı Üveys olup kaynaklarda Üveys Çelebi ve Üveys b. Mehmed diye geçer. Mehmed adında Alaşehirli bir kâdının oğlu olan Veysî'nin bazı kaynaklarda Veysî-i Üskübî olarak kaydedilmesi, uzun süre Üsküp'te çalışması ve Üsküp'e yerleşerek burada ölmesinden kaynaklanmaktadır. Alaşehirli şair Makâlî Mustafa Bey (ö.997/1589)'in kız kardeşinin oğludur. Alaşehir'de başladığı eğitimini, İstanbul'da Salih Molla Efendi (ö.996/1588)'nin yanında tamamladı ve ondan mülâzemet aldı. 992/1584-5 yılında Anadolu kazaskeri Molla Ahmet Efendi (ö.1009/1600)'nin sohbet ve derslerine katıldı.

Veysî, sırasıyla Ferre ve Reşîd kadılıklarında bulundu. Vezir Şerîf Mehmed Paşa, 1004/1595 yılında Mısır valiliğine atanınca Veysî'yi de Dîvân naibi olarak yanına aldı. Daha sonra Anadolu'da Akhisar, Tire ve Alaşehir kadılığı, Aydın ve Saruhan (Manisa)'da emvâl-i hassa müfettişliği gibi görevlerde bulundu. 1012 /1603 yılında Rumeli kazaskerliğine intisap ederek teftiş görevinin yanı sıra Siroz kadılığına atandı.

Üsküp'te 14 Zilhicce 1037/15 Ağustos 1628 tarihinde altmış sekiz yaşında vefat etti. Mezarı, Üsküp'ün dışında Hacılaryolu denen Komanova Caddesi üzerindedir.

Dürretü't-Tâc fî-Sîreti Sâhibi'l-Mi'râc, Hâb-nâme, Münşe'ât, Fütûh-ı Mısır, Meraca'l-Bahreyn fî-Ecvibe 'alâ-İ'tirâzâtî'l-Cevherî, Düstûru'l-Amel fî-Mübâhâtî'l-İbâdât, Gurretü'l-Asr fî-Tefsîri Sûreti'l-Asr, Hediyetü'l-Muhlisîn ve Tezkîretü'l-Muhbitîn, Dîvân, Hicviyye adlı eserleri vardır.

Veysî, şiirlerinden çok mensur eserleriyle bilinmektedir. Belagat kitaplarında "üslûb-ı müzeyyen" diye tanımlanan sanatlı nesrin en güzel örneklerini ortaya koyan Veysî, aynı zamanda, duygu ve düşünceyi estetik bir dil ile ortaya koymadaki başarısıyla bu sahanın en büyük ustası kabul edilen Nergisî'ye de model olmuştur.

95. Yahyâ Bey (Taşlıcalı)(ö. 990/1582)

Dîvân edebiyatının ustalarından olan Yahyâ Bey, divan ve hamse sahibi bir şairdir. Şair, dört padişah devri görece kadar uzun yaşamıştır. Dönemin asker kökenli şairlerindedir. Acemi oğlanlar ocağına giren Yahyâ Bey, belli bir müddet sonra Yeniçeri Ocağına alınır. Bu ocakta edebiyatını geliştiren şair, Çaldıran ve Mısır Seferlerine katılır. Saltanat değişikliği yaşandığı sıralarda devrin önde gelen âlimlerinden dersler alır. Kanuni Sultan Süleyman'ın Viyana, Alman ve Irakkeyn Seferlerine katılır. Bu seferler sırasında devrin padişahına, Defterdar İskender Çelebi'ye ve Kemalpaşazade'ye kasideler sunmuştur.

Şair, katıldığı seferlerde yazdığı kasidelerinde sık sık olayları anlatmayı ihmal etmez. Özellikle Rüstem Paşa ile yaşadığı gerginlik dolayısıyla merkezden ayrılıp Yahyalı Akıncı ocağına katılır. Şair burada 1582 yılında vefat eder.

Hamse sahibi ender şairlerden olan Yahyâ Bey'in eserleri *Dîvân'ı* ve *Hamse'sidir*. *Hamse'sinde*, *Yûsuf ve Zeliha*, *Şâh ü Gedâ*, *Gencîne-i Râz*, *Kitâb-i Usûl*, *Gülşen-i Envâr* mesnevileri vardır. Yahyâ Bey'in özellikle yaşlılık döneminde II. Selim ve III. Murad'a kaside sunmadığı görülür. Her biri bir vesika niteliğinde olan kasidelerini ise genellikle Kanuni Sultan Süleyman'a sunmuştur.

96. Yeminî (d.?-ö.?)

16. yüzyıl tekke şairlerinden olan Yeminî'nin hayatı hakkında eski ve yeni kaynaklarda çok az bilgiye rastlanılmakta ve bu nedenle şairin doğum ve ölüm tarihleri hakkında kesin bir şey söylenilememektedir. Şairin hayatıyla ilgili son derece kısıtlı bilgiler, ancak onun bilinen tek eseri olan *Fazilet-nâme*'den hareketle verilebilmektedir. Eserindeki ifadelerden anlaşıldığına göre, asıl adı Muhammed'dir; Hafız oğlu ve İbn Hafız olarak da anılmaktadır. Babası Semerkandlı Hafız adlı bir kişidir. Zaman zaman Derviş unvanını kullanmıştır. Tezkireler, bu şairden hiç söz etmez. Ancak *Demir Baba Velâyet-nâmesi*'nde adı, Hâfız Kelâm Yeminî olarak geçer ki, bundan *Kur'an-ı Kerim*'i ezbere okuduğu anlaşılmaktadır.

Yeminî'nin şiirlerinin toplu olarak bulunduğu bir divanı şimdiye kadar ele geçmemiştir. Yeminî'nin 1519'da kaleme aldığı *Fazilet-nâme* adındaki yaklaşık 7400 beyitten oluşan mesnevi tarzında yazılmış manzum bir eseri bulunmaktadır.

97. Zâ'fî (d.?-ö.?)

Zâ'fî, danışment iken feragat ederek seyahat etmek amacıyla yola çıktı. Ahdî, Zâ'fî'yi derviş yaradılışlı biri olarak niteler. Şiirlerini ince-

lediği şairler arasında sayar. Şairin şiirlerini “tasavvuf ile süslü ve muvahhidâne” olarak niteler. Örnek olarak aldığı gazeli ise “seyr-i sülûk” sahipleri için faydalı bulur. Ahdî’nin bu değerlendirmeleri örnek olarak aldığı gazelin ilk dört beyti için geçerlidir. Bu dört beyitten sonra şu beyit gelmektedir:

Fazl-ı Hak’dan Za’fi’yâ buldun hayât-ı Câvidân

Aynuna alma sakın sen münkirün inkârını

Söz konusu beyitte geçen “Fazl-ı Hak” ve “Câvidân” kelimeleri Fazlulah-ı Hurufî ve onun kitabı *Câvidân*’a işaret eder. Şairin hurufiliğe meylettığının açık delilidir.

98. Zâtî (ö. 953/1546)

Yaşadığı dönemin en önemli şairleri arasında gösterilen ve birçok şaire ustalık eden Zâtî, Karasi vilayetine bağlı Balıkesir kasabasında H/876-M/1471/72 yılında doğmuştur. Asıl adı kesin olmamakla birlikte kaynaklarda Bahşî ya da Satılmış olarak belirtilir. Babası fakir bir çizmeci olan şair, bir süre baba mesleğini yapar. Zâtî, 1500’lü yılların ilk başlarında İstanbul’a gelir ve kendini göstermeye başlar. Sağlam eğitim almamakla beraber az Farsça bilmesi, sarf-nahiv ve remil dersleri aldığı bilinir. İstanbul’da Ali Paşa’nın himâyesine girmek için bir kaside yazan şair, bunda başarılı olarak onun himâyesine girer. Başta Ali Paşa olmak üzere Kadıasker Hacı Hasanzade, Tacizade Cafer Çelebi ve Müeyyedzade gibi büyüklerden caize ve ihsanlar görerek refah bir hayat sürer.

Bu dönemin şairlerine desket olan Ali Paşa, Cafer Çelebi ve Müeyyedzade büyük devlet adamlarının ardı ardına ölümü Zâtî’yi dara sokar. Daha önce verilen tevliyet görevini almayı ve hamilerinin göçmesi üzerine babası gibi bir dükkân açarak burada hayatını devam ettirir.

Zâtî, dükkânında şairler meşgul olurken devrin yeni şairlerine de ustalık edecek kadar büyük bir şair olduğunu gösterir. Dükkânına sohbetlerine devam eden şairler arasında Yahyâ Bey, Kara Fazlî, Bâkî, Hayâlî ve Kudsî gibi büyük şairler de vardır.

1546'da vefat eden şairin vefatına birçok şair tarih düşerken Âşık Çelebi, düşülen bu tarihleri bir manzumede toplar. Zâtî'nin ölümüne "Eş'âr kaldı yâdigâr ve Suhanver göçdi gibi tarihler vardır. Zâtî, Âşık Çelebi ve Yahyâ Bey gibi şairlerinde bulunduğu fakir bir merasimle Edirne Kapı'daki kabristanlığa defnedilir.

Zâtî'nin bilenen dört eseri vardır. Bunlar; *Dîvân*, *Şem ü Pervâne*, *Letâ'if* ve *Edirne Şehrengizi*'dir. *Edirne Şehrengizi*, özellikle II. Bâyezîd döneminin Edirnesi'ni anlattığı için önemlidir. Zâtî, eski şiirlerini tekrar düzenleyip satma girişiminde bulunması bakımından modern şiir kitabı yazarı sıfatı takınır. Muhibbî'den sonra en çok gazel yazan *Dîvân* şairi olması da onun bir diğer önemli özelliğidir.

99. Zecrî (d.?-ö.?)

Eğridirli Hacı Kemâl'in *Câmi'ü'n-Nezâ'ir*'inde, *Pervâne Bey Mecmuası*'nda ve Edirneli Nazmî'nin *Mecma'ü'n-Nezâ'ir*'inde birer adet şiiri yer almaktadır. *Pervâne Bey Mecmuası* ve *Mecma'ü'n-Nezâ'ir*'deki şiir aynıdır. Kaynaklarda bahsedilmeyen Zecrî'nin söz konusu iki mecmuada müştereken yer alan şiiri Abdülkerîm-zâde diye bilinen Hayâlî-i Kadîm'in bir gazelini tanzirdir. Hayâlî-i Kadîm'in 16. yüzyılın ilk çeyreğinde öldüğüne (1523/24) ve diğer nazirelerin de 16. yüzyıl şairlerine ait olmasına nazaran Zecrî'nin de 16. asır şairlerinden olduğunu söylemek mümkündür.

MECMUANIN ŞAIRLER DİZİNİ

Aşağıdaki tabloda mecmuada şiirleri bulunan şairlerin mahlasları alfabetik sıraya göre dizilerek mecmuada bulunan şiir sayıları ve metindeki şiir numaraları gösterilmiştir.

Sıra No	Şairin Mahlası	Şiir Sayısı	Metindeki Şiir Numarası
1	Abidî	7	73, 74, 96, 97, 111, 118, 128
2	Adlî	1	303
3	Adnî	1	395
4	Âfitâbî	1	316
5	Âhî	4	291, 294, 295, 301
6	Ahmed Paşa	4	117, 140, 373, 310
7	Amrî	1	375
8	Âşık	2	387, 408
9	Azerî	1	166
10	Bahtî	13	10, 11, 15, 17, 21, 22, 24, 25, 27, 29, 32, 35, 76
11	Bâkî	33	5, 40, 58, 59, 61, 66, 92, 94, 106, 127, 129, 139, 142, 163, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 223, 236, 237, 238, 239, 393, 396, 406
12	Behiştî	2	49, 150
13	Belîğî	1	170
14	Beyânî	1	186
15	Bî-çâre	1	138
16	Bülbülî	1	12
17	Ca'fer	1	370
18	Câmî	2	45, 47
19	Câmi'î	1	95
20	Celâlî	1	394
21	Dânişî	3	98, 123, 242
22	Dehhânî	1	57
23	Dervîş Paşa	25	241, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 272
24	Emrî	6	143, 156, 157, 174, 381, 384
25	Enverî	1	225
26	Es'ad Efendi	3	1, 2, 3
27	Fazlî	7	83, 84, 113, 114, 115, 131, 314

28	Fehmî	2	368, 377
29	Fevrî	5	52, 293, 329, 335, 361
30	Feyzî	1	69
31	Figânî	12	102, 201, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 283
32	Fuzûlî	3	67, 155, 187
33	Gedâ	1	224
34	Gedâyî	1	161
35	Hâfız	18	4, 7, 8, 13, 16, 19, 23, 26, 28, 31, 33, 37, 38, 39, 81, 82, 133, 135
36	Hâletî	2	41, 80
37	Hâfî	1	348
38	Hâlisî	1	392
39	Hamdî	2	183, 185
40	Harîmî	1	367
41	Harîrî	1	382
42	Hâşimî	1	88
43	Hayâlî	5	351, 352, 358, 385, 402
44	Hayretî	9	51, 107, 108, 200, 309, 311, 350, 364, 372
45	Helâkî	1	151
46	Hevâyî	1	296
47	Hilmî	1	90
48	Hisâlî	1	234
49	Hıtâyî	1	354
50	Hızır	1	334
51	Hilâlî	8	109, 110, 119, 120, 121, 197, 198, 199
52	Huşû'î	12	14, 20, 30, 34, 43, 46, 48, 65, 134, 137, 244, 391
53	Hüdâyî	1	154
54	Hudâyî	3	228, 229, 230
55	Hüseyn	1	320
56	İshak	3	305, 307, 376
57	İşretî	2	50, 175
58	Kabûlî	2	164, 226
59	Kâtibî	11	337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347
60	Kemâlî	1	306
61	Kevserî	3	42, 44, 63
62	Lem'î Efendi	1	79
63	Liyâkî	1	227
64	Mânî	1	68

65	Me'âlî	3	36, 308, 407
66	Medâlî	1	86
67	Medihî	1	62
68	Mesihî	1	386
69	Meşâmî	1	263
70	Meylî	3	60, 72, 355
71	Mihri	1	349
72	Misâlî	4	100, 101, 103, 130
73	Muhibbî	8	232, 233, 290, 324, 325, 326, 356, 374
74	Muhyî	1	167
75	Mu'idî	1	284
76	Murâdî	3	91, 222, 271
77	Münîrî	1	362
78	Na'imî	1	89
79	Necâtî	26	56, 112, 146, 147, 148, 153, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 240, 274, 278, 279, 282, 286, 287, 288, 292, 321, 369
80	Nev'î	8	64, 71, 122, 160, 184, 299, 300, 383
81	Nihânî	5	235, 297, 323, 327, 328
82	Nizâmî	1	355
83	Ömrî	1	304
84	Pertevî	2	280, 281
85	Rahmî	7	124, 125, 168, 171, 172, 173, 245
86	Râzî	3	276, 277, 285
87	Revânî	4	298, 302, 336, 371
88	Sa'dî	2	53, 54
89	Safâyî	3	6, 8, 9
90	Sebâtî	2	162, 401
91	Sun'î	1	126
92	Sûzî	1	165
93	Sürûrî	2	359, 360
94	Şânî	1	116
95	Şefî'î	5	87, 398, 399, 403, 405
96	Şem'î	2	55, 289
97	Şemsî	6	74, 313, 330, 331, 332, 333
98	Şeyhî	1	365
99	Şeyhülislâm Yahyâ	2	18, 75
100	Tab'î	3	132, 136, 231
101	Tîğî	3	144, 145, 397
102	Ulvî	5	70, 141, 169, 262, 363
103	Ümidî	9	104, 149, 158, 176, 177, 178-179, 180, 181

104	Vahdetî	1	404
105	Vahîdî	1	93
106	Vechî	2	99, 275
107	Veysî	2	85, 243
108	Yahyâ Beg	5	77, 78, 353, 366, 409
109	Yeminî	1	400
110	Za'fî	1	322
111	Zâtî	13	152, 159, 182, 312, 315, 317, 318, 319, 373, 378, 379, 380, 388
112	Zecrî	2	389, 390
TOPLAM		409	